

ΣΩΚΡ. ΝΙΚΑ - ΠΑΝ. ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
ΓΕΩΡΓ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΙΤΗΣ ΧΙΩΤΕΛΗ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

α' γυμνασίου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1981

Ελένα Σ. 6

μαίν
μαζού
ερε
ερε

Steven

Steven

Μαυριχάλος
Σεφανός

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1981 ΝΙΚ

ΣΩΚΡ. NIKA - ΠΑΝ. ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
ΓΕΩΡΓ. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΙΤΗΣ ΧΙΩΤΕΛΛΗ

ΟΙ ΟΙΚΕΙΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Α' ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1981

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Επίκουρη Σχολή ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΥ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

YOKLAHMUTHEAT 'A

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΥ ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΥ

ΟΙ ΟΙΚΕΙΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1. Ἡ φιλοξενία

Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀδραάμ (Γεν. 18, 1-18). Μέντα πολύ σημαντικό γεγονός ἀπό τή ζωή τοῦ Ἀδραάμ ἀρχίζουμε τά μαθήματά μας.

Ο Ἀδραάμ εἶχε κατασκηνώσει μαζί μὲ τή γυναίκα του τή Σάρρα καὶ τούς ὑπηρέτες του στήν πεδιάδα Μαμδρῆ, δυτικά τῆς Χεδρών, ὅπου βοσκούσε τά κοπάδια του. Μιά μέρα, ἐνῶ καθόταν στήν πόρτα τῆς σκηνῆς του, εἶδε τρεῖς ἄγνωστους ἄνδρες νά ἔρχονται. Ἐτρεξε νά τούς ὑποδεχτεῖ, τούς προσκύνησε σκύβοντας ὡς τή γῆ, σύμφωνα μέ τή συνήθεια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ τούς εἶπε: «Μιά καὶ μοῦ δώσατε τή χαρά νά μέ ἐπισκεφτεῖτε, δεχτεῖτε νά σᾶς πλύνουν τά πόδια καὶ καθείστε κάτω ἀπό τή βελανιδιά, νά δροσιστεῖτε καὶ νά γευματίσετε. Κατόπι συνεχίζετε τό δρόμο σας, ἀπό δούλου λοξοδρομήσατε γιά νά μέ ἐπισκεφτεῖτε». Οἱ τρεῖς ἄγνωστοι δέχτηκαν. Ο Ἀδραάμ εἶπε στή Σάρρα νά ψήσει ψωμί, κι ἐκεῖνος ἔτρεξε στά κοπάδια, ἔφερε βούτυρο, γάλα, καὶ διέταξε ἔναν ὑπηρέτη νά σφάξει ἔνα καλό μοσχάρι. Μέ δόλα αὐτά ἐτοίμασε τό γεῦμα καὶ τό πρόσφερε στούς ἔνονυ. Καθώς ἐκεῖνοι ἔτρωγαν, αὐτός μέ διακριτικότητα τούς παρέστεκε.

Οἱ ἔνοι σέ μιά στιγμή ωτήσαν: «Ποῦ εἶναι ἡ γυναίκα σου ἡ Σάρρα;» «Μέσα στή σκηνή», ἀπάντησε δ Ἀδραάμ. «Οταν θά ἐπιστρέψουμε, ἡ Σάρρα θά ἔχει ἀποκτήσει γιό», τοῦ εἶπαν. Ἡ Σάρρα ἀκούσε τά λόγια τῶν ἔνονυ καὶ γέλασε μέσα τῆς, γιατί κι ἐκείνη κι δ Ἀδραάμ ἦταν γέροντες καὶ τό θαρροῦσε ἀδύνατο ν' ἀποκτήσει παιδί. Οἱ ἔνοι εἶπαν στόν Ἀδραάμ: «Γιατί γέλασε ἡ Σάρρα; Μήπως ὑπάρχει κάτι ἀδύνατο γιά τό Θεό;»

”Οταν ξεκίνησαν νά φύγουν, δ ’Αδραάμ τούς κατευόδωσε, κι ἐκεῖνοι τοῦ φανέρωσαν ὅτι οἱ ἀπόγονοὶ του θά γίνουν ἔθνος μεγάλο καί ὅτι ἀπ’ αὐτόν θά εὐλογηθοῦν ὅλα τά ἔθνη τῆς γῆς.

Ο φιλοξενούμενος Θεός φιλοξενεῖ. Ποιό νόημα, ἀλήθεια, κρύβεται κάτω ἀπό αὐτό τό γεγονός τῆς φιλοξενίας τοῦ ’Αδραάμ; Οἱ τρεῖς ἄγνωστοι ἀνδρες πού φιλοξένησε δ ’Αδραάμ εἰναι, σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τῆς Ἔκκλησίας μας, μιά θαυμαστή «Θεοφάνεια». Στά πρόσωπα τῶν τριῶν ξένων φανερώθηκε μέ τρόπο κατανοητό δ Τριαδικός Θεός, γιά νά ἀποκαλύψει στόν ’Αδραάμ τό θέλημά Του. Καί ὁ Πατριάρχης τοῦ ἴσραηλητικοῦ λαοῦ ἀξιώθηκε νά φιλοξενήσει στήν ταπεινή σκηνή του τόν Κύριο τοῦ κόσμου, τόν παντοδύναμο Θεό.

”Αν ὅμως σκεφτοῦμε καλύτερα, θά δοῦμε ὅτι, στήν πραγματικότητα, δ Θεός εἰναι ἐκεῖνος πού φιλοξενεῖ τόν ἄνθρωπο. Γιατί ὅλη ἡ θαυμαστή Δημιουργία εἰναι ἔργο δικό Του. Καί μέσα σ’ αὐτόν τόν ὅμορφο κόσμο φιλοξενεῖ τό λογικό Του δημιουργημα, τόν ἄνθρωπο.

”Αλλά δ Θεός δχι μόνο μᾶς προσφέρει τή φιλοξενία Του μέσα στή Δημιουργία, ἀλλά μᾶς καλεῖ καί στή σωτηρία, πού ἔφερε στόν κόσμο δ Υἱός Του, δ Σωτήρας μας δ Χριστός. Αὐτό τό νόημα τῆς σωτηρίας είλε ή θεϊκή ὑπόσχεση στόν ’Αδραάμ: «Από τή γενιά σου θά εὐλογηθοῦν ὅλοι οἱ λαοί τῆς γῆς».

”Ο ἄνθρωπος αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσει τό Θεό γιά τήν πολλή ἀγάπη Του. Τί ἔκανε δ ’Αδραάμ; Πρόσφερε στό Θεό μέ εὐγνωμοσύνη ἀπό τά ἀγαθά τῆς Δημιουργίας: τό ψωμί, τό δούτυρο, τό ψητό κρέας. Αὐτό ἀκριβῶς κάνουμε κι ἐμεῖς μέσα στήν Ἔκκλησία. Προσφέρουμε στό Θεό ἀπό τούς καρπούς τῆς γῆς: ψωμί καί κρασί, «τόν ”Ἄρτο καί τόν Οἶνο». Ό ιερέας, τήν ὥρα πού τελεῖται ή Θεία Εὐχαριστία, προσφέρει αὐτά τά δῶρα στό Θεό καί λέει: «Τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρομεν», δηλ. ἀπό τά δικά Σου δῶρα σ’ Ἔσένα τά προσφέρουμε... Καί δ Θεός ἀγιάζει τά δῶρα αὐτά, τά μεταβάλλει σέ Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καί τά ξαναπροσφέρει στό λαό Του ώς Θεία Κοινωνία. ”Ετοι ἀξιωνόμαστε νά φιλοξενοῦμε στήν καρδιά μας τό Θεό, ἐνώ στήν πραγματικότητα Ἐκεῖνος μᾶς φιλοξενεῖ στό Μυστικό Του Δεῖπνο καί στό Τραπέζι τῆς Βασιλείας Του.

‘Η φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ. Φορητή εἰκόνα τοῦ Ιησού αἱ. πού βρίσκεται στό Βυζαντινό Μουσεῖο Ἀθηνῶν. Είναι ἡ δραστήρια ἀπεικόνιση τῆς Ἁγίας Τριάδας.

‘Η σημασία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν. Τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν δέν ἔχει σκοπό νά μᾶς γεμίσει τό μυαλό μέ δρισμένες γνώσεις. Σκοπός του εἶναι νά μᾶς βοηθήσει νά καταλάβουμε ὅτι δ Θεός μᾶς φιλοξενεῖ μέσα στή Δημιουργία καί στήν Ἐκκλησία Του, καί ὅτι μπορούμε κι ἐμεῖς νά Τόν δεχτοῦμε μέσα στήν καρδιά μας. Νά διακρίνουμε, μέσα στό θαῦμα τῆς Δημιουργίας καί στό θαῦμα τῆς σωτηρίας, τήν πάνσοφη καί παντοδύναμη ἀλλά καί φιλική παρουσία τοῦ Θεού. Στά πρόσωπα τῶν συνανθρώπων μας νά δοῦμε τούς ἀδελφούς μας, καί νά εἴμαστε μαζί τους ἐνωμένοι μέ τήν ἀγάπη, ὅπως μέσα στήν ἀγάπη εἶναι ἐνωμένα τά πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τοιάδας.

Ἐτσι τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν μᾶς προετοιμάζει νά κατανόησουμε σωστά τήν προσωπική καί τήν κοινωνική μας ζωή μέσα στή Δημιουργία. Γιατί ή ζωή καί ή πρόδοδος τοῦ καθενός μας εἶναι ζωή καί πρόδοδος τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων καί τοῦ περιβάλλοντος μέσα στό δποδό ζοῦμε. Κοντά στό Θεό, τήν πηγή τῆς ζωῆς καί τῆς προόδου, ή ζωή τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου δρίσκει τό ἀληθινό της νόημα.

Τά μαθήματα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀρχίζουν μέ τή «Φιλοξενία», μιά εἰσαγωγή καταποιητική γιά τή θέση τοῦ ἀνθρώπου μέσα στόν κόσμο καί μέσα στήν Ἐκκλησία. Στή συνέχεια δείχνουν πῶς δ Θεός ἀποκαλύπτεται στόν ἀνθρώπο μέσα ἀπό τή Δημιουργία καί ποιό εἶναι τό σχέδιό Του γιά τή σωτηρία. Τά ίστορικά γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ή διδασκαλία της ἀποβλέπουν στό πρόσωπο τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ. Μέ τόν ἐρχομό Του, τά θαύματα, τή διδασκαλία, τά Πάθη, τήν Ἀνάσταση καί τήν Ἀνάληψή Του πραγματοποιεῖται ή παλαιά ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία. Ὁ ἀνθρώπος μπορεῖ πιά νά ζει τό θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως τής δικῆς του καί τοῦ κόσμου.

2. ‘Η Ἐκκλησία μας

‘Η Ἐκκλησία - Φιλοξενία καί Οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ. Ο πνευματικός χῶρος ὅπου δ Θεός φιλοξενεῖ τόν ἀνθρώπο εἶναι ή Ἐκκλησία. ‘Η Ἐκκλησία εἶναι ή συνάθροιση σέ μιά κοινότητα τῶν πιστῶν,

ὅσων δὴλ. πιστεύουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός είναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πού ἔγινε ἀνθρωπος καὶ ἀδελφός μας, γιά νά μᾶς φέρει ὡς ἀδέλφια Του κοντά στὸν Πατέρα Του, καὶ νά μᾶς κάνει κι ἐμᾶς παιδιά τοῦ Θεοῦ. "Ετοι ἡ Ἔκκλησία είναι μά μεγάλη οἰκογένεια, ὅπου Πατέρας ὅλων μας είναι ὁ Θεός, καὶ ὅλοι οἱ πιστοί παιδιά Του καὶ ἀδέλφια μεταξύ τους, μὲ πρωτότοκο ἀδελφό το Χριστό. Αὐτή ἡ οἰκογένεια δέν είναι κλειστή. Ἀνοίγει φιλόξενα τίς πόρτες της καὶ δέχεται ὅλους ἐκείνους πού θέλουν νά πιστέψουν στό Χριστό καὶ νά γίνουν κι αύτοί μέλη τῆς δικῆς Του οἰκογένειας, τῆς Ἔκκλησίας.

Ἡ μεταμόρφωση τῆς ζωῆς στό μυστήριο τῆς Ἔκκλησίας. Μέσα στήν Ἔκκλησία ὅλη ἡ ζωή ἀγίαζεται καὶ μεταμορφώνεται. Ὁ ἔνας νιώθει τόν ἄλλο σάν ἀδελφό, παρ' ὅλες τίς διαφορές πού ἔχουμε μεταξύ μας, γιατί πιστεύουμε στόν ἴδιο Θεό, προσευχόμαστε μέ τόν ἴδιο τῷόπο, κοινωνούμε ἀπό τό ἴδιο ποτήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ γινόμαστε ὅλοι ἔνα σῶμα, μέ κεφαλή καὶ ἀρχηγό μας τό Χριστό. Κι ἐπειδή τό σῶμα αὐτό δέν είναι ὄρατό, τό ὄνομάζουμε «τό μυστήριο τῆς Ἔκκλησίας».

Ἡ Ἔκκλησία εὐλόγει τό γάμο, τά καθημερινά ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, προσεύχεται γιά τή γεωργία, γιά τήν εύφορία τῶν καρπῶν τῆς γῆς, γιά εύνοϊκούς καιρούς, γιά ἡρεμία στίς θάλασσες, γιά τήν ἀπαλλαγή ἀπό διάφορους κινδύνους, σεισμούς, πλημμύρες κτλ., ὥστε δ ἀνθρωπος μέ εἰσήνη νά ἐργάζεται καὶ νά χαίρεται τούς καρπούς τῶν κόπων του. Στήν ἀρρώστια δίνει παθηγοια καὶ δύναμη, στό θάνατο δίνει τήν ἐλπίδα πού πηγάζει ἀπό τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἔκκλησία ἔχει δρίσει εἰδικές προσευχές γιά τίς διάφορες ὡρες τῆς μέρας κι ἔχει ἀφιερώσει τήν πρώτη μέρα τῆς ἑβδομάδας, τήν Κυριακή, στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. "Ολα λοιπόν στήν Ἔκκλησία μας ἀγιάζονται: ὁ κόσμος μέσα στόν δποτο ζοῦμε, ὁ χρόνος, τά γεγονότα τῆς ζωῆς μας καὶ τά καθημερινά μας ἔργα.

Τό σχολικό καὶ τό ἐκκλησιαστικό ἔτος. ᩩ Ἔκκλησία μας, ἀγιάζοντας τό χρόνο, ἀγιάζει καὶ τή σχολική χρονιά, γιατί προσεύχεται πάντοτε γιά τούς διδάσκοντες καὶ διδασκομένους, ἐνῷ μέ τόν διαδικού ἐκκλησιασμό, τήν καθημερινή πρωινή προσευχή στό σχολεῖο, τίς ιερές εἰκόνες πού ὑπάρχουν στίς αἴθουσες διδασκαλίας, τή συμμετοχή στίς μεγάλες ἑορτές τῆς Ἔκκλησίας μας καὶ στά ἔργα

ἀγάπης, ἡ προσπάθεια τοῦ σχολείου ἐνισχύεται καὶ ἀγιάζεται ἀπό τήν παρουσία τῆς Ἐκκλησίας.

“Οπως τὸ σχολικό ἔτος, ἔτσι καὶ τὸ ἐκκλησιαστικό ἀρχίζει τὸ Φθινόπωρο, τήν 1η Σεπτεμβρίου. Οἱ διακοπές τῶν μαθημάτων τοῦ σχολείου γιά τά Χριστούγεννα καὶ γιά τὸ Πάσχα ἀκολουθοῦν αὐτές τίς δύο μεγάλες ἐορτές τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ δεσποτικές, οἱ θεομητορικές ἐορτές καὶ οἱ ἐορτές τῶν Ἀγίων δχι μόνο μᾶς θυμίζουν τά μεγάλα γεγονότα ἀπό τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καὶ μᾶς καλοῦν νά ζήσουμε κι ἐμεῖς τήν ζωή τῶν ἀγίων ἐκείνων προσώπων.

‘Η πρόσκληση καὶ ἡ σύναξη. ‘Η καμπάνα τοῦ ναοῦ πού σημαίνει καθημερινά εἶναι μιά πρόσκληση γιά νά συγκεντρωθοῦμε στόν ιερό χῶρο γιά προσευχή, ἐπαναλαμβάνει τήν πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ: «Ἐλάτε στήν χαρά τοῦ Κυρίου σας» (Ματθ. 25, 23).

Στά χρόνια τῶν διωγμῶν, οἱ χριστιανοί συγκεντρώνονταν στίς κατακόμβες γιά νά τελέσουν τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. “Οταν δὲ Χριστιανισμός ἔγινε ἐλεύθερη καὶ στή συνέχεια ἐπίσημη θρησκεία, τότε χτίστηκαν πολλοί ναοί μέ διάφορα, καθώς ξέρουμε, ἀρχιτεκτονικά σχέδια. Στούς ναούς λοιπόν συγκεντρωνόμαστε σήμερα κι ἐμεῖς πού ἀποτελοῦμε τήν Ἐκκλησία, τήν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ.

Τό σπίτι τοῦ Πατέρα - ‘Η παρουσία τοῦ Υιοῦ. “Οταν δὲ Θεός ἔδωσε ἐντολή στό Μωυσῆν νά κατασκευάσει τή Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου, τοῦ εἶπε: «Νά φτιάξεις τή σκηνή σύμφωνα μέ τό πρότυπο πού εἶδες ἐπάνω στό δρόσ» (Ἐξοδ. 25, 7-8). “Οπως ή Σκηνή ἐκείνη, ἔτσι καὶ κάθε χριστιανικός ναός μᾶς θυμίζει ἐντονότερα τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἐξωτερικά καὶ ἐσωτερικά δέν μοιάζει μέ κανένα ἄλλο οἰκοδόμημα. Οἱ εἰκόνες, μικρές ἢ μεγάλες, φορητές ἢ τοιχογραφίες, μᾶς θυμίζουν γεγονότα ἀπό τή ζωή τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀγίων, ήρωικές πράξεις πίστεως, ἴκανές νά διδάξουν, νά ἐνθουσιάσουν καὶ νά ἐμπνεύσουν κάθε ἀνθρώπο πού θέλει νά ἐνωθεῖ μέ τόν Κύριο καὶ νά γίνει πραγματικό μέλος τῆς οἰκογένειας τοῦ Θεοῦ. Στό κέντρο τοῦ ιεροῦ Βήματος δρίσκεται ή ‘Αγία Τράπεζα, πού συμβολίζει τό Γολγοθά, τόν Τάφο τοῦ Κυρίου καὶ τό οὐράνιο θυσιαστήριο.

Ἐπάνω στήν Ἀγία Τράπεζα βρίσκεται φυλαγμένο τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ εἶναι τοποθετημένος δὲ ζωντανός λόγος Του, τό Εὐαγγέλιο. Ἐκεῖ προσφέρουμε τήν Εὐχαριστία στό Θεό. Σ' αὐτό τό πνευματικό Τραπέζι τρεφόμαστε ἀπό τόν «Οὐράνιον Ἀρτον», τό Χριστό, καὶ ζούμε τή χαρά ἐκείνη πού μόνο νή παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μεταξύ μας μπορεῖ νά δώσει. Γιατί μέσα σ' αὐτή τή σύναξη τῆς Ἑκκλησίας νιώθουμε τήν ἀδελφοσύνη μας μέ τούς συνανθρώπους μας, νιώθουμε δτι είμαστε ὅλοι παιδιά ἐνός Πατέρα πού μᾶς ἀγαπά καὶ κάθε στιγμή μᾶς προσκαλεῖ: «Ἐλάτε κοντά μου ὅλοι» (Ματθ. 11, 28). Γι' αὐτό κι ἐμεῖς, στήν πρόσκληση αὐτή, μέ χαρά θά πρέπει νά ξαναλέμε τά λόγια τοῦ ψαλμωδοῦ: «Χάροκα ὅταν μοῦ είπαν: θά πάμε στόν οἴκο τοῦ Κυρίου» (Ψαλμ. 121, 1).

Ο ναός καὶ τό καθημερινό μας περιβάλλον. «Οταν χτίζουμε τό ναό στό κέντρο τοῦ χωριοῦ ἡ τής ἐνορίας μας, φανερώνουμε μιά μεγάλη ἀλήθεια: δτι δ ναός εἶναι τό κέντρο τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἐκεῖ συγκεντρωνόμαστε γιά νά εὐχαριστήσουμε τό Θεό, γιά νά προσευχηθούμε ὅλοι μαζί καὶ νά^του ἀναθέσουμε τίς δυσκολίες, τίς ἀνησυχίες καὶ τούς φόδους μας.»¹ Εκεῖ ζητάμε τή βοήθειά Του γιά τίς ἀνάγκες μας, τίς ἀτομικές καὶ τίς δημαρκιές, καὶ τό φωτισμό Του γιά τή λύση στά προβλήματα πού παρουσιάζονται στήν ἐνορία ἡ στήν κοινωνία ὅπου ζοῦμε. Ἐκεῖ, τέλος, δεχόμαστε τά ἄγια μυστήρια καὶ μᾶς πλημμυρίζει νή χαρά τοῦ Θεοῦ.

Ἐξαγιασμένοι καὶ μεταμορφωμένοι πνευματικά, ξαναγυρίζουμε στήν καθημερινή ζωή μας, δπου, μέ τήν ἀγάπη μας καὶ τά καλά μας ἔργα, μεταδίνουμε τή χαρά τοῦ Χριστοῦ στούς συνανθρώπους μας.

3. «Ἡ Χαρά τοῦ Κυρίου»

Τό χαρμόσυνο ἄγγελμα. Εὐαγγέλιο σημαίνει χαρμόσυνο ἄγγελμα, καὶ τό ἄγγελμα αὐτό τῆς χαρᾶς μιλάει γιά τόν ἐρχομό στόν κόσμο μας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ο ἄγγελος φανέρωσε στούς βοσκούς τῆς Βηθλεέμ τή γέννηση τοῦ Κυρίου μέ τοῦτα τά λόγια: «Μή φοβόσαστε, σᾶς φέρω εὐχάριστα νέα πού θά προξενήσουν χαρά σ' ὅλο τό λαό. Γεννήθηκε σήμερα γιά σᾶς στήν πόλη τοῦ Δαβίδ

Σωτήρας, πού είναι δ Χριστός δ Κύριος» (Λουκ. 2, 10-11). «Ο Ιησοῦς είπε ὅτι ἦρθε στὸν κόσμο γιά νά μείνει ἡ χαρά Του σ' ἐμᾶς καὶ ἡ χαρά μας νά δλοκληρωθεῖ (πρδ. Ἰωάν. 15, 11).

«Εἰσέλθετε πάντες...» Είναι χαρακτηριστικό δτι στά πανηγύρια τῶν χωριῶν μας μαζεύονται κι ἀπό ἄλλα κοντινά ἡ μακρινά χωριά γιά νά χαροῦν τή μέρα ἐκείνη ὅλοι μαζί. Μετά τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, στρώνεται γιορταστικό τραπέζι καὶ οἱ ἄνθρωποι τραγουδοῦν, παίζουν τά μουσικά τους δργανα, χορεύουν, εὐθυμοῦν. «Ολη μέρα κρατάει ἡ χαρά καὶ ἡ γιορτή, καὶ τό δράδυ σταματοῦν τά τραγούδια κι οἱ χοροί, κι ὅλοι γυρίζουν στά σπίτια τους.

Αλλά ἡ χαρά τῆς Ἐκκλησίας δέν τελειώνει ποτέ. Γιατί τό χαρμόσυνο ἄγγελμα τῆς σωτηρίας ἐπαναλαμβάνεται κάθε φορά πού τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία. Ἐκεὶ ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νά πάρουμε μέρος στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, στό γιορταστικό Τραπέζι τῆς χαρᾶς τοῦ Θεοῦ, μέ συντροφιά τόν Κύριο, τή Θεοτόκο καὶ ὅλους τούς Ἀγίους. Αὐτό τό νόημα ἔχουν τά λόγια τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πού τά ἀκοῦμε στόν «Κατηχητικό Λόγο» του τό δράδυ τῆς Ἀναστάσεως: «Ἐλάτε λοιπόν ὅλοι στή χαρά τοῦ Κυρίου σας... πλούσιοι καὶ φτωχοί χορέψτε μαζί... ὅσοι νηστέψατε κι ὅσοι δέ νηστέψατε εὐφρανθεῖτε σήμερα. Τό τραπέζι είναι γεμάτο, ἀπολαύστε το ὅλοι. Τό μοσχάρι είναι πολύ, κανείς νά μή μείνει πεινασμένος. «Ολοι ν' ἀπολαύσετε τό συμπόσιο τῆς πίστεως. «Ολοι ν' ἀπολαύσετε τόν πλοῦτο τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου».

Εὐχαριστία - Τό μυστήριο τῆς χαρᾶς. Τή χαρά τοῦ Χριστοῦ τή ζοῦμε μέσα στήν Ἐκκλησία Του, κάθε Κυριακή καὶ γιορτή, ὅταν τελεῖται τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Γιατί ἡ Θεία Εὐχαριστία είναι τό πνευματικό Τραπέζι γύρω ἀπό τό δποῖο ἐνώνεται ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καὶ μετά τή Θεία Κοινωνία, ἡ Ἐκκλησία ξεσπά σ' ἓνα χαρμόσυνο καὶ θριαμβευτικό ὅμονο: «Εἴδαμε τό ἀληθινό φῶς, λάβαμε τό «Ἄγιο Πνεῦμα, δοήκαμε τήν ἀληθινή πίστη προσκυνώντας τήν ἀδιαίρετη Ἀγία Τριάδα, γιατί αὐτή μᾶς ἔσωσε».

Τή χαρά πού μᾶς προσφέρει δ Χριστός τή ζοῦμε ἰδιαίτερα στίς μεγάλες θρησκευτικές γιορτές, πού γίνονται γιορτές ὅλων μας. Η

γιορτή τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ μας γίνεται γιορτή ὅλων τῶν ἐνοριτῶν, ἡ γιορτή τοῦ πολιούχου γίνεται γιορτή ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ ἡ τῆς πόλεως. Ἡ χαρά τῆς Ἐκκλησίας γίνεται χαρά πανανθρώπινη καὶ διαποτίζει τήν οἰκογενειακή καὶ τήν κοινωνική ζωή. Στό πανηγύρι τῆς Ἐκκλησίας πανηγυρίζει ὅλος ὁ κόσμος. Οἱ ἀνθρωποι γίνονται ἀνοιχτόκαρδοι καὶ μεγαλόψυχοι. Συχωρᾶνε ὁ ἔνας τὸν ἄλλον καὶ προσπαθοῦν νά μή βλάψουν κανέναν. Σκέπτονται τούς φτωχούς, τούς πονεμένους, τούς ἀρδώστους καὶ φροντίζουν νά τούς ἀνακουφίσουν, γιά νά μπορέσουν ὅλοι νά γιορτάσουν, καὶ τίποτα νά μή σκιάζει τό πανηγύρι τῆς χαρᾶς.

4. Ἡ Ἀγία Γραφή

Ο γραπτός λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τά πανάρχαια χρόνια, δ Θεός μέ διάφορους τρόπους φανερώθηκε στούς ἀνθρώπους καὶ τούς ἀποκάλυψε τό θέλημά Του. "Οπως θά δούμε, ἀποκαλύφθηκε στούς Πατριάρχες, στό Μωυσῆ, στούς Προφήτες καὶ σ' ἄλλα ιερά πρόσωπα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Μωυσῆς, οἱ Προφήτες, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι στούς δοπίους δ Θεός φανέρωσε τό θέλημά Του, δίδαξαν τό λαό προφορικά, ἀλλά θεώρησαν χρήσιμο καὶ νά γράψουν τά ὅσα δ Θεός τούς ἀποκάλυψε. Τά διδιλία πού γράφτηκαν ἀποτέλεσαν τήν Παλαιά Διαθήκη.

"Οταν δ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἤρθε στόν κόσμο, δίδαξε προφορικά καὶ ἔδωσε τήν ἐντολή στούς μαθητές Του νά πορευτοῦν σ' ὅλο τόν κόσμο καὶ νά φέρουν παντοῦ τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ συνεργάτες τους μετέδωσαν προφορικά τό εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας. "Οταν ὅμως οἱ ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας τό ἐπέβαλαν, ἔγραψαν τό λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι γράφτηκε ή Καινή Διαθήκη. Ἡ Παλαιά καὶ ή Καινή Διαθήκη μαζί ἀποτελοῦν τήν Ἀγία Γραφή.

Θείο καὶ ἀνθρώπινο στοιχεῖο στήν Ἀγία Γραφή - Ἡ θεοπνευστία. Ἀπό τή μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς καταλαβαίνουμε ὅτι περιέχει θεῖες ἀλήθειες καὶ ὅχι ἀνθρώπινες ἐπινοήσεις. Πολλές φορές στήν Π.Δ. δρίσκουμε τίς ἐκφράσεις «τάδε λέγει Κύριος» ή «λόγος Κυρίου», πού φανερώνουν πώς οἱ ιεροί συγγραφεῖς εἶχαν συνείδη-

ση ὅτι δέν διδάσκουν δικές τους ἰδέες, ἀλλά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ πού ἀποκαλύφθηκε σ' αὐτούς. Τά διδάσκαλία τῆς Α.Γ. γράφτηκαν σέ διάστημα 1300 ἑτῶν ἀπό διάφορους συγγραφεῖς, πού ἔζησαν σέ διαφορετικό ἴστορικό, πολιτιστικό, γεωγραφικό καὶ πολιτικό πλαισιο. Ἀκόμα καὶ ἡ γλώσσα πού χρησιμόποιήσαν δέν ἦταν ἡ Ἱδια. Ἄλλοι ἔγραψαν στήν ἑδραϊκή, ἄλλοι στήν ἀραμαϊκή καὶ ἄλλοι στήν Ἑλληνιστική κοινή (ἀπλοποιημένη ἀρχαία ἑλληνική) γλώσσα.

Παρά τίς σημαντικές αὐτές διαφορές, δέν διαπιστώνεται καμιά ἀντίθεση ἡ διαφορά διδασκαλίας μέσα σ' ὅλη τήν Α.Γ. Ἡ ἐνιαία αὐτή μετάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ μᾶς δδηγεῖ στή σκέψη ὅτι οἱ ἵεροί συγγραφεῖς φωτίστηκαν ἀπό τό Θεό καὶ ἔγραψαν χωρίς λάθη τή θεία ἀποκάλυψη. Ὁ Θεός μεταχειρίστηκε λοιπόν σάν δργανά Του τούς ἵερούς συγγραφεῖς, ἄλλα τούς ἄφησε ἑλεύθερα νά ἐκφραστοῦν, ἀνάλογα μέ τή μόρφωσή τους καὶ ἀνάλογα μέ τή μόρφωση καὶ τίς ἀνάγκες τῶν ἀναγνωστῶν τους. Αὐτός δ φωτισμός τοῦ Θεοῦ (θεοπνευστία) είναι ἡ ἐγγύηση ὅτι οἱ ἵεροί συγγραφεῖς μᾶς παρέδωσαν ἀλάθητα τό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἄρα καὶ ἡ Α.Γ. είναι διόλκηρη ἀλάθητη. Αὐτό τό μαρτυρεῖ δ Ἀπ. Παῦλος ὅταν γράφει: «Κάθε Γραφή (δηλ. κάθε διδάσκαλία τῆς Α.Γ.) είναι θεόπνευστη καὶ ὠφέλιμη γιά νά διδάσκει, γιά νά ἐλέγχει τίς πλάνες, γιά νά διορθώνει αὐτούς πού ἀμαρτάνουν, γιά νά παιδαγωγεῖ στήν ἀρετή» (Β' Τιμ. 3, 16). Καὶ δ Ἀπ. Πέτρος μᾶς διδάσκει: «Στό παρελθόν, δέν προφήτεψαν ποτέ ἄνθρωποι ἀπό τή δική τους θέληση, ἄλλα προφήτεψαν ἄγιοι ἄνθρωποι ἀφοσιωμένοι στό Θεό, πού φωτίζονταν ἀπό τό "Ἄγιο Πνεῦμα" (Β' Πετρ. 1, 21).

Ο λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Παράδοση τῆς Ἔκκλησίας. Εἰδαμε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ στήν ἀρχή μεταδιδόταν προφορικά καὶ ἀργότερα γράφτηκε σέ διδάσκαλία. Ἀλλά καὶ ὅσα δέν καταχωρήθηκαν μέσα στά διδάσκαλία αὐτά, ἔξακολούθησαν νά μεταδίδονται προφορικά μέσα στό χῶρο τῆς Ἔκκλησίας. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης γράφει: «'Υπάρχουν καὶ ἄλλα πολλά πού ἔκανε δ Ἰησοῦς, καὶ πού ἄν γράφονταν μέ λεπτομέρειες, διόλκηρος δ κόσμος δέν θά μποροῦσε νά χωρέσει τά διδάσκαλία πού θά γράφονταν» (Ιωάν. 21, 25).

Ο λόγος τοῦ Θεοῦ πού δέν ἔχει γραφτεῖ, ἄλλα μεταδίδεται προφορικά μέσα στήν Ἔκκλησία, ἀποτελεῖ τήν Ἱερή Παράδοση καὶ

εχει τήν ίδια άξια μέ τήν Α.Γ. Αύτή τήν προφορική Ιερή Παράδοση
 ή Έκκλησία μας, στό πέρασμα τῶν αιώνων, τή διατύπωσε περιλη-
 πτικά και κατέγραψε τό περιεχόμενό της στίς ἀποφάσεις τῶν Οἰ-
 κουμενικῶν Συνόδων, στούς ιερούς κανόνες, στό Σύμβολο τῆς Πί-
 στεως, στή Θ. Λειτουργία και στά συγγράμματα τῶν Πατέρων.
 Ἀγία Γραφή και Ιερή Παράδοση ἀλληλοσυμπληρώνονται. Ἡ Ι.Π.
 βοηθάει νά ἐρμηνευτεῖ σωστά ή Α.Γ. Ἡ Α.Γ. πάλι είναι δ.γνώμονας
 πάνω στό δοποῖον κρίνεται ή γνησιότητα τῆς Ι.Π.

Τά βιβλία και οι συγγραφεῖς τῆς Α.Γ. Ἡ Ἀγία Γραφή είναι τό
 σύνολο θεόπνευστων βιβλίων πού περιέχουν τήν ἀποκάλυψη τοῦ
 θεόπνευστοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους και τήν πρόσκλησή τους
 στήν αἰώνια χαρά τῆς Βασιλείας Του. Ἀποτελεῖται, ὅπως είδαμε,
 ἀπό δύο τμήματα: τήν Παλαιά και τήν Καινή Διαθήκη. Στήν Π.Δ.
 ίστορεῖται ή προετοιμασία τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τό Θεό γιά νά
 δεχετεί τήν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, και ή Κ.Δ. μαρτυρεῖ γιά
 τή σωτηρία πού δ' Ἰησοῦς Χριστός πρόσφερε και προσφέρει σέ κάθε
 ἀνθρώπο.

Ἡ Π.Δ. περιέχει 49 Βιβλία, πού ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό
 τους τά χωρίζουμε σέ:

Ιστορικά	Ποιητικά	Προφητικά
Γένεσις	Ψαλμοί	Ἡσαΐας
Ἐξοδος	Ἰώθ	Ιερεμίας
Λευϊτικόν	Παροιμίαι	Βαρούνχ
Ἀριθμοί	Ἐκκλησιαστής	Θρῆνοι Ἱερεμίου
Δευτερονόμιον	Ἄσμα Ἀσμάτων	Ἐπιστολή Ἱερεμίου
Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ	Σοφία Σολομῶντος	Ἱεζεκιήλ
Κριταί	Σοφία Σειράχ	Δανήλ
Ρούθ		Ωσῆ
Βασιλειῶν Α'- Δ'		Ἀμώς
Παραλειπομένων Α'- Β'		Μιχαίας
Ἐσδρας Α' - Β'		Ἰωήλ
Νεεμίας		Ὀδδιού
Τωδίτ		Ιωνᾶς
Ἰουδίθ		Ναούμ

Ιστορικά	Προφητικά
Ἐσθήρ	Ἄβδακούμ
Μακκαδαίων Α'- Γ'	Σοφονίας
	Ἀγγαῖος
	Ζαχαρίας
	Μαλαχίας

Γνωρίζουμε τά δνόματα τῶν περισσότερων συγγραφέων τῶν βιβλίων τῆς Π.Δ. ἢ ἀπό τήν ἴδια τήν μαρτυρία τοῦ βιβλίου, ἢ ἀπό τήν ἀρχαία παράδοση. Μερικῶν βιβλίων οἱ συγγραφεῖς εἶναι ἄγνωστοι. Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι δέν εἶναι καὶ θεόπνευστοι.

Ἡ Κ.Δ. περιέχει 27 βιβλία, πού ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους τά χωρίζουμε σέ:

Ιστορικά	Διδακτικά	Προφητικά
Τά Εὐαγγέλια κατά:	Οἱ ἐπιστολές τοῦ Παύλου πρός:	
Ματθαῖον	Ρωμαίους	Ἡ Ἀποκάλυψις
Μᾶρκον	Κορινθίους Α'- Β'	τοῦ Ἰωάννου
Λουκᾶν	Γαλάτας	
Ἰωάννην	Ἐφεσίους	
	Φιλιππησίους	
Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων	Κολοσσαῖς	
	Θεσσαλονικεῖς Α'- Β'	
	Τιμόθεον Α' - Β'	
	Τίτον	
	Φιλήμονα	
	Ἐβραίους	
	Οἱ Καθολικές ἐπιστολές:	
	Ἰακώδου	
	Πέτρου Α'- Β'	
	Ἰωάννου Α'- Γ'	
	Ἰούδα	

Ὁ χωρισμός τῶν βιβλίων τῆς Α.Γ. στίς τρεῖς αὐτές κατηγορίες εἶναι συμβατικός, γιατί σέ κάθε κατηγορία μποροῦν νά δρεθοῦν

στοιχεία τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ὥπως π.χ. στά ίστορικά βιβλία ύπαρχουν καί ποιητικά καί προφητικά στοιχεῖα.

Γλώσσα καί μεταφράσεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Τά βιβλία τῆς Α.Γ. γράφτηκαν σέ διάφορες γλώσσες: στήν ἔβραική, στήν ἀραμαϊκή καί στήν Ἑλληνιστική κοινή. Ἐπειδή ἡ τελευταία, ἐπειτα ἀπό τίς κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἔγινε διεθνής γλώσσα, χρειάσθηκε νά μεταφραστοῦν σ' αὐτήν ὅσα βιβλία είχαν γραφτεῖ στήν ἔβραική ḥ στήν ἀραμαϊκή.

Οἱ ἀρχαῖες μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι:

Στήν Ἑλληνιστική Κοινή	Στή Λατινική	Στή Συριακή
Μετάφραση τῶν ἔβδομήκοντα (Ο') ἀρχισε τὸν Γ'.Π.Χ.αὶ. στήν Ἀλεξάνδρεια.	'Ιτάλα (Β' μ.Χ. αἱ.) Βουλγάτα (=κοινή, Δ' μ.Χ. αἱ. γραμμένη ἀπό τὸν Ἱερώνυμο).	Πεσειτώ (Β' μ.Χ. αἱ.)

Νεότερες μεταφράσεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς:

Ἡ Α.Γ. ἔχει μεταφραστεῖ ὡς τώρα σέ 1.550 γλῶσσες καί διαλέκτους. Συνεχίζεται ἡ προσπάθεια νά μεταφραστεῖ καί σέ ἄλλες διαλέκτους, γιά νά γνωρίσουν ὅλοι τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Κυκλοφορεῖ σέ περισσότερα ἀπό 30.000.000 ἀντίτυπα τό χρόνο, γεγονός πού δείχνει τή δύψα τοῦ ἀνθρώπου γιά τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ.

Ιστορικές καί ἀρχαιολογικές μαρτυρίες γιά τήν Ἀγία Γραφή. Ἡ Α.Γ. δέν εἶναι ἔνα ἀπλό ίστορικό βιβλίο, ἀλλά ἀποκάλυψη τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους διά τοῦ ισραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὁ λαός αὐτός είλησε σχέσεις, ἀλλοτε φιλικές καί ἀλλοτε ἐχθρικές, μέ τούς γειτονικούς λαούς. Ἡ Π.Δ. μᾶς πληροφορεῖ γιά τούς λαούς αὐτούς καί γιά τή σχέση τους μέ τό λαό τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐπίσης γιά τή θρησκεία, τήν πολιτική καί τήν πολιτιστική κατάσταση τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Μ. Ἀνατολῆς (Φιλισταίων, Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Αἴγυπτίων, Ρωμαίων). Ἡ Π.Δ. ἀναφέρει ἀκόμα πολλά ὀνόματα ἀρχηγῶν κρατῶν (Ναδουχοδονόσορ, Δαρεῖος, Μ. Ἀλέξανδρος, Ἀντίοχος), ὥπως καί τοποθεσίες ὅπου συνέβησαν σπου-

δαῖα γεγονότα, μέσα καὶ ἔξω ἀπό τὸν Παλαιστινιακό χῶρο (Ἰερουσαλήμ, Χεβρών, Σαμάρεια, Βασυλώνα, Τύρος, Σιδών, ὅρος Κάρμηλος, ὅρος Λίβανος κ.ἄ.). Οἱ ἀρχαιολόγοι, μὲ τὶς ἀνασκαφές τους σὲ περιοχές πού ἀναφέρονται στήν Π.Δ., φέρονται στὸ φῶς εὑρήματα πού δικαιώνουν τὰ γραφόμενά της. Ἀλλά καὶ τὰ εὑρήματα πού τυχαῖα ἦρθαν στὸ φῶς (ὅστερα τῆς Λάχης, χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας κτλ.) ἀποδείχνουν ὅτι ὅσα γράφονται στήν Π.Δ. εἶναι ἀληθινά. Τό ὕδιο συμβαίνει καὶ μέ τὴν Κ.Δ. Ὄνόματα πόλεων (Ἰερουσαλήμ, Βηθλεέμ, Ἱεριχώ, Ναζαρέτ, Καπερναούμ, Καισάρεια Φιλίππου κτλ.), ἐπίσημων προσώπων (ἀυτοκράτορας Ὁκταδιανός Αὔγουστος, Κυρήνιος, Πόντιος Πιλάτος, Ἡρώδης, Ἀρχέλαος, Ἡρώδης Ἀντίπας, Ἀννας, Καϊάφας, Γαμαλιήλ, οἱ ἀσιάχαι τῆς Ἐφέσου, Γαλλίων κ.ἄ.) ἀναφέρονται καὶ σέ ἔξωχριστιανικά βιβλία καὶ ἔτσι ἐπιδεινώνεται ἡ ἀξιοπιστία τῆς Κ.Δ.

Ἀπό ὅσα εἴπαμε γίνεται φανερό ὅτι ἡ ἰστορία τῶν ἀρχαίων λαῶν ἐπαληθεύει τίς πληροφορίες τῆς Α.Γ., σύμφωνα μέ τὶς ὅποιες ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ ἔγινε σέ δρισμένο τόπο καὶ χρόνο, καὶ οἱ συνέπειες τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῆς ἔγιναν αἰσθητές, ἀμεσα ἡ ἔμμεσα, στούς ἄλλους λαούς, ἀσχετα ἀν πίστεψαν ἢ ὅχι σ' αὐτήν.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Ο λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωντανός καὶ δραστικός καὶ κοφτερός περισσότερο κι ἀπό δίκοπο μαχαίρι καὶ εἰσχωρεῖ βαθιά... (Ἐβρ. 4, 12).

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ
Ο ΘΕΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ

μεταξύ στοιχημάτων που αποτελούνται από την ίδια σειρά αριθμητικών αριθμών.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

5. «Δι' οὗ τά πάντα ἐγένετο»

Οι ἀλήθειες τῆς βιβλικῆς διηγήσεως ἀποδλέπουν στή σωτηρία μας.¹ Από τή στιγμή πού δ ἄνθρωπος μεγαλώνει καὶ ἀρχίζει νά σκέφτεται, πολλά ἐρωτήματα γεννιούνται μέσα του καὶ ζητοῦν μιά ἀπάντηση. Ποιός ἔκανε τόν κόσμο; Πότε καὶ γιατί τόν ἔκανε; Πῶς δρέθηκε δ ἄνθρωπος πάνω στή γῆ καὶ γά ποιό σκοπό πλάστηκε;

Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλοσοφία, στήν προσπάθειά τους νά δώσουν ἀπάντηση στά ἐρωτήματα αὐτά, διατύπωσαν πολλές θεωρίες καὶ γνώμες, πού συχνά συγκρούονται μεταξύ τους καὶ ἀλληλοαναιρούνται. Ἡ Ἀγία Γραφή ὅμως, μέ τρόπο ἀπλό, μᾶς ἀποκαλύπτει δτι δ κόσμος δλόκληρος, καὶ φυσικά καὶ δ ἄνθρωπος, είναι ἔργο τοῦ πάνσοφου Θεοῦ, καὶ δέν ἔγινε τυχαῖα, ἀλλά μέ τόν παντοδύναμο λόγο Του.

Δέν πρέπει δέδαια νά ξεχνᾶμε δτι ἡ Ἀγία Γραφή δέν είναι βιβλίο ἐπιστημονικό, ἀλλά θρησκευτικό. Σκοπός της είναι νά μᾶς κατατοπίσει πάνω στή σχέση πού συνδέει τόν ἄνθρωπο μέ τό Δημιουργό του καὶ δχι νά δώσει ἐπιστημονική ἀπάντηση στίς ἀπορίες μας.² Ετσι ἀποφεύγει δτι είναι περιττό, καὶ περιορίζεται σ' ἔκεινα πού είναι ἀναγκαῖα γιά τή σωτηρία τοῦ ἄνθρωπου, γιατί ἀπό τή σωστή κατανόηση καὶ τή ζωντανή πίστη του σ' αὐτά ἔξαρτιέται καὶ ἡ τωρινή καὶ ἡ μελλοντική εύτυχία του.

Ἡ Ἀγία Γραφή γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου «ἐκ τοῦ μηδενός» (Γεν. 1, 1-25). Στό ἐρωτημα «ποιός δημιούργησε τόν κόσμο;» ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς λέει δτι δέν ἔγινε μόνος του, ὅπως νομίζουν πολλοί, οὔτε ὑπῆρχε πάντοτε, οὔτε προηλθε ἀπό τό χάος, ὅπως δίδασκαν δρισμένοι ἀρχαῖοι φιλόσοφοι. Ἀν καθετί πού ὑπάρχει

έχει αύτόν πού τό κατασκεύασε καί ἐκπληρώνει κάποιον προορισμό, είναι δυνατόν αύτός δ ὡραῖος κόσμος νά ἔγινε στήν τύχη καί χωρίς κανένα σκοπό; Ἡ Ἀγία Γραφή λοιπόν μᾶς διδάσκει ὅτι τόν κόσμο δλόκληρο τόν δημιούργησε δ Θεός ἀπό τό τίποτα, «ἐκ τοῦ μηδενός». Τόν δημιούργησε ἀπό ἀπέραντη ἀγάπη, μόνο μέ τόν παντοδύναμο λόγο Του. Αύτός, πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό τόν κόσμο, πρόσταξε καί ἔγιναν δλα μέσα σέ ἔξι δημιουργικές μέρες, σέ ἔξι δηλαδή χρονικά διαστήματα, πού δέν ἔρουμε πόση διάρκεια είχαν.

Στήν ἀρχή δ Θεός δημιούργησε τήν ὑλη. Ἡ γῆ μας τότε ἦταν ἀδρατη καί ἀσχημάτιστη καί τή σκέπαζε σκοτάδι: «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν δ Θεός τόν οὐρανόν καί τήν γῆν. Ἡ δέ γῆ ἦν ἀδρατος καί ἀκατασκεύαστος, καί σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου...» (Γεν. 1, 1-2). Τήν πρώτη μέρα δημιούργησε δ Θεός μέ πρόσταγμά Του τό φῶς καί ἔξωχρισε τή μέρα ἀπό τή νύχτα. Τή δεύτερη μέρα ἔκανε τόν οὐρανίο θόλο. Τήν τρίτη μέρα, μέ ἄλλο πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, δλα τά νερά πού σκέπαζαν τή γῆ μαζεύτηκαν σέ δρισμένα μέρη. Ἔτσι σχηματίστηκαν οί θάλασσες καί φάνηκε ἡ στεριά. Τότε διέταξε καί φύτρωσαν ἀπό τή γῆ χλόη, θάμνοι, φυτά, ἄνθη καί δέντρα δλων τῶν εἰδῶν. Τήν τέταρτη μέρα δ Θεός δημιούργησε τούς «φωστῆρες τούς μεγάλους», τόν ἥλιο καί τή σελήνη, καί τ' ἀναιρίθμητα ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ. Τήν πέμπτη μέρα ἔδωσε ἐντολή καί ἔγιναν τά ψάρια, πού γέμισαν τίς θάλασσες, καί τά πτηνά, πού ἄρχισαν νά πετοῦν στόν ἀέρα. Τήν ἕκτη μέρα δημιούργησε δλα τά είδη τῶν ζώων καί τῶν ἐρπετῶν τῆς γῆς.

‘Ο Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ στή δημιουργία τοῦ κόσμου. Ὁ Θεός δημιούργησε τά πάντα μέ τό Λόγο Του. Αύτός δ λόγος τοῦ Θεοῦ είναι δ παντοδύναμος Λόγος Του, δηλαδή δ Υἱός Του.

Τήν ἀλήθεια αύτή μᾶς τή διδάσκει δ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, πού ἀρχίζει τό Εὐαγγέλιο του ἔτσι: «στήν ἀρχή τῆς Δημιουργίας ὑπῆρχε δ προαιώνιος Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ. “Ολη ἡ Δημιουργία ἔγινε ἀπό τό Θεό Λόγο καί χωρίς Αύτόν δέν ἔγινε τίποτα ἀπό ὅσα ὑπάρχουν στόν οὐρανό καί στή γῆ» (Ιω. 1, 1-3).

Τό ἴδιο μᾶς βεβαιώνει καί δ Ἀπόστολος Παῦλος λέγοντας ὅτι «δλα ὅσα ὑπάρχουν στόν οὐρανό καί στή γῆ, δρατά καί ἀδρατα, ἔγιναν μέ τό Χριστό...” Όλα ἀπό Ἐκεῖνον πήραν τήν ὑπαρξή τους...

Αύτός ύπηρχε πρίν άπό όλα τά δημιουργήματα και όλα ύπαρχουν καί συγκρατοῦνται άπό Αύτόν» (Κολ. 1, 16-17). Αύτήν ορθιώς τήν ἀλήθεια ἐκφράζει καί τό Σύμβολο τῆς πίστεώς μας ὅταν λέει: «δι' οὗ τά πάντα ἐγένετο».

Ο κόσμος «καλός λίαν». Μέ εκπληξη καί θαυμασμό στέκεται δ' ἄνθρωπος μπροστά στό θαῦμα τῆς Δημιουργίας. Θαυμάζει δ' ἐπιστήμονας πού ἐρευνᾷ τήν ἀριμονική κίνηση τῶν ἀστρων ἢ τή δομὴ τοῦ ἀτόμου τῆς ὕλης, θαυμάζει καί δ' ἀπλός ἄνθρωπος τήν διμοσφιά πού βλέπει στή φύση γύρω του. "Όλα φανερώνουν τήν πανοσφιά καί τήν παντοδυναμία τοῦ Δημιουργοῦ, δόλα μιλοῦν γιά τό μεγάλο Καλλιτέχνη πού τά δημιουργήσε. Ἀπό τά πολύ μεγάλα ὡς τά πολύ μικρά, τεράστιες δροσειρές καί λεπτότατοι δργανισμοί, ἥχοι, χρώματα, σχήματα, δόλα ἀποτελοῦν ἔνα σύνολο θαυμαστό. Ἡ ἐξιστόρηση τῆς Δημιουργίας στήν Ἀγία Γραφή τελειώνει μέ τά ἔξης λόγια: «Καί δ' Θεός τά εἰδε δόλα αὐτά πού δημιουργήσε, καί ἥταν ἀλήθεια πολύ ώραια» (Γεν. 1, 31).

Ο σκοπός τῆς ύλικης δημιουργίας. Τώρα γεννιέται ἔνα ἄλλο ἐδώτημα: Γιατί ἔκανε δόλον αὐτόν τόν κόσμο δ' Θεός; Ποιός εἶναι δ' σκοπός τῆς Δημιουργίας; Τόν κόσμο τόν δημιουργήσε δ' Θεός ἀπό ἀπέραντη ἀγαθότητα καί ἀγάπη. Θέλησε νά δημιουργήσει καί ἄλλα δόντα πού νά γίνουν μέτοχοι στή μακαριότητά Του. Τόν ἔκανε γιά νά χαρίσει χαρά καί εύτυχία στά λογικά πλάσματά Του, στούς ἀνθρώπους. Ἀλλά δ' Θεός ἔκανε τόν κόσμο καί γιά ἔναν ἀκόμα λόγο: γιά νά διαλαλεῖ τή δόξα Του. «Τά οὐρανία μιλοῦν γιά τή δόξα τοῦ Θεοῦ», λέει δ' ψαλμιωδός (Ψαλμ. 18, 2). Βλέποντας τό μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας, δ' ἄνθρωπος πλημμυρίζει ἀπό αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καί δοξολογίας γιά τό Δημιουργό.

Προεικόνιση τῆς ἔδομης μέρας (Μεγάλο Σάββατο). Μέ τήν πλάση τοῦ ἀνθρώπου στό τέλος τῆς ἔκτης μέρας, δ' Θεός σταμάτησε νά δημιουργεῖ. Τήν ἔδομη μέρσα δ' Θεός τήν εὐλόγησε, ἐπειδή τελείωσε τό ἔργο τῆς Δημιουργίας Του, καί ἀναπαύτηκε. Ἡ μέρα αὐτή, πού ἀντιστοιχεῖ πρός τό Σάββατο τῶν Ἐβραίων, προεικονίζει τό δικό μας Μεγάλο Σάββατο. "Οπως δ' Θεός, ἀφοῦ δλοκήρωσε τό ἔργο τῆς Δημιουργίας σέ ἔξι μέρες, τήν ἔδομη ἀναπαύτηκε, ἔτσι

καί ὁ Χριστός, ἀφοῦ δλοκλήρωσε τό ἔργο Του πάνω στή γῆ, δηλαδή τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀναπαύτηκε ουματικά μέ τήν ταφή Του.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Δοξαστικό τοῦ Ὀρθροῦ τοῦ Μεγ. Σαββάτου (Ἀπόδοση)

Ο μεγάλος προφήτης Μωυσῆς, ἀπό τήν ἐποχή του, διατύπωσε μέ τρόπο συγκαλυμμένο τή σημασία τῆς σημερινῆς μέρας λέγοντας: «καὶ εὐλόγησε ὁ Θεός τήν ἔδομη μέρα». Γιατί ἡ σημερινή μέρα (τό Μεγάλο Σάββατο) εἶναι τό εὐλογημένο Σάββατο. Αὗτή εἶναι ἡ πραγματική μέρα τῆς ἀναπαύσεως, κατά τήν ὅποια ὁ Μονογενῆς Υἱός τοῦ Θεοῦ ἀναπαύτηκε ἀπό ὅλα τά ἔργα Του, πεθαίνοντας σωματικά, σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ για τή σωτηρία μαζ. Καί ἀφοῦ μέ τήν Ἀνάστασή Του ξαναγέρισε στή δόξα πού εἶχε πρίν, μᾶς δώρισε τήν αἰώνια ζωή, ὡς μοναδικός ἀγαθός καί φιλάνθρωπος πού εἶναι.

6. «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον» (Α')

Ο ἄνθρωπος «εἰκὼν Θεοῦ καί ὁμοίωσις». Τελευταίο καί τελειότερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ ἦταν ὁ ἄνθρωπος. Πλάστηκε ὅταν ὅλα εἶχαν ἐτοιμαστεῖ, σάν βασιλιάς καί κοφωνίδα τῆς κτίσεως. Ή ξεχωριστή θέση του ἀνάμεσα στά ἄλλα δημιουργήματα φαίνεται δλοκάθαρα σ' ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς πλάσεώς του.

Γιά τή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ὁ Θεός ἔδειξε ἴδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Σκέφτηκε νά τόν κάνει ὅμοιο μέ τόν ἔαυτό Του. «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν» (Γεν. 1, 26). Σκέφτηκε δηλαδή νά τοῦ δώσει δρισμένα χαρίσματα πού δέν εἶχαν τά ἄλλα δημιουργήματα. Μέ τά χαρίσματα αύτά ὁ ἄνθρωπος θά μπορούσε νά γίνει κατά τό δυνατό τέλειος, νά γίνει ἔνας «κατά χάριν» Θεός.

Ο Θεός δέν δημιούργησε τόν ἄνθρωπο μόνο μέ τό λόγο Του, ὅπως ἔκανε μέ τά ἄλλα κτίσματα. Πήρε πηλό ἀπό τή γῆ καί τόν ἔπλασε ὁ ἴδιος. «Ἐτσι τό ἴδιαίτερο αύτό δημιούργημά Του ύπερέχει ἀπό ὅλα τά ἄλλα. Ἐχει ἐγκέφαλο καί πολύπλοκο νευρικό σύστημα. Τό πρόσωπό του παρουσιάζει ἔξαιρετική ἀρμονία καί χάρη. Εἶναι δ

καθορέφτης τῆς ψυχῆς του. Ἡ χαρά, ἡ λύπη, ἡ ταραχή, ἡ καλοσύνη κτλ. ζωγραφίζονται σ' αὐτό.

Ἐνα ἄλλο πλεονέκτημά του είναι ὁ λόγος, ἡ γλώσσα. Μέ αὐτήν συνθέτει λέξεις καί προτάσεις, ἐκφράζει νοήματα καί συνεννοεῖται μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Χωρίς αὐτήν δέν θά μποροῦσε νά ἐπικοινωνήσει μέ τούς συνανθρώπους του καί νά δημιουργήσει πολιτισμό.

Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα καί δίνει στόν ἀνθρωπό ἀνυπολόγιστη ἀξία είναι ἡ πνοή πού φύσησε μέσα του ὁ Θεός, δηλαδή ἡ ψυχή. Είναι ἔνα δῶρο πού μόνο στόν ἀνθρωπό δόθηκε καί δείχνει τίν ίδιαίτερη εύνοια τοῦ Θεοῦ σ' αὐτόν. Ἔτοι, ὡς ψυχοσωματικό δημιούργημα, δ ἀνθρωπος στέκεται στό μέσο τῆς κτίσεως, ἐνώνει τόν πνευματικό καί τόν ύλικό κόσμο.

Ἡ παρονσία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στήν πλάση τοῦ ἀνθρώπου. Στήν πλάση τοῦ ἀνθρώπου βλέπουμε δλοφάνερα τίν παρουσία τῆς Ἀγίας Τριάδας. Τή βλέπουμε στή φράση: «ποιήσωμεν ἀνθρωπον κατ' εἰκόνα ήμετέραν καί καθ' ὁμοίωσιν» (Γεν. 1, 26), ὅπου τά πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδας φαίνεται νά συσκέπτονται καί νά συνεργάζονται γιά νά πλάσουν τόν ἀνθρωπό. Τή διαπιστώνουμε προπάντων στό γεγονός ὅτι δ ἀνθρωπος πλάστηκε «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, δηλαδή προικισμένος μέ πολλά χαρίσματα, πού τόν κάνουν νά διαφέρει ἀπό ὅλη τήν ἄλλη Δημιουργία, καί τοῦ δίνουν τή δυνατότητα νά ἐπικοινωνεῖ μέ τούς συνανθρώπους του καί μέ τό Θεό.

Τά χαρίσματα καί ὁ προορισμός τοῦ ἀνθρώπου (Κολ. 1, 15-18). Εἴδαμε παραπάνω ὅτι δ ἀνθρωπος πλάστηκε ἀπό τό Θεό «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν». Του. Ἡ φράση «κατ' εἰκόνα» σημαίνει τά ίδιαίτερα χαρίσματα πού ἔδωσε στόν ἀνθρωπο δ Θεός, ἐνώ ἡ φράση «καθ' ὁμοίωσιν» σημαίνει τόν ὑψηλό προορισμό γιά τόν δποῖο τόν προορίσεις ἀπό τήν ἀρχή.

Τά χαρίσματα μέ τά ὅποια προοίκισε τόν ἀνθρωπο δ Θεός καί πού δέν ἔδωσε στά ἄλλα δημιουργήματα είναι:

— Ὁ νοῦς, τό λογικό καί ἡ ἐλεύθερη θέληση. Μέ αὐτά μπορεῖ νά σκέφτεται, νά ἐκφράζει τίς σκέψεις του καί νά ἐπικοινωνεῖ μέ τούς

ἄλλους ἀνθρώπους, καί τέλος νά ἀποφασίζει καί νά ἐνεργεῖ ἐλεύθερα.

— Ἡ κυριαρχία πάνω στή φύση.

— Ἡ ἀπάθεια τοῦ σώματος. Ἡ ἔλλειψη δηλαδή κάθε πόνου, ἀφορῶστιας, θλίψεως καί κόπου.

— Ἡ ἔλλειψη κακῶν ἐπιθυμιῶν.

— Ἡ δυνατότητα νά γίνει ἀθάνατος.

Μέ τά χαρίσματα αὐτά δ ἀνθρωπος ἔχει ὅλες τίς δυνατότητες νά προκόψει στήν ἀρετή καί νά γίνει ὅμοιος μέ τό Θεό. Προορισμός του δηλαδή είναι, χρησιμοποιώντας τά τόσα χαρίσματα καί προτερογήματα πού τοῦ ἔδωσε δ Θεός πλάθοντάς τον «κατ' εἰκόνα» Του, νά πετύχει τό «καθ' ὁμοίωσιν», νά γίνει ὅμοιος μέ τό Θεό. Νά μοιάσει μέ τό Θεό στήν ἀρετή, στήν ἀγιότητα, στή δικαιοσύνη, στήν ἀγάπη, στήν καλοσύνη, στή στοργή καί στή μακροθυμία πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

Προορισμός δηλαδή τοῦ ἀνθρώπου είναι νά γίνει καί αὐτός «Θεός κατά χάριν», ὅμοιος μέ τό Θεό καί Δημιουργό Του. Αύτό τό ύψηλό νόημα κρύβει ἡ φράση «καθ' ὁμοίωσιν». "Οσο εὐγενική είναι ἡ καταγωγή τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλο τόσο ύψηλός είναι καί δ προορισμός του.

7. «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον» (Β')

Ἡ ὑλὴ καί τό πνεῦμα στόν ἄνθρωπο (Γεν. 2, 1-8). Εἴδαμε στό προηγούμενο μάθημα τό ἴδιαίτερο ἐνδιαφέρον καί τήν ἔχωριστή φροντίδα τοῦ Θεοῦ στή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Δέν είπε ἀπλῶς νά γίνει, ἀλλά ἔπλασε δ ἴδιος τό σῶμα του, παίρνοντας πηλό ἀπό τή γῆ, πού τό ἔκανε ἔπειτα ζωντανή ὑπαρξη φυσώντας μέσα του «πνοήν ζωῆς».

Οἱ δύο ἀντέ-λινέογειες τοῦ Θεοῦ δείχνουν καί τή διπλή φύση τοῦ γαί τήν πνευματική. Τό σῶμα του, πού δια τοῦ Θεοῦ, είναι πολύτιμο θεϊκό δια δυστυχίας, ὅπως νομίζουν μερικοί. Είναι ως ης τής ψυχῆς. Ἡ αξία του φαίνεται καί ἀπό τό γεγός ὅτι καί δ ἴδιος δ Κύριος φόρεσε τήν ἀνθρώπινη σάρκα.

Έκεινο ὅμως πού ἔχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα καί δίνει στόν ἄνθρωπο ἀνυπολόγιστη ἀξία είναι ή «πνοή» πού δ Θεός ἔβαλε μέσα στό ἄνθρωπινο σῶμα, δηλαδή ή ἀθάνατη ψυχή. Μέ τήν ψυχή δ ἄνθρωπος τοποθετεῖται ἀνάμεσα στούς δύο κόσμους, τόν ὑλικό καί τόν πνευματικό.

Τά δύο αὐτά συστατικά στοιχεῖα, τό σῶμα καί ή ψυχή, είναι στόν ἄνθρωπο ἐνωμένα σέ μιά θαυμάσια ἐνότητα. Τά δύο μαζί, ἀχώριστα, ἀποτελοῦν τόν ἄνθρωπο. Ἡ ψυχή βέβαια, ως ἄνλη, ἔχει τό προσδάδισμα, ἀλλά καί τό σῶμα, πού ἔχει κι αὐτό θεϊκή προέλευση, είναι ἀπαραίτητο γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἄνθρωπου.

Ο ἄνθρωπος «ἄρσεν καί θῆλυ». Τό ὑπέροχο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, δ ἄνθρωπος, στήν ἀρχή ἦταν μόνος. Ὁ Θεός διέποντάς τον σκέφτηκε: «δέν είναι καλό πράγμα νά είναι δ ἄνθρωπος μόνος του· ἂς τοῦ κάνουμε ἔνα βοηθό ὅμοιό του» (Γεν. 2,18). Ἔτσι ή Γραφή διηγεῖται μέ ἀπλότητα τόν τρόπο μέ τόν δοποῖον δ Θεός δημιούργησε τήν Εὔα ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ. Μέ αὐτό θέλει νά δείξει ὅτι ή γυναίκα δέν είναι σκλάβα καί ὑπηρέτρια τοῦ ἄνδρα, ἀλλά πολύτιμη βοηθός καί ἀγαπητή σύντροφός του.

Μέ τή δημιουργία τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας, δ Θεός καθιέρωσε ἀπό τήν ἀρχή τῆς δημιουργίας τόν ἰερό θεσμό τοῦ γάμου, καί τόν εὐλόγησε μέ τά λόγια του «αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε» (Γεν. 1,28).

Ἡ ζωή τοῦ ἄνθρωπου ώς κοινωνία μέ τό Θεό στόν Παράδεισο. Ὁ Θεός ἔβαλε τούς Πρωτόπλαστους νά ζοῦν μέσα στόν Παράδεισο, στόν κήπο τῆς Ἐδέμ, στόν τόπο τῆς χαρᾶς. Ἄν δηλη ή Δημιουργία ἦταν «καλή λίαν», δ Παράδεισος ἦταν κάτι ἀκόμα πιο ὅμορφο. «Ολα τά είχαν ἐκεῖ μέσα οἱ Πρωτόπλαστοι. Ἔκεινο ὅμως πού ἔκανε ἀφάνταστα χαρούμενη τή ζωή τους ἦταν ή ἐπικοινωνία μέ τό Θεό. Τόν ἔβλεπαν ώς στοργικό Πατέρα. Ἀπολάμβαναν τή χαρά καί τά δῶρα τῆς ἀγάπης Του, τήν ἀπερίγραπτη ψυχική ίκανοποίηση ἀπό τή θεϊκή παρουσία. Ἀκόμα καί ή ἐργασία τους ἐκεῖ μέσα στόν Παράδεισο ἦταν χαρά καί εὐχαριστηση. Ἡταν ή μικρή δική τους δημιουργία κοντά στή μεγάλη δημιουργία τοῦ Θεοῦ. Δημιουργική δουλειά καί χαρά κοντά στό Θεό, αὐτό σήμαινε Παράδεισος.

‘Η εύτυχία τῶν Πρωτόπλαστων στόν Παράδεισο ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς σχέσεώς τους μέ τό Θεό καὶ τῆς κοινωνίας τους μέ Αὐτόν. ‘Οσο τηροῦσαν τό θέλημά Του, δι Θεός τούς ἀγαποῦσε ἀπεριόριστα, καὶ ζούσαν σέ ἀτμόσφαιρα πού ἀκτινοβολοῦσε θεῖκό φῶς καὶ οὐρανίο μεγαλεῖο. ‘Η ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διακοπή τῆς κοινωνίας τους μέ τήν πηγή τῆς χαρᾶς θά εἶχε ως φυσικό ἐπακόλουθο νά χάσουν ὅλα τά ἀγαθά πού ἀποτελοῦσαν τήν εύτυχία τους στόν Παράδεισο.

KEIMENA

Κοντάκιον τῆς Κυριακῆς τῆς πρωτονηστείας (Απόδοση)

*Μέ τά χέρια σου, Κύριε, τόν ἄνθρωπο πλάθεις
κι ἀπ’ τά πλάσματα ὅλα πιό πολύ τόν τιμᾶς
ἀφοῦ εἰκόνα τόν κάνεις τῆς αἰώνιας σου δόξας.
Γι’ αὐτό λέμε, θαυμάζοντας τέτοια ἀγάπη πολλή:
πόση, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος εἶχε τιμή!*

*Δίχως νά ’χει ἀρχή κι ἀφοῦ τά ’πλασεν ὅλα,
ἀπ’ τόν πόθο νά δώσει στά πλάσματα ἀρχή
κι ἀφοῦ ἔβαλε τέλος στοῦ κόσμου τίς ἄκρες
ἡγεμόνα σκεφτόταν νά δώσει στή γῆ.
Πόση, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος εἶχε τιμή!*

*Κι ὅσο πάνω σ’ αὐτά ὁ Θεός ἐσκεφτόταν
οἱ στρατιές τῶν ἀγγέλων μεταξύ τους ρωτιόνταν
τάχα ποιός ἀπ’ αὐτούς τήν ἔξονσία θά λάβει
πάνω σ’ ὅλη τήν κτίση βασιλιάς νά φανεῖ....
Πόση, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος εἶχε τιμή!*

*‘Αλλά ἐκεῖνος γῆ παίρνει καὶ ψυχή τῆς χαρίζει
καὶ στό χῶμα ἐνώνει τή δική του εἰκόνα.
‘Ετσι δγαίνει ὁ Ἄδαμ, αὐτεξούσιο πλάσμα,
κι ὅλα μπρός του δηλώνουν ταπεινά ὑποταγή.
Πόση, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος εἶχε τιμή!*

“Αγγέλοι. Λεπτομέρεια από τήν «Έτοιμασία τοῦ Θρόνου». Τοιχογραφία στή Μητρόπολη τοῦ Μυστρᾶ.

ἀγάπη, καὶ ἀπό «ἄγγελος φωτός» ἔγινε «ἄγγελος σκότους». Καί ἐπειδὴ δέν μπορεῖ πιά νά ζει σέ κοινωνία ἀγάπης μέ τό Θεό, γι' αὐτό μάχεται τό ἔργο Του. Θέλει μέ κάθε τρόπο νά παρασύρει στήν πτώση του καί τόν ἀνθρώπο, νά τόν κάνει νά ἀποξενωθεῖ ἀπό τήν πηγή τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καί νά τόν πάρει κάτω ἀπό τή φοβερή τυραννία του. Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, μέ τήν παρουσία Του στή γῆ, μέ τό σταυρικό Του θάνατο καί τήν Ἀνάστασή Του, σύντοιψε τή δύναμη τοῦ διαβόλου. Ή τελική καί αιώνια καταδίκη του θά γίνει στή Δεύτερη Παρουσία τοῦ Κυρίου.

Αντίθετα, οἱ ἄγγελοι πού ἔμειναν πιστοί θέλημα τοῦ Θεοῦ ζοῦν μέσα στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης Του, υμίοι ο ὄνομά Του, είναι «λειτουργοί» τοῦ Θεοῦ καί βοηθοί στόν ἀγώνα του ἐνάντια στό διάβολο. Σέ πολλά περισσότερα ἀπό τήν Καινή καί τήν Παλαιά Διαθήκη, οἱ ἄγγελοι ἐμφανίζονται ώς ἀγγε-

λιοφόροι ἐνός μηνύματος τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς συμπαραστάτες καὶ δοηθοί ἐκείνων πού Τόν ἀγαποῦν. Στή Θεία Λειτουργία, συχνά ἀναφερόμαστε στὸν ὕμνο τῶν ἀγγέλων: ὅταν ψάλλουμε τὸ «Ἄγιος ὁ Θεός» πρὸς ἄπο τὸν Ἀπόστολο, τὸ χερουβικό ὕμνο μετά τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τέλος τὸ «Ἄγιος, ἀγιος, ἀγιος, Κύριος σαδαώθ», ὅπως τὸ ἀναφέρει ὁ προφήτης Ἡσαΐας στὸ ἔκτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του. Ἀκόμα παρακαλοῦμε νά στείλει ὁ Κύριος στὸν καθένα μας ἔναν ἄγγελο νά ὀδηγεῖ τὰ δίδυμα μας καὶ νά φυλάξει τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μας.

Ἡ Ἑκκλησία μας γιοστάζει τὴ Σύναξη τῶν Ἅγιων Ἀγγέλων στίς 8 Νοεμβρίου.

KLEMENA

“**Υμνοι στοὺς ἀγγέλους**
(ἀγνωστου ποιητῆ τοῦ Ε΄ μ.Χ. αι.) (Ἀπόδοση)

Δίχως νά χονν σῶμα τά Χερονθέιμ
μ' ἀτέλειωτονς ὕμανον σέ δοξολογοῦν.
Μέ φτεροῦγες ἔξι τά Σεραφεῖμ
ἄπανστα φωνάζον καὶ σέ ὑπερυψοῦν.
Κι ὅλες τῶν ἀγγέλων οἱ στρατιές
μέ φαλμούντις τρισάγιονσ σ' ἀνυμαολογοῦν.

* * *

Ἐλάτε ἂς προσκυνήσομε, ἐλάτε νά ἵκετέγονμε
Ἐκεῖνον πού οἱ ἄγγελοι κι οἱ ἀρχάγγελοι ἀνυμαοῦντε
τά τάγματα τῶν οὐρανῶν, ἀρχές, θρόνοι, ἔξονοίες,
δυνάμεις, κυριότητες καὶ τὸν ὑπηρετοῦντε,
Πατέρα οὐράνιο καὶ Υἱό, χωρίς ἀρχή κι Ἐκεῖνον,
καὶ τό Πνεῦμα πού ναι Θεός, μέ φωνή πού δέν παίει,
Ἐκεῖνον πού τά Χερονθέιμ τά ἔνδοξα δοξάζοντε
μέ ὕμανον, καὶ τά Σεραφεῖμ τά πρόσωπα σκεπάζοντε.

9. Η ἄρνηση τῆς κοινωνίας (B')

Ἡ διήγηση τῆς Γενέσεως γιά τὴν πτώση τοῦ ἀνθρώπου. Πῶς λοιπόν παρέσυρε διάβολος τούς Πρωτόπλαστους; Παρουσιάστηκε στὸν Εὐα μὲ μορφὴ φιδιοῦ καὶ τῆς εἶπε: «Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δι Θεός σας εἰπε νά μή φατε τὸν καρπό ἀπό κανένα δέντρο στὸν παράδεισο;» Ἡ Εὐα ἀπάντησε ὅτι ἀπό ὅλα τὰ δέντρα μποροῦσαν νά φάνε, μόνο τοὺς καρπούς τοῦ δέντρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ εἶχε πεῖ δι Θεός ὅχι μόνο νά μήν τούς φάνε, ἀλλά οὔτε καὶ νά τούς ἀκομμπήσουν γιατί θά πεθάνουν. «Δέν θά πεθάνετε», τῆς λέει διάβολος. «Ξέρει δι Θεός ὅτι ἂν φατε ἀπό τοὺς καρπούς αὐτοῦ τοῦ δέντρου, θά ἀνοιχτοῦν τὰ μάτια σας καὶ θά γίνετε σάν θεοί, πού ξέρουν νά ξεχωρίζουν τὸ καλό ἀπό τό κακό.»

Ο διάβολος ἔπαψε νά μιλάει, ἀλλά ἡ σκέψη τῆς Εὐας γυρνοῦσε στά λόγια του. Ξανακοίταξε τὸ δέντρο τῆς γνώσεως καὶ εἶδε ὅτι ἦταν ώραιο, οἱ καρποί του τῆς φάνηκαν ἐλκυστικοί καὶ τῆς γεννήθηκε ἡ ἐπιθυμία νά κόψει καὶ νά φάει. Ἡ ἐπιθυμία αὐτή ἔγινε τόσο ἐντονη, πού τὴν ἔκανε νά ξεχάσει τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. «Ἐφαγε ἀπό τοὺς καρπούς ἐκείνου τοῦ δέντρου καὶ ἔδωσε καὶ στὸν ἄντρα τῆς καὶ ἔφαγε κι αὐτός. Τότε κάτι ἄλλαξε! Σάν νά ἀνοιξαν τὰ μάτια τους καὶ εἶδαν ὅτι ἦταν γυμνοί. Αὐτή ἡ κατάσταση, πού δέν τούς προκαλοῦσε πούν καμιά ντροπή, τώρα τούς εἶναι ἀνυπόφοροι. Παίρνουν καὶ ζάδουν φύλλα συκιᾶς γιά νά σκεπάσουν τή γύμνια τους.

Καὶ νά πού δι Θεός καλεῖ τὸν Ἀδάμ κι ἐκεῖνος, ἀντί νά πάει κοντά Του, τρέχει νά κρυφτεῖ: «Κύριε, λέει, ἀκουσα τή φωνή σου καὶ φοβήθηκα γιατί εἶμαι γυμνός καὶ κρύψηκα». Ο Θεός δέν σταματάει τή συνομιλία μέ τὸν Ἀδάμ· προχωρεῖ γιά νά τὸν βοηθήσει νά καταλάβει τό σφάλμα του, γι' αὐτό τὸν ωτάει: «Ποιός σοῦ εἶπε ὅτι εἶσαι γυμνός; Μήπως ἔφαγες ἀπό τὸν καρπό πού εἶχα πεῖ νά μή φᾶς;» «Ἡ γυναίκα πού μοῦ ἔδωσες σύντροφό μου, ἀπαντάει δι Ἀδάμ, αὐτή μοῦ ἔδωσε καὶ ἔφαγα». Ο Θεός ωτάει τὴν Εὐα γιατί παράκουσε τὴν ἐντολή Του, κι ἐκείνη δικαιολογεῖται: «Μέ ξεγέλασε τό φίδι».

Ο Θεός ἀναγγέλλει τώρα τά ἐπακόλουθα πού θά ξει αὐτή ἡ παρακοή. Ο διάβολος, πού μέ τό ψέμα του ξεγέλασε τούς Πρωτόπλαστους, θά εἶναι καταραμένος καὶ μισητός ἀπό ὅλους. ᩩ Εὐα μέ

πόνους θά γεννᾶ τά παιδιά της, θά ζητάει άπό τόν ἄντρα της νά τήν προστατεύει κι ἐκεῖνος θά τήν ύποδουλώνει. Ὁ Αδάμι μέ κόπο θά διγάζει τό ψωμί του, γιατί ή γῆ καὶ ή φύση δλόκλιψη δέν θά τοῦ εἶναι φιλική ὅπως πρῶτα, καὶ θά χρειάζεται νά ὑπερονικάει πολλές δυσκολίες γιά νά κερδίζει τά ἀγαθά της. Ἔτσι ή ζωὴ του θά εἶναι γεμάτη πόνους ὡς τό θάνατό του, ὅταν τό σῶμα του θά μπει καὶ πάλι στή γῆ ἀπό τήν όποια καὶ πλάστηκε. Μέ αὐτό τόν παιδαγωγικό τρόπο θέλησε δ Θεός νά βοηθήσει τούς ἀνθρώπους νά καταλάβουν τήν πτώση τους, μέσα ἀπό τίς δυσκολίες τής ζωῆς, νά μετανοήσουν καὶ νά προετοιμαστοῦν, γιά νά δεχτοῦν τό Σωτήρα Χριστό.

‘Ο ἀνθρωπος ἀρνεῖται τήν κοινωνία του μέ τό Θεό. Ὁ ἀνθρωπος, ξεγελασμένος ἀπό τόν πονηρό καὶ φθονερό διάδολο, ἀρχίζει νά ἀμφιβάλλει γιά τήν ἀγάπη πού τοῦ ἔχει δ Θεός καὶ γιά τή σοφία τής ἐντολῆς Του. Χάνει τήν ἐμπιστοσύνη του σ’ Αὐτόν καὶ ἀκόλουθει συμβουλές πού τοῦ ὑπόσχονται νά γίνει σάν τό Θεό, ἀνεξάρτητος ἀπό Ἐκεῖνον. Ξεχνάει δτι ή ζωή, ή εντυχία του μέσ στόν παράδεισο καὶ κάθε ἀγαθό πού χαίρεται εἶναι δῶρα τοῦ Δημιουργοῦ του. Δέν βλέπει δτι ή ἐλευθερία του εἶναι καὶ αὐτή δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού οι ἐντολές Του δέν τήν περιορίζουν, ἀλλά ἀντίθετα τής δίνουν τή δυνατότητα νά ὑπάρξει καὶ νά ἀναπτυχθεῖ. Χωρίζεται ἔτσι ἀπό τό Θεό, κόβει τό δεσμό τής ἀγάπης πού τόν ἔδενε μαζί Του, καὶ ὑψώνει τή δική του θέληση πιό πάνω ἀπό τή θέληση Ἐκείνου. Ἡ παρακοή του σημαίνει ἀρνηση τής προσωπικῆς κοινωνίας του μέ τό Θεό, ἀποκοπή τής φλέδας πού τόν ἔτρεφε ἀπό τήν πηγή τής ζωῆς καὶ τής ἀλήθειας.

Ἡ οὐσία λοιπόν τής ἀμαρτίας τῶν Πρωτόπλαστων, ἀλλά καὶ κάθε ἀμαρτίας, εἶναι αὐτή ή ἀρνηση τής κοινωνίας μέ τό Θεό. Σάν τό δύτη πού κόβει τό σωλήνα τής ἐπικοινωνίας του μέ τή σύσκευή τοῦ δξυγόνου πού τοῦ δίνει ζωή.

Οι συνέπειες τής ἀμαρτίας. ‘Αν συγκρίνουμε τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου πρὸν καὶ μετά τήν πτώση, μπιοροῦμε νά καταλάβουμε ποιές ήταν οι συνέπειες τής ἀνθρώπινης παρακοής στό θεῖο θέλημα. Πρῶτα ἐπικοινωνοῦσε ἀμεσα καὶ ἐλεύθερα μέ τό Θεό. Τώρα Τόν φοβᾶται καὶ κρύβεται. Πρῶτα, ντυμένος τήν ἀθωότητά του, δέν

ένιωθε γυμνός. Τώρα θλέπει τή γυμνότητά του σάν άδυναμία και προσπαθεῖ νά τή σκεπάσει. Πρώτα οί δύο Πρωτόπλαστοι ήταν σάν ένας ἄνθρωπος. Τώρα ξεχωρίζουν, δ ένας φύγει τίς εὐθύνες στόν ἄλλον. 'Ο κόσμος, πού ήταν πρίν γεμάτος ἀπό τή φιλική παρουσία τοῦ Θεοῦ και τή συντροφιά τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, τώρα ἀδειάζει. 'Ο ἀνθρωπος αἰσθάνεται μόνος, χωρισμένος ἀπό τό Θεό και ἀπό τόν ἄλλον ἀνθρωπο, ξένος. Πρώτα ήταν ἐλεύθερος, τώρα ξεγίνε δοῦλος, γιατί, «ὅ καθένας πού κάνει τήν ἀμαρτία είναι δοῦλος τῆς ἀμαρτίας» ('Ιωάν. 8, 34). "Οταν ήταν ἐλεύθερος, και ἡ ἐλεύθερία τοῦ ἄλλου τοῦ ήταν σεβαστή. Τώρα πού δ ίδιος ὑποδούλωθηκε, προσπαθεῖ νά ὑποτάξει στόν ἑαυτό του τόν ἄλλον ἀνθρωπο, νά τόν ξέουσιάσει. "Ετοι ξεκινοῦν οί ἔχθρες, τά μίση, οί πόλεμοι ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους.

'Άλλα και ἡ δημιουργία, πού ήταν ὡς τότε «καλή λίαν», δέχεται τήν ἐπίδραση τῆς ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου και γίνεται ἐχθρική ἀπέναντί του. 'Η γῆ, γιά νά τοῦ δώσει τ' ἀγαθά της, πρέπει νά ποιητεῖ μέ τόν ἰδρώτα του. Τά στοιχεῖα τῆς φύσεως ζητοῦν νά καταστρέψουν τά ἔργα του. Οί πλημμύρες, ἡ ξηρασία, οί σεισμοί, οί ἀρρώστιες τοῦ στέκουν ἐμπόδιο σ' ὅ,τι καταπιάνεται. Και τέλος δ θάνατος γίνεται δ μεγαλύτερος και ἀκαταμάχητος ἐχθρός του, συνέπεια και αὐτός τῆς ἀποκοπῆς του ἀπό τήν πηγή τῆς ζωῆς, τό Θεό.

KEIMENA

'Από τήν Υμνολογία τοῦ Τριωδίου
Δοξαστικό Στιχηρῶν Εσπερινοῦ τῆς Τυρινῆς ('Απόδοση)

Κάθησε ὁ Ἀδάμ ἀντίκρυ στόν Παράδεισο
και γιά τή γύμνωσή του θρηνοῦσε και δερνότανε.

'Αλίμονο σέ μένα,
πού πίστεψα σέ μάν ἀπάτη δολερή
κι ἀποπλανήθηκα
κι ἀπό τή δόξα ἀπομακρύνθηκα.

'Αλίμονο σέ μένα,
πού ἦμουν γυμνός μέ ἀπλότητα,
μά τώρα στερημένος.

Παράδεισε, τή γλύκα σου

ἄλλο δέν θ' ἀπολαίσω,
οὕτε θά δῶ πιά τό Θεό
τὸν Κύριο μου καὶ Πλάστη.
Γιατί θά φύγω γιά τή γῆ
ἀπό ὅπου εἶμαι πλασμένος.
Σ' Ἐσένα πού ἔχεις καὶ σπλαχνιά
καὶ λύπηση φωνάζω:
Ἐλέησέ με πού ἔσφαλα
καὶ ξέπεσα μακριά Σου.

10. Τό «Πρωτευαγγέλιο» – Ὁ Θεός τοῦ ἐλέους

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στὸν ἀποξενωμένο ἄνθρωπο. Ὁ Θεός ὅμως δέν ἔπαιψε νά ἀγαπᾶ τὸν ἄνθρωπο καὶ μετά τὴν ἀποξένωσή του. Βλέπει τό πλάσμα Του, πού τό δημιούργησε μέ τόση φροντίδα καὶ ἀγάπη, νά γυμνώνεται ἀπό τὴν πρώτη του δόξα, νά ταπεινώνεται καὶ νά παραδίνεται στήν ἀπελπισία καὶ στό θάνατο. Καταλαδαίνει ὅτι ἡ ἀνάμνηση τῆς παλιᾶς του εὐτυχίας κάνει τὸν ἄνθρωπο νά αἰσθάνεται ἀκόμα πιό ἀδάστατο τὸν τωρινό του ξεπεσμό. Ξέρει, καὶ τοῦ προλέγει, τή δυστυχία, τὸν πόνο καὶ τό μόχθο πού τὸν περιμένει. Ἀλλά δέ σταματάει ἐκεῖ. Μπορεῖ δ ἄνθρωπος νά ἀρνήθηκε τό Θεό, δ Θεός ὅμως δέν ἀρνιέται τό πλάσμα Του. Ἡ ἀγάπη του βρίσκει τρόπο νά μήν ἀφήσει τὸν ἄνθρωπο χωρίς ἐλπίδα. Ἀπό αὐτή κιόλας τή στιγμή, δ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ξέρει ὅτι δέν είναι δλότελα χαμένος. Μέσα στά λόγια τοῦ Θεοῦ ἀχνοφέγγει ἡ μακρινή αὐγή τῆς λυτρώσεώς του. Ἡ ὑπόσχεση πού δίνει δ Θεός στὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νά τὸν στηρίξει στή σκοτεινή σκλαβιά του, ὥσπου νά ὁθεῖ ἡ ὥρα νά ἐλευθερωθεῖ.

Τό Πρωτευαγγέλιο - Προεικόνιση τῆς θυσίας καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτή τὴν ὑπόσχεση τή δίνει δ Θεός τὴν ὥρα πού ἀπευθύνεται στό διάβολο: «Θ' ἀφήσω νά γεννηθεῖ ἔχθρα ἀνάμεσα σ' ἐσένα καὶ στή γυναίκα, ἀνάμεσα στοὺς ἀπογόνους σου καὶ στοὺς δικούς της ἀπογόνους. Αὐτός θά σου συντρίψει τό κεφάλι κι ἐσύ θά τοῦ πληγώσεις τή φτέρνα» (Γεν. 3, 15).

‘Ο ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά πάψει νά είναι πλάσμα του Θεοῦ, εἴτε τό ἀναγνωρίζει καὶ Τόν ὑπακούει, εἴτε περηφανεύεται καὶ Τόν περιφρονεῖ. “Ο, τι καὶ νά κάνει, δέν μπορεῖ νά σδήσει τή θεϊκή του καταγωγή. Υπάρχει βαθιά χαραγμένη μέσα του ή μνήμη τῆς χαρᾶς τοῦ Παραδείσου, πού μέ τίποτα δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ. ‘Η πιό δυνατή καὶ ἀληθινή του ἐπιθυμία είναι νά ξανακερδίσει αὐτή τήν εύτυχία. Αὐτό βάζει ως στόχο του, ἀλλά σάν ἀπειρος σκοπευτής ξαστοχάει. Καὶ ἐνῷ γυρεύει τήν εύτυχία του, βρίσκεται, χωρίς νά τό καταλάβει, μέσα στήν πιό μεγάλη δυστυχία. Ξεκινάει νά κάνει κάτι ώραιο πού τό θέλει καὶ πού γεμίζει τήν ψυχή του χαρά, καὶ βρίσκεται νά κάνει ἐκείνο πού δέν θέλει καὶ πού ή καρδιά του τό μισεῖ. Ποιός θά λυτρώσει τό δυστυχισμένο ἄνθρωπο πού ζεῖ μέσα σ’ αὐτή τήν τραγικότητα; «Αὔτός», είπε δ Θεός, δ ἀπόγονος τῆς Εὕας, δ Υἱός του Θεοῦ καὶ Υἱός τῆς Παρθένου Μαρίας, δ Κύριος ήμων Ἰησοῦς Χριστός, πού θά καταλύσει τή δύναμη τοῦ διαβόλου.

Τά λόγια πού είπε δ Θεός στό διάβολο αὐτή τήν τραγική γιά τούς Πρωτόπλαστους στιγμή είναι τό πρώτο χαρμόσυνο ἄγγελμα, τό πρώτο Εὐαγγέλιο (Πρωτευαγγέλιο) τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Προαναγγέλλει τόν ἔρχομό στόν κόσμο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού μέ τήν ἀπόλυτη ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατέρα Του, τή διδασκαλία, τά θαύματά Του, τά ἄγια Πάθη Του καὶ τήν Ἀνάστασή Του, σύντριψε τή δύναμη τοῦ διαβόλου. Τό μόνο πού μπόρεσε νά κάνει δ διάβολος στό Χριστό ἦταν νά ξεσηκώσει τό φθόνο τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ νά πετύχει τό σταυρικό Του θάνατο. Αὐτό σήμαιναν καὶ τά λόγια τοῦ Θεοῦ ὅτι δ διάβολος θά τοῦ πληγώσει τή φτέρωνα, δηλ. θά δείξει ὅλη του τή μοχθηρία, ἀλλά δέν θά μπορέσει νά νικήσει τόν ἀντίπαλό του. Γιατί αὐτός ίσα ίσα δ σταυρικός θάνατος τοῦ Χριστοῦ καὶ ή Ἀνάστασή Του τόν ἀνέδειξαν νικητή καὶ θριαμβευτή πάνω στήν καταστρεπτική δύναμη τοῦ διαβόλου.

‘Η σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ή καταδίκη τῆς ἀμαρτίας. “Οσα εἴπαμε πιό πάνω μᾶς δείχνουν ὅτι, ἀπό τή στιγμή πού δ Θεός καταδικάζει τό διάβολο, ἀρχίζει γιά τόν ἄνθρωπο ή ίστορία τῆς σωτηρίας του. ‘Ο Θεός, καθώς θά δοῦμε καὶ στά ἐπόμενα κεφάλαια, ἔμεινε πιστός στήν ὑπόσχεσή Του στόν ιουδαικό λαό, χωρίς

νά παύει νά ἀγαπᾶ καί τούς ἄλλους λαούς. "Ολους τούς προετοιμάζει, τόν καθένα μέ διαφορετικό τρόπο, γιά νά δεχτοῦν τή σωτηρία πού θά τούς πρόσφερε μέ τόν Υἱό Του, γιά νά γίνει μιά καινούρια ἀνθρωπότητα μέ γενάρχη τό νέο «'Αδάμ», τόν Ἰησοῦ Χριστό. Αύτό διδάσκει καί δ' Ἀπόστολος Παῦλος: «καθώς ἐν τῷ Ἀδάμ πεθαίνουν ὅλοι, ἔτσι καί ἐν τῷ Χριστῷ θά λάθουν ζωὴν» (Α΄ Κορ. 15, 22). Αύτό εἶναι τό νόημα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου: ἡ ζωὴ. 'Ο θάνατος, πού εἶχε ἀκολουθήσει ως συνέπεια τῆς παρακοής τοῦ Ἀδάμ, κατατροπώνεται μέ τήν ὑπακοή τοῦ Χριστοῦ. 'Ο ἀνθρωπος πού πιστεύει στό Χριστό καί ὑπακούει σ' Αὐτόν ἔσαναβρίσκει τήν κοινωνία του μέ τήν πηγή τῆς ζωῆς καί ἀποδιώχνει ἀπό πάνω του τή νέκρωση τοῦ θανάτου. "Ετσι τό ἔργο τοῦ διαβόλου, πού ἦταν νά παρασύρει τόν ἀνθρωπο στήν ἀμαρτία καί στό θάνατο, ἀποτυχαίνει. 'Η ἔξουσία του ἐκμηδενίστηκε." Όσο κι ἂν μάχεται ἀκόμα, οὐσιαστικά εἶναι καταδικασμένος.

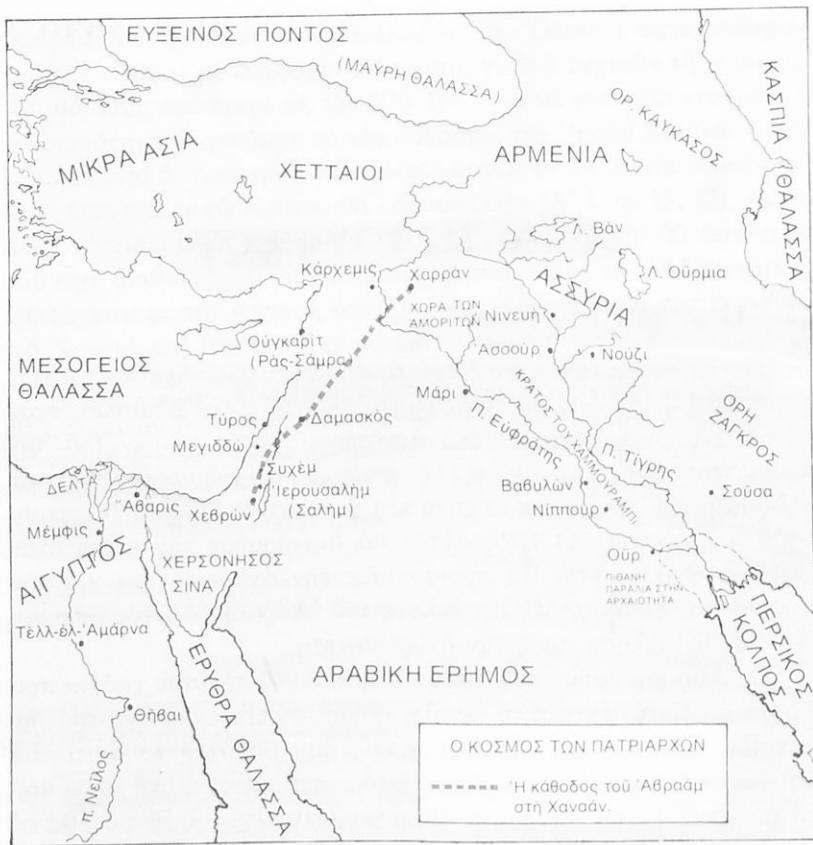
Η ΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

11. Ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ

Ἡ νέα πρόσκληση τοῦ Θεοῦ πρός τήν ἀνθρωπότητα. Ἡ ὑπόσχεση πού ἔδωσε δὲ Θεός στούς Πρωτόπλαστους, ὅτι θά στείλει στόν κόσμο Λυτρωτή, ἀνανεώθηκε ἀργότερα πολλές φορές. Γιά τήν πραγματοποίησή της διάλεξε δὲ Θεός ἐναν ἄνδρα εὐσεβή, τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔκανε ἀρχηγό καὶ γενάρχη ἐνός λαοῦ ἐκλεκτοῦ, λαοῦ περιούσιου. Ὁ λαός αὐτός θά διατηροῦσε τήν πίστη στόν ἀληθινό Θεό κι ἔτσι θά προετοίμαζε τήν ἀνθρωπότητα γιά τὸν ἐρχομό τοῦ Σωτῆρα. Μέ τήν ἐκλογή τοῦ Ἀβραάμ, δὲ Θεός ἀπευθύνει νέα πρόσκληση πρός τήν ἀνθρωπότητα.

‘Ο Ἀβραάμ ζοῦσε στή Μεσοποταμία 2.000 περίπου χρόνια πρό Χριστοῦ. Ἐκεῖ δέχτηκε τή μεγάλη κλήση τοῦ Θεοῦ: «Φύγε ἀπό τήν πατρίδα σου καὶ ἀπό τούς συγγενεῖς σου καὶ ἀπό τό σπίτι τοῦ πατέρα σου», τοῦ εἶπε μιά μέρα δὲ Θεός, «καὶ πήγαινε στή χώρα πού θά σου δεῖξω ἐγώ· ἐκεῖ θά σέ κάνω γενάρχη μεγάλου ἔθνους, θά σέ εὐλογήσω καὶ θά κάνω τό δονομά σου ἔνδοξο... ἀπό σένα θά εὐλογηθοῦν δλες οἱ φυλές τῆς γῆς» (Γεν. 12, 1-3).

Ἡ πίστη καὶ ἡ ὑπακοή τοῦ Ἀβραάμ. Ἡ θυσία πού ζήτησε δὲ Θεός ἀπό τόν Ἀβραάμ ἦταν μεγάλη. Πῶς νά ἀφήσει τήν πατρίδα του καὶ νά φύγει; Πῶς νά πάει νά ζήσει σέ μιά χώρα πού οὔτε τ’ δονομά της δέν ἥξερε; Πῶς νά ξεκινήσει γιά τό ἀγνωστο χωρίς κάν νά ξέρει γιά ποιό λόγο; ‘Ἡ πίστη του ὅμως στό Θεό είναι μεγάλη. ‘Ἐχει ἐμπιστοσύνη στό λόγο Του. ‘Υπακούει λοιπόν χωρίς δισταγμό στήν κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ, παρά τά ἔβδομήντα πέντε χρόνια του, ἐτοιμάζεται καὶ ξεκινᾶ χωρίς καθυστέρηση γιά τή χώρα πού θά τοῦ ἔδειχνε δὲ Θεός.

Ο κόσμος τῶν Πατριαρχῶν.

"Υστερα ἀπό μακρινό κι ἐπικίνδυνο ταξίδι, ἔφτασε στή Χαναάν, στή σημερινή Παλαιστίνη. Ἐκεῖ ὁ Θεός τοῦ φανέρωσε ὅτι αὐτή ἦταν ἡ χώρα πού τοῦ ὑποσχέθηκε καὶ ὅτι οἱ ἀπόγονοί του θά πληθύνουν σάν τά ἀστέρια τοῦ οὐρανού (Γεν. 15, 5). Ὁ Ἀβραάμ, γεμάτος εὐγνωμοσύνη στό Θεό, ἔχτισε βωμό ὅπου Τόν λάτρευε μέ προσευχές καὶ θυσίες, καὶ περίμενε μέ πίστη νά ἀληθέψει ἡ ὑπόσχεσή Του ὅτι θ' ἀποκτήσει ἀπογόνους πολλούς.

Πραγματικά, ὅταν ὁ Ἀβραάμ ἦταν πιά ἐκατό χρονῶν καὶ ἡ

γυναίκα του ή Σάρρα ένενήντα, ἀπέκτησαν ἔνα παιδί πού τό δόνόμασαν Ἰσαάκ. Τό παιδί αὐτό, πού τό δνομά του σημαίνει γέλιο, τούς ἔδωσε μεγάλη χαρά καὶ δλοκλήρωσε τήν εύτυχία τους. Τό ἀνέτρεφαν ἀπό τά πρώτα του βήματα μέ φόρο Θεοῦ καὶ τό μάθαιναν νά πιστεύει καὶ νά ὑποτάσσεται στό θέλημά Του. Μέ τή γέννηση τοῦ Ἰσαάκ, ή ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ ἄρχισε νά γίνεται πραγματικότητα.

Νέα δοκιμασία ὅμως περίμενε καὶ πάλι τόν Ἀδραάμ. Αὐτή τή φορά, ὁ Θεός τοῦ ζήτησε νά τοῦ προσφέρει θυσία τό ἵδιο του τό παιδί! Πῶς νά θυσιάσει τό μονάκριδο παιδί του μέ τά ἵδια του τά χέρια; Κι ἔπειτα πῶς θά πραγματοποιίταν ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, ὅτι θά γίνει γενάρχης μεγάλου ἔθνους; Μέ τό θάνατο τοῦ Ἰσαάκ θά χανόταν κάθε ἐλπίδα ἀπογόνων.

Γιά μιά ἀκόμη φορά, ὁ Ἀδραάμ ὑπακούει στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐμπιστοσύνη του σ' Αὐτόν είναι πιό δυνατή ἀπό τήν ἀγάπη του γιά τό μονογενή γιό του. Ἔτοιμάζει ἔνα ζῶο, τό φορτώνει τά ἀπαραίτητα γιά τή θυσία, παίρνει μαζί του τόν Ἰσαάκ καὶ δυό ὑπηρέτες, καὶ ἔκεινον. Περπατοῦν τρεῖς μέρες καὶ φτάνουν στό λόφο Μορία, ὥπως είχε πεῖ ὁ Θεός στόν Ἀδραάμ. Ἔκει στούς πρόποδες τοῦ λόφου λέει νά μείνουν οἱ ὑπηρέτες καὶ τό ζῶο, φορτώνει στούς ὅμους τοῦ Ἰσαάκ τά ξύλα τῆς θυσίας καὶ μαζί ἀνεβαίνουν στήν κορυφή τοῦ λόφου. Ἔκει φτιάχνει πρόσχειρο θυσιαστήριο, βάζει πάνω τά ξύλα γιά τή φωτιά καὶ πάνω σ' αὐτά δεμένο τόν Ἰσαάκ πού δέχεται ὑπάκουα νά θυσιαστεῖ. Καὶ νά, τήν ὥρα πού δ Ἀδραάμ ἀπλώνει νά πιάσει τό μαχαίρι γιά νά σφάξει τό παιδί του, ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τόν φωνάζει μέ τ' ὄνομά του καὶ τόν σταματᾶ. Ὁ Θεός δέν θέλει ἀνθρωποθυσίες, ὥπως ἔκαναν οἱ εἰδωλολάτρες στούς ψεύτικους θεούς. Στέλνει ἔνα κριάρι πού παίρνει τή θέση τοῦ Ἰσαάκ στό θυσιαστήριο. Ἔτσι δοκιμάστηκε καὶ θριάμβευσε η μοναδική πίστη τοῦ Ἀδραάμ, πού δέν λογάριασε οὔτε τόν ἀγαπημένο του γιό, ὅτι πιό πολύτιμο είχε, μπροστά στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό κι Ἐκεῖνος τόν ἐπαινεῖ καὶ ξαναδίνει τήν ὑπόσχεσή Του μέ λόγια ἀκόμη πιό πειστικά αὐτή τή φορά. *

‘Ο Ἰσαάκ τής Παλαιᾶς Διαθήκης είναι προτύπωση τοῦ Κυρίου. Στό πρόσωπό του, δηλαδή, είκονίζεται δ ἵδιος δ Ἰησοῦς Χριστός.

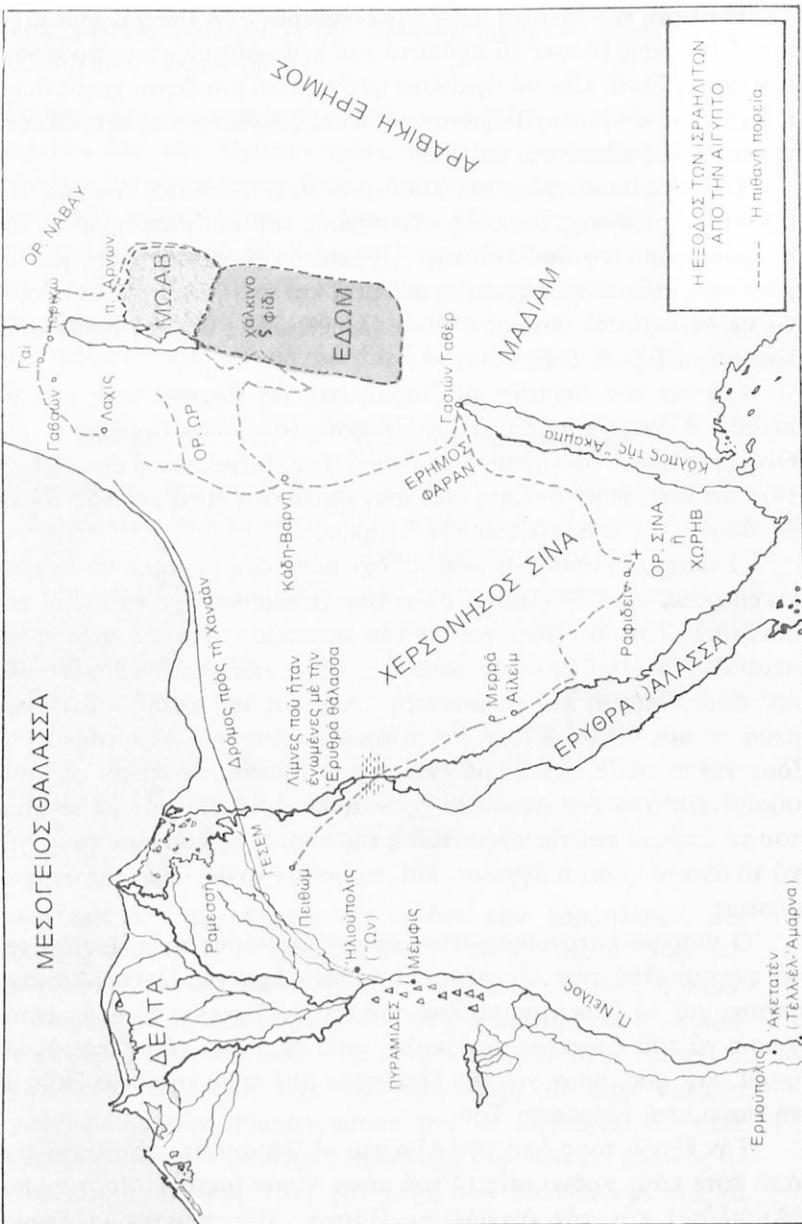
- Ἡταν μονογενῆς γιός τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Σάρρας, ὅπως Ἐκεῖνος τοῦ Θεοῦ.
- Κουνδάλησε στούς ὁμούς του τάξις θυσίας, ὅπως Ἐκεῖνος τό Σταυρό Του.
- Δέχτηκε μέν υπακοή νάθυσιαστεῖ, ὅπως δὲ Κύριος ἔγινε «ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ» (Φιλ. 2, 8).
- Σώθηκε μέν τήν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, ὅπως δὲ Ἰησοῦς Χριστός ἀναστήθηκε, ώς Θεός πού ἦταν.

Ο Ἀβραάμ ως ὑπόδειγμα γιά τήν κλήση τοῦ Θεοῦ στούς Πατριάρχες, Βασιλεῖς καὶ Προφῆτες. Ἡ πίστη καὶ ἡ υπακοή τοῦ Ἀβραάμ στό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀποτέλεσε ἀπό τότε ὑπόδειγμα πίστεως καὶ υπακοῆς στήν κλήση πού ἔκανε δὲ Θεός καὶ στούς ἄλλους Πατριάρχες, τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰακώβ, στούς Βασιλεῖς Δαβίδ καὶ Σολομώντα καὶ στούς Προφῆτες. "Ολοι ἐκεῖνοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν τούς καλοῦσε δὲ Θεός, ἔχοντας ώς παράδειγμα τό Γενάρχη Ἀβραάμ, ἔδειχναν ἀπόλυτη πίστη καὶ ὑποταγὴ στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ δέχονταν χωρίς ἐπιφυλάξεις τήν ἐντολή Του. Ἔτσι ἀξιώθηκαν νά γίνουν ὅργανα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Τόν τρόπο μέν τόν δοποῖο τούς κάλεσε δὲ Θεός καὶ τό ρόλο πού ἔπαιξε δὲ καθένας τους στό ἔργο τής σωτηρίας θά τά δοῦμε στά ἐπόμενα μαθήματα.

12. Ἡ Ἔξοδος

Οι ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ δρέθηκαν ἀργότερα δοῦλοι στήν Αἴγυπτο. Ἐκεῖ ἡ ζωή τους ἦταν σκληρή. Οἱ Φαραώ τούς ἔβαζαν νά δουλεύουν κάτω ἀπό ἀνυπόφορες συνθῆκες. Γιά νά μήν πληθαίνουν, διέταξαν τίς μαίεις νά πνίγουν ὅλα τά ἀρσενικά παιδιά τους στόν ποταμό Νεῖλο. Ὁ Θεός ὅμως πού ἔδλεπε τά βάσανά τους καὶ ἄκουγε τούς στεναγμούς τους, ἀποφάσισε νά τούς ἐλευθερώσει. Ὡς ἀρχηγό γιά τό σκοπό αὐτό διάλεξε τό Μωυσῆ.

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

‘Η κλήση τοῦ Μωυσῆ πρός τήν ἐλευθερία - Τό Πάσχα. Μιά μέρα πού δ Μωυσῆς ἔβοσκε τά πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του στούς πρόποδες τοῦ ὅρους Σινά, εἶδε νά ̄γαίνουν φλόγες ἀπό μιά βάτο, χωρίς ὅμως νά βάτος νά καιγεται. Πλησίασε νά δεῖ τί συμβαίνει καί τότε ἀκουσε τή φωνή τοῦ Θεοῦ νά τοῦ λέει:

«Εἰδα τίς κακουχίες τοῦ λαοῦ μου στήν Αἴγυπτο, ἀκουσα τήν κραυγή τῆς ὁδύνης καί τούς στεναγμούς του καί κατέβηκα νά τόν λυτρώσω ἀπό τή δουλεία τῆς Αἴγυπτου καί νά τόν ὁδηγήσω σέ χώρα εὑφορη, πλημμυρισμένη στό μέλι καί στό γάλα... »Ελα λοιπόν νά σέ στείλω στό Φαραώ γιά νά ἐλευθερώσεις ἀπό τή δουλεία τό λαό μου (”Εξ. 3, 5 Ἑξ.).

Γιά νά τόν δεχτοῦν οί ’Ισραηλίτες ώς ἀρχηγό τους καί νά πεισθεῖ δ Φαραώ νά ἀφήσει ἐλεύθερους τούς συμπατριώτες του, δ Θεός φανέρωσε στό Μωυσῆ τό ὄνομά Του, («ἐγώ εἰμι ὁ ὄν» ”Εξ. 3, 14), τόν ὄπλισε μέ δύναμη νά κάνει θαυμαστά ἔργα καί τοῦ ἔδωσε ώς βοηθό τόν ἀδελφό του τόν ’Ααρών.

’Ο Φαραώ Ραμσῆς Β’, ὅμως, ὅχι μόνο δέν δέχτηκε νά ἀφήσει ἐλεύθερους τούς ’Εδραιόν, ἀλλά ἔσφιξε περισσότερο τά δεσμά τῆς δουλείας. Τότε δ Θεός, γιά νά τόν μεταπείσει, ἔστειλε στόν αἴγυπτιακό λαό δέκα σκληρές τιμωρίες, δέκα «πληγές». ’Η τελευταία ἀπ’ αὐτές ἦταν ἡ πιό τρομακτική. ’Αγγελος τοῦ Θεοῦ ἔξολόθρεψε μέσα σέ μιά νύχτα ὅλα τά πρωτότοκα παιδιά τῶν Αἴγυπτιών. Τήν ἵδια νύχτα οί ’Εδραιοί, μέ ἐντολή τοῦ Μωυσῆ, ἔσφαξαν σέ κάθε οἰκογένεια ἀπό ἓνα ἀρσενικό χρονιάρικο ἀρνί, ἔβαψαν μέ τό αἷμα του τό ἀνώφλι καί τίς παραστάδες τῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ τους, γιά νά τό ἀναγνωρίσει δ ἄγγελος, καί περίμεναν τό σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως.

’Ο Φαραώ κατατρομαγμένος ἄφησε ἐπιτέλους τούς ’Ισραηλίτες νά φύγουν ἀπό τήν Αἴγυπτο. ’Η ποθητή ὥρα τῆς ἐλευθερίας είχε φτάσει γιά τό βασανισμένο λαό τοῦ Θεοῦ. ’Ἐφαγαν τό ἀρνί ψητό, χωρίς νά τοῦ σπάσουν τά κόκαλα, μαζί μέ πικρά χόρτα καί ἄξυμο ψωμί, καί ἔκινησαν γιά τήν ἐλευθερία πού τούς χάρισε δ Θεός μέ τή θαυμαστή ἐπέμβασή Του.

Τήν ἔξοδό τους ἀπό τήν Αἴγυπτο οί ’Ισραηλίτες τή γιορτάζουν ἀπό τότε κάθε χρόνο στίς 14 τοῦ μήνα Νισάν (μεταξύ Μαρτίου καί ’Απριλίου) καί τήν ὄνομάζουν Πάσχα, πού σημαίνει πέρασμα,

διέλευση, γιατί μέ τή διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας πέρασαν ἀπό τή σκλαβιά στήν ἐλευθερία.

“Ἐξοδος - προεικόνιση τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα. Ἡ ἔξοδος τῶν Ἰσραὴλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο προεικονίζει τό χριστιανικό Πάσχα. Τότε ἐκεῖνοι ἐλευθερώθηκαν ἀπό τή μακρόχρονη σκλαβιά καὶ ὁδηγήθηκαν στήν πατρίδα τους, τή Χαναάν. Μέ τή Σταύρωση καὶ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, τά δεσμά τῆς ἀμαρτίας ἔσπασαν, ἡ ἀνθρωπότητα ἐλευθερώθηκε ἀπό τήν τυραννία τοῦ διαβόλου καὶ δογμήθηκε στήν αἰώνια πατρίδα της, στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ προεικόνιση αὐτή φαίνεται καθαρά σέ μιά ἀπλή σύγκριση τῶν δύο Πάσχα:

Ἐβραϊκό Πάσχα

1. Τό αἷμα τοῦ ἀρνιοῦ ἔσωσε τούς Ἰσραὴλίτες ἀπό τή σκλαβιά.
2. Δέν ἔσπασαν τά κόκαλα τοῦ ἀρνιοῦ.
3. Ἀνοιξε τό δρόμο πρός τήν ἐλευθερία.
4. Μόνο οἱ Ἰσραὴλίτες ἔφαγαν ἀπό τό ἀρνί (Ἑξ. 12, 43).

Χριστιανικό Πάσχα

1. Τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ λύτρωσε τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τή δουλεία τῆς ἀμαρτίας.
2. «Οὐ κατέαξαν αὐτὸν τά σκέλη» (Ιω. 19, 33).
3. «Πάσχα τό πύλας ἡμῶν τοῦ Παραδείσου ἀνοίξαν» (στιχηρόν αἰνων τοῦ Πάσχα).
4. Μόνο οἱ χριστιανοί κοινωνοῦν τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Ἀρνίου (Χριστοῦ).

Προεικονίσεις ἀπό τήν πορεία τῆς ἔξοδου τῶν Ἰσραὴλιτῶν. Στή μακρόχρονη πορεία τους πρός τή Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, οἱ Ἰσραὴλίτες συνάντησαν πολλές δυσκολίες καὶ δοκιμασίες. Σέ κάθε δοκιμασία τά ἔδαξαν μέ τό Μωυσῆ καὶ ἔλεγαν ὅτι προτιμοῦσαν νά δουλεύουν σκλάδοι στήν Αἴγυπτο, παρά νά πεθάνουν στήν ἔθημο.

Ο Μωυσῆς ὅμως, πού εἶχε ἀκλόνητη πίστη στό Θεό, ὑπέμενε τούς γογγυσμούς τῶν συμπατριωτῶν του μέ καρτερία. Σέ κάθε δυσκολία ἀπευθυνόταν μέ θερμή προσευχή στό Θεό κι Ἐκεῖνος μέ μιά θαυμαστή ἐπέμβασή Του, γιά χάρη τοῦ Μωυσῆ καὶ γιά νά πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητας, τούς

προστάτευε καί τούς φρόντιζε σάν Πατέρας. Ἐτοι τούς βοήθησε νά περάσουν μέ θαυμαστό τρόπο τήν Ἐρυθρά θάλασσα. Μετέβαλε τά πικρά νερά τῆς πηγῆς Μερρᾶ σέ γλυκά, λέγοντας στό Μωυσῆ νά βυθίσει μέσα σ' αυτά ἓνα κομμάτι ξύλο. Τούς ἔστειλε τό μάννα στήν ἐρημο γιά νά τραφοῦν. Πήγασε νερό ἀπό τό δράχο Χωρήδο γιά νά ξεδιψάσουν. Τέλος τούς βοήθησε νά νικήσουν τούς Ἀμαληκίτες, καθώς ό Μωυσῆς προσευχόταν κρατώντας τά χέρια του ἀπλωμένα σέ σχῆμα σταυροῦ.

Ἡ θαυμαστή ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ στίς δυσκολίες πού συναντοῦσαν οἱ Ἰσραηλίτες είχε βαθύτερο νόημα. Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας π.χ. προεικόνιζε τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. Ὅπως οἱ Ἰσραηλίτες, περνώντας τή θάλασσα, ἀπό σκλάδοι πού ἦταν ἔγιναν ἐλεύθεροι, ἔτοι κι ἐμεῖς, μέ τό Βάπτισμα, βγαίνοντες ἀπό τήν κολυμβήθρα ἐλεύθεροι ἀπό τά δεσμά τῆς ἄμαρτίας. Ἡ μεταβολή τοῦ πικροῦ νεροῦ τῆς Μερρᾶ μέ τό ξύλο, συμβόλιζε τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ, πού γλυκαίνει ὅλες τίς πίκρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς μας. Τό μάννα τῆς ἐρήμου καί τό νερό ἀπό τό δράχο Χωρήδο προεικόνιζεν τή Θεία Κοινωνία, ἡ δόπια, σάν ἄλλο μάννα, ἀποτελεῖ τό ἐφόδιο τῶν χριστιανῶν στό ταξίδι τῆς ἐπίγειας ζωῆς τους, ὥσπου νά μποῦν στή Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, δηλαδή στόν οὐρανό. Ἡ νίκη, τέλος, ἐνάντια στούς Ἀμαληκίτες, μέ τό σχῆμα τοῦ σταυροῦ, προεικόνιζε τή νίκη τῶν χριστιανῶν ἐνάντια στό διάβολο μέ τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ.

KEIMENA

Ἀπό τό βιβλίο τῆς Ἐξόδου, κεφ. 15 (Ἀπόδοση)

1. Τότε ἔψαλε ὁ Μωυσῆς καί ὁ λαός τοῦ Ἰσραὴλ τό ἄσμα αὐτό στόν Κύριο: Ψέλνω στόν Κύριο ἐπειδή μεγάλη ἡ δόξα του εἶναι. Ὦλογα, καβαλάρηδες τούς ἔριξε στή θάλασσα.

2. Δύναμή μου ὁ Κύριος κι Αὐτόν ύμνω, Ἐκεῖνος τή σωτηρία μου ἔδωσε. Αὐτός εἰν' ὁ Θεός μου, θά Τόν δοξολογῶ, καί τοῦ πατέρα μου Θεός, θά Τόν ἐγκωμάζω...

6. Τό δεξί, Κύριε, χέρι Σου δοξάστηκε ἀπ' τή δύναμη, τό δεξί, Κύριε, χέρι Σου σύντριψε τόν ἐχθρό.

7. Μέ τή μεγάλη δόξα Σου ρημάζεις τούς ἀντίπαλους, ἀφήνεις τήν ὀργή σου ἐλεύθερη καί τούς καίει σάν καλάμι.

8. Φύσηξες ἀπό μέσα Σου καί τά νερά φουσκώσαν, ὅρθια σάν τεῖχος στάθηκαν πλῆθος νερά τρεζούμενα, τά κύματα στεριώσανε στῆς θάλασσας τή μέση.

9. Ὁ ἐχθρός σκεφτόταν: Θά ριχτῷ πίσω τονς, θά σκλαδώσω καί θά μοιράσω λάφυρα, θά χορτάσ' ἡ ψυχή μου, θά γυμνώσω τόξιφος μου, τό χέρι μου ξολοθρεύμω θά φέρει.

10. Μέ τήν πνοή Σου φύσηξες κι ἡ θάλασσα τούς σκέπασε, σάν τό μολύβι βούλιαξαν στά δάθη τῶν νερῶν.

11. Ποιός εἶναι μέσα στούς θεούς, Κύριε, σάν Ἔσένα; Ποιός σάν Ἔσένα ἔνδοξος ἀπ' τήν πολλή ἀγιωσύνη, μ' ἔργα παρόμοια θαυμαστά, τόσο θαυματουργά;

12. Τό δεξί χέρι Σου ἄπλωσες κι ἡ γῆ τούς ἐκατάπιε.

13. Μέ τή χάρη Σου ὁδήγησες τό λυτρωμένο Σου λαό. Ἡ ἰσχύ Σου τόν κατεύθυνε στήν ἄγια κατοικία Σου...

17. Στό ὅρος πού εἰν' ὁ κλῆρος Σου τούς φέρνεις, τούς φυτεύεις. Στόν τόπο πού ἐτοίμασες γιά κατοικία Σου, Κύριε, τά χέρια Σου ἴδρυσανε, Κύριε, τό ἵερό Σου...

20. Τότε ἡ προφήτισσα Μαριάμ, ἡ ἀδελφή τοῦ Ἀαρὼν, ἀφοῦ πῆρε στό χέρι της τό τύμπανο καί ὅγηκε, τήν ἀκολούθησαν μέ τύμπανα καί μέ χορούς κι ὅλες οἱ ἄλλες γυναικες.

21. Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Μαριάμ ὑμνο νά τούς τονίζει: Ψάλτε στόν Κύριο ἐπειδή μεγάλη ἡ δόξα Του εἶναι. Ἄλογα, καβαλάρηδες τούς ἔριξε στή θάλασσα.

13. Ἡ Διαθήκη τοῦ Σινᾶ +

Η Θεοφάνεια καί ὁ Δεκάλογος. Τρεῖς μῆνες μετά τήν ἔξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἐμφανίστηκε ὁ Θεός καί ἔκανε ἐπίσημη συμφωνία μαζί τους. Μέ τή συμφωνία αὐτή, οἱ Ἰσραηλίτες ἀνέλαβαν τήν ὑποχρέωση νά Τόν ἀγαποῦν καί νά ἐφαρμόζουν τίς ἐντολές Του, καί ὁ Θεός νά τούς προστατεύει καί νά τούς ἔχει λαό Του περιούσιο.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στούς Ἰσραηλίτες ἔγινε μέ κάθε ἐπισημότητα καί σοβαρότητα. Καθώς ἦταν στρατοπεδευμένοι στούς πρόπο-

Ἡ ἔρημος τοῦ Σινᾶ (σύγχρονη φωτογραφία).

δες τοῦ Σινᾶ, δὲ Θεός κάλεσε τὸ Μωυσῆ πάνω στὸ βουνό καὶ τοῦ ἔδωσε τήν παρακάτω ἐντολή.

«Νά πεῖς στούς συμπατριῶτες σου τὰ ἔξῆς: εἴδατε καὶ μόνοι σας ὅσα ἔκανα στοὺς Αἰγυπτίους γιά νά σᾶς προστατέψω. Ἄν τώρα ἀκούσετε τά λόγια μου καὶ φυλάξετε τίς ἐντολές μου, θά είστε δὲ κλεκτός λαός μου» (Ἑξ. 19, 4-5).

Κατέδηκε δὲ Μωυσῆς ἀπό τό βουνό, κάλεσε τούς Ἰσραηλίτες καὶ τούς μετέφερε τά λόγια τοῦ Θεοῦ. Κι ἐκεῖνοι ὅλοι μαζί ἀπάντησαν: «Θά ύπακούομε καὶ θά κάνονυμε ὅλα ὅσα εἶπε δὲ Θεός» (Ἑξ. 19, 8).

Καί γιά νά δώσει μεγαλύτερη ἔμφαση στή συμφωνία αὐτή μέ το λαό Του, δὲ Θεός εἶπε στό Μωυσῆ ὅτι θά ἔμφανιστεī μέσα σέ νεφέλη καὶ θά συνομιλήσει μαζί του, γιά νά τόν ἀκούσει δὲ λαός καὶ νά τοῦ ἔχει ἀπόλυτη ἔμπιστοσύνη. Γιά νά γίνουν δημοσίες ἄξιοι νά δεχτούν τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, οἵ Ἰσραηλίτες ἔπρεπε νά καθαριστοῦν καὶ νά ἐτοιμαστοῦν κατάλληλα τρεῖς μέρες συνέχεια.

Ἡ στιγμή τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ είναι μεγαλειώδης καὶ φοβερή. Φωνές, ἀστραπές καὶ βροντές ἄρχισαν νά ἀκούγονται ἀπό τό

Σινά, πού ἦταν ὅλο σκεπασμένο μέ σκοτεινά σύννεφα. Σάλπιγγες ἥχουσαν δυνατά καί ὀλόκληρο τὸ βουνό σειώταν συθέμελα. Καί ἐνώ δ λαός, πού ἦταν παραταγμένος σέ κάπου απόσταση, παρακολουθοῦσε τρομαγμένος ὅσα γίνονταν, ἀκούστηκε ἐπιδλητική ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ πού ἔλεγε:

1. Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου... οὐκ ἔσονται σοι θεοί ἔτεροι πλήν ἐμοῦ.

2. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδέ παντός δμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καί ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καί ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.

Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδέ μή λατρεύσεις αὐτοῖς.

3. Οὐ λήψει τό ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπί ματαίῳ.

4. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἑξ ἡμέρας ἐργὰ καί ποιήσεις πάντα τά ἐργα σου, τῇ δέ ἡμέρᾳ τῇ ἑδδομῇ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου.

5. Τίμα τὸν πατέρα σου καί τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένηται ἐπί τῆς γῆς.

6. Οὐ μοιχεύσεις.

7. Οὐ κλέψεις.

8. Οὐ φονεύσεις.

9. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατά τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

10. Οὐκ ἐπιθυμήσεις... ὅσα τῷ πλησίον σου ἔστι.

Τά λόγια αὐτά τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι γνωστά ως Δεκάλογος, δόθηκαν κατόπι στό Μωυσῆ γραμμένα πάνω σέ δύο πλάκες πέτρινες. Οἱ πλάκες αὐτές φυλάσσονταν σάν τό πολυτιμότερο θρησκευτικό κειμήλιο τοῦ ἴσραηλιτικοῦ λαοῦ μέσα στήν κιβωτό τῆς Διαθήκης, μαζί μέ μιά στάμνα μέ τό μάννα καί τό ϋαβδί τοῦ Ἀαρὼν πού βλάστησε.

Σύντομη παρουσίαση τῶν ἐντολῶν. Ἀπό τίς δέκα ἐντολές τοῦ Σινᾶ, οἱ τέσσερις πρῶτες μιλοῦν γιά τά καθήκοντά μας πρός τό Θεό. Τονίζουν ὅτι ἔνας μόνο ἀληθινός Θεός ύπαρχε, στόν δποῖον ὅλα δφείλουν τὴν ὑπαρξή τους. Ἀπαγορεύουν τήν κατασκευή καί τή

λατρεία τῶν εἰδώλων, ἐπιθάλλουν σεβασμό καὶ εὐλάβεια στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ δοῖζουν ὅτι ἡ ἔδομη μέρα τῆς ἔνδομάδας πρέπει νά ἀφιερώνεται στή λατρεία τοῦ Θεοῦ, μέ προσευχή, ψυχική ἀνανέωση, πνευματική ἀνάταση καὶ μέ ἔργα φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης.

Οἱ ὑπόλοιπες ἔξι ἐντολές ἀναφέρονται στίς σχέσεις μας πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Μᾶς λένε νά τιμᾶμε καὶ νά ἀγαπᾶμε τοὺς γονεῖς μας. Νά σεβόμαστε τήν οἰκογενειακή τιμή καὶ ὑπόληψη τῶν ἄλλων. Νά μήν ἀπλώνουμε τό χέρι μας στήν ἔνη περιουσία. Νά σεβόμαστε τή ζωή τῶν συνανθρώπων μας. Νά μή λέμε ψέματα ποτέ, καὶ μάλιστα στά δικαστήρια, ὅταν πηγαίνουμε μάρτυρες. Καὶ νά μήν ἐπιθυμοῦμε ποτέ ἔνα πράγματα.

Οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ είχαν πάρα πολύ μεγάλη θρησκευτική καὶ κοινωνική σημασία καὶ γιά τούς Ἰσραηλίτες καὶ γιά δλόκληρο τόν κόσμο. Κράτησαν τούς Ἰσραηλίτες μακριά ἀπό τήν εἰδωλολατρία καὶ προετοίμασαν τήν ἀνθρωπότητα γιά νά δεχτεῖ ἀργότερα τή φανέρωση δλόκληρης τῆς ἀλήθειας, τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως πού ἔκανε ὁ ἴδιος ὁ Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. +

14. Τό κοινωνικό περιεχόμενο τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας

Ἡ νομοθεσία τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ δέν περιορίστηκε μόνο στίς Δέκα Ἐντολές. Μετά ἀπό αύτές, ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε πάλι στό Σινά γιά νά πάρει ἀπό τό Θεό καὶ ἄλλες ἐντολές, πού ωθήθησαν τήν κοινωνική ζωή τῶν Ἰσραηλιτῶν μέ κάθε λεπτομέρεια. Μέ τίς συμπληρωματικές αὐτές διατάξεις, ἡ μωσαϊκή νομοθεσία κάλυπτε ὅλες τίς κοινωνικές καὶ ἀστικές σχέσεις. Καθόριζε τόν τρόπο ἀπονομῆς δικαιοσύνης, τό σεβασμό τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ἄλλων, τή μεταχείριση τῶν δούλων καὶ τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ωθήθησε θέματα ἡθικῆς καὶ ὑγείας.

Μερικές ἀπό τίς ἐντολές αὐτές είναι οἱ ἔξης:

α. Οἱ δικαστές νά μή δέχονται μιά κατηγορία, ἀν δέν ἔχουν ἀποδείξεις. Νά μή μεροληπτοῦν σέ βάρος τῶν φτωχῶν. Νά μήν καταδικάζουν ἀθώους σέ θάνατο, οὔτε νά ἀθώωνουν ἐνόχους μέ δωροδοκίες. Νά μήν ἐπηρεάζονται ἀπό πρόσωπα, καὶ νά κρίνουν δίκαια ὄλους, ὅποιοι καὶ ἀν είναι αὐτοί.

β. Ἐκεῖνος πού σκοτώνει ἄνθρωπο νά καταδικάζεται καί αυτός σέ θάνατο. "Οποιος τραυματίσει ἄνθρωπο νά τοῦ πληρώσει τά ἔξοδα θεραπείας καί τά μεροκάματα πού θά χάσει ό τραυματίας ὅσον καιρό δέν θά μπορεῖ νά δουλεύει.

"Οποιος κλέβει μοσχάρι ή ἀρνί, νά πληρώνει πέντε μοσχάρια η τέσσερα ἀρνιά γιά κάθε κλεψυδρό. "Αν ό ἴδιοκτήτης σκοτώσει τόν κλέφτη τήν ὡρα πού κλέβει, είναι ἀθώος. "Αν ὅμιλος τόν σκοτώσει ἀργότερα, είναι ἔνοχος καί τιμωρεῖται μέ θάνατο.

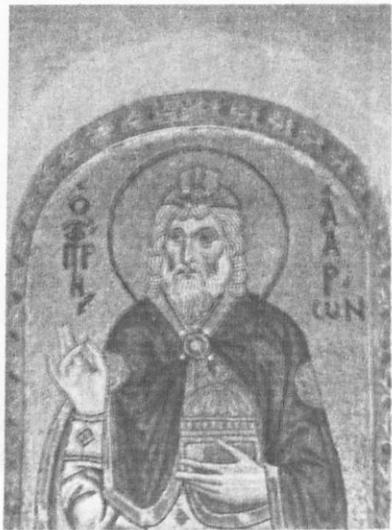
Οί Ἰσραηλίτες ὅφειλαν ἀκόμα νά είναι δίκαιοι στίς μεταξύ τους συναλλαγές καί νά μή χρησιμοποιούν δυό μέτρα καί δυό σταθμά. Νά μή δωροδοκοῦν γιά νά πετύχουν κάτι. Νά μήν ἀδικοῦν τίς χῆρες καί τά δρφανά. Νά τιμοῦν καί νά σέβονται τούς γονεῖς καί τούς μεγαλυτέρους τους, καί νά μήν παίρνουν τόκο ἀπό τά χρήματα πού δανείζουν σέ συμπατριώτες τους. "Αν κάποιος ξέπεφτε καί πουλιόταν ὡς δοῦλος, δέν ἔπρεπε νά τοῦ φέρονται ὅπως φέρονταν στούς δούλους, ἀλλά νά τόν ἔχουν σάν ἐργάτη καί νά μήν τοῦ ἀναθέτονυ βαριές δουλειές.

γ. Κάθε ἔβδομο ἔτος, πού τό ἔλεγαν Σαββατιαῖο, καθώς καί κάθε πεντηκοστό, πού τό ἔλεγαν Ἰωθῆλαιο, ἥταν ὑποχρεωμένοι νά ἐλευθερώνουν τούς δούλους, νά χαρίζουν τά χρέη σ' ἐκείνους πού δέν εἶχαν νά τά πληρώσουν, νά ἀφήνουν ἀκαλλιέργητη τή γῆ γιά νά ξεκουραστεῖ καί νά κάνουν διάφορες φιλανθρωπίες.

δ. Ἀλλες, τέλος, διατάξεις καταδίκαζαν ἐκείνους πού μετατόπιζαν τά σύνορα τῶν χωραφιῶν τους σέ βάρος τοῦ γείτονα, ἐκείνους πού χτυποῦσαν ὑπουρά τούς συνανθρώπους τους κι ἐκείνους πού παραπλανοῦσαν τούς τυφλούς στό δρόμο. Καί ὅριζαν ὅτι πρέπει, ὅταν συναντοῦν ἀκόμα καί τό ὑποζύγιο τοῦ ἐχθροῦ τους

Ο Μωυσῆς. Τοιχογραφία τοῦ Μανουὴλ. Πανσέληνου. Πρωτάτο τοῦ Ἅγιου Ὁρού. 14ος αι.

Ο Άσων. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

πού εἶχε χαθεῖ, νά τό πιάνουν καί νά τό ἐπιστρέψουν στὸν ἰδιοκτήτη του. Ὡς ἀν συναντήσουν στὸ δόρμο τὸ ὑποζύγιο τοῦ ἐχθροῦ τους νά ἔχει πέσει ἀπό τό πολύ φορτίο του, νά μήν προσπεράσουν ἀδιάφοροι, ἀλλά νά τό σηκώσουν.

Γενικά δι μωσαϊκός Νόμος δογάνωσε τὴν κοινωνική ζωή τῶν Ἰσραηλητῶν μέ πνεῦμα δικιοσύνης καί φιλανθρωπίας, ἀλλά καὶ αὐστηρότητας. Ἐπερπετε νά καταλάβουν ἀπό τὴν ἀρχή οἱ συμπατριώτες τοῦ Μωυσῆ ὅτι δέν μποροῦν νά παιζουν μέ τό Θεόν· ἀντίθετα, ὕστερα ἀπό τίς τόσες εὐεργεσίες Του, εἶχαν αὐξημένες ὑποχρεώσεις καί ἀπέναντί Του, ἀλλά καί ἀπέναντι στούς συνανθρώπους τους.

Ο μωσαϊκός Νόμος, δέδαια, δέν ἦταν τέλειος σέ δλα. Εἶχε ἀτέλειες. Οἱ Ἰσραηλίτες, πού γιά πρώτη φορά δογανώνονταν ώς κοινωνία καί ὡς ἔθνος, δέν ἦταν ἀκόμη σέ θέση νά καταλάβουν τὸν τέλειο νόμο τῆς ἀγάπης. Αὐτό τό νόμο θά τὸν διδάξει ὕστερα ἀπό πολλά χρόνια δὲ τοῦ Υἱοῦ δὲ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ πρῶτα προετοιμαστεῖ ἡ ἀνθρωπότητα δόλοκληρη μέ τό Νόμο τοῦ Μωυσῆ. Γι' αὐτό βλέπουμε μέσα στίς ὑπέροχες διατάξεις του νά ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδίκηση: «Οφθαλμών ἀντί ὁφθαλμοῦ, ὁδόντα ἀντί ὁδόντος, χειρά ἀντί χειρός...» (Ἑξ. 21, 24).

Ἡ ἀξία τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας. Παρά τίς ἀτέλειες της ὅμως, ἡ μωσαϊκή νομοθεσία ἔχει μεγάλη ἀξία. Φανέρωσε στούς Ἰσραηλίτες τό θέλημα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καί προετοίμασε τὴν ἀνθρωπότητα νά δεχτεῖ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ἡ μεγάλη της ἀξία φαίνεται καλύτερα ἀν τή συγκρίνουμε μέ τίς νομοθεσίες τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καμιά ἀπ' αὐτές δέν εἶχε τόσες εὐεργετικές διατάξεις γιά

τούς φτωχούς, τούς ξένους, τούς δούλους, τά δρφανά, τίς χῆρες. Γι' αὐτό ἀκόμα καὶ σήμερα, πολλές ἀπό τίς διατάξεις τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου διατηροῦν τήν ἀξία τους. Αὐτό εἶναι φυσικό, ἀφοῦ ἡ μωσαϊκή νομοθεσία ἦταν «θεοδίδακτη».

KEIMENA

Ψαλμός 18ος, 8-12 (Απόδοση)

8. Ὁ Νόμος τοῦ Κυρίου εἶναι τέλειος, ξαναδίνει ζωήν ὅτι κι ἄν
βεβαιώσει ὁ Κύριος εἶναι σίγονρο, δίνει σοφία στοὺς ἀπλούς.

9. Οἱ προσταγές τοῦ Κυρίου εἶναι σωστές, χαρά γεμίζουν τήν
καρδιάν ἡ ἐντολή τοῦ Κυρίου ἀκτινοδολεῖ, στά μάτια δίνει φῶς.

10. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγνός, ἀνάλλαχτος μές στοὺς
αἰῶνες· οἱ ἀποφάσεις τοῦ Κυρίου εἰν' ἀληθινές, ὅλες τό ἴδιο δί-
καιες, πιό ἐπιθυμητές κι ἀπό χρνσάφι κι ἀπό πολύτιμα πετράδια
ἀναρίθμητα, καὶ πιό γλυκές κι ἀπό τό μέλι, φρέσκο ἀπ' τήν κερήθρα
καθώς χύνεται...

12. Γι' αὐτό κι ὁ δοῦλος σου τίς δέχεται, καὶ τίς τηρεῖ κι εἶναι
μεγάλο τό ὅφελος.

15. Ὁ Δαείδ καὶ οἱ Ψαλμοί

Ο Δαείδ - Ή κλήσῃ καὶ ή ζωή του. "Υστερα ἀπό σαράντα
χρόνων περιπλάνηση, οἱ Ἰσραηλίτες ἐγκαταστάθηκαν στή γῇ τῶν
πατέρων τους, στή Χαναάν. Τό Μωυσῆ, μετά τό θάνατό του, τόν
διαδέχτηκε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, καὶ αὐτόν πάλι μιά σειρά ἀπό
ἀληθινά μεγάλους ἄνδρες, πού ὁ Θεός ἀναδείκνυε στίς δύσκολες
στιγμές γιά νά δοιθήσουν τό λαό Του. Οἱ ἄνδρες αὐτοί λέγονταν
Κριτές. Τελευταῖος κριτής τοῦ Ἰσραήλ ἦταν ὁ Σαμουήλ.
"Οταν δ Σαμουήλ γέρασε, οἱ Ἰσραηλίτες τοῦ ζήτησαν νά τούς χρίσει
έναν βασιλιά, ὅπως είχαν τότε καὶ οἱ γύρω λαοί. Μάταια δ Σαμουήλ
προσπάθησε νά τούς πείσει νά ἀλλάξουν γνώμη, μιλώντας τους γιά
τά δεινά τής βασιλείας. Μπροστά στήν ἐπιμονή τους ὑποχώρησε καὶ
ἔχρισε βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ τό Σαούλ.

Ο Δαβίδ Μικρογραφία από μουσικό χειρόγραφο του 17ου αι. στή Μονή Ξενοφώντα του Αγίου "Ορούς.

σταϊο γίγαντα Γολιάθ, καί ἔγινε πολύ ἀγαπητός στό λαό. Αὐτό ὅμως ἔκανε τό Σαούλ νά τόν φθονεῖ καί νά θέλει νά τόν σκοτώσει. Ο Δαβίδ καί στήν περίπτωση αὐτή ἐδειξε τή μεγαλοψυχία του καί τή μεγάλη πίστη του στό Θεό, καί ἐνῶ κάποτε τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά σκοτώσει αὐτός τό Σαούλ, δέν τό ἔκανε.

Σέ μιά μάχη μέ τούς Φιλισταίους, τέλος, πάνω στά βουνά τής Γελδουέ, δ Σαούλ καί οί τρεῖς γιοί του δρῆκαν τό θάνατο. Ο Δαβίδ λυπήθηκε βαθιά ὅταν τό ἐμαθε καί θρήνησε εἰλικρινά τό χαμό τους. "Υστερα χρίστηκε καί ἐπίσημα βασιλιάς, μόνο τής φυλῆς Ιούδα στήν ἀρχή, καί ἐπειτα ἀπό ἐφτά χρόνια καί τῶν ἄλλων φυλῶν τοῦ Ισραήλ.

"Ως βασιλιάς δ Ναβίδ νίκησε ὄλους τούς ἐχθρούς τοῦ Ισραήλιτι-

Ο Σαούλ ἦταν γενναῖος πολεμιστής καί χάρισε πολλές νίκες στούς Ισραηλίτες. Οι νίκες του ὅμως αὐτές τόν γέμισαν ἐγωισμό καί τόν ἔκαναν νά ἔχασει τό Θεό καί τό νόμο Του. Γι' αὐτό δ Σαμουήλ τόν ἀποκήρυξε, καί μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ ἔχρισε κρυφά στή Βηθλεέμ βασιλιά τό νεότερο γιό τοῦ Ιεσούσαι, τό Δ α β ί δ.

Ο Δαβίδ ὡς τότε ζοῦσε ἀπλή ποιμενική ζωή. Μέσα στόν καθαρό ἀέρα καί στήν ἀγνή φύση τής Βηθλεέμ, προετοιμάστηκε σωματικά καί ψυχικά γιά τό ὑψηλό ἀξιωμα πού τοῦ προοδοίζε δ Θεός. Λίγο μετά τή χρίση του ἀπό τό Σαμουήλ, δ Δαβίδ βρέθηκε στήν αὐλή τοῦ Σαούλ, γιά νά τόν ψυχαγωγεῖ σέ ὥρες μελαγχολίας μέ τό ψαλτήρι του. Ως ἀκόλουθος τοῦ Σαούλ, συνδέθηκε μέ δυνατή φιλία μέ τό γιό του τόν Ιωνάθαν, ἀντιμετώπισε καί νίκησε τό Φιλι-

κοῦ λαοῦ καὶ ἄπλωσε τά σύνορα τοῦ κράτους του ἀπό τή Μεσόγειο ὡς τὸν Εὐφράτη. Ἐκανε πρωτεύουσά του τὴν Ἰερουσαλήμ, πού ἔξελίχθηκε σέ μεγάλο ἑθνικό καὶ θρησκευτικό κέντρο τοῦ Ἰσραὴλ. Μετέφερε ἐκεῖ τὴν Κιθώτην Διαθήκης καὶ θέλησε νά οἰκοδομήσει μεγαλόπερο ναό, γιά νά τήν τοποθετήσει μέσα. Ὁ Θεός ὅμως δέν τοῦ τό ἐπέτρεψε, ἐπειδή ὁ Δαβίδ, παρ' ὅλη του τήν πίστη, ἐπεσε σέ βαρύ ἀμάρτημα στά κατοπινά χρόνια. Γιά τό ἀμάρτημα αὐτό, ὁ Θεός ἔστειλε τὸν προφήτη Νάθαν νά τὸν ἐλέγξει αὐστηρά. Ὁ Δαβίδ συναισθάνθηκε τὴν ἀμαρτία του, μετάνιωσε εἰλικρινά γι' αὐτό καὶ ζήτησε μέ ταπείνωση τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καρπός τῆς μετάνοιάς του είναι ὁ τόσο γνωστός 50ος ψαλμός («Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατά τό μέγα ἔλεός Σου...»).

‘Ο Δαβίδ βασίλεψε σαράντα χρόνια. Στίς μέρες του, τό ισραηλιτικό κράτος γνώρισε πραγματικό μεγαλεῖο καὶ δόξα. Τό δνομά του, στήν καρδιά τῶν Ἰσραηλιτῶν, συνδέθηκε μέ τίς λαμπρές σελίδες τῆς ιστορίας τους καὶ μέ τήν ἀκλόνητη πεποίθηση ὅτι ἀπό τή γενιά του θά καταγόταν ὁ Μεσσίας.

Τό μεσσιανικό περιεχόμενο καὶ ή ἀξία τῶν Ψαλμῶν. ‘Ο Δαβίδ μᾶς ἀφησε καὶ ποιήματα ἀπαράμιλλα. Οἱ περισσότεροι ἀπό τοὺς 150 ψαλμούς τῆς Π.Δ., πού ἀκόμα καὶ σήμερα διαβάζονται καὶ φάλλονται καθημερινά στίς ἐκκλησίες μας, είναι ἔργα δικά του. Μέσα σ' αὐτούς, ὁ Δαβίδ ἀφήνει νά ἔχειλισει ἡ μεγάλη πίστη καὶ ἡ θερμῇ ἀγάπη καὶ ἐμπιστοσύνη του πρός τό Θεό, ἀλλά καὶ ὁ πόνος, ἡ ἀγωνία, ἡ θλίψη, ἡ μετάνοια, ἡ ἔξομολόγηση, ἡ χαρά κι ἡ ἐλπίδα του.

‘Ανάμεσα στό πλῆθος τῶν Ψαλμῶν, ἔχωριστή θέση καὶ σημασία κατέχουν ἐκεῖνοι πού μιλοῦν γιά τό Μεσσία. Τέτοιοι είναι ὁ 2ος, ὁ 15ος, ὁ 21ος, ὁ 44ος, ὁ 71ος καὶ ὁ 109ος κυρίως, ἀλλά καὶ σ' ὅλους τούς ἄλλους ὑπάρχοντων διάσπαρτες μεσσιανικές πληροφορίες καὶ προορήσεις. Μέσα σ' αὐτούς τούς Ψαλμούς ὁ Δαβίδ, μέ τή λεπτή, προφητική διορατικότητά του, μᾶς δίνει καθαρή καὶ ὀλοζώντανη τήν εἰκόνα τοῦ Μεσσία. Τόν παρουσιάζει ως ἀπόγονό του, βασιλιά αἰώνιο καὶ θριαμβευτή, πού θά βασιλεύει μέ δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια. Θά ἐκδηλώνει ἐνδιαφέρον γιά τούς φτωχούς. Θά είναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, γεννημένος ἀπό τόν Πατέρα. Θά δνομάζεται Θεός,

Κύριος καὶ Δυνατός. Θά ύποστεῖ φοικτά παθήματα, χλευασμούς καὶ καταφρόνηση. Θά τρυπήσουν τά χέρια καὶ τά πόδια του. Θά μοιραστούν μέ κληρο τά δοῦχα του. Θά ἐγκαταλειφθεῖ τήν ὥρα τοῦ πάθους καὶ ἀπό τὸν ἴδιο τὸ Θεό. Θά ὅγει ἔνδοξος ἀπό τὸν τάφο καὶ θά σώσει τὸν κόσμο. Θά ἰδούσει βασιλεία αἰώνια. Θά καθίσει «ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός», θά ύποταχθοῦν ἔνας οἱ ἔχθροι του κάτω ἀπό τὰ πόδια του καὶ θά λατρεύεται αἰώνια.

Μέ ὅλα αὐτά καὶ ἔνα πλῆθος ἄλλες ἔμμεσες πληροφορίες πού μᾶς δίνουν οἱ Ψαλμοί, σχηματίζουμε σαφή τήν εἰκόνα τοῦ Ἐρχόμενου καὶ Προσδοκώμενου Μεσσία.

Οἱ Ψαλμοί τοῦ Δαβίδ, μέ τὸ ποικύλο περιεχόμενό τους, μέ τὸν πλοῦτο τῶν συναισθημάτων καὶ διδαγμάτων τους, μέ τή λογοτεχνική διμορφιά καὶ τό λυρισμό τους, μέ τή θερμή πίστη πού εἶναι διάχυτη σ' ὅλους τούς στίχους τους, μᾶς ἀνυψώνουν πνευματικά καὶ μᾶς φέρουν σέ στενή ἐπικοινωνία μέ τό Θεό. Γιά τούς λόγους αὐτούς, οἱ Ψαλμοί κατέχουν ἐντελῶς ἔχωριστή θέση στήν παγκόσμια ποίηση.

KEIMENA

Ψαλμός 8ος (΄Απόδοση)

Ὦ Κύριε, πού εἶσαι ὁ Θεός μας,
σ' ὅλη τῇ γῇ τί θαυμαστό εἶναι τό δνομά Σου!
Καί τά οὐράνια ἔπερνα ἡ μεγαλοσύνη Σου.
Ὕμνο Σου ὑψώνεις ἀπ' τό στόμα τῶν νηπίων
καὶ τῶν δρεφῶν, σάν ὅπλο στούς ἔχθρούς Σου ἐνάντια
για νά ἔξοντώσεις τόν ἔχθρό κι ἐκδικητή.
Βλέπω τά οὐράνια πού τά δάχτυλά Σου τά ἔπλασαν
τ' ἄστρα, πού στέριωσες Ἐσύ, καί τό φεγγάρι,
καί λέω: τ' εἶν' ὁ ἀνθρωπος καὶ τόν ἀναλογίζεσαι,
τ' ἀνθρώπινο τό πλάσμα καὶ τό φροντίζεις στοργικά;
Τόν ἔφτιασες ἐλάχιστα πιό κάτω ἀπ' τούς ἀγγέλους
τοῦ φόρεσες στεφάνι, σημάδι δόξας καὶ τιμῆς
καὶ βασιλιά τόν δρισες στά ἔργα τῶν χεριῶν Σου.
Όλα κάτω ἀπ' τά πόδια του τά ύπόταξες,
ὅλα, καὶ πρόβατα καὶ βόδια καὶ τά ζῶα τ' ἄγρια

κι ὅσα πετοῦν στόν οὐρανό, κι ὅσα τῆς θάλασσας τά ψάρια
κι ὅσα διαβαίνουν τούς δρόμους τῶν ὥκεανῶν.

⁷Ω Κύριε, πού εἶσαι ὁ Θεός μας,
τ' ὄνομά Σου τί θαυμαστό σ' ὅλη τῇ γῆ!

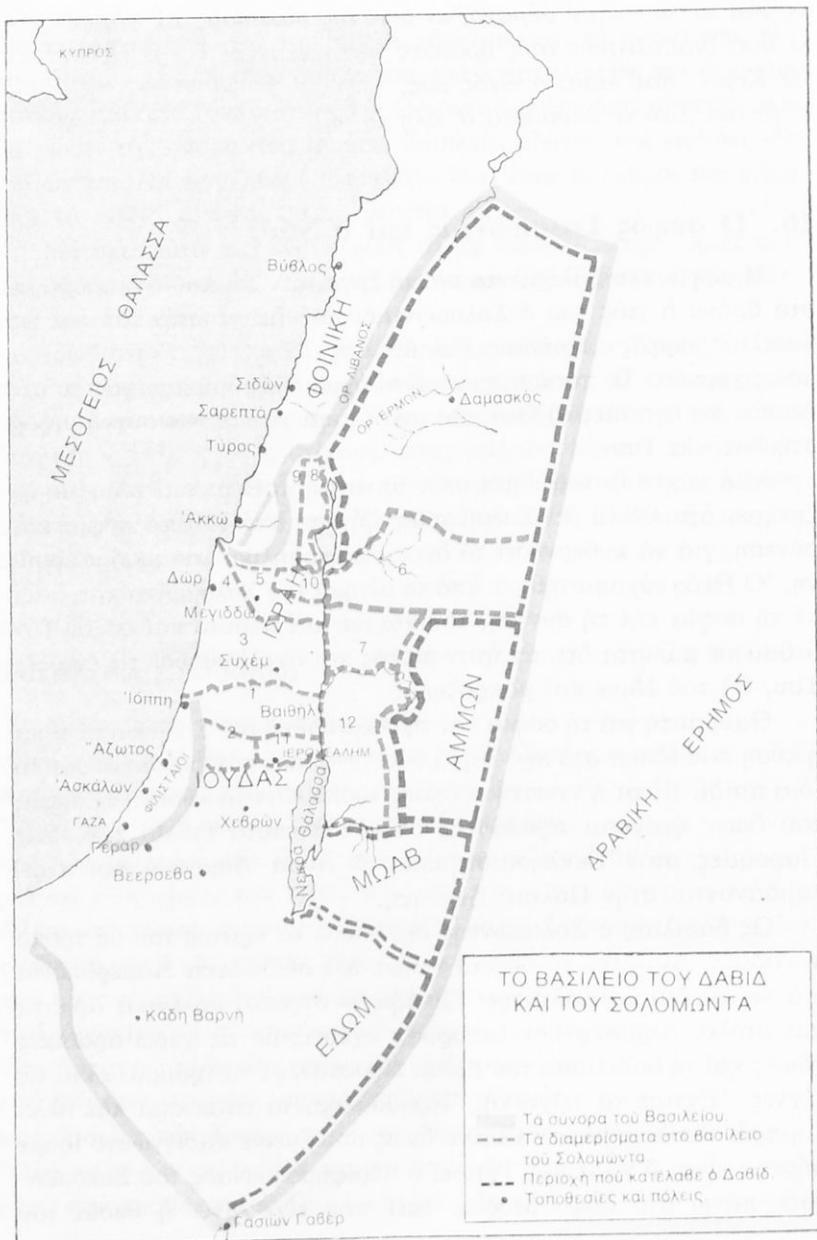
16. Ὁ σοφός Σολομώντας καὶ ὁ Ναός

Ἡ σοφία τοῦ Σολομώντας καὶ τὸ ἔργο του. ΤόνΔαβίδ διαδέχτηκε στό θρόνο δι γιός του δ Σολομώντας, πού ἐμεινε στήν ίστορία ώς βασιλιάς σοφός, πλούσιος καὶ δίκαιος. Ἔγινε βασιλιάς δώδεκα μόλις χρονῶν. Τό παράδειγμα καὶ οἱ συμβουλές τοῦ πατέρα του τόν ἔκαναν νά ἀγαπάει τό Θεό ἀπό μικρός καὶ νά παίρνει συχνά μέρος στή λατρεία Του.

Μιά νύχτα φανερώθηκε στόν ὑπνο του δ Θεός καὶ τοῦ εἶπε νά ζητήσει ὅ,τι θέλει. Ὁ Σολομώντας ζήτησε ἀπό τό Θεό σοφία καὶ σύνεση, γιά νά κινδερνήσει τό δύσκολο ἴσραηλικό λαό μέ δικαιοσύνη. Ὁ Θεός εὐχαριστήθηκε ἀπό τό αἴτημα τοῦ Σολομώντας καὶ, μαζί μέ τή σοφία καὶ τή σύνεση, τοῦ χάρισε καὶ πλούτο καὶ δόξα. Τόν βεβαίωσε μάλιστα ὅτι, ἀν ἦταν πιστός καὶ ἀκολουθοῦσε τίς ἐντολές Του, θά τοῦ ἔδινε καὶ μακροζωία.

Θαυμαστή γιά τή σοφία καὶ τή δικαιοσύνη τοῦ Σολομώντα εἶναι ἡ λύση πού ἔδωσε στό πρόβλημα δύο γυναικῶν πού διεκδικοῦσαν τό ἵδιο παιδί. Εἶναι ἡ γνωστή σ' ὄλους «σολομώντεια λύση». Ἡ σοφία του ὅμως φαίνεται προπαντός στά θεόπνευστα βιβλία του, στίς Παροιμίες, στόν Ἑκκλησιαστή καὶ στό ⁷Ασμα Ἀσμάτων, πού περιλαμβάνονται στήν Παλαιά Διαθήκη.

‘Ως βασιλιάς δ Σολομώντας δργάνωσε τό κράτος του μέ τρόπο μοναδικό. Διαίρεσε τό δόρειο τμῆμα του σέ δώδεκα διαμερίσματα γιά νά τό διοικεῖ καλύτερα. Ἐτοίμασε στρατό, πολεμικά ἄρματα καὶ στόλο. Δημιούργησε ἐμπορικές σχέσεις μέ τίς γύρω ἀραβικές χῶρες καὶ τή βασίλισσα τοῦ Σαβά. Προστάτεψε τά γράμματα καὶ τίς τέχνες. Ἐχτισε τά τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, τά ἀνάκτορα καὶ ἄλλα λαμπρά οἰκοδομήματα. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἐμεινε πασίγνωστο ἵσαμε σήμερα εἶναι δ ναός πού ἔχτισε, δ περίφημος «Ναός τοῦ Σολομώντος» πάνω στό λόφο Μορία, ἐκεī πού είχε γίνει ἡ θυσία τοῦ

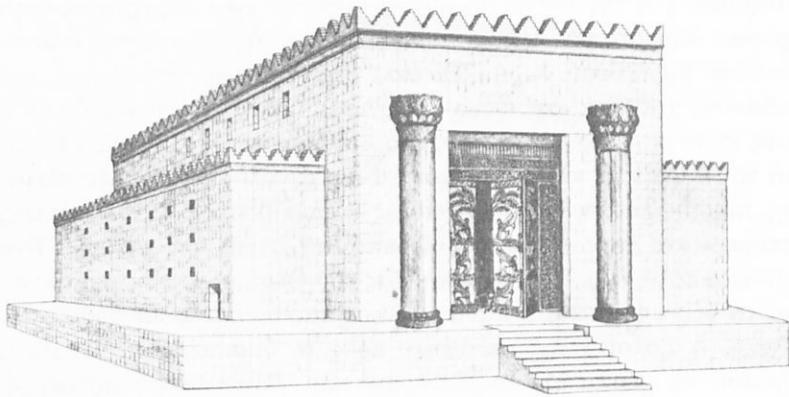

Αθραάμ. Γιά τήν άνέγερσή του έργαστηκαν χιλιάδες έργατες έφτά χρόνια. Χρειάστηκε άκομα νά προμηθευτεί δ Σολομώντας άπό τό βασιλιά τῆς Τύρου Χιράμ ξυλεία, τούς περίφημους κέδρους τοῦ Λιβάνου, χρυσάφι και είδικούς έργατες και ἀρχιτέκτονες. Ἐτσι δ ναός ἔγινε μεγαλοπρεπής, καύχημα και δόξα τοῦ Ἰσραὴλ. Τά ἐγκαίνιά του ἔγιναν μέ κάθε ἐπισημότητα και μεγαλοπρέπεια. Μεγαλεώδης πομπή, ἐπικεφαλῆς τῆς δποίας θάδιζε δ ίδιος δ Σολομώντας, μετέφερε και τοποθέτησε τήν Κιβωτό στά "Αγια τῶν Ἀγίων. "Ενα σύννεφο τότε, σημάδι τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, σκέπασε δλο τό ναό και τό γύρω χῶρο. Και καθώς δ λαδς παρακολουθοῦσε δρθιος τήν τελετή, δ Σολομώντας στραφῆκε πρός τό θυσιαστήριο, γονάτισε, σήκωσε τά χέρια του στόν οὐρανό και ἔκανε θερμή προσευχή. Ενχαρίστησε τό Θεό πού τόν ἀξίωσε νά τελειώσει τό έργο πού τόσο είχε ποθήσει δ πατέρας του. Τόν παρακάλεσε νά μήν ἐγκαταλείψει τό λαό Του και Τοῦ πρόσφερε τό Ναό γιά κατοικία Του μέ τά ἔξις μετριόφρονα λόγια: «ἀφοῦ δλόκληρος δ οὐρανός και οί ἀπέραντες ἐκτάσεις του δέν είναι ἀρκετές γιά νά Σέ χωρέσουν, πῶς είναι δυνατό νά κατοικήσεις στό Ναό αὐτό πού ἔχτισα στό δνομά Σου;» (Γ' Βασ. 8, 27). Ἐπειτα σηκώθηκε και ἀρχισαν οι θυσίες ἀναρίθμητων ζώων, πού κράτησαν έφτα μέρες.

Ο Ναός τοῦ Σολομώντα ως πρότυπο τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ. "Οπως ὅλα τά γεγονότα και τά πρόσωπα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔτσι και δ Ναός τοῦ Σολομώντα ἀποτελοῦσε πρότυπο τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ. Ἡταν χωρισμένος σέ δύο κύρια μέρη, τά "Αγια και τά "Αγια τῶν Ἀγίων, και είχε ἔνα μικρό προθάλαμο. Ἀπλή σύγκριση τῶν μερῶν του μέ τίς δικές μας ἐκκλησίες δείχνει τήν ἀντιστοιχία πού ὑπάρχει μεταξύ τους:

Ναός τοῦ Σολομώντα	Χριστιανικός ναός
Προθάλαμος	Νάρθηκας
"Αγια	Κυρίως ναός
"Αγια Ἀγίων	Ιερό Βῆμα

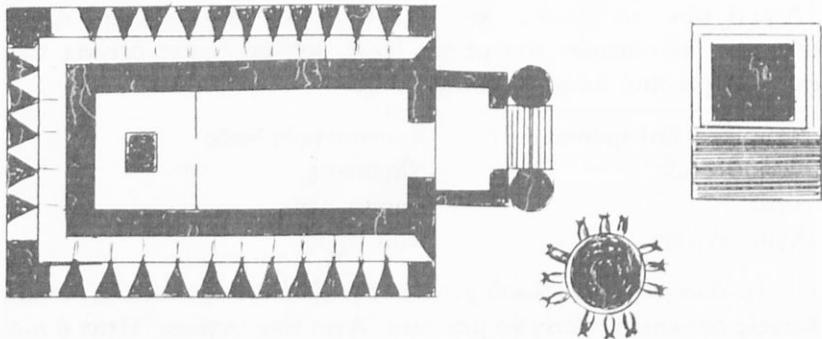
Τά δύο μέρη τοῦ Ναοῦ χωρίζονταν μέ βαρύτιμο καταπέτασμα. Κανείς δέν ἐπιτρέποταν νά μπει στά "Αγια τῶν Ἀγίων. Ἡταν δ πιό ἰερός χῶρος τοῦ Ναοῦ. Μόνο δ μέγας Ἀρχιερέας ἔμπαινε ἐκεὶ μά

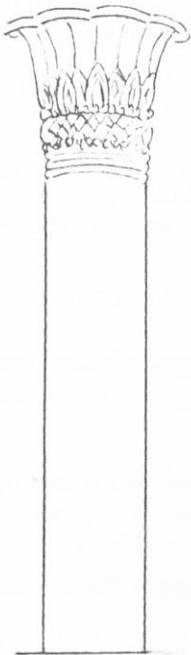
Αναπαράσταση τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα κατά τούς ALBRIGHT καὶ WRIGHT.

φορά τό χρόνο, στή γιορτή τοῦ Ἐξιλασμοῦ. Ἐκεῖ μέσα τοποθετήθηκε ἡ Κιβωτός τῆς Διαθήκης, πού τή σκέπαζαν δυό χρυσά Χερουβείμ μέ τίς φτερούγες τους.

Στά "Αγια τοποθετήθηκε μιά ἑφτάφωτη λυχνία, ἔνα θυσιαστήριο γιά τὴν προσφορά τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ τράπεζα τῆς προθέσεως. Ἐξω, στήν αὐλή τοῦ Ναοῦ, ὑπῆρχαν: τό μεγάλο «θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων» γιά τίς θυσίες, καὶ λοντῆρες γιά τίς καθάρσεις.

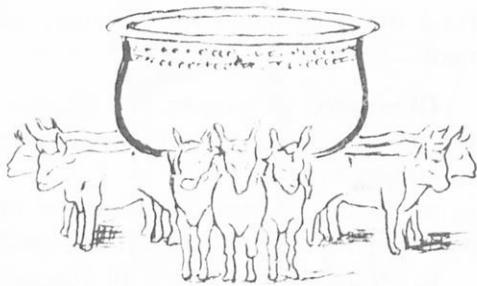

Κάτοψη τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα.

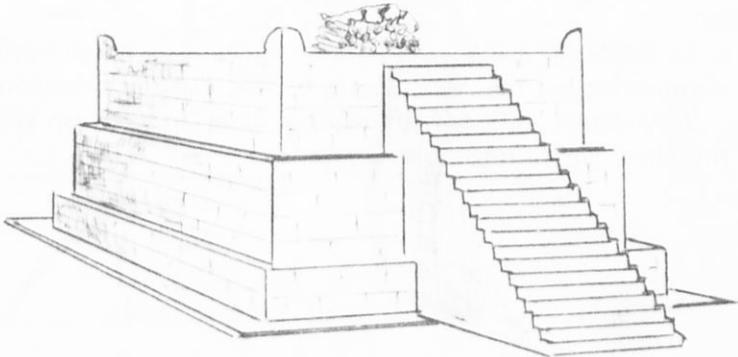

Ο στύλος του Αιλάμ. Μιά από τις κολόνες που
έπιλοχαν στήν είσοδο του Ναού.

Η χάλκινή θάλασσα του Ναού του Σολομώντα.

Τό θυσιαστήριο τῶν ὄλοκαυτωμάτων.

Οι θυσίες καὶ οἱ γιορτές. Μαζί μὲ τίς ἄλλες ἐντολές, δὲ Θεός εἶχε δώσει στὸ Μωυσῆ καὶ ὁδηγίες γιά τὸν τρόπο μὲ τὸν δόποιο ἐπρεπε νά γίνεται ἡ λατρεία Του. Ἀργότερα, ὅταν οἱ Ἰσραηλίτες ἐγκαταστάθηκαν στή Χαναάν, ἡ λατρεία αὐτή πλουτίστηκε καὶ πῆρε ἔχωρη θέση στή ζωή τους.

Οι θυσίες. Οι θυσίες ἦταν αἵματηρές καὶ ἀναίμακτες.

1. Αἵματηρές θυσίες ἦταν: τὰ «δλοκαυτώματα» καὶ οἱ «ἔξιλαστήριες».

2. Οι ἀναίμακτες θυσίες ἦταν προσφορές καρπῶν, ἀρτων, τροφῶν καὶ θυμιάματος.

Οι θυσίες τῶν Ἰσραηλίτῶν ἦταν ἀτελεῖς καὶ προεικόνιζαν τὴν τέλεια σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀπό τὴν δόπια καὶ καταργήθηκαν.

Οι γιορτές. Οι γιορτές, πού θύμιζαν σπουδαῖα γεγονότα ἀπό τὴν ζωή τῶν Ἰσραηλίτῶν καὶ ἔδιναν ἀφορμή νά τονθεῖ ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ πρός τό Θεό, ἦταν:

α. Τό *Πάσχα*, πού τό γιόρταζαν στίς 14 τοῦ μήνα Νισάν, ως ἀνάμνηση τῆς ἔξόδου ἀπό τὴν Αἴγυπτο.

β. Ἡ *Πεντηκοστή*, πού τή γιόρταζαν πενήντα μέρες μετά τό Πάσχα, ως ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης γιά τή συγκομιδή τῶν καρπῶν.

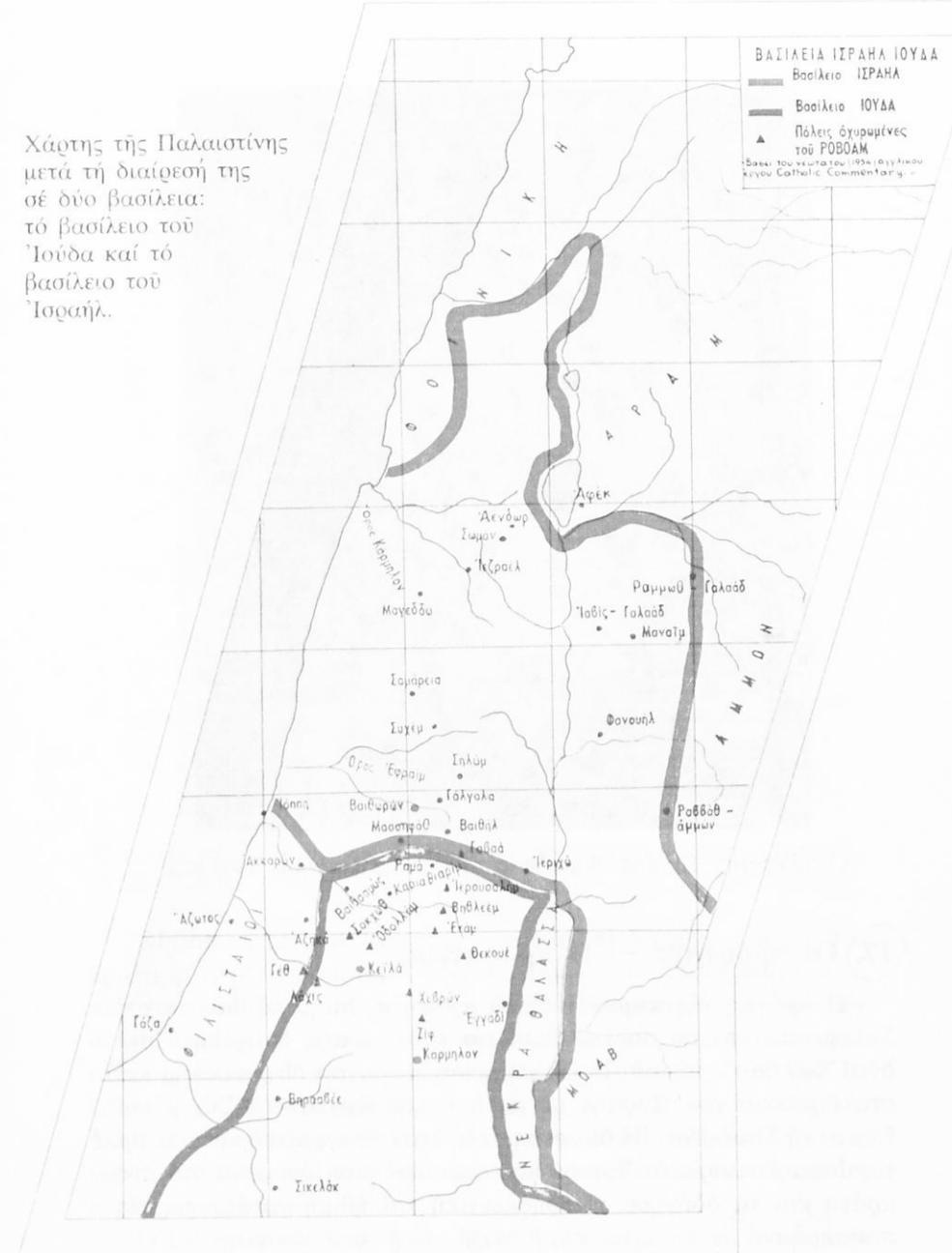
γ. Ἡ *γιορτή τῆς σκηνοπηγίας*, πού τή γιόρταζαν τό φθινόπωρο γιά νά θυμοῦνται ὅτι ἔζησαν στήν *ἔρημο* σέ σκηνές.

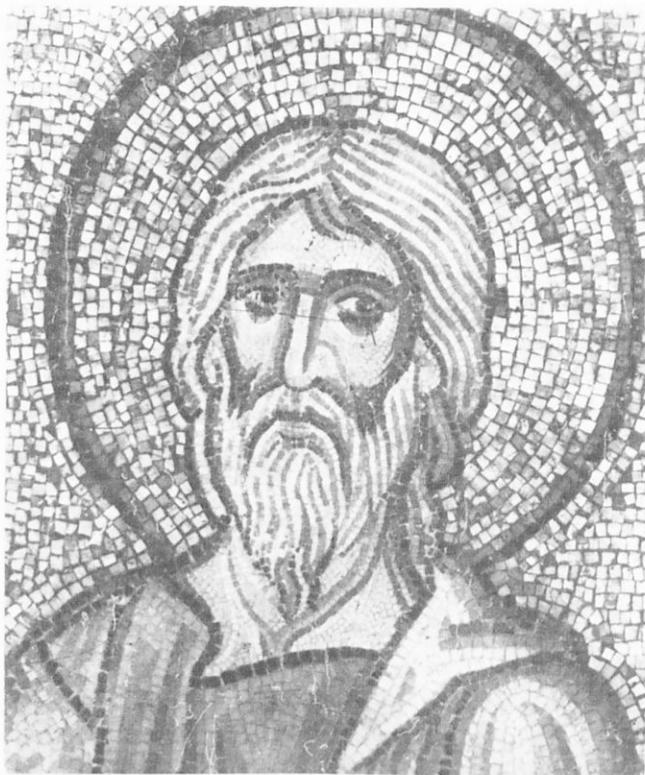
δ. Ἡ *γιορτή τοῦ ἔξιλασμοῦ*, πέντε μέρες πρίν ἀπό τή γιορτή τῆς σκηνοπηγίας, σάν ήμέρα μετάνοιας, νηστείας καὶ συμφιλιώσεως μέτό Θεό.

ε. Τό *Σάββατο*, ἡ ἔβδομη μέρα κάθε ἑβδομάδας, ήμέρα ἀργίας καὶ εὐχαριστίας γιά ὅσα τούς χάριζε δὲ Θεός δὴ τήν ἔβδομάδα.

ζ. Ἡ *τουμηνία*, κάθε πρώτη τοῦ μήνα, δην *ζητοῦσαν* τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ γιά τό μήνα πού ἄρχιζε.

Χάρτης τῆς Παλαιοστίνης
μετά τή διαιρέση τῆς
σέ δύο βασίλεια:
τό βασίλειο τοῦ
Ἰουδα καὶ τό
βασίλειο τοῦ
Ἰσραήλ.

‘Ο προφήτης Ἡσαΐας. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

17. Οἱ προφῆτες – Ἡ προφητεία

Ἡ ἀνάγκη τῆς παρουσίας τοῦ προφήτη. Μετά τό θάνατο τοῦ Σολομώντα, τό δοξασμένο βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ διαιρέθηκε στά δύο. Στό βασίλειο τοῦ Ἰούδα μέ πρωτεύουσα τήν Ἱερουσαλήμ καί στό βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ μέ πρωτεύουσα ἀρχικά τή Συχέμ καί ἔπειτα τή Σαμάρεια. Ἡ διαίρεση αὐτή ἦταν πραγματική κατάρα γιά τόν ἴσραηλιτικό λαό. Ἐφερε πολέμους καί μίση ἀνάμεσα στά δύο κράτη καί τά ὁδήγησε σέ θρησκευτική καί ἡθική κατάπτωση καί παρακμή.

‘Ο προφήτης Ἰερονίμος. Τοιχογραφία του Μανουῆλ Πανούληνου. Πρωτάτο
Άγιον “Ορους”. 14ος αι.

Οι βασιλιάδες πού βασίλεψαν στά κατοπινά χρόνια καί στά δύο κράτη ἡταν οἱ περισσότεροι ἀσεβεῖς, ἄδικοι καί αὐταρχικοί. Γιά νά πετύχουν δούθεια ἀπό τά γύρω κράτη, δέν δίστασαν νά φέρουν στήν Παλαιστίνη ἔνους θεούς καί συνήθειες. “Ἐνας μάλιστα ἀπό αὐτούς, δὲ Ἀχαάδ, παντρεύτηκε γυναίκα εἰδωλολάτρισσα, τήν Ἱεζάβελ. Ἡ Ἱεζάβελ πολέμησε μέ μανία τούς λίγους πιστούς τῆς ἀληθινῆς θρησκείας πού είχαν ἀπομείνει, ἵδρυσε εἰδωλολατρικούς ναούς στό Βάαλ καί στήν Ἀστάρτη καί ἔκανε ἔνα σωρό αὐθαιρεσίες σέ βάρος τοῦ λαοῦ.

‘Ο ἴσραηλιτικός λαός ἦ δέν ἥξερε ἷ δέν τολμοῦσε νά ἀντιδράσει

Ο προφήτης Ἰεζεκιήλ. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

στίς αὐθαιρεσίες καί στήν τυραννία τῶν βασιλιάδων του. Ὅτι θέτει, ἀκολουθώντας καί αὐτός τὸ παράδειγμά τους, γινόταν κάθε μέρα καί χειρότερος. Εἰδωλολατρία, ἀδικία, διαφθορά καί ἀμαρτία κινδύνευαν νά ἔξαφανίσουν τήν ἀληθινή θρησκεία. Τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐδειχνεῖ ὅτι πήγαινε νά ματαιωθεῖ.

Στίς δύσκολες αὐτές στιγμές, δὲ Θεός δέν ἐγκατέλειψε μόνο του τό λαό του. Ἐστειλε ἄνδρες Ἱερούς, οἱ δποῖοι μέ τό ζωντανό καί καυτερό τους κήρυγμα καί μέ θάρρος καί αὐτοθυσία κατάγγειλαν τίς αὐθαιρεσίες τῶν ἀρχόντων, κήρυξαν τή μετάνοια καί τήν οὐσιαστική λατρεία τοῦ Θεοῦ, μίλησαν μέ γλώσσα ὡμῇ γιά τίς συμφορές πού θά ἔρχονταν σέ λίγο καί προφήτεψαν γιά τόν ἔρχομό τοῦ Μεσσία. Οἱ ἄνδρες αὗτοί ἦταν οἱ προφήτες.

Ἡ κλήση καί τό ἔργο τῶν προφητῶν - Ἡ προφητεία ὡς ἐνέργημα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Οἱ προφήτες ἦταν ἀνθρωποι ποικίλης προελεύσεως. Ἄλλοι ἀνήκαν στήν ἀνώτερη κοινωνική τάξη καί ἦταν πολύ μορφωμένοι, δπως δ Ἡσαΐας, δ Ὁσπέ κ.ἄ., ἄλλοι ἦταν ἀσημοί καί φτωχοί βοσκοί ἢ γεωργοί, δπως δ Ἀμώς καί δ Μιχαίας. Δέν ἦταν προετοιμασμένοι γιά τήν Ἱερή ἀποστολή τους. Τούς καλοῦσε δ Θεός ἔαφνικά, τούς ὑπαγόρευε τό μήνυμά Του καί τούς ἔστελνε νά μιλήσουν στό λαό καί στούς ἀρχοντες ὡς ἀπεσταλμένοι Του. "Οσα ἔλεγαν δέν ἦταν λόγια δικά τους, ἀλλά τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί τό κήρυγμά τους ἀρχίζε μέ τή φράση: «Τάδε λέγει Κύριος...»

Τό ἔργο γιά τό δποῖο τούς καλοῦσε δ Θεός δέν ἦταν εὔκολο. Τρόμαζαν στή σκέψη ὅτι θά γίνουν «στόμα τοῦ Θεοῦ», γι' αὐτό καί δέν δέχονταν ἀμέσως τήν κλήση τους. Πρόβαλλαν ὡς δικαιολογία ὅτι δέν μποροῦν νά μιλήσουν μέ εὐχέρεια, ὅτι είναι ἀκόμα νέοι, ὅτι δ λαδός είναι δύσκολος καί σκληροτρόχηλος. Ὅτι Θεός τούς διαβεβαίωνε ὅτι θά τούς συμπαρασταθεῖ καί θά τούς φανερώσει ὅσα θά ἔπρεπε νά ποῦν. Ἐτοι ἐκεῖνοι ὑποτάσσονταν στήν κλήση Του καί ἀναλάμβαναν τή βαριά ἀποστολή τους. Παρουσιάζονταν ἔαφνικά στό Ναό, στήν ἀγορά ἢ στό δρόμο, ὅπου ὑπῆρχε κόσμος, καί μιλοῦσαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ.

Παρουσιάζονταν ἀκόμα καί στούς ἀρχοντες τοῦ τόπου ἀπρό-

σκλητοι και τους ἔφερναν προσωπικά τό μήνυμα τοῦ Θεοῦ. Πολλές φορές, γιά νά κάνουν τό κήρυγμά τους πιό ζωντανό και ἀποτελεσματικό, ἐμφανίζονταν δημόσια φορώντας ἀλυσίδες, κλαίγοντας ἢ σχίζοντας τά ρουχά τους.

Τό χάρισμα τῆς προφητείας ἀποτελεῖ δωρεά και ἐνέργημα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἐκεῖνο φωτίζει και ἐμπνέει τούς προφήτες, «βρύει προφητείας...» Ἔνα ἀπό τά τρανά δείγματα τῆς δυναμικῆς παρουσίας Του μέσα στόν κόσμο εἶναι και τό προφητικό χάρισμα, πού χορηγεῖ στούς ἐκλεκτούς τοῦ Θεοῦ, δόηγώντας τήν ἀνθρωπότητα στήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ.

Τό περιεχόμενο τῆς προφητείας και ἡ σημασία της γιά τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ προφητεία τοῦ Ἰσραὴλ δέν ἦταν μόνο πρόδρομη αὐτῶν πού θά γίνονταν στό μέλλον. Ἡταν μιά φωνή διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς αὐθαιρεσίας και τῆς τυραννίας τῶν ἀρχόντων. Ἡταν ἀκόμα μιά κραυγή ἀγωνίας γιά τήν εἰδωλολατρία πού πήγαινε νά ὑποσκελίσει τήν ἀληθινή θρησκεία, και ἔνας δραματισμός γιά τό μέλλον τοῦ ἴσραηλιτικοῦ λαοῦ και τοῦ κόσμου διάκληρου.

Οἱ προφῆτες ἦταν ὅργανα και «στόμα» τοῦ Θεοῦ. Ἡταν στοργικοί ποιμένες τοῦ ἴσραηλιτικοῦ λαοῦ, συνήγοροι τῶν φτωχῶν και τῶν καταπιεσμένων και δάσκαλοι τῆς δικαιοσύνης και τῆς ἀληθινῆς θρησκείας. Ἡ φωνή τους, γνήσια και ἀγωνιστική, ἔμοιαζε μέ τή φωνή τοῦ ἄγρυπτου φρουροῦ, πού δλέποντας νά ἔρχεται ἡ καταστροφή καλεῖ τόν κόσμο σέ συναγερμό. Ἡταν ἡ ἴδια ἡ φωνή τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό ἀκόμα και σήμερα μᾶς συγκλονίζει και μᾶς ἐλκύει, φυτεύει μέσα μας τόν ἄγιο φόρο τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ και τήν ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη στό ἄπειρο ἔλεος Του.

KEIMENA

1. Ἡ κλήση τοῦ προφήτη Ἱερεμία (Ἰερεμ. 1, 4-10). «Ο Κύριος μοῦ μίλησε και μοῦ εἶπε: σέ γνωρίζω πολύ καλά πρίν ἀκόμα σέ πλάσω ώς ἔμβρυο στήν κοιλιά τῆς μητέρας σου, και πρίν γεννηθεῖς σέ εὐλόγησα και σέ προσύρισα νά γίνεις προφήτης στά ἔθνη. Και ἐγώ τότε εἶπα: Ὡ Δέσποτα και Κύριε, δέν είμαι ἱκανός γιά τό ἔργο αὐτό, γιατί δέν ξέρω νά μιλῶ, ἐπειδή είμαι ἀκόμα πολύ νέος. Και ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: μή λέσ ὅτι είσαι νέος, γιατί πρός ὅλους ἐκείνους

πού θά σέ στείλω, θά πᾶς καί θά τούς πεῖς όλα ὅσα ἐγώ θά σου δώσω τήν ἐντολή νά πεῖς. Μή φοβηθεῖς μπροστά τους, γιατί ἐγώ θά εἰμαι μαζί σου γιά νά σέ προφυλάγω καί νά σέ γλιτώνω ἀπό κάθε κίνδυνο. Ἀπλωσε τότε ὁ Κύριος τό χέρι του σ' ἐμένα, ἄγγιξε τό στόμα μου καί μοῦ εἶπε: νά, ἐγώ ἔβαλα στό στόμα σου τά λόγια μου. Σέ ἔκανα σήμερα προφήτη στά ἔθνη καί στά βασίλεια γιά νά ξεριζώνεις, νά γκρεμίζεις καί νά καταστρέφεις, ἀλλά καί νά χτίζεις καί νά φυτεύεις».

2. Η κλήση τοῦ προφήτη Ἡσαΐα (Ησ. 6, 1-9). «Τή χρονιά πού πέθανε ὁ βασιλιάς Ὁξίας, είδα τόν Κύριο καθισμένο σέ θρόνο μεγαλόπρεπο καί ὑψωμένο, κι ἡ δόξα του γέμιζε τό ἱερό. Γύρω του παραστέκαν Σεραφείμ μ' ἔξι φτεροῦγες τό καθένα, μέ τίς δυό σκέπαζαν τό πρόσωπο, μέ τίς δυό ἄλλες τά πόδια καί μέ τίς ἄλλες δυό πετοῦσαν. Μέ δυνατές φωνές τό ἔνα στό ἄλλο ἔλεγαν: ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος εἶναι ὁ Κύριος σαβαάθ (= τῶν δυνάμεων), ὅλη ἡ γῆ εἶναι γεμάτη ἀπό τή δόξα Του. Ἀπό τίς δυνατές φωνές σείστηκε τό ἀνώφλι τῆς θύρας κι ὁ ναός γέμισε καπνό. Καί τότε εἶπα: Τί δυστυχία μέ ;brήκε! Δέν ἔχω τί νά πῶ. Γιατί ἐνῷ εἴμαι ἄνθρωπος μέ χείλη ἀκάθαρτα καί ζῶ ἀνάμεσα σ' ἔνα λαό μέ χείλη ἀκάθαρτα, είδα τόν Κύριο μέ τά μάτια μου, τό βασιλέα σαβαάθ. Ἦρθε τότε σταλμένο σέ μένα ἔνα Σεραφείμ καί στό χέρι του κρατοῦσε ἀναμμένο κάρβοννο πού πήρε μέ λαβίδα ἀλ' τό θυσιαστήριο, τό ἄγγιξε στό στόμα μου καί εἶπε: τώρα πού ἐτοῦτο ἄγγιξε τά χείλη σου θά ἀφαιρέσει τίς ἀνομίες σου καί θά καθαρίσει τίς ἀμαρτίες σου. Ἀκουσα τότε τή φωνή τοῦ Κυρίου πού ἔλεγε: Ποιόν νά στείλω καί ποιός θά πάει στό λαό αὐτό; Καί εἶπα: νά 'μαι ἐγώ, καί στεῖλε με. Κι ἐκεῖνος εἶπε: πήγαινε...»»

18. Τό ἡθικό καί κοινωνικό κήρυγμα τῶν προφητῶν

Οἱ προφῆτες ἔζησαν σέ μιά ἐποχή πού, ὅπως εἶδαμε, ὅλοι καί όλα εἶχαν διαφθαρεῖ. Οἱ ισχυροί καταδυνάστευαν τούς ἀδύνατους καί γιά νά πλουτίσουν ἔφθαναν ἀκόμα καί σέ φόνο. Οἱ πλούσιοι ἐκμεταλλεύονταν τό λαό. "Ολοι καταπατοῦσαν τό δίκαιο. Ἀκόμα καί ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ εἶχε καταντήσει τυπολατρία,

Ο προφήτης Ἰωάννης Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου, 1100 μ.Χ.

Μεταφέροντας τά ίδια τά λόγια τοῦ Θεού, οἱ προφήτες ἐκφράζουν τή μεγάλη ἀπορία τους γιά τόν τόσο ἐκτραχηλισμό:

«Ἐγώ σέ φύτεψα σάν ἀμπέλι ἔξαιρετικό καὶ καρποφόρο, πῶς τώρα κατάντησες πικρό καὶ ἄγριο;» (Ιερ. 2, 21).

Ἡ συμπεριφορά τοῦ ἴσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀπέναντι στό Θεό, πού τοῦ εἶχε δεῖξει τόσο πλουσιοπάροχα τήν εὔνοιά Του, εἶναι ἀχαρακτήριστη. Γι' αὐτό, τό παράπονο τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγάλο:

«Γιούς μεγάλωσα καὶ ἀνάθρεψα, αὐτοί δμως ἔφυγαν ἀπό κοντά μου! Τό βόδι γνωρίζει τόν ἀφέντη του καὶ ὁ δνος τό παχνί τοῦ κυρίου του· ὁ Ἰσραὴλ δμως δέν μέ γνωρίζει καὶ ὁ λαός μου δέν μέ κατάλαβε... ἐγκατέλειψαν τό Θεό καὶ καταφρόνησαν τόν "Ἄγιο τοῦ Ἰσραὴλ"» (Ησ. 1, 2-4).

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τής ἀπομακρύνσεως τοῦ περιούσιου λαοῦ ἀπό τό Θεό ἦταν ἡ μεγάλη ἡθική καὶ θρησκευτική τους κατάπτωση:

ἐνῷ ἔνα κύμα εἰδωλολατρίας είχε σκεπάσει τήν Παλαιστίνη, ἀπομακρύνοντας ἔτσι τούς Ἱσραηλίτες ἀπό τόν ἀληθινό Θεό.

Μπροστά σ' αὐτόν τό γενικό ἡθικό καὶ κοινωνικό ἐκτραχηλισμό, οἱ μόνοι πού κράτησαν σθεναρή στάση καὶ διαμαρτυρήθηκαν ἔντονα ἦταν οἱ προφήτες. Μέ γλώσσα ωμή καὶ παροησία ἀξιοθαύμαστη,

— καυτηρίασαν τήν ἡθική καὶ θρησκευτική κατάπτωση τῆς ἐποχῆς τους,

— κατάγγειλαν τήν κοινωνική ἀδικία,

— προστάτεψαν τούς φτωχούς καὶ ἀδύνατους ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἵσχυρῶν, καὶ

— κήρυξαν τήν ἀληθινή λατρεία, τή δικαιοσύνη καὶ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

«Όνομάζουν τό καλό κακό και τό κακό καλό, παριστάνουν τό σκοτάδι σάν φως και τό φῶς σάν σκοτάδι, κάνουν τό πικρό γλυκό και τό γλυκό πικρό» (Ησ. 5, 20).

«Σκέφτονται τήν κακία τό δράδυ στό κρεβάτι τους και τήν έκτελοῦν τή μέρα... όταν ἐπιθυμήσουν κτήματα τά ἀρπάζουν, όταν ἐπιθυμήσουν σπίτια τά ἀποσποῦν ἀπό τούς ἄλλους» (Μιχ. 2, 1-2).

«Θεσπίζουν πονηρούς νόμους, διαστρέφουν τή δικαιοσύνη σέ βάρος τῶν φτωχῶν, καταπατοῦν τό δίκαιο τῶν φτωχῶν τοῦ λαοῦ μου, ὥστε ἡ χῆρα νά είναι θύμα τῆς διαρπαγῆς τους και τά δρφανά ἀντικείμενο τῆς λεηλασίας τους» (Ησ. 10, 1-2).

«Ο Ἡσαΐας, μιλώντας ώς ἀντιπόδωπος τοῦ Θεοῦ, καταδικάζει μέ αὐστηρότητα τήν τυπολατρία τῶν Ἰσραηλιτῶν και τήν εἰδωλολατρία στήν ὅποια πολλοί είχαν παρασυρθεῖ:

«Ο λαός αὐτός μέ τιμά μέ τά χεύλη του, ἐνώ ἡ καρδιά του είναι μακριά ἀπό μένα» (Ησ. 29, 13).

«Γιά ποιό λόγο κάνετε ὅλες αὐτές τίς θυσίες σας; Είμαι χορτασμένος ἀπό τά δλοκαυτώματα τῶν κριαριῶν και ἀπό τό λίπος τῶν σιτευτῶν μοσχαριῶν. Αἷμα ταύρων, ἀρνιῶν και τράγων δέν ἐπιθυμῶ. "Οταν ἀπλώνετε τά χέρια σας πρός τό μέρος μου, γυρίζω ἄλλοι τά μάτια μου μέ ἀποστροφή, και όταν παρατείνετε τίς προσευχές σας, δέν σᾶς ἀκούω· γιατί τά χέρια σας είναι γεμάτα αίμα» (Ησ. 1, 11-15).

Ἡ ἀληθινή λατρεία τοῦ Θεοῦ ἀπαιτεῖ ψυχική καθαρότητα, δικαιοσύνη, καλοσύνη και μετάνοια:

«Λουστεῖτε και καθαριστεῖτε, ἀφαιρέστε τίς πονηριές ἀπό τίς ψυχές σας, πάψτε τίς κακίες σας, μάθετε νά κάνετε τό καλό, ἐπιδιώξτε τό δίκαιο, γλιτώστε αὐτόν πού ἀδικεῖται, ἀποδώστε στό δρφανό δίκαιο, ὑπερασπίστε τή χῆρα, και τότε ἐλάτε νά συζητήσουμε» (Ησ. 1, 16-18).

Οἱ ἀρετές τῆς δικαιοσύνης και τῆς ἀγάπης τονίζονται μέ ίδιαιτερη ἐπιμονή ἀπό τούς προφῆτες, γιά νά φανεῖ πόσο τίς θέλει ὁ Θεός:

«Σοῦ ἀναγγέλθηκε ἄραγε, ἀνθρωπε, τί είναι καλό, ᾧ τί ζητεῖ ὁ Κύριος ἀπό σένα; Τίποτα ἄλλο ἀπό τό νά ἔξασκεῖς τή δικαιοσύνη και νά ἀγαπᾶς τήν καλοσύνη και νά είσαι ἔτοιμος νά προευθεῖς μαζί του» (Μιχ. 6, 8).

«Καλοσύνη θέλω καί ὅχι θυσίες, γνώση καλή τοῦ Θεοῦ καί ὅχι δλοκαυτώματα» (Ωστέ 6, 6).

«Θέλω νά ἀναβλύζει σάν νερό τό δίκαιο καί ἡ δικαιοσύνη σάν χείμαρρος ἀδιάβατος» (Ἀμώς 5, 24).

«Δικαιοσύνη μάθετε ὅσοι κατοικεῖτε στή γῆ» (Ἡσ. 26, 9).

“Ολα αὐτά ὅμως, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγάπη, ἡ ἀληθινή λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἀκόμα καί ἡ ὑλική εὐημερία, μέ τὰλλα λόγια ἡ λύση τοῦ λεγόμενου «κοινωνικοῦ προβλήματος», θά γίνουν πραγματικότητα, ὅταν οἱ ἄνθρωποι πάφουν νά ἀντιδροῦν στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί δείξουν ταπεινόφρονη διάθεση ὑποταγῆς σ’ αὐτό: «Ἐάν θέλητε καί εἰσακούσητέ μου, τά ἀγαθά τῆς γῆς φάγεσθε» (Ἡσ. 1, 19).

19. Οἱ προφῆτες γιά τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία

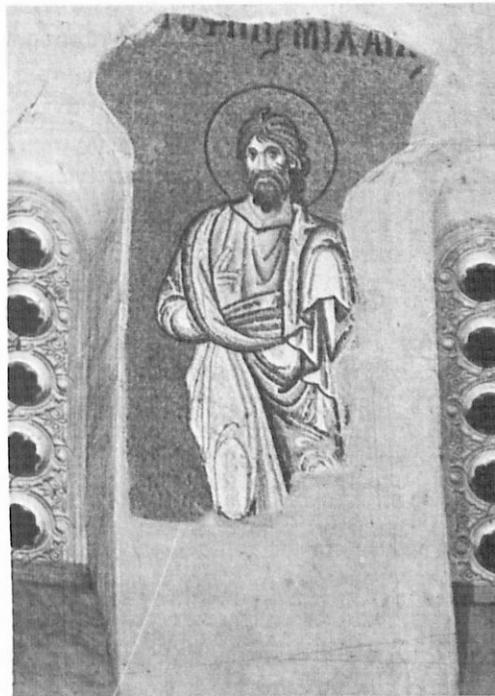
‘Η μεγαλύτερη ὑπηρεσία τῶν προφήτῶν στό Θεό καί στὸν Ἰσραὴλιτικὸ λαό ἦταν οἱ μεσσιανικές προφητείες τους. Οἱ προφητείες αὐτές ἔχουν τόση σαφήνεια, πού νομίζει κανείς ὅτι οἱ προφῆτες εἶδαν μέ τά μάτια τους ὅλα αὐτά πού προφήτεψαν καί πού πραγματοποιήθηκαν ἔπειτα ἀπό ἑκατοντάδες χρόνια.

«Ἐγώ στέλνω τὸν ἀγγελιαφόρο μου, γιά νά ἐτοιμάσει τό δρόμο μου πρίν ἔρθω», γράφει ὁ προφήτης Μαλαχίας (3, 1) γιά τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία, προφητεύοντας ἔτοι καί τή δράση τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου. ‘Ο Μιχαίας ἀπευθύνεται στή Βηθλεέμ καί τῆς προλέγει τή μεγάλη τιμή πού τῆς ἐπιφυλάσσει ὁ Θεός: «Ἄπο σένα, Βηθλεέμ, πού δρίσκεσαι στήν περιοχή τοῦ Ἐφραΐτα, ἀσήμαντη μέσα στή γενιά τοῦ Ἰούδα, θά προέλθει αὐτός πού θά κυθεργήσει τό λαό μου τόν Ἰσραήλ» (5, 1). ‘Ο Μεσσίας, ώς ἄνθρωπος, θά κατάγεται ἀπό τή γενιά τοῦ Ἰεσσαί, πατέρα τοῦ Δαβίδ: «Βλαστάρι θά φυτρώσει ἀπό τή γίζα τοῦ Ἰεσσαί, λουλούδι ἀπ’ τή γίζα θ’ ἀνθίσει. Σ’ αὐτόν θά μένει μόνιμα τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Γι’ αὐτό θά είναι σοφός καί συνετός καί δίκαιος, θά διδάξει τήν ἀλήθεια» (Ἡσ. 11, 1-6). ‘Ως ἄνθρωπος θά γεννηθεῖ ἀπό παρθένο. Γι’ αὐτό δ’ Ἡσαΐας ἔκπληκτος προλέγει τό θαῦμα: «Νά, ή Παρθένος θά μείνει ἔγκυος καί θά γεννήσει γιό πού θά δνομαστεῖ Ἐμμανουὴλ, δηλαδή, ὁ Θεός είναι μαζί μας» (7, 14).

‘Η γέννηση τοῦ Μεσσία θά προκαλέσει τήν κακία τοῦ κόσμου, γι’ αὐτό, «φωνή ἀκούστηκε στή Ραμά, θρῆνοι καὶ δάκρυα καὶ δόδυομοι. Ἡ Ραχὴλ ἀπαργύρητη κλαίει τά παιδιά της πού δέν ζοῦν πιά». Ἐτσι προφητεύει δὲ Ἱερεμίας (38, 15) τή σφαγή τῶν νηπίων ἀπό τὸν Ἡρώδη.

Οἱ Ἡσαῖας (9, 1-2) ἀναγγέλλει τήν ἔναρξη τοῦ κηρύγματος τοῦ Μεσσία: «Ἡ χώρα τοῦ Ζαβουλών καὶ ἡ χώρα τοῦ Νεφθαλείμ, ἡ παραθαλάσσια περιοχή, ἡ γῆ πέρα ἀπό τὸν Ἰορδάνη καὶ ἡ Γαλιλαία πού κατοικεῖται ἀπό ἐθνικούς, δὲ λαός πού ζοῦσε στό σκοτάδι εἰδε μεγάλο φῶς, καὶ σέ ὅσους κατοικοῦσαν στή χώρα καὶ στή σκιά τοῦ θανάτου ἔλαμψε φῶς». Οἱ προφήτης βάζει στό στόμα τοῦ Μεσσία αὐτά τά λόγια: «Τό πνεῦμα τοῦ Κυρίου μένει πάνω μου, γιατί δὲ Κύριος μέ έχοισε Μεσσία. Μὲ ἔστειλε νά ἀναγγείλω τόν ἐρχομό τῆς σωτηρίας στούς ταπεινούς, νά θεραπεύσω τίς καρδιές ὅσων στενάζουν κάτω ἀπό τήν ἄμαρτία, νά κηρύξω ἄφεση καὶ ἐλευθερία στούς αἰχμαλωτισμένους ἀπό τά πάθη, νά δώσω φῶς σ’ ὅσους είναι πνευματικά τυφλοί, νά κηρύξω τήν ἀρχή μιᾶς νέας περιόδου πού νά ἀρέσει στό Θεό καὶ νά τήν ἐπιθυμοῦν οἱ ἄνθρωποι..., νά παρηγορήσω ὅσους πενθοῦν καὶ καταπιέζονται» (Ησ. 61, 1-2).

Οἱ προφήτης Ζαχαρίας (9, 9) καλεῖ τήν Ἱερουσαλήμ νά ὑπόδεχτει μέ χαρά τό Μεσσία: «Σκίρτησε ἀπό ἀγαλλίαση, κόρη τῆς Σιών! Βγάλε χαρούμενες κραυγές, θυγατέρα τῆς Ἱερουσαλήμ. Νά πού δ

‘Ο προφήτης Μιχαίας. Ψηφιδωτό τής Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

βασιλιάς σου ἔρχεται σ' ἐσένα δίκαιος, νικητής καί ταπεινός, καθισμένος πάνω σ' ἔνα γαιδουράκι».

Μέ περισσότερη σαφήνεια μιλούν οἱ προφῆτες γιά τά πάθη τοῦ Μεσσία. Προφητεύονταν σάν νά εἶναι ὁ ἴδιος πού μιλᾶ: «Ορισαν τήν τιμὴν μου τριάντα ἀργύρια» (Ζαχ. 11, 12). «Ἐδωσα τήν ωράην μου σ' αὐτούς πού μέ μαστίγωναν, τά σαγόνια μου σ' ἐκείνους πού μέ ράπιζαν καί δέν ἔκρυψα τό πρόσωπό μου μπρός στίς δρισιές καί στά φυσίματα» (Ἡσ. 50, 6). «Ἄντος, λέει ὁ Ἡσαΐας, σηκώνει τίς ἄμαρτίες μας καί πονάει γιά χάρη μας» (53, 4). Τήν μέρα πού θά πεθάνει ὁ Μεσσίας «θά δύσει ὁ ἥλιος μές στό μεσημέρι καί ἡ γῆ θά σκοτεινιάσει ἐνῶ θά εἶναι ἀκόμη μέρα» (Ἀμώς 8, 9).

«Σήκω Ἱερουσαλήμ, καί γίνε φῶς, γιατί ἔφθασε τό φῶς σου καί πάνω σου ἀνέτειλε ἡ δόξα τοῦ Κυρίου» (Ἡσ. 60, 1-2). Ἐτσι προφητεύει ὁ Ἡσαΐας τήν ἀνάσταση τοῦ Μεσσία, ἐνῶ ὁ Ὦση (6, 2) μᾶς βεδαιώνει: «τήν τρίτη μέρα θ' ἀναστηθοῦμε καί θά ξήσουμε μαζί του».

Ο Ἡσαΐας προλέγει ἀκόμα τήν μεταδολή τοῦ κόσμου μετά τήν σωτήρια δράση τοῦ Μεσσία. «Τότε θά βοσκήσει ὁ λύκος μέ τό ἀρνί, καί τό κατσίκι θά ἀναπαύεται δίπλα στή λεοπάρδαλη... ἔνα μικρό παιδί θά παιζει στή φωλιά δηλητηριωδῶν φιδιῶν. Κι οὔτε τά ἄγρια θηρία οὔτε οἱ ἀνθρώποι θά κάνουν κακό, γιατί ὅλη ἡ γῆ θά ἔχει γνωρίσει τόν Κύριο» (Ἡσ. 11, 6-9).

«Καί μετά ἀπ' αὐτά, γράφει ὁ Ἰωήλ (3, 1-2), θά στείλω τό Πνεῦμα μου σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους. Οἱ γοιί καί οἱ θυγατέρες σας θά προφητεύουν, οἱ γέροντες θά διέπουν προφητικά δνειρά καί οἱ νέοι ἀποκαλυπτικά δράματα. Ἀκόμα καί στούς δούλους, ἀνδρες καί γυναῖκες, θά στείλω τότε τό Πνεῦμα μου». Μέ τά λόγια αὐτά προφητεύει τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, στή μεσσιανική ἐποχή.

Ἡ μελέτη τῶν μεσσιανικῶν προφητειῶν μᾶς βοηθάει νά καταλάβουμε ὅτι ὁ Θεός μένει πάντοτε συνεπής στήν ὑπόσχεσή του γιά τή σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Καί γιά τή σωτηρία αὐτή πρόσφερε μέ ἄπειρη ἀγάπη τόν Υἱό Του νά γίνει ἀνθρωπος καί νά πάθει γιά χάρη τοῦ ἀνθρώπου, δίνοντας ἔτσι τή δυνατότητα τῆς σωτηρίας σ' ὄσους πιστέψουν σ' Αὐτόν.

20. Η αίχμαλωσία – Οι Μακκαβαῖοι

«Ἐπί τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος». Τό 586 π.Χ. οἱ Βαβυλώνιοι κυρίεψαν τὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ βασιλιάς της Σεδεκίας τυφλώθηκε καὶ ὀδηγήθηκε στὴν Βαβυλώνα. Ἡ πόλη λεηλατήθηκε. Ὁ Ναός τοῦ Σολομώντα καταστράφηκε τελείως καὶ ὁ λαός σύρθηκε αἰχμάλωτος. Ἐτσι ἄρχισε ἡ «Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία». Οἱ προβλέψεις τῶν προφήτων γιά τίς συνέπειες τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ λαοῦ ἀπό τὸν ἀληθινό Θεό ἀλήθεψαν ἀπόλυτα.

Στὴν Βαβυλώνα, οἱ Ἰουνδαῖοι ἐγκαταστάθηκαν σὲ γεωργικές περιοχές ἢ σὲ πόλεις καὶ δούλευαν σάν ἐργάτες ἢ ἐμπορευόμενοι. Στὴν ἀρχή ὑπέφεραν πολὺ. Μέ τόν καιρό ὅμως προσαρμόστηκαν καὶ ἡ ζωὴ τους ἔγινε καλύτερη. Μερικοί μάλιστα ἀπ' ἀυτούς, ὅπως δὲ Δανιήλ καὶ οἱ Τρεῖς Πατέρες, ἀνέβηκαν σὲ μεγάλα ἀξιώματα.

Παρ' ὅλα αὐτά, οἱ περισσότεροι ξούσιαν ἔκει μέ τῇ νοσταλγίᾳ τῆς ἐπιστροφῆς στὴν πατρίδα τους. Κάθε Σάββατο ἢ ἄλλη γιορτή μαζεύονταν στὶς ὅχθες τῶν ποταμῶν καὶ ἐκεὶ ἔκαναν τὴν καθιερωμένη προσευχὴ τους, διάβαζαν τὰ ἱερά βιβλία τους καὶ ἀναπολούσιαν τῇ χαμένῃ πατρίδᾳ τους. Τὴν ζωὴ καὶ τὴν νοσταλγίᾳ τῶν Ἰουνδαίων στὴν Βαβυλώνα διεκτραγωδεῖ πολὺ παραστατικά δὲ 136ος Ψαλμός:

1. Στῆς Βαβυλώνας τά ποτάμια ἐκεὶ καθίσαμε καὶ κλάφαμε

Ο προφήτης Δανιήλ. Τοιχογραφία τοῦ Μανουῆλ Πανσέληνου στὸ Πρωτάτο τοῦ Ἀγίου Ὁρους (14ος αι.).

- καθώς θυμόμαστε τήν Ἱερουσαλήμ.
2. Μέσα στήν πόλη πάνω στίς ίτιές κρεμάσαμε τά μουσικά μας δργανα.
  3. Γιατί ἐκεῖ οἱ νικητές, πού αἰχμάλωτους μᾶς εἶχαν, γύρεψαν τά λόγια ἀπ' τίς ώδες μας νά τούς ποῦμε. Κι αὐτοί πού μᾶς κουβάλησαν ἐκεῖ ὕμνους ζητοῦσαν· τραγουδεῖστε μας τῆς Ἱερουσαλήμ τραγούδια.
  4. Μά πῶς σέ ξένη γῇ νά τραγουδήσουμε τήν ώδή τοῦ Κυρίου;
  5. Ἐν σέ ξεχάσω Ἱερουσαλήμ τό δεξί χέρι μου νά μέ άπολησμονήσει...

Οι Τρεῖς Παΐδες. Ἀνάμεσα στούς αἰχμαλώτους στή Βαβυλώνα ζοῦσαν καὶ τρία παιδιά, δ Ἀνανίας, δ Ἄζαρίας καὶ δ Μισαήλ, πού διακρίνονταν γιά τό παράστημα, τή σύνεση καὶ τήν ἔξυπνάδα τους, καθώς ἐπίσης καὶ γιά τήν ἀφοσίωσή τους στή θρησκεία τῶν πατέρων τους. Τά παιδιά αὐτά τά διάλεξε δ βασιλιάς Ναδουχοδονόσορας, τά μόρφωσε καὶ τά πῆρε στήν ύπηρεσία του, προορίζοντάς τα γιά τά ἀνώτερα ἀξιώματα.

Οι Τρεῖς Παΐδες στά ἀνάκτορα τοῦ Ναδουχοδονόσορα δέν λησμόνησαν ποτέ τό Θεό καὶ τίς ἐντολές του. Ἡ πίστη τους αὐτή δοκιμάστηκε καὶ θριάμβευσε, δταν δ βασιλιάς πρόβαλε τήν παράλογη ἀπαίτηση νά προσκυνήσουν τήν εἰκόνα του. Ἐνῷ ὅλος δ λαός ἔπεσε καὶ προσκύνησε τήν εἰκόνα τοῦ Ναδουχοδονόσορα δταν δόθηκε τό σύνθημα, οἱ Τρεῖς Παΐδες ἔμειναν δρθιοι καὶ ἀρνήθηκαν νά τό κάνουν. Τό ἵδιο καὶ ὅταν τούς κάλεσε δ βασιλιάς μπροστά του καὶ τούς ἀπείλησε δτι θά τούς φέξει μέσα σέ καμίνι πυρακτωμένο ἑφτά φορές. Πολύ χαρακτηριστική είναι ή ἀπάντηση πού τοῦ ἔδωσαν: «Ἐπάρχει στόν οὐρανό, βασιλιά, δ Θεός πού ἔμεις λατρεύουμε, δ δποῖος ἔχει τή δύναμη νά μᾶς λυτρώσει ἀπό τό πυρακτωμένο καμίνι καὶ ἀπό τά χέρια σου. Γνώριζε λοιπόν δτι δέν λατρεύουμε τούς θεούς σου καὶ δέν προσκυνοῦμε τήν εἰκόνα πού ἔστησες» (Δαν. 3, 17-18). Ὁργισμένος δ βασιλιάς διέταξε καὶ τούς ἔριξαν στό πυρακτωμένο καμίνι. Καὶ τότε ἔγινε τό θαῦμα. Ἀντί νά ἀκουστοῦν

Οι Τρεῖς Παῖδες. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ. 11ος αἰ.

θρῆνοι καὶ κλαυθμοί, μέσα ἀπό τό καμίνι ἔχονταν ὕμνοι καὶ φαλμῳδίες. Οἱ Τρεῖς Παῖδες, μέ τὴν παρουσία ἐνός ἀγγέλου, προσεύχονταν καὶ δοξολογοῦσαν τό Θεό. Ἡ φλόγα εἶχε μεταβληθεὶ σέ δροσιά. Ὁ βασιλιάς, κατάπληκτος μπροστά στό θέαμα, ἐλευθέρωσε τούς Τρεῖς Παῖδες καὶ διέταξε τούς ὑπηκόους του νά σέβονται τό Θεό τους.

Ο ἀγώνας τῶν Μακκαβαίων. Ἡ «Βασιλώνιος αἰχμαλωσία» ἔληξε τό 538, ὅταν δὲ βασιλιάς τῆς Περσίας, δὲ Κύρος, διέλυσε τό βασιλωνιακό κράτος καὶ ἔδωσε στούς Ἰουδαίους τό δικαίωμα νά γυρίσουν στήν πατρίδα τους. Ἡ μέρα πού μέ τόση λαχτάρα περιμέναν ἐπιτέλους εἶχε ἔθει. Ἔνα μέρος ἀπό τούς Ἰουδαίους αἰχμαλώτους, μέ ἀρχηγό τό Ζοροβάθελ, ἔκεινησε γιά τά Ἱεροσόλυμα. Σ' αὐτούς δὲ Κύρος ἔδωσε ἀρκετά ἱερά σκεύη ἀπ' αὐτά πού εἶχε ἀρπάξει δὲ Ναδουχοδόνσορας ἀπό τό Ναό του Σολομώντα. Μόλις ἔφτασαν στήν Ἱερουσαλήμ, ἀρχισαν νά ξαναχτίζουν τόν καταστραμμένο Ναό. Ἀργότερα, κι ἄλλες διμάδες αἰχμαλώτων ἐπέστρε-

ψων στήν Ἰουδαία. Ἄλλοι ὅμως ἔμειναν στήν Βασιλώνα ὅπου εἶχαν προοδεύσει στίς ἐργασίες πού ἔκαναν. Ἐτσι ἀρχισε η διασπορά τῶν Ἰουδαίων. Νέα δοκιμασία ὅμως τούς περίμενε. Τό 331 π.Χ. ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, πρὶν ὑποτάξει τήν Περσία, ὑπέταξε τήν Παλαιστίνη. Μαζί του οἱ Ἰουδαῖοι διαιτήρησαν καλές σχέσεις, καθώς καὶ μέ τούς διαδόχους του, τούς Πτολεμαίους τῆς Αἰγύπτου. Ὅταν ὅμως μετά ἀπό ἑκατό περίπου χρόνια ἡ Παλαιστίνη ἔγινε τμῆμα τοῦ κράτους τῶν Σελευκιδῶν, τά πράγματα ἄλλαξαν. Οἱ Σελευκίδες θέλησαν μέ βίαιο τρόπο νά τούς ἐπιβάλουν τήν Ἑλληνική θρησκεία καὶ τά Ἑλληνικά ἥθη καὶ ἔθιμα. Τούς ὑποχρέωναν νά τρώνε χοιρινό κρέας, νά θυσιάζουν στό Δία, καὶ τά παιδιά τους νά κάνουν γυμναστική γυμνά, ὅπως ἔκαναν τότε στήν Ἐλλάδα.

Πολλοί Ἰουδαῖοι ἀναγκάστηκαν νά ὑποταχτοῦν. Ἄλλοι ὅμως ἔμειναν πιστοί στό Θεό καὶ στήν παράδοση τῶν πατέρων τους καὶ διδηγήθηκαν στό μαρτύριο. Συγκινητικό εἶναι τό παράδειγμα τοῦ γέροντα Ἐλεάζαρου καὶ τῶν Ἐφτά Παιδιῶν μέ τή μητέρα τους Σολομωνή, πού μέ θάρρος ὁμολόγησαν τήν πίστη τους καὶ μέ ἄφθαστη καρτερικότητα δέχτηκαν φρικτό μαρτύριο.

Πολλοί ἄλλοι Ἰουδαῖοι ἀντέδρασαν δυναμικά στό θρησκευτικό διωγμό τῶν Σελευκιδῶν. Ὁ Ἱερέας Ματταθίας μέ τά πέντε παιδιά του διγήκαν στά βουνά, συγκέντωσαν καὶ ἄλλους καὶ ἄρχισαν θρησκευτικό πόλεμο ἐνάντια στούς Σελευκίδες. Ὅταν ὁ Ματταθίας πέθανε, τόν διαδέχτηκε ὁ γιός του ὁ Ἰούδας, πού ἐπειδή σφυροκόπησε τούς ἀντιπάλους του δνομάστηκε Μακκαβαῖος. Ἀπό αὐτόν καὶ οἱ διάδοχοί του ἐπειτα δνομάστηκαν Μακκαβαῖοι. Οἱ Μακκαβαῖοι, ὕστερα ἀπό σκληρό ἀγώνα, κατόρθωσαν νά ἐλευθερώσουν τήν Παλαιστίνη καὶ νά κυβερνήσουν μέ τόν τίτλο τοῦ Ἀρχιερέα γιά ἔνα αιώνα. Τό 63 π.Χ. ὅμως οἱ διάδοχοί τους, φιλονικώντας γιά τό θρόνο, κάλεσαν ώς διαιτητή τό Ρωμαῖο στρατηγό Πομπήιο καὶ ἐκεῖνος δρῆκε τήν ἀφορμή νά καταλάβει τήν Παλαιστίνη καὶ νά τήν προσαρτήσει στό Ρωμαϊκό κράτος.

KEIMENA

Ψαλμός 125ος (Ἀπόδοση)

1. Ὅταν ὁ Κύριος μᾶς λεντέρωσε ἀπ' τήν αἰχμαλωσία καὶ πίσω στή Σιών γυρίσαμε,

ήμαστε πιά σάν παρηγορημένοι.

2. Τότε πλημάρισε χαρά τό στόμα μας κι ἡ γλώσσα μας ἀγαλλίαση.
Τότε εἶπαν τά ἔθνη μεταξύ τους:
τά μεγαλεῖα τον ἔδειξε ὁ Κύριος σ' ὅ,τι ἔκανε σ' αὐτούς.
3. Τά μεγαλεῖα τον ἔδειξε ὁ Κύριος σ' ὅ,τι ἔκανε σ' ἐμᾶς,
μᾶς γέμισε εὐφροσύνη.
4. Κάνε, Κύριε, νά γυρίσουμε ἀπ' τήν αἰχμαλωσία
ὅπως στό νότο χύνονται οἱ χείμαρροι μέ δρμη.
5. Κεῖνοι πού σπέραναν κλαίγοντας θά χαίρονται στό θέρο.
6. Στόν πηγαϊμό πηγαίναν κι ἔκλαιγαν ώς ἔριχναν τούς σπόρους
ἀλλά γυρίζοντας θά ρθοῦν χαρούμενοι φέρνοντας τά δεμάτια.

21. Ἡ Παλαιά Διαθήκη ως «Παιδαγωγός εἰς Χριστόν»

Ἡ Π.Δ. ως «Παιδαγωγός εἰς Χριστόν» (Γαλ. 3, 24). Κεντρική ίδεα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως είδαμε στά προηγούμενα μαθήματα, είναι ἡ προετοιμασία τῆς ἀνθρωπότητας νά δεχτεῖ τό Λυτρωτή τοῦ κόσμου, τόν Υἱό και Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Πανάγαθος Δημιουργός, διώχνοντας τούς Πρωτόπλαστους ἀπό τόν Παράδεισο ἔξαιτίας τῆς παρακοῆς τους, ὑποσχέθηκε νά στείλει τό Μονογενή Του Υἱό, τό Μεσσία, γιά νά ξαναφέρει τόν ἀνθρωπο στόν Παράδεισο. Τήν ἀπόφασή Του μάλιστα αὐτή τήν ἀνακοίνωσε και σέ πολλούς εύσεβεῖς ἄνδρες τῆς ἴστορίας ἀργότερα.

Γιά νά προετοιμάσει δόμως θρησκευτικά και ἡθικά τήν ἀνθρωπότητα ὥστε νά δεχτεῖ τό Λυτρωτή, δ Θεός διάλεξε τόν ἔδραικό λαό. Μέ τίς ἀποκαλύψεις και τίς θαυματουργικές ἐπεμβάσεις Του, τόν δίδαξε τήν ἀληθινή θρησκεία και τή σωστή σχέση τῶν ἀνθρώπων μέ τό Θεό και μεταξύ τους. "Ολα σχεδόν τά κύρια πρόσωπα και τά σημαντικά γεγονότα τῆς ἴστορίας τοῦ Ισραηλιτικοῦ λαοῦ ἀναφέρονται ἀμεσα ἢ ἔμμεσα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητας και ἀποτελοῦν προεικονίσεις και τύπους τοῦ Λυτρωτῆ (Μελχισεδέκ, Ἰσαάκ, Ἰωσήφ, Ἰώθ, Ἰωνᾶς, διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας, τό μάννα, τό χάλκινο φίδι κτλ.).

‘Ο ισραηλιτικός λαός χρησιμοποιήθηκε ἐπίσης ώς ὅργανο τοῦ Θεοῦ γιά τήν προετοιμασία καί τῶν ἄλλων λαῶν νά δεχτοῦν τό Μεσσία. Αὐτό ἔγινε μέ τήν κατάληψη τῆς Παλαιστίνης διαδοχικά ἀπό τούς γύρω λαούς (Ασσύριους, Βαβυλώνιους, Πέρσες, Ἑλληνες, Ρωμαίους), μέ τή Βαβυλωνία αἰχμαλωσία καί μέ τή διασπορά τῶν Ἰσραηλιτῶν σ’ ὅλο τὸν τότε γνωστό κόσμο, καθώς καί μέ τή μεταφραση τῆς Π.Δ. στά Ἑλληνικά. Μέ τὸν τρόπο αὐτόν, πολλοί εἰδωλολάτρες γνώρισαν τό μονοθεῖσμό τῆς Π.Δ. Μάλιστα μερικοί ἀπ’ αὐτούς, χωρίς νά δεχτοῦν ἐπίσημα τό ιουδαϊκό θρήσκευμα, προσπαθούσαν νά ἐφαρμόσουν τίς ἐντολές τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐτσι ή Π.Δ. ἔγινε, ὅπως γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος, «Παιδαγωγός εἰς Χριστόν» γιά ὅλη τήν ἀνθρωπότητα. Δηλαδή ἐμπόδισε τούς Ἰσραηλίτες νά ἀφομοιωθοῦν ἀπό τό εἰδωλολατρικό περιβάλλον μέσα στό δποιο ζοῦσαν, τούς δίδαξε τή συναίσθηση τῆς ἀμαρτίας καί τήν ἀληθινή λατρεία τοῦ Θεοῦ, καί καλλιέργησε σ’ ὅλο τὸν κόσμο τὸν πόθο γιά τὸν ἐρχομό τοῦ Λυτρωτῆ.

Το «λείμμα» στήν Παλαιά καί στήν Καινή Διαθήκη. Ο ισραηλιτικός λαός δέν φάνηκε πάντοτε συνεπής στίς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι στό Θεό. Πολλές φορές μάλιστα, ή ἀπομάκρυνσή του ἀπό τή συμφωνία πού εἶχε μαζί του ἦταν τόση, ὥστε νόμιζε κανείς ὅτι τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ πήγαινε νά ναυαγήσει. Καί σ’ αὐτές ὅμως τίς περιπτώσεις, ὅπως ἤταν π.χ. τό κύμα τῆς διαφθορᾶς πού ἐμφανίστηκε τήν ἐποχή τῶν προφητῶν, ἔμενε πάντοτε ἔνα μικρό μέρος τοῦ ισραηλιτικοῦ λαοῦ, ἔνα «λείμμα» (= ὑπόλοιπο). Τό «ὑπόλοιπο» αὐτό ἔμενε πιστό στήν ἀληθινή θρησκεία, θυμόταν τίς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ καί περίμενε νά πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο Του (Αιμώς 3, 12, 5, 15 κ.ά.). Ἐτσι μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀξιώθηκε τελικά νά δεῖ νά πραγματοποιεῖται η ὑπόσχεσή Του ὅτι θά στείλει τό Μεσσία. Χαρακτηριστικό είναι τό παράδειγμα τοῦ δίκαιου Συμεών, ὅπως θά δούμε στό μάθημα γιά τήν Υπαπαντή τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. 2, 25).

Αὐτό τό υπόλοιπο θά γίνει τελικά καί δι πρόηνας τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, πού θά ίδρυσει δι Χριστός πάνω στή γῆ. Θά είναι βέβαια φτωχό καί δλιγάριθμο, ἀλλά θά ἀποδειχτεῖ ἐκλεκτό. Θά ἀποτελέσει τὸν καινούριο λαό τοῦ Θεοῦ, πού, ἐνῷ θά ζει ἀνάμεσα σέ πλήθη ἀπορροφημένα ἀπό τά ἐπίγεια ἀγαθά, αὐτός θά

μένει πιστός στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ θά γίνει τό νέο προζύμι πού θά ζυμώσει ὅλο τόν κόσμο.

Ἡ χρῆση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ὄρθοδοξή λατρεία. "Υστερα ἀπό ὅσα μάθαμε ὡς τώρα, φαίνεται καθαρά πόσο μεγάλη σημασία ἔχει ἡ Παλαιά Διαθήκη γιά τή σωτηρία μας γενικά, καὶ στήν ὄρθοδοξή πίστη μας εἰδικότερα. Γι' αὐτό ἀκριβῶς, ἔχει καὶ ἴδιαίτερη θέση μέσα στή λατρεία μας.

Πολλοί ἀπό τούς ὑμνους πού ψάλλονται στήν Ἐκκλησία μας εἶναι ἐμπνευσμένοι ἀπό τά γεγονότα καὶ τή διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Σ' ὅλες τίς ἀκολουθίες, στά ἵερά Μυστήρια καὶ στή Θεία Λειτουργία διαβάζονται μικρές ἡ μεγάλες περικοπές ἀπό τά ἴστορικά, διδακτικά ἡ προφητικά βιβλία της. Δέν ὑπάρχει ὄρθοδοξή λατρευτική ἐκδήλωση, στήν δποία νά μή χρησιμοποιεῖται ὁ θρησκευτικός πλοῦτος τῆς Π.Δ. Ἰδιαίτερα μάλιστα τό βιβλίο τῶν Ψαλμῶν, μέ τίς πανανθρώπινες ἀλήθειες του καὶ τήν πλούσια ποιητική του ἔκφραση, ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητη πηγή ἐμπνεύσεως τῶν ὑμνων τῆς λατρείας μας.

KEIMENA

«Προτοῦ νά ᾧθεῖ ἡ πίστη, μᾶς φύλαγε ὁ νόμος, σάν νά εἴμαστε κλεισμένοι σέ φρούριο, ὥσπον νά ἀποκαλυφθεῖ ἡ πίστη. "Ωστε ὁ νόμος ἤταν παιδαγωγός μας ὡς τήν ὥρα πού θά ἐρχόταν ὁ Χριστός γιά νά δικαιωθοῦμε μέ τήν πίστη. Τώρα πού ἦρθε ἡ πίστη, δέν εἴμαστε κάτω ἀπό τήν παιδαγωγία τοῦ νόμου, γιατί μέ τήν πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό είστε ὅλοι παιδιά τοῦ Θεοῦ καὶ γιατί ὅσοι βαφτιστήκατε στό Χριστό ἔχετε ντυθεῖ τό Χριστό.... Ἐάν ἀνήκετε στό Χριστό, είστε τότε ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ καὶ κληρονόμοι σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση» (Γαλ. 3, 23-29).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

‘Η Παλαιά Διαθήκη μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ Θεός, ἀπό τὴν πτώση τοῦ Ἀδάμ καὶ σ’ ὅλη τὴν προχριστιανική ἐποχή, ἔδωσε πολλές εὐκαιρίες στὸν ἄνθρωπο νά καταλάβει, ὅτι μόνο ἂν ἐπέστρεφε κοντά Του θά μποροῦσε νά σωθεῖ.

‘Η πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιά τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀρχίζει μέ τὴν κλήση τοῦ Ἀβραάμ ἀπό τὴ Χαράν, γιά νά τὸν κάνει Πατριάρχη ἐνός μεγάλου λαοῦ καὶ νά εὐλογηθοῦν ἀπό αὐτὸν ὅλα τά ἔθνη τῆς γῆς. ‘Ο Ἀβραάμ δέχτηκε τὴν πρόταση τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινε μεταξύ τους μά συμφωνία (Διαθήκη). ‘Η πίστη του τοῦ ἔδινε τῇ βεβαιότητα ὅτι θά πραγματοποιηθεῖ ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, μωλονότι κι αὐτός καὶ ἡ γυναίκα του ἡ Σάρρα είχαν φτάσει σέ μεγάλη ἡλικία καὶ ἦταν ἀτεκνοί. Αὐτή ἡ πίστη του δοκιμάστηκε ἀργότερα σκληρά, ὅταν ὁ Θεός τοῦ πρότεινε νά θυσιάσει τό μονάκριβό του γιό, τὸν Ἰσαάκ. ‘Ο Ἀβραάμ ὑπάκουσε κι ἔτσι ἡ πίστη του θριάμβευσε καὶ ἔλαμψε.

‘Η Διαθήκη πού είχε κάνει ὁ Θεός μέ τὸν Ἀβραάμ ἀνανεώθηκε μέ τὸν Ἰσαάκ, μέ τὸν Ἰακὼβ καὶ μέ τὰ 12 παιδιά του. ‘Η παρουσία τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῶν ἀπογόνων του στὴ Χαναάν, καὶ ἀργότερα στὴν Αἴγυπτο, ἦταν μά φωτεινή ἐξαιρέση ἀνθρώπων πιστῶν στὸν ἔνα καὶ ἀληθινό Θεό, ἀνάμεσα σέ λαούς εἰδωλολατρικούς. ‘Η ζωὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴν Αἴγυπτο ἦταν σκληρή, γιατί είχαν γίνει δούλοι τῶν Αἴγυπτίων. Οἱ Αἴγυπτοι μισοῦσαν τοὺς Ἰσραηλίτες γιατί δέν πίστευαν στοὺς θεοὺς τους ἀλλά στὸν ἀληθινό Θεό. ‘Η σκληρή ζωὴ στὴν Αἴγυπτο ἔκανε τοὺς Ἰσραηλίτες νά σκέφτονται πολλές φορές μήπως ὁ Θεός είχε ἔχεισε τὴν ὑπόσχεση πού είχε δώσει στοὺς προγόνους τους. Τό σχέδιο ὅμως τοῦ Θεοῦ δέν ἀλλάζει. Καλεῖ τό Μωυσῆ νά γίνει ἀρχηγός τοῦ λαοῦ καὶ νά τὸν ὀδηγήσει ἀπό τή δουλεία τῆς Αἴγυπτου στή «γῆ τῆς ἐπαγγελίας ὅπου ρέει μέλι καὶ γάλα».

‘Η θαυμαστή ἔξοδος, ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας, τό μάννα, τό νερό, ἡ νίκη ἐνάντια στοὺς Ἀμαληκίτες, ἡ φωτεινή

νεφέλη ήταν ἀποδείξεις ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ ἀπό τή δουλεία στήν Αἴγυπτο ἔγινε μέ τή θεία ἐπέμβαση. Στό Σινά, κάλεσε ὁ Θεός τό λαό Του, γιά νά ἀνανεώσει μαζί τον τή Διαθήκη τῶν πατέρων τους. Διά μέσου τοῦ Μωυσῆ ἔδωσε στό λαό τό Νόμο Του, καὶ ὁ λαός ὑποσχέθηκε ὅτι θά τόν ἐφαρμόσει πιστά. Πολλές φορές δέδαια, στή διάρκεια τῆς πορείας μέσα στήν ἔρημο, ὅχι μονο τόν παράκουσε, ἀλλά βρέθηκαν καὶ μερικοί πού συμβούλεψαν ὅτι θά ἥταν καλύτερα νά γινρίσουν πάλι στή δουλεία τῆς Αἰγύπτου. Ὁστόσο, μέσα στά σαράντα χρόνια αὐτῆς τῆς πορείας, οἱ Ἰσραηλίτες συνειδητοποίησαν ὅτι εἶναι ἔθνος πού ἔχει τή θέση του καὶ τήν ἀποστολή του μέσα στήν ιστορία.

Οταν πέθανε στήν ἔρημο ὁ μεγάλος ἀρχηγός τους, ὁ Μωυσῆς, ὁ Θεός φανέρωσε ἔναν νέο ἀρχηγό, τόν Ἰησοῦν τοῦ Νανῆ, πού τούς ὀδήγησε στή Χαναάν καὶ τούς ἔδειξε πᾶς νά τήν καταλάθουν καὶ νά τή μοιράσουν μεταξύ τους οἱ διάδεκα φυλές. Ἡ ἐγκατάστασή τους στή γῆ τῶν πατέρων τους τούς φέρνει σέ ἀντίθεση καί σέ σκληρούς πολέμους μέ τούς Φιλισταίους, πού κατοικούσαν στά παράλια τῆς Παλαιστίνης καὶ ἥθελαν νά κατακτήσουν καί τό ἐσωτερικό τῆς χώρας. Οἱ γείτονες αὐτοί, πού είχαν ἀναπτύξει ἀξιόλογο πολιτισμό, ἐπηρέασαν πολύ τούς Ἰσραηλίτες, σέ τέτοιο βαθμό ὥστε πολλοί ἀπό αὐτούς νά γίνονται εἰδωλολάτρες.

Τήν ἐποχή αὐτή γίνονται ἄρχοντες τοῦ Ἰσραηλίτικου λαοῦ, σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, οἱ Κριτές. Ἀνθρωποί δίκαιοι καὶ πιστοί στό Θεό, ἀναλάμβαναν τήν ἀρχηγία τοῦ λαοῦ ὅταν δρισκόταν σέ κίνδυνο. Ἀπό τούς πιό σπουδαίους Κριτές ἥταν ὁ Γεδεών, ὁ Σαμφών, ὁ Ἰεφθάέ, ἡ Δεδώρα, ὁ Ἡλί καὶ ὁ Σαμονήλ (1200-1050 π.Χ.). Ὁ Σαμονήλ, θρησκευτικός καὶ πολιτικός ἀρχηγός τῶν Ἰσραηλίτων, ἔχρισε βασιλιά τό Σαούλ (1040-1005 π.Χ.). Ἀπό τότε ἀρχίζει ἡ ἐποχή τῶν βασιλέων, μερικοί ἀπό τούς ὅποιους ἀναδείχτηκαν πολύ σπουδαῖοι, ὅπως ὁ Δαβίδ καὶ ὁ Σολομώντας.

Ἐνα γεγονός μοναδικό στόν Ἰσραὴλ, σέ σχέση μέ τούς ἄλλους λαούς, εἶναι ἡ ὑπαρξη προφητῶν πού ἔπαιξαν ἀποφασιστικό ρόλο στή θρησκευτική καὶ πολιτική ζωή τοῦ λαοῦ. Οἱ προφήτες ἥταν τό στόμα τοῦ Θεοῦ. Μιλούσαν ώς ἐκπρόσωποί Του, γιά νά ἐλέγξουν τούς ἄρχοντες καὶ τό λαό ὅταν ἔφενγαν ἀπό τό θεῖο θέλημα. Καλούσαν σέ μετάνοια καὶ πρόλεγαν τίς συμφορές πού θά χτυποῦ-

σαν τό εἴθος ὀλόκληρο ἃν δέν ἐπέστρεφε στήν πίστη καί στή λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἄλλα παράλληλα ἔφερναν καί τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς θείας συγγνώμης καί τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ κράτους. Βεδαίωναν τό λαό ὅτι, παρά τίς πρόσκαιρες τιμωρίες καί ταλαιπωρίες, ὁ Θεός μένει πιστός στό λόγο Του, καί θά στείλει Ἐκείνον πού τούς είχε ὑποσχεθεὶ ως Σωτήρα τοῦ Ἰσραήλ.

Αὐτό ἦταν τό πραγματικό μήνυμα καί στίς μέρες τῆς δόξας, ἄλλα καί στούς καιρούς τῆς ταπεινώσεως τοῦ Ἰσραήλ. Μέσα στή μακραίωνη πορέα του, ὁ Ἰσραηλιτικός λαός ζούσε τήν παρουσία τῶν προφητῶν ὡς τήν πιό ἀπαραίτητη συμπαράσταση καί δοήθεια σε κάθε στιγμή. Γι' αὐτό ἐπεσε σέ μεγάλη θλίψη ὅταν ἔβλεπε νά μήν παρουσιάζεται πιά κανένας προφήτης μέσα στό λαό τοῦ Ἰσραήλ (πρᾶ. Α' Μακ. 9, 27). Οἱ ἀγώνας τῶν προφητῶν ἦταν ἀγώνας ἐνάντια στήν πολυθεϊα τῶν λαῶν μέ τούς ὅποιους ὁ Ἰσραηλιτικός λαός, ἀναγκαστικά καί μέ διάφορους τρόπους, ἐρχόταν σέ ἐπικοινωνία. Οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι, λαοί μέ ὑψηλῆς στάθμης πολιτισμό, κυριάρχησαν στήν περιοχή πού ζούσε ὁ Ἰσραηλιτικός λαός. Οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, ἔχρωντας τήν πίστη στόν ἀληθινό Θεό, ἐδειξαν τή διάθεση νά ἔρθουν σέ στενότερη ἐπικοινωνία μέ τούς λαούς αὐτούς. Αὐτό είχε ως συνέπεια τή διαίρεση τοῦ δασιλείου καί ἀργότερα τήν ὑποταγή στούς Ἀσσύριους καί στούς Βαβυλώνιους, ἀπό τούς ὅποιους ὀλοκληρωτικά καταστράφηκαν καί αἰχμαλωτίσθηκαν.

Οἱ δοκιμασίες αὐτές τοῦ Ἰσραήλ είχαν σκοπό παιδαγωγικό, τόσο γιά τόν ἴδιον, ὅσο καί γιά τούς ἄλλους λαούς. Αὐτό τό βλέπονμε στήν ιστορία τῶν Τριῶν Παίδων καί τοῦ Δανιήλ. Ἡ ἐπιστροφή ἀπό τή Βαβυλώνια αἰχμαλωσία τό 538 π.Χ. καί ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ Κράτους, μέ βάση τό Νόμο τοῦ Θεοῦ, ἡ δράση τοῦ Νεεμία καί τοῦ Ἐσδρα, ἡ τόνωση τῆς πίστεως στήν ἔλευση τοῦ Μεσσία, ὥπως τήν είχαν προαναγγείλει οἱ προφήτες, ἔδωσαν τή δυνατότητα μᾶς νέας ζωῆς στόν Ἰουδαϊσμό. Ἀκόμα καί οἱ Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς, χάρη στίς Συναγωγές τους, μπόρεσαν νά διατηρήσουν τή θρησκευτική καί τήν ἐθνική τους συνείδηση. Γι' αὐτό, ὅταν οἱ Σελευκίδες θέλησαν νά ἐπιβάλλουν τήν εἰδωλολατρική θρησκεία, ἡ Ἰουδαϊκή ἀντίδραση ἦταν ἄμεση καί σκληρή καί κατέληξε στή Μακκαβαϊκή ἐπανάσταση.

Από τό 2ο π.Χ. αιώνα συνέδη κάτι σημαντικό στή θρησκευτική και κοινωνική ζωή του Ιονδαϊσμού. Μερικοί Ιονδαῖοι θέλησαν νά ἀνανεώσουν τήν ἀφοσίωσή τους στήν παλιά πίστη τῶν πατέρων τους καί, γιά τό λόγο αὐτό, συγκρότησαν ὁμάδες (τάξεις) θρησκευτικές, πού εἶχαν σκοπό τήν πιστή τήρηση τοῦ Νόμου καί τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ. Ἐτοι παρονοιάστηκε ἡ τάξη τῶν Φαρισαίων. Αὗτοί κανχιόνταν ὅτι ἦταν οἱ μόνοι πού τηροῦσαν πιστά τό Νόμο, καί πίστευαν ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἦταν ἀμαρτωλοί. Ἀλλη θρησκευτική τάξη ἦταν τῶν Σαδδουκαίων, πού περιλάμβανε τήν ἀριστοκρατική μερίδα τοῦ λαοῦ. Ἐπειδή δέν πίστευαν στήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, οἱ Φαρισαῖοι τούς μισοῦσαν. Ἡ τάξη τῶν Ἐσσαίων ἤταν μοναστική. Ἐμεναν στήν ἔρημο σέ κοινόβια καί ἀπέφευγαν κάθε σχέση μέ τίς δυό προηγούμενες τάξεις. Συγγενής τάξη πρός τούς Ἐσσαίους ἤταν καί οἱ Ἐρημάτες, πού κατοικοῦσαν στήν περιοχῇ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας καί συγκεκριμένα στό Κιρμέτ Κοινμάραν. Ἡ τάξη τῶν Ζηλωτῶν ἤταν θρησκευτική ἀλλά καί πολιτική. Οἱ Ζηλωτές ἤταν ἄσπονδοι ἐχθροί τῶν Ρωμαίων, ἀλλά καί κάθε Ιονδαίου πού συνεργαζόταν μ' αὐτούς. Ὅσοι δέν ἀνῆκαν σέ καμά από τίς παραπάνω τάξεις, ἢ τίς ἄλλες πού παρονοιάστηκαν ἀργότερα, ἀποτελοῦσαν τόν ἀπλό λαό.

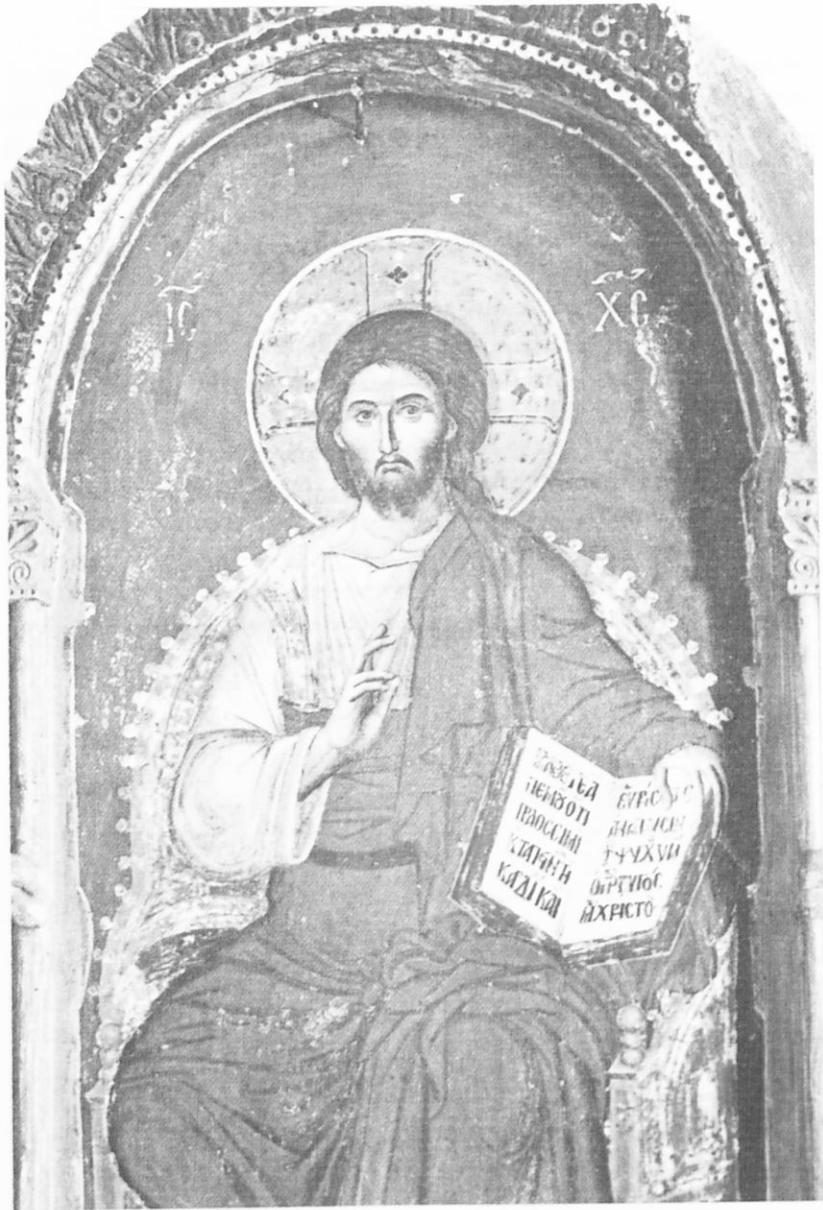
Οἱ δυό τελευταῖοι αἰώνες π.Χ., μέ τούς ἀδιάκοπους πολέμους ἐνάντια στούς Σελευκίδες, μέ τήν ἐσωτερική ἀστάθεια καί τέλος μέ τήν ὑποταγή στούς Ρωμαίους, παρονοιάζονταν ἔνα σπουδαῖο χαρακτηριστικό: οἱ Ιονδαῖοι ἐρμηνεύονταν τίς ἀρχαῖες μεσαιανικές προφητείες μέ ἔνα νέο τρόπο, ἀνάλογο μέ τίς ιστορικές συνθῆκες κάτω ἀπό τίς ὄποιες ζοῦν. Οἱ προφῆτες εἶχαν πεῖ ὅτι ὁ Θεός θά στείλει Σωτήρα πού θά λυτρώσει τόν κόσμο ἀπό τήν ἀμαρτία καί ὅτι τό ἔργο του θά ἔχει παγκόσμιο χαρακτήρα. Οἱ Ιονδαῖοι ὅμως τῶν δύο τελευταίων αἰώνων περίμεναν τό Μεσσία γιά νά τούς σώσει, ὅχι ἀπό τήν ἀμαρτία, ἀλλά κυρίως ἀπό τόν ξένο ζυγό, καί νά ἐγκαταστήσει μά ἐπίγεια καί παγκόσμια βασιλεία τοῦ Ἰσραήλ. Γι' αὐτό ὅταν ὁ Κύριος ἥρθε στόν κόσμο γιά τήν ἀνθρώπινη σωτηρία, ἐλάχιστοι ιονδαῖοι Τόν πίστεψαν. Οἱ πιό πολλοί Τόν καταδίωξαν καί στό τέλος Τόν σταύρωσαν. Ἐτοι ἀποδείχτηκε ἀληθινή ἡ σχετική προφητεία τοῦ Ἡσαΐα.

‘Ο ίδιος προφήτης είχε πεῖ ότι, στό πέρασμα τῶν αἰώνων, ἀπό τό σύνολο τοῦ ιουδαϊκοῦ λαοῦ, μόνο ἔνα τμῆμα θά ἔμενε πιστό στό Θεό, ἔνα «λεῖψα» (= ύπόλοιπο), πού θά περίμενε τὴν ἀποκατάσταση τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτό τό ύπόλοιπο δέχτηκε πραγματικά μὲν ἀγνῆ καρδιά τό μῆνυμα τοῦ ἐρχομοῦ τῆς Βασιλίας τοῦ Θεοῦ, πού ἀκούστηκε στήν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη ἀπό τὸν Ιωάννη τὸν Πρόδρομο.

Από αὐτό τό ύπόλοιπο τοῦ λαοῦ, πού θά πιστέψει στό κήρυγμα τῆς σωτηρίας, θά προέλθει ὁ «νέος Ἰησοῦ», ἡ Ἔκκλησια τοῦ Χριστοῦ, πού θά θεμελιωθεῖ πάνω στήν καινούρια συμφωνία (Καινὴ Διαθήκη) μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τῇ γραμμένῃ μέ τό Αἷμα τοῦ Κυρίου πάνω στό Γολγοθά.

Ἐτοι ἐκπληρώνεται τό σχέδιο τῆς θείας οἰκουνομίας. Η Ἔκκλησία, τό «Σῶμα τοῦ Χριστοῦ», είναι ἡ πραγματοποίηση τῆς ύποσχέσεως τοῦ Θεοῦ γιά τὴν ἀνθρώπινη σωτηρία, γιατί μόνο μέσα στόν πνευματικό της χώρο ὁ ἀνθρωπος ζεῖ τὴν παρονοσία τοῦ Θεοῦ καί τό γεγονός τῆς σωτηρίας του.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ
Ο ΧΡΙΣΤΟΣ
Ο ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

‘Ο Ιησούς στό θρόνο. Τοιχογραφία του 14ου αι. Πρωτάτο του Αγίου Ορούς.

Ο ΕΡΧΟΜΕΝΟΣ

22. Ἡ Προσδοκία

Τό ὄφαμα τῶν Ἰσραηλιτῶν γιά τό Μεσσία. Ὁ ἰσραηλιτικός λαός, κρατώντας τήν ὑπόσχεση πού εἶχε δώσει ὁ Θεός στούς Πρωτόπλαστους, ζούσε καί τρεφόταν μέ τήν ἔλπιδα ὅτι μιά μέρα θά σταλεῖ ὁ Μεσσίας νά τόν λυτρώσει. Οἱ Πατριάρχες καί οἱ προφῆτες κάθε τόσο ἐπαναλάμβαναν, ὅπως εἰδαμε, τήν ἀγγελία αὐτῆς τῆς μεγάλης ἔλπιδας καί περιέγραφαν ζωηρά ὅλα τά περιστατικά τοῦ ἐρχομού Του: τή ζωή Του, τό χαρακτήρα Του, τή διδασκαλία καί τά ἔργα Του.

"Οσο περνοῦσαν τά χρόνια καί πλησίαζε ὁ καιρός νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, τόσο πιό ζωντανή καί ἔντονη γινόταν ἡ προσδοκία τους. Τόν περίμεναν πράο καί εἰρηνικό. Ἡ χάρη, πού θά πληριμότιζε τό ἐσωτερικό Του, θά ξεχνόταν πλούσια ἀπό τά χεῖλη Του καί θά αίχμαλώτιζε τίς ἀνθρώπινες καρδιές. Θά ἦταν δοξασμένος καί δυνατός, καί θά βασίλευε αἰώνια. Ἡ βασιλεία Του θά ἦταν βασιλεία δικαιοσύνης, ἀγάπης, χαρᾶς, εἰρήνης καί θά ἀπλωνόταν σ' ὅλα τά σημεία τῆς γῆς. Θά ἦταν ἀκόμα ὁ Μεσσίας στοργικός ποιμένας ὅλης τῆς γῆς, ἄριστος νομοθέτης καί κριτής δίκαιος.

Μέ τό ὄφαμα αὐτό τοῦ Μεσσία πέρασαν οἱ Ἰσραηλίτες ὅλα τά δύσκολα χρόνια τῆς ἴστορίας τους. Ἀλλά οἱ πολλές ἐθνικές τους συμφορές τούς ἔκαναν νά τόν περιμένουν ώς σωτήρα μόνο τοῦ ἔθνους των καί ὅχι διόκληρου τοῦ κόσμου. Κατάντησαν νά τόν πιστεύουν ώς ἐπίγειο βασιλιά, πού θά ἐρχόταν νά τούς ἐλευθερώσει ἀπό τούς Ρωμαίους, καί ὅχι ώς πνευματικό βασιλιά, πού θά ἐλευθερώνει ὅλους τούς ἀνθρώπους ἀπό τή σκλαβιά τῆς ἀμαρτίας. Γι' αὐτό

ὅταν ἥρθε, βλέποντας τίς ἐλπίδες τους νά διαφεύδονται, ἀρνήθηκαν νά πιστέψουν σ' Αὐτόν καί Τόν σταύρωσαν.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς. Τό ισραηλιτικό ἔθνος εἶχε πολλές περιπέτειες. Τούς τελευταίους πρίν ἀπό τό Χριστό αἰῶνες ύποδουλώθηκε διαδοχικά στούς Ἀσσύριους, Βαβυλώνιους, Πέρσες, "Ἐλληνες καί Ρωμαίους. Στό διάστημα τῶν περιπετειῶν τους αὐτῶν, ἄλλοι ἀπό τούς Ἰσραηλίτες σύρθηκαν, ὅπως εἴδαμε, αἰχμάλωτοι στή Συρία καί στή Βαβυλώνα, καί ἄλλοι ἀναγκάστηκαν νά ἐκπατριστοῦν στήν Αἴγυπτο, στή Μ. Ἀσία, στήν Ἐλλάδα, στή Ρώμη καί ἄλλοι. "Ολοι αὐτοί πού ζούσαν μακριά ἀπό τήν πατρίδα τους λέγονταν Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς. Καί δέν ἦταν λίγοι. Σέ ἀριθμό ἔπειρονούσαν ἐκείνους πού ζούσαν μέσα στήν Παλαιστίνη. Οἱ περισσότεροι ἀπό αὐτούς ἦταν ἔξυπνοι καί πλούσιοι κι ἐπηρέαζαν πολύ τίς τοπικές διοικήσεις.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς διατηρούσαν στενές σχέσεις μέ τήν πατρίδα τους. Τά Ἱεροσόλυμα ἦταν γι' αὐτούς ὁ «διμφαλός» τῆς γῆς. "Ο ναός τῶν Ἱεροσόλυμων ἀποτελούσε τό σύμβολο τῆς κοινῆς πίστεως. Τά θρησκευτικά καί πατριωτικά τους αἰσθήματα ἦταν σφιχτά δεμένα μεταξύ τους καί φρόντιζαν νά τά ἀναζωογονοῦν πηγαίνοντας συχνά γιά προσκύνημα στή χώρα τῶν πατέρων τους.

Θρησκευτικό κέντρο τῶν Ἰουδαίων τῆς διασπορᾶς ἀποτελούσε ἡ Συναγωγή. Πήγαιναν κάθε Σάββατο γιά νά προσευχηθοῦν, νά ἀκούσουν τό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἄλλα καί νά ἀναβαπτισθοῦν θρησκευτικά καί ἑθνικά. Μέ τούς Ἰουδαίους τῆς διασπορᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά γνωρίσουν τόν ἀληθινό Θεό καί νά πιστέψουν σ' Αὐτόν καί πολλοί εἰδωλολάτρες, οἱ δόποι, ἀνάλογα μέ τήν πρόοδό τους στή νέα θρησκεία, ὀνομάζονταν «φοιούμενοι τόν Θεόν» καί «προσήγλυτοι». "Ετοι δχι μόνο οἱ Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς διατήρησαν τήν ἐλπίδα γιά τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία, ἄλλα προετοιμάστηκαν κατάλληλα καί πολλοί εἰδωλολάτρες.

Ο πόθος τῆς λυτρώσεως στούς εἰδωλολάτρες. Οἱ εἰδωλολατρικοί λαοί, ἀπομακρυσμένοι ἀπό τή σωστή πίστη, βρίσκονταν σέ μεγάλη ἥθική κατάπτωση. Οἱ περισσότεροι ἀπό αὐτούς ἦταν δούλοι καί δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα στή ζωή. "Η δικαιοσύνη καί ἡ ἐλευθερία ἦταν πράγματα ἄγνωστα στούς πιό πολλούς. Οἱ γυναικες

είχαν χαμηλή θέση μέσα στήν οικογένεια και στήν κοινωνία. Τα παιδιά δέν είχαν κανένα δικαίωμα στή ζωή. Οι θρησκείες και οι φιλοσοφίες είχαν ξεπέσει και δέν μπορούσαν νά ίκανοποιήσουν τούς λαούς. "Ολοι ξητούσαν δικαιοσύνη, έλευθερία, άλήθεια. "Ολοι περίμεναν κάποιον νά τούς λυτρώσει.

Τή νοσταλγία αυτή και τόν πόθο τής λυτρώσεως καλλιέργησαν στούς είδωλολάτρες, έκτός από τούς Ιουδαίους τής διασποράς, και δρισμένοι φωτισμένοι φιλόσοφοι και ποιητές, ὅπως ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σωκράτης και ὁ Πλάτωνας στήν Ἑλλάδα, ὁ Ὁράτιος και ὁ Βιργίλιος στήν Ρώμη, και ἄλλοι γνωστοί και ἄγνωστοι στήν Αἴγυπτο, στήν Περσία, στήν Κίνα, στήν Ιαπωνία και σ' διάκληρη τήν Ἀνατολή. "Ολοι αυτοί μιλούσαν γιά τόν ξεπεσμό τῶν ἀνθρώπων, τήν ἀνάγκη ένός λυτρωτή και τήν ἐπίλεια γιά τόν ἔρχομό του.

"Ετοι, παράλληλα μέ τούς Ιουδαίους, και ὅλοι οἱ είδωλολατροί κού λαοί προετοιμαστηκαν κατάλληλα και περίμεναν μέ ἀγωνία μιά μεταβολή στό καλύτερο. Ποθούσαν ἔνα λυτρωτή και σωτήρα. Ποιός ὅμως είχε τή δύναμη νά διδάξει τήν ἀλήθεια στόν κόσμο και νά φέρει αυτή τήν πολυπόθητη ἀλλαγή; Κανένας ἀνθρωπος δέν ἦταν ίκανός γι' αυτό. Μόνο ὁ Υἱός και Λόγος τοῦ Θεοῦ θά ἔφερνε τήν πραγματική λύτρωση, και σ' Αὐτόν στρεφόταν μέ νοσταλγία ἡ «προσδοκία τῶν Ἐθνῶν», ὅπως είχε προφητέψει ὁ πατριάρχης Ἰακώβος

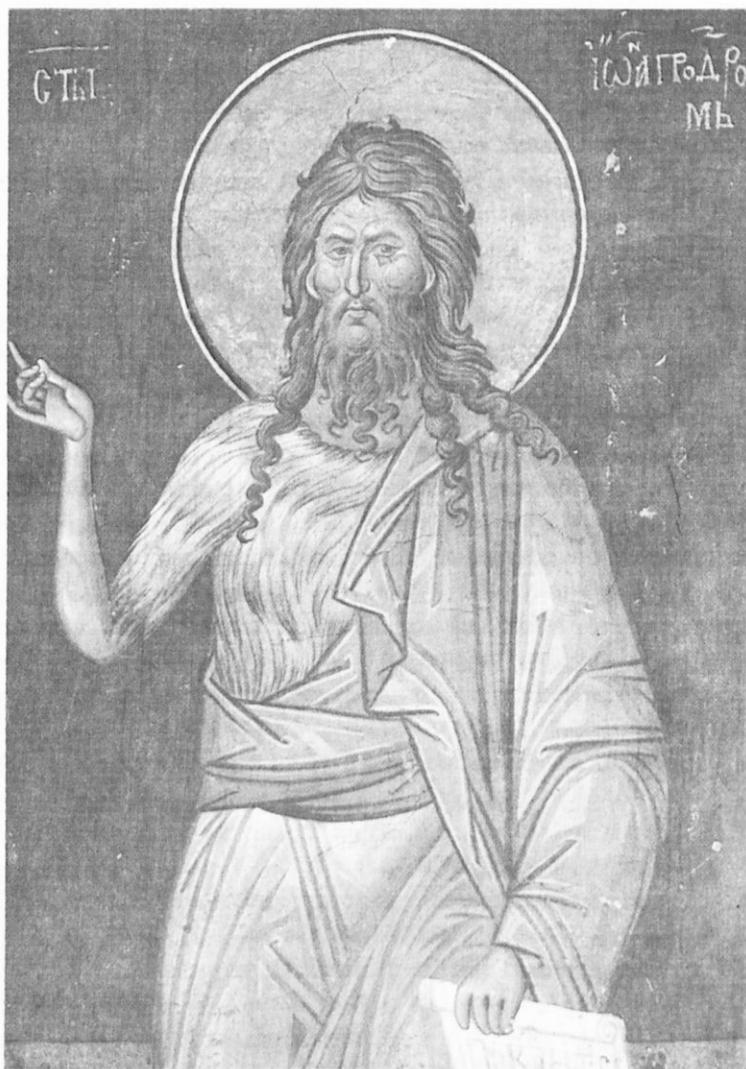
KEIMENA

«Μήν περιμένεις ἔνα τέρμα σ' αὐτά τά μεγάλα δεινά σου, πρίν κάποιος ἀπό τούς Θεούς σέ διαδεχτεῖ σ' αὐτά καὶ θελήσει νά κατεβεῖ στό σκοτεινό "Αδη" και στά ἐρεβώδη τοῦ ταρτάρου βάθη».

(Αἰσχύλου, Προμηθεύς Δεσμώτης)

«Θά κοιμάστε τό δαθύ σας ὕπνο, ἃν δέν σᾶς στείλει κάποιον ἄλλον ὁ Θεός, φροντίζοντας γιά σᾶς».

(Πλάτωνος, Ἀπόλογία Σωκράτους)

Ιωάννης ὁ Βαπτιστής. Μονή Ντέτσιανη, Σερβία, 14ος αἰ.

23. Ὁ Πρόδρομος

Ο ἄνθρωπος πού ἦρθε νά ἀνοίξει τό δρόμο γιά τό Μεσσία ἦταν ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Τά Εὐαγγέλια μιλοῦν μέ θαυμασμό γι' αὐτόν. Στό πρόσωπό του συναντιέται ἡ παλιά καί ἡ καινούργια ἐποχή. Γιατί ὁ Ἰωάννης ὑπῆρξε ὁ τελευταῖος καί ὁ πιό μεγάλος προφήτης τοῦ Ἰσραὴλ, πού ἐτοίμασε τούς ἀνθρώπους νά δεχτοῦν τό Χριστό καί τό κήρυγμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γέννηση καί τό ἔργο τοῦ Ἰωάννη (Λουκ. 1, 5-25. 57-80). Σ' ἓνα μικρό χωριό τῆς ὁρεινῆς Ἰουδαίας ζούσε ὁ ἰερέας Ζαχαρίας καί ἡ γυναίκα του Ἐλισάβετ, «δίκαιοι καί ἀμεμπτοι» τοῦ Θεοῦ ἀνθρώποι. Ἡταν ἄτεκνοι, καί γι' αὐτό καθημερινά καί ἐπίμονα ζητούσαν ἀπό τό Θεό νά τούς χαρίσει ἔνα παιδί. Κάποτε κατέβηκε ὁ Ζαχαρίας στά Ιεροσόλυμα, γιά νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του στό Ναό. Ἡταν ἡ ἐφημερία του πού διαρκούσε ἑπτά μέρες. Τότε ἔπεσε ὁ κλῆρος σ' αὐτόν νά προσφέρει τή θυσία τοῦ θυμιάματος, πράγμα πού γέμισε τήν ψυχή του μέ συγκίνηση καί δέος. Ἄλλα ἐνώ ὁ Ζαχαρίας πρόσφερε τή θυσία τοῦ θυμιάματος στό Ναό, φῶς δυνατό τόν θάμπωσε καί ἄγγελος Κυρίου τοῦ ἔφερε τό μεγάλο μήνυμα: «Ζαχαρία, ὁ Θεός ἀκουσε τίς προσευχές καί τίς δεήσεις σου καί ἡ Ἐλισάβετ θά φέρει στόν κόσμο παιδί πού θά ὀνομαστεῖ Ἰωάννης. Τό παιδί αὐτό θά ἔχει τή μεγάλη ἀποστολή, μέ τή δύναμη καί τό πνεῦμα τοῦ προφήτη Ἡλία, νά ἀνοίξει τό δρόμο καί νά προετοιμάσει τό λαό γιά νά δεχτεῖ τό Μεσσία. Ἡ γέννησή του θά γίνει αἵτια χαρᾶς, ὅχι μόνο γιά τούς γονεῖς του, ἀλλά καί γι' ἄλλους πολλούς στή γῆ, ἀφοῦ αὐτός θά φέρει τό μήνυμα ὅτι ἔφτασε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Πραγματικά θ' ἀποδειχτεῖ μεγάλος μπροστά στά μάτια τοῦ Θεοῦ καί θά τοῦ δοθοῦν ἄφθονα τά χαρίσματα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, ἀπό τόν καιρό πού θά είναι ἀκόμη στήν κοιλιά τῆς μητέρας του».

Στό μήνυμα αὐτό τοῦ Θεοῦ, ὁ Ζαχαρίας ἔδειξε δυσπιστία. Τότε ὁ ἄγγελος τοῦ εἶπε: «Ἐγώ είμαι ὁ ἄγγελος Γαβριήλ καί μέ ἔστειλε ὁ Θεός. Ἐπειδή δέν πίστεψε στό μήνυμα τοῦ Θεοῦ, θά μεινεῖς ἄλαλος, ὥσπου νά ἐκπληρωθοῦν ὅσα σοῦ φανέρωσα». Αὐτά εἶπε ὁ Γαβριήλ καί χάθηκε. Στό μεταξύ, ὁ κόσμος πού περίμενε ἔξω ἀπό τό Ναό ἀρχισε ν' ἀνησυχεῖ γιατί ὁ Ζαχαρίας ἀργοῦσε τόσο νά ὅγει.

Τέλος ἐκεῖνος, διγαίνοντας, ἔδωσε νά καταλάβουν μέ νοήματα αὐτά τά θαυμαστά πού τοῦ είχαν συμβεῖ. "Οταν τέλειωσε ή ἐφημερία του γύρισε στό σπίτι του, καί μετά ἀπό ἐννέα μῆνες ή Ἐλισάβετ γέννησε ἕνα ἄγόρι, σύμφωνα μέ τό μήνυμα τοῦ ἀγγέλου. Τότε ὅλοι, συγγενεῖς καί γείτονες, ἥρθαν νά μοιραστοῦν μέ τήν Ἐλισάβετ καί τό Ζαχαρία τή μεγάλη χαρά τους, πού ἀπόκτησαν παιδί στά γερατειά τους.

Η προφητεία τοῦ Ζαχαρία. Τό ὄνομα τοῦ παιδιοῦ δινόταν τήν ὄγδοη μέρα, στήν τελετή τῆς περιτομῆς, καί ὅλοι λογάριαζαν νά τοῦ δώσουν τό ὄνομα τοῦ πατέρα του. Ἀλλά ὁ Ζαχαρίας, πού δέν μπροστούσε νά μιλήσει, ζήτησε μιά πλάκα καί ἔγραψε: «Τό ὄνομά του είναι Ἰωάννης». Τότε λύθηκε ή γλώσσα του καί χαρούμενος δοξολογούσε τό Θεό, πού ἐπισκέφτηκε τό λαό Του καί τοῦ χάρισε τή λύτρωση. Γιατί, μέ τή γέννηση αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ, ὁ Θεός πραγματοποιούσε τούς ὄρκους καί τίς ύποσχέσεις πού είχε δώσει στόν Ἀβραάμ γιά τόν ἐρχομό τοῦ Μεσσία, γιά τή σωτηρία πού θά ὀρχόταν ἀπό τό γένος Δαβίδ, σύμφωνα μέ τό κήρυγμα τῶν προφητῶν.

Στή συνέχεια, ὁ Ζαχαρίας, γεμάτος ἀπό "Ἄγιο Πνεῦμα, προφητεύει θαυμαστά πράγματα γιά τόν Ἰωάννη: «Κι ἐσύ, παιδί μου, θά ὄνομαστεῖς προφήτης τοῦ Ὅψιστου, θά ἀνοίξεις τό δρόμο τοῦ Κυρίου καί θά ἐτοιμάσεις τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων γιά νά δεχτοῦν τή σωτηρία πού ἐκεῖνος θά φέρει στόν κόσμο, τή συγχώρεση τῶν ἀμαρτιῶν, πού τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ θά μᾶς χαρίσει, ὅταν θά ἀνατείλει ἐπάνω μᾶς ὁ ἥλιος τῆς δικαιούσης, ὁ Χριστός. Αὐτός πού θά ὀθεῖ γιά νά φωτίσει ὅσους κάθονται στό σκοτάδι καί στό θάνατο. Αὐτός πού θά μᾶς ὀδηγήσει στό δρόμο τῆς εἰρήνης».

Η προσωπικότητα τοῦ Ἰωάννη. Καί τό παιδί μεγάλωνε καθημερινά καί δυνάμωνε μέ τή χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Γιά τό μεγάλο ἔργο τῆς ζωῆς του ἔπρεπε νά ἐτοιμαστεῖ μέ νηστεία, ἄσκηση καί προσευχή. Γι' αὐτό πολύ νωρίς τράβηξε γιά τήν ἔρημο. Ἀργότερα τόν δρίσκουμε, ὡριμο ἄνδρα πιά, νά ζει στήν ἔρημο μιά σκληρή ζωή. Φορεῖ ρούχα χοντρά ἀπό τοίχες καμηλας. Τρέφεται μέ ἀκριδες καί μέλι ἄγριο καί σφίγγει τή μέση του μέ πλατιά δερμάτινη ζώνη. "Ετσι ἀσκημένος ἀρχισε τό ἔργο του, στό 15ο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ

Η "Ερημός τῆς Ἰουδαίας (σύγχρονη φωτογραφία)

αὐτοκράτορα Τιβέριου, γύρω στά 27–29 μ.Χ.

Αἰώνες εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι νά δοῦν προφήτη πού νά ζωντανεύει μέ τόσο συγκλονιστικό τρόπο τό παλιό προφητικό χάρισμα. Γι' αὐτόν εἶχε προφητέψει ὁ Ἡσαΐας ὅτι θά ἦταν «ἡ φωνή τῆς ἐρήμου» πού θά ἔτοιμαζε τούς ἀνθρώπους νά δεχτοῦν τό κήρυγμα τοῦ Μεσσία. Ό λόγος τοῦ Ἰωάννη στήν ἔρημο ἦταν δυναμικό κήρυγμα μετάνοιας και ἀλλαγῆς γιά νά δεχτοῦν οἱ ἀνθρώποι τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού ἦταν κοντά τους: «Μετανοεῖτε· ἥγγικε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». «Ἀλλάξτε οἰζικά τίς σκέψεις σας και ὀλόκληρη τή ζωή σας, γιατί πλησίασε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μή νομίσετε ὅτι ἔξασφαλίσατε τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπειδή είστε ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλά κάνετε καρπούς ἀνάλογους μέ τή μετάνοιά σας. Γιατί, κάθε δέντρο πού δέν κάνει καρπό, τό κόδουν σύρριζα και τό ρίχνουν στή φωτιά...»

Οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι μαγεμένοι ἀπό τή μορφή και τό κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη. Ἀκόμα κι δ ὀναστιλάς Ἡρώδης τρέφει μεγάλο θαυμασμό γιά τόν Πρόδρομο. Ἀλλά τόν πιό μεγάλο ἔπαινο γιά τήν προσωπικότητα τοῦ Ἰωάννη τόν είπε ἀργότερα δ Κύριος: «Τί πήγατε στήν

ἔρημο νά δεῖτε; "Ενα καλάμι πού τό δέρνει ό ἄνεμος; "Οχι βέβαια.
Αλλά τότε τί πήγατε νά δεῖτε; "Εναν ἄνθρωπο ντυμένον στά μαλα-
κά ρούχα; Αύτοί πού φοράνε τά μαλακά φορέματα δρίσκονται στά
παλάτια τών βασιλιάδων. Τί δηγκατε λοιπόν νά δεῖτε; "Εναν προ-
φήτη; Ναι, σᾶς λέω, είναι προφήτης καί παραπάνω ἀπό προφήτης.
Μέ βεβαιότητα σᾶς λέω, δέν γέννησε μάνα σ' ὅλο τόν κόσμο ἄνθρω-
πο μεγαλύτερο ἀπό τόν Ἰωάννη τό Βαπτιστή» (Ματθ. 11, 7-11).

ΚΕΙΜΕΝΑ

Δομετίου τοῦ Μελωδοῦ, Κοντάκιον εἰς τόν Πρόδρομον (΄Απόδοση)

Ἐκείνη πού ῥωσ τώρα ἦταν ἄτεκνη
γεννᾶ τόν πρόδρομο Χριστοῦ
κι αὐτός εἶναι ἡ ἐκπλήρωση
σ' ὅλες τίς προφητείες.
Γιατί καθώς ἐδάφτισε στόν Ἰορδάνη
ἐκείνον πού οἱ προφῆτες προανάγγειλαν
προφήτης ἀναδείχτηκε
καί κήρυκας καί πρόδρομος
τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ἄλλοτε ὁ Ἡσαΐας
καί οἱ προφῆτες ὅλοι
γνώρισαν τόν ἀληθινό Θεό μας
τόν Ἰησοῦ Χριστό¹
μεσ' ἀπ' τά σύμβολα μονάχα τῆς ἀλήθειας.

Άλλ' αὐτός ἔγινε,
ὅπως λένε οἱ Γραφές,
προφήτης μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους.
Γιατί εἶδε σαρκωμένον καί ψηλάφησε
τό Θεό Λόγο πού ἐκείνοι προανάγγειλαν,
καί πρίν κοιλοπονέσει καί τόν γεννήσει ἡ μάνα του
μέ τά σκιρτήματά του ἀναγγέλλει
σ' ὅλο τόν κόσμο τή χαρά.
Κι ἔτοι προφήτης ἀναδείχτηκε
πρῶτος αὐτός καί κήρυκας καί πρόδρομος
τῆς παρουσίας τοῦ Λόγου.

Ἡ Θεοτόκος. Τοιχογραφία στή Μονή Μιλέσσεβα, Σερβία, 14ος αι.

24. Ἡ Παναγία

Εἴδαμε πώς ὁ Θεός, τιμωρώντας τό διάβολο—φίδι, πού εἶχε ἐξαπατήσει τήν Εὕα, είπε ὅτι ὁ ἀπόγονος μιᾶς γυναικάς θά τοῦ συντρίψει τό κεφάλι, δηλαδή, τή δύναμή του. Στό πρόσωπο τῆς Παρθένου αὐτή ἡ πανάρχαια, ἐλπιδοφόρα προφητεία γίνεται πραγματικότητα. Γιατί ἀπό τή Θεοτόκο θά γεννηθεῖ «Αὐτός» πού θά

συντρίψει τόν πονηρό καί τά ἔργα του καί θά φέρει στόν κόσμο τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

‘Η Παναγία καὶ τό «πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Ψαλμ. 84, 12). “Ολη ἡ «Ιστορία τῆς σωτηρίας», μέ τόν Ἀδάμ καὶ τήν Εὔα, τό Νῶε, τόν Ἀδραάμ καὶ τό λαό τοῦ Ἰσραὴλ, μοιάζει μέ πορεία πού πάει νά συναντήσει τή Θεοτόκο – τή γυναίκα πού θά γίνει ἡ σκάλα, γιά νά κατέβει δ Θεός στή γῆ. Γι’ αὐτό πολλά θαυμαστά γεγονότα μέσα στήν ιστορία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ (ὅπως ἡ κιβωτός τοῦ Νῶε, ἡ βάτος πού εἶδε δ Μωυσῆς, ἡ σάμνα μέ τό μάννα, ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν πού βλάστησε καί τόσα ἄλλα) προεικονίζουν τήν Παρθένο. Πρός αὐτήν κατευθύνεται ἡ ιστορία, μέ ὅλες τίς παρεμβάσεις τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Καί «ὅταν ἥρθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἔστειλε δ Θεός τόν Υἱό του γιά νά γεννηθεῖ ἀπό μιά γυναίκα...» (Γαλ. 4,4). Γιά νά ὅθει δ Θεός στόν κόσμο, ἥταν ἀνάγκη νά βρεθεῖ τόπος ἄγιος, ἔνας ναός δόλοκάθαρος, πού μέσα σ’ αὐτόν νά κατοικήσει δ Θεός. Μέ τή γέννηση τῆς Παναγίας, ἥρθε «τό πλήρωμα τοῦ χρόνου», γιατί ἡ ιστορία καί ἡ ἀνθρώπινη φύση ἔφτασαν στό σημεῖο νά δώσουν τόν καλύτερο καρπό: Ἐκείνην πού θά γινόταν τό κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ.

Τό Γενέθλιο καὶ τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Γονεῖς τῆς Θεοτόκου ἥταν δ Ἰωακείμ καί ἡ Ἀννα. Κατάγονταν καί οἱ δυό τους ἀπό τή διᾶς καὶ τό γένος τοῦ Δαβίδ καὶ ἥταν ἀνθρωποι εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι. Εἶχαν γεράσει χωρίς νά ἔχουν κάνει παιδί κι αὐτό τούς ἔθλιβε τήν καρδιά. Ἀλλά δ Θεός δράβεψε τίς προσευχές καὶ τή βαθιά τους εὐσέβεια. Τούς χάρισε μιά εὐλογημένη κόρη, πού θά γινόταν ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου μας.

‘Η γέννηση τῆς Θεοτόκου θυμίζει τό παλιό θαῦμα μέ τή ράβδο τοῦ Ἀαρὼν. Σάν τό ξερό καὶ ἄκαρπο ραβδί ἔμοιαζε ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα. Καὶ ὅπως τό ξερό ραβδί τοῦ Ἀαρὼν βλάστησε, ἔτοι καὶ ἀπό τό ἀνθρώπινο δέντρο βλάστησε, σάν ἀγνό λουλούδι, ἡ Παναγία. Ἀπό τή Θεοτόκο θά ἀνατείλει δ «ἡλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστός δ Θεός ήμῶν», πού θά καταργήσει τό θάνατο, ὅπως ψέλνουμε στό ἀπολυτίκιο τῆς γιορτῆς (8 Σεπτεμβρίου). Ὁ Ἰωακείμ καὶ ἡ Ἀννα ἀποδείχτηκαν ἀληθινοί εὐεργέτες τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Τά Εισόδια τῆς Θεοτόκου. Φορητή εἰκόνα τοῦ 14ου αι. "Αγιος Κλήμης στήν Όχθεα.

«Συνεργάστηκαν» καί ἐκεῖνοι στή σωτηρία τοῦ κόσμου, ἀφοῦ δῶρο ἀντάξιο τῆς ἀρετῆς τους ἦταν ἡ γέννηση τῆς Παναγίας.

Ο Ἰωακείμ καί ἡ Ἀννα ἔφεραν τήν Παναγία ἀπό πολύ μικρή ὅτι Ναό, γιά νά μείνει ἐκεῖ ὥσπου νά μεγαλώσει, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση πού εἶχαν δώσει στό Θεό. Μέσα στό Ναό ἔγινε ἡ προετοιμασία τῆς Παναγίας γιά τή μεγάλη ἀποστολή της. Σέ μιά ἐποχή πού τό κακό μεσουρανοῦσε, ἐκείνη διατηρήθηκε ἀπόλυτα καθαρή. Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, τήν προσευχή, τήν ἀνάγνωση τῆς Γραφῆς καί τήν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν, ἔγινε ὁ τύπος τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, σ' ὅλη του τήν δύορφιά, ὅπως τόν ἔφτιαξε ὁ Θεός. Ἔτσι ἤθιαν στό φῶς ὅλα τά χαρίσματα τοῦ Θεοῦ πού μετά τήν ἀμαρτία εἶχαν βουλιάξει στά δάθη τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκπροσωπώντας τό ἀνθρώπινο γένος στήν καλύτερη μορφή του – ἀληθινή «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ», ἔγινε ἡ Παρθένος ἔνας χωρος πανάγιος, κατάλληλος νά δεχτεῖ τό Θεό πού θά ὄχιταν νά γίνει ἀνθρωπος γιά νά σωθεῖ ὁ κόσμος.

Ο Εὐαγγελισμός καί ἡ σημασία του (Λουκ. 1, 26-38). "Οταν ἡ Παναγία ἔφτασε στή νεανική ἡλικία, ἐπειδή οἱ γονεῖς τῆς στό μεταξύ εἶχαν πεθάνει, οἱ ἵερεῖς τοῦ Ναοῦ τῆς ἔδωσαν γιά μηνσήρα τόν Ἰωσήφ, ὁ δόποιος τήν πῆρε στή Ναζαρέτ. Ὁ Ἰωσήφ ἤταν ἄνδρας συνετός καί δίκαιος, ἀπό τό γένος Δαβίδ. Ἔξι μῆνες μετά τό μήνυμα τοῦ ἀγγέλου στό Ζαχαρία, δ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐπισκέπτεται τήν Παρθένο καί τή χαιρετᾷ μέ τοῦτα τά λόγια: «Χαῖρε, χαριτωμένη, δ Κύριος εἶναι μαζί σου. Ἀπ' ὅλες τίς γυναῖκες είσαι ἐσύ ἡ εὐλογημένη». Ἐκείνη ταράχτηκε καί σκεπτόταν τί νόημα εἶχαν τά λόγια αὐτά. Τότε ὁ ἀγγελος συνέχισε: «Μή φοβάσαι Μαρία, γιατί ἔχεις τή χάρη τοῦ Θεοῦ. Θά μείνεις ἔγκυος καί θά γεννήσεις γιό, στόν δόποιο θά δώσεις τό δόνομα Ἰησοῦς. Αὐτός θά ἀναδειχτεῖ μεγάλος καί θά τόν δονομάσουν Υἱόν τοῦ Ὑψίστου». Ἡ Μαρία ἀπορεῖ καί ρωτᾷ τόν ἀγγελο: «Πῶς θά γίνει αὐτό ἀφοῦ δέν ἔχω παντρευτεῖ;» Καί ὁ ἀρχάγγελος τῆς φανερώνει τό σιωπηλό μυστήριο τοῦ Θεοῦ, πού ἤταν κρυμμένο μέσα στούς αἰώνες: «Τό Ἀγιο Πνεῦμα θά ἔρθει σ' ἐσένα καί ἡ δύναμη τοῦ Ὑψίστου θά σέ σκεπάσει. Γι' αὐτό, τό παιδί πού θά γεννήσεις θά δονομάστει Ἀγιο καί Υἱός τοῦ Θεοῦ». Τό μυστήριο τῆς θείας Σαρκώσεως ἔπειρον τήν ἀνθρώπινη λογική.

Στό ἔργο ὅμως τῆς σωτηρίας εἶναι ἀπαραίτητη καί ἡ ἀνθρώπινη

θέληση. Αὐτήν προσφέρει ἡ Παναγία, καθώς δέχεται μέ δῆλη της τήν καρδιά νά ὑπηρετήσει τό Θεό καί νά δώσει δλόκληρο τόν έωντό της στό θέλημά Του: «Εἶμαι ἡ δούλη τοῦ Κυρίου. Ἀς γίνει όπως εἰπες», λέει ταπεινά στόν ἄγγελο. Στά λόγια αυτά τῆς Παρθένου ἐκφράζεται ἡ δλοκληρωτική συγκατάθεση τοῦ ἀνθρώπου νά «συνεργήσει» στό θεϊκό σχέδιο τῆς σωτηρίας του. Ἀπό τή στιγμή πού ἡ Παρθένος ἀποδέχεται τό θεῖο θέλημα, δὲ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ παίρνει στά σπλάχνα της τήν ἀνθρώπινη σάρκα. Γι' αὐτό καί στό ἀπολυτικό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ψάλλουμε: «Σήμερα ἀνακεφαλαιώνεται ἡ σωτηρία μας, (ἀφού ὅλη ἡ ἱστορία πού προηγήθηκε καταλήγει στό πλήρωμά της πού εἶναι δὲ Ἰησοῦς Χριστός), γιατί «ὅ Υἱός τοῦ Θεοῦ νίστη τῆς Παρθένου γίγνεται».

Ο Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου.
Μονή Μεγίστης Λαύρας Αγίου
Ορούς. 16ος αι.

Η Ὁρθόδοξη Ἑκκλησία τιμᾶ τήν Παναγία. Η Ἑκκλησία μας τιμᾶ τήν Παναγία πολλές φορές τό χρόνο. Η Θεοτόκος δρίσκεται στήν καρδιά τῆς δρθόδοξης λατρείας μας. Στό ναό, ἡ εἰκόνα της τοποθετεῖται πάντα πλάι στήν Θρανία Πύλη, ἀριστερά, ἐνώ στήν διάτιστοχη θέση στά δεξιά δρίσκεται ἡ εἰκόνα τοῦ Κυρίου μας. Πάνω ἀπό τήν ἀγία Τράπεζα, στήν κόγχη τοῦ ιεροῦ, εἰκονίζεται μέ ἀνοιχτή τήν ἀγκαλιά, ώς Πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν. Σ' ὅλη τήν πατρίδα μας χιλιάδες Ἑκκλησίες εἶναι ἀφιερωμένες στή χάρο της. Γι' αὐτήν γράφτηκαν τροπάρια μέ ἀφθαστή διμοδριά. Ζωγραφίστηκαν εἰκόνες –ἀληθινά ἀριστουργήματα– μέ τήν ἀγια μορφή της καί δέχτηκαν προσευχές καί προσκυνήματα ἀπό τούς πιοτούς. Στή

Θεία Λειτουργία συχνά ἀναφέρεται τό δόνομα τῆς Παναγίας πού τήν παρακαλοῦμε νά μεσιτεύει στόν Υἱό της γιά τή σωτηρία μας.

Καί ὅλοι ἀναθέτουμε τήν ἐλπίδα μας σ' Αὐτήν: «Τήν κάθε ἐλπίδα μου σ' ἔσένα ἐμπιστεύομαι, Μητέρα τοῦ Θεοῦ, φύλαξέ με κάτω ἀπό τή σκέπη σου...»

KEIMENO

Ἡ Παρθένος δέν εἶναι ὅπως ἡ γῆ πού συννετέλεσε μέν, ἀλλά δέν ἔκανε ἡ Ἱδια τίποτα στή δημουργία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Παρθένος πραγματοποίησε ἡ Ἱδια μέσα της καί πρόσφερε στό Θεό ὅλα ἐκεῖνα πού προσέλκυσαν τόν Τεχνίτη στή γῆ... Καί ποιά εἶναι αὐτά; Βίος πανάμωμος, ζωή πάναγνη, ἀσκηση ὅλων τῶν ἀρετῶν... Ἔτοι ἔχοντας στολίσει μέ τέτοιο κάλλος καί τό σῶμα καί τήν ψυχή της, κατόρθωσε νά ἐλκύσει ἐπάνω της τό βλέμμα τοῦ Θεοῦ (Νικολάου Καδάσιλα, Λόγος εἰς τόν Εὐαγγελισμόν, ἀπό τό βιβλίο Ἡ Θεομήτωρ, σ. 124).

‘Η Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Ὁσίου Λουκᾶ. Ποσ αἱ.

25. ‘Η Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

‘Η διήγηση τῶν Εὐαγγελίων (**Ματθ. 1, 18-25. Λουκ. 2, 1-20**). ‘Ο Εὐαγγελιστής Λουκᾶς μᾶς διηγεῖται πώς δ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας Ὀκταβιανός, πού δονομάστηκε Αὔγουστος, εἶχε διατάξει νά γίνει ἀπογραφή σε δλες τίς χῶρες τῆς αὐτοκρατορίας, καί δ καθένας ἔπρεπε νά πάει στὸν τόπο τῆς καταγωγῆς του γιά νά ἀπογραφεῖ. ‘Ο Ἰωσήφ, πού ἦταν ἀπό τή γενιά τοῦ Δαβίδ, ἔπρεπε νά πάει γιά τό σκοπό αὐτό, μαζί με τή Μαρία, ἀπό τή Ναζαρέτ πού κατοικούσαν, στήν πόλη τοῦ Δαβίδ, στή Βηθλεέμ. ‘Ἐνώ δρίσκονταν ἀκόμη ἐκεὶ, ἤρθε ἡ ὥρα γιά τή Μαρία νά γεννήσει. ‘Ἐτσι διγήκε ἀλλητινή ἡ προφητεία πού ἔλεγε δτι δ Μεσσίας θά γεννιόταν στή Βηθλεέμ. ‘Εκεὶ σπίτι δέν εἶχαν νά μείνουν, γι’ αὐτό ἔμειναν σ’ ἓνα σταύλο. Τόπος κατάλληλος γιά νά ἀκουμπήσουν τό δρέφος δέν ὑπῆρχε. ‘Ἐτσι ἡ Μαρία τό ξάπλωσε στή φάτνη, ἐκεὶ δηλ. πού ἔβαζαν στά

ζῶα νά φᾶνε, ἀφοῦ πρῶτα τό τύλιξε σέ πάνινες λουρίδες. Ἐκεῖ κοντά, ἔξω ἀπό τή Βηθλεέμ, μερικοί βοσκοί φύλαγαν τά πρόδατά τους τή νύχτα, δταν ἵσαφνικά ἄγγελος Κυρίου στάθηκε μπροστά τους καί δρέθηκαν μέσα σέ φῶς θείκο. Μέ φόδο ἀκουσαν νά τούς λέει: «Μή φοβόσαστε, γιατί σᾶς φέρων χαρᾶς μεγάλης μήνυμα σ' ἐσᾶς καί σ' ὅλο τό λαό: σήμερα γεννήθηκε γιά χάρη σας στήν πόλη τοῦ Δαβίδ σωτήρας, καί αὐτός είναι ὁ Χριστός, ὁ Κύριος. Καί νά πῶς θά τόν γνωρίσετε: Θά δρειτε ἔνα δρέφος τυλιγμένο σέ πάνινες λουρίδες καί ἵσταλωμένο σέ μιά φάτνη». Τότε κοντά σ' αὐτόν τόν ἄγγελο φάνηκαν πλῆθος ἄλλοι πού ὑμνοῦσαν τό Θεό καί ἔλεγαν: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις ενδοκία», δηλαδή: «Ἡ δόξα ἀνήκει στό Θεό ἐκεὶ ψηλά στούς ούρανούς, ἡ εἰρήνη δόθηκε στή γῆ, κι ἡ εὔνοιά Του στούς ἀνθρώπους». Μέ τά λόγια αὐτά δοξολογοῦσαν τό Θεό, γιατί τό σχέδιό Του νά σώσει τούς ἀνθρώπους γινόταν πραγματικότητα μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ Του, πού ἔφερνε τήν εἰρήνην ἀνάμεσα στό Θεό καί στούς ἀνθρώπους, μέσα σέ κάθε ἀνθρώπο καί στούς ἀνθρώπους μεταξύ τους.

“Οταν χάθηκαν οί ἄγγελοι, οί βοσκοί εἶπαν μεταξύ τους: «Ἄσ πάμε ὡς τή Βηθλεέμ γιά νά δοῦμε αὐτά τά θαυμαστά πού μᾶς φανέρωσε ὁ Κύριος». Ἔτσι δρῆκαν τή Μαρία, τόν Ἰωσήφ καί τό Βρέφος στή φάτνη, καί διηγήθηκαν τί εἶδαν καί τί ἀκουσαν γιά τό παιδί αὐτό. “Ολοι ἔμειναν ἐκστατικοί γι' αὐτά πού ἀκουσαν ἀπό τούς βοσκούς. Καί ἡ Μαρία τά φύλαγε ὅλα αὐτά προσεχτικά μέσ στήν καθοδία της, καθώς τά συνταίριαζε μέ ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπό τόν ἄγγελο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Τό μήνυμα τῶν Χριστουγέννων στόν κόσμο μας. Αὐτά τά θαυμαστά γεγονότα, στά δποῖα συμμετέχουν δχι μόνο οί ἀνθρώποι, ἀλλά καί οί ἄγγελοι καί ἡ φύση δλόκληρη, δείχνουν τήν παγκόσμια σημασία πού ἔχει ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ἡ γῆ μας, ἡ ἀνθρώπινη ζωή καί ὁ κάθε ἀνθρώπος παίρουν ἀξία καί νόημα, ἀφοῦ δι Υἱός τοῦ Θεοῦ ἦρθε στή γῆ κι ἔγινε ὅμοιος μ' ἐμᾶς ἀνθρώπος, ἐκτός ἀπό τήν ἀμαρτία, κι ἔζησε τήν ἀνθρώπινη ζωή μας. Μᾶς ἔδειξε ἔτσι τήν ἀληθινή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, πού ἀναζητοῦσαν μάταια ὡς τότε οί ἀνθρώποι, ἀλλά καί τήν ἀληθινή εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶχε ξεπέσει καί φθαρεῖ μέσα στήν ἄγνοια καί στήν ἀμαρτία. Στό πρόσω-

πο τοῦ Χριστοῦ, Θεός καὶ ἀνθρωπος ἐνώνονται καὶ γεφυρώνεται τὸ χάσμα πού εἶχε δημιουργηθεῖ μεταξὺ τους ὑστερα ἀπό τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τὸ Θεό. Αὐτή ἡ συμφιλίωση μέ το Θεό ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νά συμφιλιωθεῖ ὁ ἀνθρωπος μέ τὸν ἑαυτό του καὶ μέ τούς συνανθρώπους του, νά σταματήσει ὁ διχασμός καὶ ἡ ἔχθρα πού μόνο καταστροφή μποροῦν νά φέρουν. Γι' αὐτό, τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων είναι μήνυμα εἰρήνης. Ἀλλά είναι καὶ μήνυμα γνώσεως. Ὁ ἀνθρωπος, γνωρίζοντας τὸ Χριστό, γνωρίζει τὸν ἴδιο τὸ Θεό, πού ἄλλοτε τοῦ ἦταν μακρινός καὶ ἀγνωστος, καὶ γιά τὸ λόγο αὐτό τοῦ προκαλούσε φόρο. Ἀλλά ὁ φόρος δέν ταιριάζει στὸν ἐλεύθερο ἀνθρωπο, ταιριάζει στὸ δούλο. Ὁ Χριστός γεννιέται γιά νά ἐλευθερώσει τὸν ἀνθρωπο ὅχι μόνο ἀπό τὸ φόρο, ἄλλα καὶ ἀπό τὰ δεσμά κάθε εἰδους ἀμαρτίας, καὶ νά φέρει τὴν ἀγάπη, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ δικαιοσύνη ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Είναι λοιπόν καὶ μήνυμα ἐλευθερίας τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων.

Ἡ Χριστουγεννιάτικη ὑμνολογία τῆς Ἑκκλησίας μας. Μέσα στούς ὑμνους τῶν Χριστουγέννων δρίσκουμε τὸ νόημα τῆς γιορτῆς, ὅπως τὸ ἔζησε καὶ τὸ ζεῖ ἡ Ἑκκλησία μας στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Οἱ ἑκκλησιαστικοὶ ὑμνογράφοι ἔγραψαν ἀληθινά ἀριστουργήματα γιά τὸ μεγάλο αὐτό γεγονός, πού σήμανε τὴν ἀρχή μᾶς νέας περιόδου γιά τὴ ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Σ' αὐτά, ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὑμείται ὡς ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ στὸν ἀνθρωπο. Ἡ συγκατάθαση ὅμως αὐτή, δπως λέει ἔνας ὑμνος τῆς Ἑκκλησίας μας, είναι ἔνα μυστήριο, καὶ τὸ δοξάζουμε μέ τὴν πίστη μας, γιατί τὸ μυστήριο δέν μποροῦμε μέ τὸ νοῦ μας νά τὸ ἐρευνήσουμε.

KEIMENA

Ἀπό τὴν ὑμνολογία τῶν Χριστουγέννων

(Ἀπόδοση)

**Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, «Κοντάκιον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως»
Οἶκος Δ'**

Ρήγα πού μένεις στά ψηλά
τί θές μ' αὐτούς πού ξέπεσαν;
Σύ τά οὐράνια πού ἔπλασες

πῶς ἥρθες στά παιδιά τῆς γῆς;
Τό σπήλαιο Σέ σαγήνεψε
ἢ πόθησες τή φάτνη;
Βλέπεις, δέν ἔχει τόπο
γιά ν' ἀποστάσει ἡ δούλη Σου,
ἀλλά τί λέω τόπο
δέν ἔχει οὕτε κάν σπήλαιο
γιατί κι αὐτό εἶναι ξένο.
'Η Σάρρα γέννησε παιδί
κι ἔλαβε κλῆρο γῆ πολλή.
'Εγώ δέν ἔχω οὕτε φωλιά
κι ἔκανα στέγη τή σπηλιά
πού δέχτηκες νά κατοικεῖς
νιογέννητο παιδί, 'Εσύ,
ὅ προαιώνιος Θεός.

Στιχηρά 'Ιδιόμελα τοῦ 'Εσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων

'Ελατε νά χαροῦμε μπρός στόν Κύριο
ἐτοῦτο τό μυστήριο ίστορώντας.
'Ο τοῖχος πού στή μέση ὑψωνότανε φραγμός
σ' ἐρείπια ἔπεσε,
ἡ φλόγινη ρομφαία ἐστράφη πίσω,
φεύγοντε καί τά Χερουβείμ πού γύρω φύλαγαν
στό δέντρο τῆς ζωῆς.
Πλούσια γεύομαι κι ἔγω τήν ἀφθονία τοῦ Παραδείσου
πού μοῦ τόν στέρησε πικρά ἡ παρακοή.
Γιατί ἡ εἰκόνα τοῦ Πατέρα ἡ ἀπαράλλαχτη
καί τῆς αἰωνιότητάς Του ὁ τύπος
παίρνει τοῦ δούλου τή θωριά,
καθώς γεννιέται ἀπό μητέρα ἀνύμφευτη
δίχως ἀλλοίωση καμά.
'Ἐτσι, ἐκεῖνο πού ἦταν αὐτό κι ἔμεινε,
οντας Θεός ἀληθινός,
κι ἐκεῖνο πού δέν ἦταν τό προσέλαβε
κι ἄνθρωπος ἔγινε γι' ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων.

”Ἄς Τοῦ φωνάξουμε λοιπόν: Σπλαχνίσον μας
Θεέ, πού ἀπ’ τήν Παρθένο ἐγεννήθης.

* * *

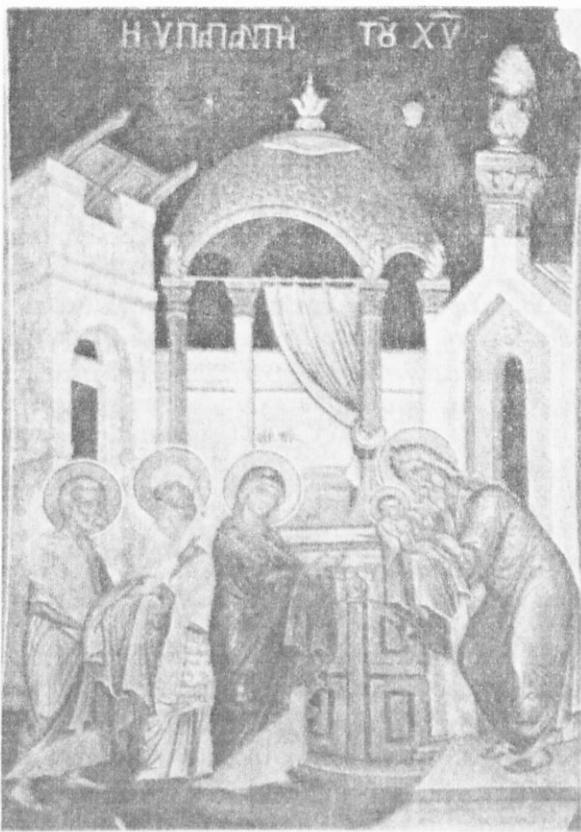
Σάν τί νά Σοῦ προσφέρουμε, Χριστέ, στή Γέννησή Σου
πού ᾧθες στή γῆ μόνο γιά μᾶς κι ώς ἄνθρωπος ἐφάνης;
Γιατί τό κάθε πλάσμα Σου πού ἔγινε ἀπό Σένα
σάν ταπεινό εὐχαριστῶ καί κάτι Σοῦ προσφέρει:
Οἱ ἄγγελοι τίς φαλμούδιές, οἱ οὐρανοί τ’ ἀστέρι,
οἱ μάγοι δῶρα κι οἱ βοσκοί τήν πίστη τους στό θαῦμα.
Ἡ γῆ προσφέρει τή σπηλιά, ἡ ἔρημος τή φάτνη
κι ἐμεῖς μά κόρη ἀμόλυντη νά γίνει Σου μοτέρα.
Ἐλέησέ μας, Κύριε, πού ἥσουν πρίν γίνει ὁ χρόνος.

26. Ἡ Υπαπαντή τοῦ Κυρίου

Ἡ γέννηση ἑνός παιδιοῦ ἦταν γιά τούς Ἰουδαίους ἀπόδειξη τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ. Γι’ αὐτό καί δύο χαίρονταν κάθε φορά πού ἐρχόταν στόν κόσμο ἔνα νέο παιδί. Κι ἂν τό παιδί αὐτό ἦταν πρωτότοκο, γινόταν ἴδιαίτερη χαρά, γιατί ἀνήκε στό Θεό καί ἦταν ἀφιερωμένο σ’ Αὐτόν. Γι’ αὐτή τή μεγάλη χαρά καί εὐεργεσία, πρόσφερον οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ, στίς σαράντα μέρες ἀπό τή γέννησή του, θυσία στό Ναό. Οἱ πιό φτωχοί ξεφερονταν δυό τευγόνια ἢ δυό περιστέρια. Ἀνέβηκαν λοιπόν καί δ’ Ἰωσήφ μέ τή Μαρία στό Ναό, γιά νά προσφέρουν τήν εὐχαριστήρια θυσία. Μαζί τους είχαν καί τό δρέφος Ἰησοῦ.

Ἡ Υπαπαντή τοῦ Ἰησοῦ (**Λουκ. 2, 22-40**). Μέσα στό ἀνώνυμο πλήθος τῶν προσκυνητῶν, κανείς δέν διακρίνει τήν Ἁγία Οἰκογένεια. Μόνο δ’ γέροντας Συμεών θά ἀποκαλύψει ποιό είναι τό παιδί αὐτό πού φέροντον στό Ναό.

”Ο Συμεών ζεῖ στά Ἱεροσόλυμα ἐνάρετη ζωή μέ πίστη καί εὐλάβεια. Ἀνήκει κι αὐτός στό ταπεινό καί εὐλογημένο «ὑπόλοιπο» («λεῖμμα»), πού ἔμενε πιστό στό Θεό καί ζούσε μέ τήν προσμονή τοῦ Σωτήρα. Χρόνια καί χρόνια περίμενε καρτερικά δ’ Συμεών τόν

Η Υπαπάντη τοῦ Ἰησοῦ. Μοναστήρι τῆς Καισαριανῆς. 16ος αἰ.

ἐρχομό τοῦ Μεσσία καὶ Λυτρωτῆ, πού θά ἦταν ἡ παρηγοριά γιά τό λαό τοῦ Ἰσραὴλ. Η πίστη του μέρα μέ τη μέρα γινόταν σταθερότερη, καθώς τό "Άγιο Πνεῦμα τόν δεδιάλιθνε ὅτι δέ θά πεθάνει πρίν νά δεῖ «τόν Χριστόν Κυρίου».

Καί νά, τώρα πού ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, κρατώντας τό Θεῖο Βρέφος, μπαίνουν στό χῶρο τοῦ Ναοῦ, δέ γέροντας Συμεών, φωτισμένος ἀπό τό "Άγιο Πνεῦμα, ἀναγνωρίζει ὅτι τό δρέφος αὐτό είναι

δό Χριστός Κυρίου. Τό άγκαλιάζει, ένω συγκλονίζεται ἀπό αὐτή τή συνάντηση («ὑπαπαντή») μέ τό Χριστό. Τό πρόσωπό του φωτίζεται καί ή καρδιά του γεμίζει εὐγνωμοσύνη γιά τή μεγάλη τιμή πού τοῦ ἔκανε δό Θεός, νά δεχτεί στήν άγκαλιά του τό Αυτρωτή τοῦ κόσμου.

‘**Η προσευχή καί ή προφητεία τοῦ Συμεών**.’ Η ψυχή τώρα τοῦ γέροντα ξεπά σέ ὑμνους καί δοξολογίες πρός τό Θεό: «*Nūn ἀπολύεις τόν δοῦλον σου, Δέοποτα, κατά τό ρῆμα σου, ἐν εἰρήνῃ ὅτι εἶδον οἱ ὄφθαλμοι μου τό οωτήριόν σου, ὅ ήτοίμασας κατά πρόσωπον πάντεν τῶν λαῶν φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καί δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ*» (Λουκ. 2, 29-32). Δηλαδή: «Τώρα, Κύριε, ἀσε τό δοῦλο Σου νά φύγει εἰρηνικά σύμφωνα μέ τήν προφητεία Σου. Γιατί εἶδα μέ τά μάτια μου τή σωτηρία πού ἐτοίμασες Ἐσύ γιά νά τή δοῦν ὅλοι οἱ λαοί: εἶναι τό φῶς πού θά Σέ κάνει γνωστό στούς ἔθνικούς καί θά χαρίσει δόξα στό λαό Σου τόν Ἰσραὴλ». Κατάπληκτοι ἀκούν ή Παναγία καί δό Ιωσήφ τό γέροντα Συμεών. Κι ἐκεῖνος τούς εὐλογεῖ καί προφητεύει γιά τόν Ἰησοῦν πράγματα θαυμαστά: “Οσοι πιστέψουν στό Χριστό θά ἀναστηθοῦν καί θά σωθοῦν, ένω δοσοι τόν ἀπαρνηθοῦν θά ξεπέσουν ἀπό τή Βασιλεία τού Θεοῦ. Τό πρόσωπό Του θά εἶναι μέσα στόν κόσμο «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» δηλ. σημεῖο ἀντιλογίας. Οι ἄνθρωποι μπροστά Του θά ξεσκεπάσουν τόν βαθύτερο έαυτό τους. Γιατί ἐκεῖνοι πού θά ξήσουν καθαρή καρδιά, θά Τόν πιστέψουν γιά ἀληθινό Θεό. Ἐνώ οἱ ἄλλοι, θά Τόν πολεμήσουν καί θά Τόν ἀρνηθοῦν πεισματικά, γιατί θά ξήσουν σκοτεινή καρδιά. Θά Τόν πληγώσουν τελικά καί θά Τόν δόδηγήσουν στό θάνατο. Αὐτό θά γίνει μαχαίρι κοφτερό, πού θά περάσει ως πέρα τή μητρική καρδιά: «Σοῦ δέ αὐτῆς τήν ψυχήν διελεύσεται ρομψαία...» Πολλά χρόνια ἀργότερα, θά θυμηθεῖ ή Παναγία τά λόγια αὐτά τοῦ Συμεών, κάτω ἀπό τό Σταυρό τοῦ Κυρίου.

‘**Η πρώτη συνάντηση εἰδωλολατρῶν μέ τό Χριστό** (Ματθ. 2, 1-23). Πολλές μέρες ἀργότερα, ἔφτασαν οἱ Μάγοι ἀπό τήν Ἀνατολή γιά νά προσκυνήσουν τόν καινούριο βασιλιά τῶν Ἰουδαίων. Ἁταν σοφοί ἀστρονόμοι τῆς ἐποχῆς, πού μελετοῦσαν τά οὐρανία φαινόμενα καί προσπαθοῦσαν νά πλησιάσουν τήν πηγή τῆς Σοφίας πού εἶναι δό Θεός. Παρακινήθηκαν ἀπό τό φωτεινό ἀστέρι πού εἶδαν στόν οὐρανό καί πού σήμαινε γι’ αὐτούς ὅτι γεννήθηκε ἔνας καινού-

ριος βασιλιάς. Ἐχοντας τό ἀστέρι δδηγό, ἔκεινησαν νά ̄δρουν και νά προσκυνήσουν τόν νέο βασιλιά. Τό ἀστέρι τούς δδήγησε στά Ἱεροσόλυμα. Ἐκεī ρώτησαν: «Ποῦ γεννήθηκε δ νέος βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων; Εἴδαμε τό ἀστέρι του στήν ἀνατολή και ἥρθαμε νά τόν προσκυνήσουμε».

Ἡ ἐρώτηση τῶν Μάγων προκάλεσε ἀναστάτωση στό λαό, και ἴδιαίτερα στό βασιλιά Ἡρώδη. Ὁ Ἡρώδης κάλεσε τούς Μάγους και ζήτησε περισσότερες πληροφορίες. Ἐπειτα ζήτησε τή συμβουλή τῶν ἀρχιερέων. Αὐτοί τοῦ εἶπαν: Ἡ προφητεία λέει ὅτι στή Βηθλεέμ θά γεννηθεῖ ἐκεῖνος πού θά ποιμάνει τόν Ἰσραὴλ (Μιχ. 5, 1-2). Τότε, μέ πονηριά, παρακάλεσε τούς Μάγους νά πάνε νά προσκυνήσουν τόν νέο βασιλιά, και στήν ἐπιστροφή τους νά τόν πληροφορήσουν γιά νά πάει και δ ̄διος νά τόν προσκυνήσει.

Φεύγοντας οἱ Μάγοι γιά τή Βηθλεέμ, εἴδαν και πάλι τό ἀστέρι νά τούς δδηγεῖ, ὡσπου ἥρθε και στάθηκε πάνω ἀπό τό σπίτι πού κατοικοῦσε ἡ Ἀγία Οἰκογένεια. Μπῆκαν στό σπίτι οἱ Μάγοι και ὅλεπον μέ κατάπληξη ἔνα φτωχό παιδί, πού τίποτα δέν ἔδειχνε ὅτι ἦταν βασιλιάς. Ὁστόσο αὐτοί τόν προσκύνησαν μέ σεβασμό και τού πρόσφεραν τά πολύτιμα δῶρα τους: «χρυσόν και λίθανον και σμύρναν». «Τό χρυσάφι στό Βασιλιά τῶν αἰώνων, τό λιθάνι στό Θεό, και τή σμύρνα στόν Ἰησοῦν, πού ἐπόρκειτο νά πεθάνει και νά κηδευτεῖ σάν νεκρός δ ἀθάνατος», μᾶς ἐρμηνεύει ἔνας ὑμνος τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐτσι οἱ Μάγοι τίμησαν τόν πάνσιφο Θεό, πού γιά μᾶς ἔγινε ἀνθρωπος φτωχός και ταπεινός. «Οἱ τοῖς ἀστροῖς λατρεύοντες ὑπό ἀστέρος ἐδιδάσκοντο, Σέ προσκυνεῖν τόν Ἡλιον τῆς δικαιοσύνης».

Ἐκεῖνος πού ἔμεινε σέ φοβερό σκοτάδι ἦταν δ Ἡρώδης. Οἱ Μάγοι, δδηγημένοι ἀπό τόν Ἀγγελο, δέν γύρισαν νά τόν εἰδοποιήσουν. Και δ Ἡρώδης διέταξε νά σφάξουν ὅλα τά ἀγόρια τῆς περιοχῆς τῆς Βηθλεέμ ἀπό δυό χρονών και κάτω. Ἀγγελος Κυρίου εἶπε στόν Ἰωσήφ τό τρομερό σχέδιο τού Ἡρώδη, κι ἐκεῖνος πήρε τό «Ἀγιο Βρέφος και τή Θεοτόκο, και νύχτα ἔφυγαν γιά τήν Αἴγυπτο, δπου ἔμειναν ὡς τή μέρα πού δ Ἡρώδης πέθανε.

Μετά τό θάνατο τού φοβεροῦ ἐκείνου βασιλιā, ή Ἀγία Οἰκογένεια ἐγκαταστάθηκε στή Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

'Από τά Μεγαλυνάρια τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς

Μέ τά γεροντικά του χέρια
δ Συμεών σφιχταγκαλιάζει
'Εκείνον πού ἔφτιαξε τό νόμο
κι ἔξονσιάζει ὅλο τό σύμπαν.

* * *

Πάνω στή γῆ σκύβεις, τή βλέπεις
συθέμελα τή συνταράζεις.
καί πῶς στά χέρια σέ κρατάει
ἀποσταμένο γεροντάκι;

* * *

Αὐτόν πού οἱ ἄγγελοι ψηλά
τόν ἵκετεύοντας τρέμοντας
στή γῆ τά χέρια τοῦ Συμεών
τώρα τόν ἀγκαλιάζοντας.

'Από τό «Κοντάκιον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως» τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ
Μελωδοῦ Οἰκος Ε'

'Ἐνῶ σκεφτόταν δῆλα αὐτά (ἡ Θεοτόκος)
καί κανενός δέν τά 'λεγε
μονάχα παρακάλαγε
Κεῖνον πού ξέρει τά κρυφά,
ἀκούει ἡ κόρη νά ζητοῦν
Μάγοι τό δρέφος, καί μεμιᾶς
Ποιοί εἴσαστε ἐσεῖς; τούς φώναξε.
Κι αὐτοί τῆς λένε: Ποιά εἰσ' ἐσύ
πού ἔκανες τοῦτο τό παιδί;
Ποιός εἶναι ὁ πατέρας σου;
ποιά εἶναι σου ἡ μητέρα
κι ἔγινες μάνα καί τροφός
παιδιοῦ δίχως πατέρα;
Πού τ' ἄστρο του σάν εἰδαμε
ἀντάμα ἥρθαμε γιατί

καινούριο φάνηκε παιδί
ό προαιώνιος Θεός.

Οῖκος Σ'

Σάν ἄκουσε ἡ Μαριάμ
τέτοια λόγια παράξενα
ἔσκυψε καὶ προσκύνησε
τό γέννημα τῶν σπλάχνων τῆς
καὶ κλαύγοντας τοῦ λέει:
Μεγάλα εἶναι, παιδάκι μου,
μεγάλα ὅσα ἔκανες
σ' ἐμένα τῇ φτωχιά.

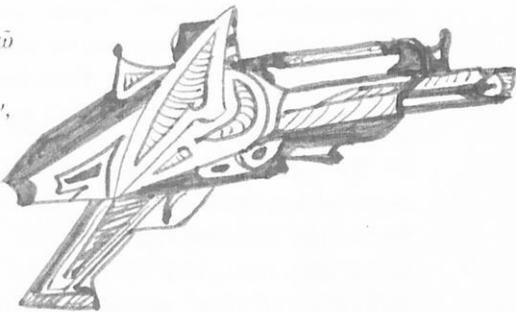
Γιατί νά πού ἔξω σέ ζητοῦν
Μάγοι πού βασιλεύουντε
στίς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς
ἐπίμονα γυρεύουντε
νά δοῦν τό πρόσωπό Σου,
κι ἔρχονται παρακαλεστά
οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ Σου,
γιατί αὐτοί πραγματικά
εἰν' ὁ λαός Σου πού γι' αὐτούς
γεννήθηκες νέο παιδί,
ό προαιώνιος Θεός.

Οῖκος Η'

Ἄφοῦ λοιπόν εἶναι λαός
δικός Σου, δῶσε διαταγή,
παιδί μου, νά περάσουντε
στό χώρο πού ἔχεις γιά σκεπή,
καὶ νά καθίσουν γιά νά δοῦν
τήν πλούσια ἀνέχεια
τήν τιμημένη φτώχεια.
Ἐσέ τόν ἵδιο δόξα μου
ἔχω καὶ καύχημά μου
γιά τοῦτο καὶ δέν ντρέπομαι.
Ἐσύ εἶσαι ἡ χάρη

κι ἡ ὁμορφάδα εἰσ' Ἐσύ
καί τοῦ σπιτιοῦ κι ἐμένανε.
Κάνε τους νόημα νά μποῦν,
καθόλον δέ μέ μέλλει
πού εἰν' ὅλα ἀπλά, ἀφοῦ κρατῶ
Ἐσένανε σάν θησαυρό
πού ἥρθαν ρηγάδες νά Σέ δοῦν,
μάγοι καί βασιλιάδες
σάν ἔμαθαν πώς φάνηκες
νιογέννητο παιδί, Ἐσύ
δ προαιώνιος Θεός.

27. Ὁ δωδεκάχρονος Ἰησοῦς

Καθώς μεγάλωνε ὁ Ἰησοῦς, γέμιζε ἀπό τή σοφία καί τή χάρη τοῦ Θεοῦ. Εἶχε συμπληρώσει τά δώδεκα χρόνια Του καί, σύμφωνα μέ τό Νόμο, μπορούσε νά πάρει μέρος στή λατρεία καί στίς γιορτές, ώς ἐπίσημο μέλος τῆς κοινότητας, δπως οἱ ἄλλοι Ἰουδαῖοι. Γι' αὐτό τό λόγο ή ἄνοδος τῶν δωδεκάχρονων παιδιῶν στά Ἱεροσόλυμα καί η πρώτη συμμετοχή τους στή γιορτή ἔπαιρνε συχνά ἐπίσημο χαρακτήρα.

‘Η ἄνοδος τοῦ Ἰησοῦ στό Ναό τῶν Ἱεροσολύμων (Λουκ. 2, 41-52). Στίς μεγάλες γιορτές τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς καί τῆς Σκηνοπηγίας, πολλοί Ἐβραῖοι ἀνέβαιναν στά Ἱεροσόλυμα ἀλ' ὅλη τήν Παλαιστίνη. Φύλοι καί συγγενεῖς σχημάτιζαν παρέες καί ἔκεινούσαν γιά τήν Ἀγία Πόλη. Τά παιδιά σχημάτιζαν δικές τους παρέες κοντά στούς μεγαλύτερους. Στό δρόμο πολλές φορές ἐψελναν τούς Ψαλμούς τῶν Ἀναβαθμῶν. Σέ μιά ἀπό τίς συντροφιές αὐτές ἦταν καί ὁ δωδεκάχρονος Ἰησοῦς.

‘Η γιορτή τοῦ Πάσχα κράτησε ἑφτά μέρες καί οἱ τελετές ἦταν λαμπρές. “Οταν τελείωσαν οἱ γιορταστικές ἐκδηλώσεις, οἱ προσκυνητές, πάλι μέ τόν ἵδιο τρόπο, ἐπέστρεφαν στίς πόλεις καί στά

χωριά τους. 'Ο Ιωσήφ καί ἡ Μαρία ἔκεινησαν γιά τῇ Ναζαρέτ, πιστεύοντας ὅτι δὲ Ἰησοῦς θά ἦταν μέ την παρέα τῶν παιδιῶν. "Οταν ὅμως, μετά ἀπό πορεία μιᾶς μέρας, σταμάτησαν γιά νά διανυκτερεύσουν, εἶδαν ὅτι ἔλειπε δὲ Ἰησοῦς. Κανεὶς δέν μπόρεσε νά τούς πληροφορήσει γιά τό ποῦ δρισκόταν, γιατί δέν Τόν εἶχαν δεῖ. Μέ ἀγωνία γύρισαν πίσω στά Ιεροσόλυμα, ὅπου τρεῖς μέρες ἔψαχναν νά Τόν δροῦν χωρίς κανένα ἀποτέλεσμα.

'Ο Ιησοῦς καί οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ισραήλ. Τήν τρίτη μέρα μέ ἀγωνία ἔφτασαν στό Ναό. Μέ κατάπληξη εἶδαν τόν Ιησοῦ νά δρίσκεται ἀνάμεσα στούς σοφούς διδασκάλους τοῦ Ναοῦ, νά συνομιλεῖ μαζί τους, νά τούς ἀκούει καί νά τούς ρωτᾷ. Οἱ Ραβίνοι θαύμαζαν τή χάρη, τή σοφία καί τή σύνεση πού εἶχαν οἱ ἀποκρίσεις Του. Τά ίερά Εὐαγγέλια δέν μᾶς διασώζουν τά ὅσα δέ Κύριος συζήτησε μέ τούς σοφούς διδασκάλους τοῦ Ναοῦ. 'Αργότερα δέ ίδιος θά πεῖ πώς Αὐτός εἶναι δ μοναδικός Προφήτης καί Διδάσκαλος, πού ἥρθε στόν κόσμο γιά νά φανερώσει τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ.

'Η πρώτη φανέρωση τοῦ Ιησοῦ ὡς Μεσσία. 'Η Μαρία καί δέν μπόρεσαν νά κρύψουν τήν ἔκπληξή τους. Γι' αὐτό ή Παναγία τόν ρωτᾷ: «Παιδί μου, γιατί τό ἔκανες αὐτό; 'Ο πατέρας σου κι ἐγώ τρεῖς μέρες σέ ἀναζητούμε μέ ἀγωνία». Καί δέ Ιησοῦς τούς ἀπαντᾷ: «Γιατί μέ ζητούσατε; Δέν ἔχορατε ὅτι πρέπει νά βρίσκομαι στό σπίτι τοῦ Πατέρα μου;» 'Εκεῖνοι δέν κατάλαβαν τί σήμαιναν τά λόγια αὐτά. 'Αλλά ή Παναγία συγκέντωνε στή μητρική της καρδιά δύλα αὐτά τά λόγια καί τά γεγονότα, καί τά φύλαγε σάν πολύτιμο θησαυρό. 'Αργότερα θά καταλάβει κι ἔκείνη τά λόγια τοῦ Ιησοῦ· γιατί μέ τή μαρτυρία πού ἔκανε γιά τόν ἑαυτό Τόν δέ Χριστός φανέρωσε τή σχέση Του μέ τό Θεό-Πατέρα. Γιά τούς Ισραηλίτες, μονάχα δ Θεός ἦταν δέ Κύριος τοῦ Ναοῦ, καί ἀπόλυτη ἔξουσία πάνω στό Ναό θά είλε ψύχομενος Μεσσίας. Γι' αὐτό καί δέ Ιησοῦς, ὡς Μεσσίας πού εἶναι καί Υίός τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νά μείνει στό Ναό, στό «σπίτι» τοῦ Πατέρα Του.

'Ο δωδεκάχρονος Ιησοῦς ἀκολούθησε τή Θεοτόκο καί τόν Ιωσήφ στή Ναζαρέτ. Στά κατοπινά χρόνια τῆς σιωπῆς, μέ ταπείνωση ὑποτασσόταν στή μητέρα Του καί στόν Ιωσήφ, ἐνῷ ἐτοιμαζόταν ἐσωτερικά γιά τό μεγάλο ἔργο Του στή γῆ.

28. Τά Θεοφάνεια

‘Η σχέση τοῦ Ἰησοῦ μέ τόν Πατέρα Του ἀποκαλύπτεται μέ τρόπο μεγαλειώδη στόν Ἰορδάνη ποταμό. Ἐκεῖ γίνεται ἡ ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ Ἰησοῦ ὡς Μεσσία καὶ Λυτρωτῆ. Ἐκεῖ ἀνακηρύσσεται Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ Βασιλιάς τοῦ κόσμου.

‘Η Βάπτιση τοῦ Κυρίου (Ματθ. 3, 13-17. Μαρκ. 1, 9-11. Λουκ. 3, 21-22. Ἰωάν. 1, 29-33). Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν συγκλονιστεῖ ἀπό τή μιρφή καὶ τό κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη. Γι’ αὐτό ἔτρεχαν νά βαφτιστοῦν στόν Ἰορδάνη ποταμό. Πολλοί μάλιστα νόμιζαν ὅτι ὁ Πρόδρομος εἶναι ὁ ἐρχόμενος Μεσσίας. Ὁ Ἰωάννης ὅμως ἀπαντούσε ταπεινά: «Δέν εἰμαι ἐγώ δὲ Χριστός. Ἐγώ εἰμαι ἡ φωνή ἐνός ἀνθρώπου πού φωνάζει στήν ἔρημο: ἔτοιμάστε τήν ὁδό τοῦ Κυρίου, ὅπως εἴπε ὁ προφήτης Ἡσαΐας. Ἐγώ σᾶς βαφτίζω μέ νερό. Ὑπάρχει κάποιος ἀνάμεσά σας πού δέν τόν γνωρίζετε. Εἶναι αὐτός πού ἔρχεται μετά ἀπό μένα, καὶ εἶναι ἀνώτερός μου. Ἐγώ δέν εἰμαι ἄξιος νά τοῦ λύσω τά λουριά τῶν ὑποδημάτων του. Αὐτός θά σᾶς βαφτίσει μέ “Ἄγιο Πνεῦμα καὶ φωτιά».

Μιά μέρα ἔρχεται στόν Ἰορδάνη καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἀνώνυμος καὶ ἄγνωστος μέσα στό πλῆθος. Μόνο ὁ Πρόδρομος, φωτισμένος ἀπό τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀναγνωρίζει στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ τόν Ἀμνό τοῦ Θεοῦ. Γι’ αὐτό δείχνοντάς Τον ἀναφωνεῖ: «Νά δὲ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ, πού παίρνει πάνω Του τήν ἀμαρτία τοῦ κόσμου». Πλησιάζει ὁ Ἰησοῦς καὶ ζητεῖ ἀπό τόν Ἰωάννη νά Τόν βαφτίσει στόν Ἰορδάνη. Ὁ Πρόδρομος αἰσθάνεται τή μικρότητά του καὶ λέει μέ ταπείνωση: «Ἐγώ ἔχω ἀνάγκη νά βαφτιστῶ ἀπό Σένα, κι Ἐσύ ἔρχεσαι σ’ ἐμένα;» Ἄλλα δὲ Ἰησοῦς καλεῖ τόν Ἰωάννη νά ἀφήσει τίς ἀντιρρήσεις του, γιά νά ἐκπληρωθεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ μέ τήν ἐπίσημη ἀναγνώρισή Του ὡς Μεσσία.

“Υστερεα ἀπό τά λόγια αὐτά, ὁ Πρόδρομος ὑποχωρεῖ καὶ ὁ Ἰησοῦς βαφτίζεται στόν Ἰορδάνη. Ἄλλα δέν ἔμεινε μέσα στό ποτάμι, ὅπως ἔμεναν οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι δση ὥρα ἔλεγαν τίς ἀμαρτίες τους. Ἐκεῖνος, ὡς ἀναμάρτητος, βγῆκε ἀμέσως ἀπό τό νερό. Τότε δὲ οὐράνιος Πατέρας δίνει τήν ἐπίσημη μαρτυρία Του γιά τόν Ἰησοῦ: «Αὐτός εἶναι δὲ Υἱός μου δὲ ἀγαπητός πού ἔχει δλη μου τήν εὔνοια». Καὶ τό “Ἄγιο Πνεῦμα σάν περιστέρι κατέβηκε ἀπό τόν

‘Η Βάπτιση τοῦ Ἰησοῦ. Ἀπό τρίπτυχο τοῦ 17ου αἰ. Βυζαντινό Μουσεῖο Ἀθηνῶν.

Ο Ιορδανής (σύγχρονη φωτογραφία).

οὐρανό καὶ στάθηκε πάνω ἀπό τὸν Ἰησοῦν, γιὰ νά ἐπιθεναιώσει τὴ μαρτυρίᾳ ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Υἱός του Θεοῦ ὁ ἀγαπητός, ὁ Μεσσίας καὶ Λυτρωτής τοῦ κόσμου.

Ἡ σημασία τῶν Θεοφανείων γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δάπτιση τοῦ Κυρίου ὄνομάστηκε ἀπό τὴν Ἐκκλησία μας «Ἀγία Θεοφάνεια». Ὁ Ηανάριος Θεός φανερώθηκε στὸν κόσμο ὡς Ἀγία Τοιάδα. Τῇ στιγμῇ πού βαπτίζόταν ὁ Ἰησοῦς, ὁ Πατέρας δίνει τὴ μαρτυρίᾳ Του γιά τὸν Υἱό, καὶ τὸ «Ἄγιο Πνεῦμα δέδαιώνει τὴ μαρτυρίᾳ αὐτῷ. Μ' ἀλλὰ λόγια, ἡ φωνὴ τοῦ Πατέρα ύποδηλώνει τὴν ἐνθόδιοτη τὸν Ἰησοῦν ὡς μοναδικοῦ καὶ ἀληθινοῦ δασιλίᾳ καὶ κύριου τῆς ἀνθρωπότητας. Ταυτόχρονα δηλώνεται πώς ὁ δασιλίας αὐτός δέν θά είναι ἔνδοξος, μέ τὴν ἔννοια πού δίνει ὁ κόσμος στὴ δόξα, ἀλλά Ἐσταυρωμένος. Ἔτσι στὴ Βάπτιση τοῦ Ἰησοῦ παρουσιάζεται στὸν κόσμο ἕνα νέο εἶδος ἔξουσίας: ὁ Ἰησοῦς Χριστός είναι ὁ δασιλίας τῶν ἀνθρώπων γιατί τούς ἀγαπᾷ καὶ θυσιάζεται γι' αὐτούς.

Ἡ γιορτὴ τῶν Θεοφανείων μᾶς κάνει νά ξαναζοῦμε καὶ τὸ δικό

μας βάπτισμα. Γιατί μέ το βάπτισμά μας ἀναγνωρίζουμε καί ὁμολογοῦμε βασιλιά μας τὸν Κύριο Ἰησοῦν Χριστό, φωτιζόμαστε ἀπό τὸ "Ἄγιο Πνεῦμα καί δεχόμαστε, ὅπως Ἐκεῖνος, μέ χαρά νά ὑπηρετήσουμε τὸ συνάνθρωπό μας.

Ἡ γιορτὴ τῶν Θεοφανείων δνομάζεται καί «έορτὴ τῶν Φώτων», γιατί τῇ μέρᾳ αὐτῇ βαφτίζονταν ὅσοι ἥθελαν νά γίνουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Τό φῶς τῆς Ἀγίας Τριάδας φωτίζε τὸ δρόμο τῶν πιστῶν.

KEIMENA

**Από τὴν ύμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τὰ "Ἄγια Θεοφάνεια
(Ἀπόδοση)**

Τροπάριο τῆς ἐνάτης "Ωρας

*Καθώς ἔβλεπε ὁ Πρόδρομος τὸν Κύριο τῆς δόξας
νά ῥχεται πρός τό μέρος του, ἔλεγε φωναχτά:
Νά, ἔφτασε ἐκεῖνος πού λυτρώνει τὸν κόσμο ἀπ' τῇ φθορά.
Νά, μᾶς γλιτώνει ἀπό τῇ θλίψη.
Νά τος, αὐτός πού συγχωράει τ' ἀμαρτήματα
ἀπό τὴν εὐσπλαχνία του ἔφτασε ὡς τῃ γῆ
γιός μᾶς ἀγνῆς Παρθένας.
Παιίρνει τούς δούλους καί τούς κάνει γιούς τοῦ Θεοῦ
καί ρίχνει φῶς μέσ στό σκοτάδι, πού τούς ἀνθρώπους σκέπαζε,
μέ τό νερό τῆς θεϊκῆς του βάφτισης.
Λοιπόν ἐλάτε ἀρμονικά νά τὸν δοξολογήσουμε
μαζί μέ τὸν Πατέρα καί τό "Άγιο Πνεῦμα.*

Δοξαστικό τοῦ "Ορθρου τῶν Θεοφανείων

*Τοῦ Ἰορδάνη τά νερά σέ τύλιξαν, Σωτήρα,
Ἐσένα πού τυλίγεσαι μανδύα Σου τό φῶς
καί μπρός στὸν Πρόδρομο ἔσκυψες τὴν ἄγια κεφαλή Σου
Ἐσύ πού μέ τῇ σπιθαμῇ μετράς τὸν οὐρανό,
γιά νά γυρίσεις στό σωστό τὸν κόσμο ἀπό τὴν πλάνη
καί νά γλιτώσεις τίς ψυχές ὅλων ἀπ' τό χαμό.*

Δοξαστικό τῆς ἔκτης "Ωρας

Γιατί ὁρθώνεις ξαφνικά, Ἰορδάνη, τά νερά σου,
γιατί τό ρεῦμα σου στά πίσω τό γυρνᾶς
καὶ δέν κυλᾶς ὅπως καὶ πρίν στό φυσικό σου δρόμο;
Ν' ἀντέξω, λέει, δέν μπορῶ φωτιά πού δλα τά τρώει,
σαστίζω, τρέμω μπρός στή συγκατάβαση τήν ἄμετρη,
γιατί τόν ἀκηλίδωτο νά πλύνω δέ συνήθισα,
τόν ἀναμάρτητο δέν ἔχω μάθει νά παστρεύω,
ἀλλά νά καθαρίζω μονάχα ὅ,τι εἶναι βρώμικο.
Νά καίω τῶν ἀμαρτιῶν τ' ἀγκάθια μέ διδάσκει
ἐκεῖνος πού βαφτίζεται ἐντός μου, ὁ Χριστός.
"Ο Ἰωάννης μαρτυρεῖ μαζί μου τήν ἀλήθεια.
Εἶναι φωνή τοῦ Λόγου αὐτός καὶ τό βροντοφωνεῖ:
Νά το τό πρόβατο τοῦ Θεοῦ
πού πάιρνει πάνω τον τήν ἀμαρτία τοῦ κόσμου.
Σ' Ἐκεῖνον ἃς ὑψώσουμε φωνή ὅλοι οἱ πιστοί.
Ἐσύ, Θεέ, πού δέχτηκες νά μᾶς φανερώθεις,
γιά νά μᾶς φέρεις λύτρωση, ἃς εἶσαι δοξασμένος.

Στιχηρό ιδιόμελο τῶν Αἴνων

Μᾶς φανερώθηκε τό φῶς τό ἀληθινό
καὶ σ' ὅλους ἀφθονο χαρίζει φωτισμό.
Βαφτίζεται μαζί μας ὁ Χριστός
ὅ ἀπειρα καὶ τέλεια καθαρός.
Δύναμη δίνει στό νερό ν' ἀγιάζει ὅ,τι ἀγγίζει
κι ἐκεῖνο τίς ψυχές μας καθαρίζει.
Τό γεγονός πού βλέπουμε ἐδῶ στή γῇ συμβαίνει
μά ξεπερνᾶ τούς οὐρανούς ἐκεῖνο πού σημαίνει.
Ἡ σωτηρία μᾶς δίνεται μ' ἔνα λουτρό,
τό Πνεῦμα μᾶς χαρίζεται μέ τό νερό.
Μέ τήν κατάδυση στά βάθη τοῦ νεροῦ
ἔτσι ἀνεβαίνοντε στά ὑψη τοῦ Θεοῦ.
Κύριε, πόσο θαυμαστά τά ἔργα τά δικά Σου!
"Ἄς εἶναι δοξασμένο τ' ὄνομά Σου.

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

29. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ (Α')

Τό κήρυγμα τοῦ Βαπτιστῆ Ἰωάννη καλούσε τούς ἀνθρώπους νά ἐτοιμαστοῦν γιά νά δεχτοῦν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού πλησίαζε. Ὁ Ἰησοῦς ἀρχίζει τό κήρυγμά Του μέ τά ἵδια λόγια: «Μετανοεῖτε, γιατί πλησίασε ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 4, 17). Δηλαδή, ἀλλάξτε τρόπο ζωῆς γιατί ἔφτασε ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό χαρούμενο μήνυμα δέν ἦταν εὔκολο νά τό καταλάβουν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού περίμεναν τό Μεσσία νά τούς ἐλευθερώσει ἀπό τούς Ρωμαίους καί νά ἰδρύσει ἔνα καινούριο βασίλειο. Ἡ ἐλευθερία πού ἔφερνε δι Χριστός δέν περιοριζόταν στήν ἑθνική ἀνεξαρτησία τους, καί ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔπεργονόσε τά ὅρια ἐνός κράτους. Ἐξάλλου στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δέν ἔβλεπαν κανένα ἀπό ἐκείνα τά χαρακτηριστικά πού προμηνύσαν τόν ἐρχομό μιᾶς καινούριας διασιλείας: στρατιωτική δύναμη, πολιτική ἔξουσία, πλοῦτο καί λαμπρότητα. Τό κήρυγμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἦταν δύσκολο νά τό καταλάβουν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Γι' αὐτό καί δι Κύριος πολλές φορές δίδαξε μέ παραδολές, δηλαδή μικρές ἴστοριες ἀπό τήν καθημερινή ζωή, γιά νά κάνει πιό κατανοητή τή διδασκαλία Του σ' ὅσους είχαν τή διάθεση νά τή δεχτοῦν, ἐνώ ἔμενε ἀκατανόητη σ' ὅσους ἀδιαφοροῦσαν γι' αὐτήν.

Ἡ ἀξία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ: ὁ κρυμμένος θησαυρός καί ὁ πολύτιμος μαργαρίτης (Ματθ. 13, 44-46). Τό βαθύτερο νόημά τους. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μοιάζει μέ θησαυρό κρυμμένο στό χωράφι.

"Ενας ἄνθρωπος πού δουλεύει στό χωράφι, καθώς σκάβει βρίσκει θαμμένον ἔναν ὀλόκληρο θησαυρό. Τόν ξανασκεπάζει ἀπό τό φόρδο του μή τοῦ τόν πάρει κανείς, κι ὑστερα τρέχει, πουλᾶ ὅλα τά ὑπάρχοντά του καί ἀγοράζει τό χωράφι ἐκεῖνο. "Ετσι ὁ θησαυρός γίνεται δικός του.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μοιάζει ἀκόμη μέ πολύτιμο μαργαριτάρι. "Ενας ἔμπορος μαργαριταριῶν ἔψαχνε πάντα νά θρει τά πιό ώραια. Καὶ ξαφνικά, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἔχωριζε ἔνα μαργαριτάρι μοναδικό, ἀσύγκριτης ἀξίας. Πουλάει ὅλα τά ὑπάρχοντά του καί ἀγοράζει τό ἀκριβό μαργαριτάρι.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πρωτοφανερώνεται στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Μέ τήν ἐνανθρώπησή Του, γίνεται ἀδερφός μας καί μᾶς καλεῖ κοντά στό Θεό, πού είναι Πατέρας Του, γιά νά γίνει καί δικός μας Πατέρας. "Οσοι δέχτηκαν τό Χριστό ώς Υἱό τοῦ Θεοῦ καί πίστεψαν σ' Αὐτόν ἔγιναν κι ἐκεῖνοι παιδιά τοῦ Θεοῦ. Σχηματίστηκε ἔτοι μά καινούρια οἰκογένεια μέ κοινό Πατέρα τό Θεό. Μέ τίποτα δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ ἡ τιμή πού γίνεται στόν ἄνθρωπο νά ἀνήκει στήν οἰκογένεια αὐτή. ቙ παρουσία τοῦ Θεοῦ καί ἡ κοινωνία μαζί Του δίνουν στόν ἄνθρωπο χαρά, δύναμη, ἀγάπη. "Ο, τι λαχταρᾶ ἡ ἄνθρωπην ψυχή τό δρίσκει κοντά σ' αὐτόν τόν ἀνεξάντλητο θησαυρό πού είναι ὁ Θεός. Νά γιατί ὁ Χριστός παρομοίασε τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέ θησαυρό καί πολύτιμο μαργαριτάρι. Τά πλούτη, οί τιμές, ἡ δόξα δέν ἀξίζουν ὅσο ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καμιά ἀξία δέν είναι μεγαλύτερη ἀπό τό προνόμιο νά ἀνήκει ὁ ἄνθρωπος στήν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ.

Ἡ μετοχή στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ: Τό μεγάλο δεῖπνο (Λουκ. 14, 16-24). Τό νόμημα τῆς παραβολῆς. Μιά καινούρια διάσταση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ μᾶς δίνει ὁ Κύριος μέ τήν παρακάτω παραδολή. Κάποιος ἄνθρωπος ἐτοίμασε μεγάλο καί γιορταστικό τραπέζι καί κάλεσε πολλούς. "Οταν ἦταν ὅλα ἔτοιμα, ἔστειλε τόν ὑπηρέτη του νά φωνάξει τούς καλεσμένους. Ἀλλά ὅλοι τους θρήκαν κάποιο λόγο γιά νά ἀρνηθοῦν τήν πρόσκληση: ὁ ἐνας τό χωράφι του, ὁ ἄλλος τά βόδια του, κάποιος ἄλλος τίς οἰκογενειακές ὑποχρεώσεις του. Τότε ὁ οἰκοδεσπότης ἔστειλε τόν ὑπηρέτη του καί φώναξε τούς φτωχούς καί τούς ἀνάπτηρους. Ἐπειδή ὅμως καί πάλι ἔμεινε χῶρος, κάλεσε μέ τόν ὑπηρέτη του τούς ἔνους, τούς ἄστεγους καί τούς

περιφρονημένους. "Οταν γέμισε τό σπίτι, τότε δικοδεσπότης είπε πώς κανείς από έκείνους πού δέν δέχτηκαν τήν πρόσκλησή του δέν πρόκειται νά γίνει δεκτός στό μεγάλο δεῖπνο του.

Τό γιορταστικό τραπέζι είναι ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Οἱ καλεσμένοι πού περιφρονοῦν τήν πρόσκληση είναι οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, περήφανοι γιά τό μωσαϊκό Νόμο καὶ τήν καταγωγή τους ἀπό τόν Ἀβραάμ. Ἔτοι τή θέση τους τήν παίρνουν οἱ περιφρονημένοι τοῦ Ἰσραήλ καὶ οἱ εἰδωλολάτρες.

Ἡ συγκέντρωση γύρω ἀπό τό τραπέζι καὶ ή μετοχή στά κοινά φαγητά ἦταν χαρακτηριστικό ἀνθρώπων πού ἀνήκαν στήν ἴδια οἰκογένεια. Ἡ πρόσκληση στό τραπέζι ἔδειχνε τιμή, φιλία καὶ οἰκειότητα στούς καλεσμένους.

Αὐτά τά γνωρίσματα τά βρίσκουμε στή Θεία Λειτουργία τῆς Ὁρθόδοξης Ἑκκλησίας μας. "Ολοι είναι καλεσμένοι στό Δεῖπνο ἀπό τόν οἰκοδεσπότη Θεό. Στήν Ἀγίᾳ Τράπεζα, ή πιό πολύτιμη τροφή, τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Κυρίου, προσφέρεται ἀφθονη στούς πιστούς, δηλαδή σέ δόσους δέχτηκαν τήν πρόσκληση. Ἡ συμμετοχή τῶν πιστῶν στή Θεία Εὐχαριστία είναι συμμετοχή στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού είναι μιά ζωντανή πραγματικότητα μέσα στή Θεία Εὐχαριστία ἀλλά καὶ στή ζωή τῶν πιστῶν.

30. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ (B')

Ἡ ἐπέκταση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ: Ὁ κόκκος τοῦ σιναπιοῦ καὶ ή ζύμη (Ματθ. 13, 31-33). Ἐρμηνεία τῶν παραβολῶν. Είναι θαυμαστή ή ποικιλία τῶν εἰκόνων πού χρησιμοποιεῖ δι Χριστός γιά νά μᾶς δώσει νά καταλάβουμε σωστά τί είναι ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Κάποτε είπε ότι μοιάζει μέ σπόρο σιναπιοῦ. Ὁ σπόρος αὐτός, ἀν καὶ είναι πολύ μικρός, ὅταν βλαστήσει καὶ φουντώσει γίνεται δέντρο, πού μέσα στά κλαδιά του βρίσκουν καταφύγιο τά πουλιά. Μοιάζει ἀκόμα ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέ τό προξύμι. Βάζει ή νοικοκυρά ἐλάχιστο ἀπ' αὐτό μέσα σέ σαράντα κιλά ἀλεύρι, καὶ είναι τόση ή δύναμή του, πού ὅλο τό ἀλεύρι τό κάνει νά φουσκώσει καὶ νά γίνει ψωμί ἔτοιμο νά ψηθεῖ.

Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ παρομοιάζεται ἐδῶ μέ τά πιό μικρά καὶ

άσημαντα πράγματα, πού ώστόσο έχουν μέσα τους μιά τεράστια δύναμη. Ταπεινός καιί ἀσήμαντος ἥθετε δι Χριστός στή γῆ. Οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, τό πρῶτο προϊζόμενο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἦταν ἀπλοί καιί ἀγράμματοι ψαράδες. Ἡ πρώτη Ἔκκλησία ἔσκινήσε σάν μιά μικρή κοινότητα, ἄγνωστη μέσα στή Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία. Κάτω ὅμως ἀπό τά ταπεινά αὐτά στοιχεῖα κρύβεται μιά δύναμη ἀνυπολόγιστη: δι λόγος τοῦ Χριστοῦ, ή Σταύρωση καιί Ἡ Ἀνάστασή Του, ή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μέ τή δύναμη αὐτή ἀπλώνεται ἡ Ἔκκλησία σ' διλόκληρη τήν οἰκουμένη. Καί, σάν τό προϊζόμενο, μεταμορφώνει καιί ἀγιάζει τόν κόσμο διλόκληρο, τά οώματα καιί τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, τά ἔργα τους καιί τή ζωή τους.

Ἡ ἐπέκταση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ γίνεται ἀνεπαίσθητα. Δέν μποροῦμε νά τή διαπιστώσουμε μέ τήν παρατήρηση καιί τό πείραμα, οὔτε νά τήν ὑπολογίσουμε στατιστικά. Ὡς τή στιγμή πού θά βλαστήσει δι σπόρος ηθά ζυμωθεῖ τό ζυμάρι, καμιά δύναμη δέ γίνεται φανερή. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ φανερώνεται τώρα καθώς ἀλλάζουν οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων πού τή δέχονται. Μέ δὴ τής τή δόξα θά φανερή η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ στή Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ στή γῆ.

Οἱ δυσκολίες γιά τήν ἀποδοχή τῆς: Τά ζιζάνια (Ματθ. 13, 24-30), οἱ Δέκα Παρθένες (Ματθ. 25, 1-13). Σ' αὐτή τή φανέρωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, πού θά είναι καιί ὡρα τῆς κρίνεως, ἀναφέρονται οἱ παρακάτω παραβολές. «Ἐνας ἀνθρωπος ἔσπειρε στό χωράφι του σιτάρι ὡραῖο καιί διαλεχτό. Τήν ὡρα ὅμως πού οἱ ἐργάτες του κοιμοῦνταν, ἥθετε ἔνας ἔχθρος του καιί ἔσπειρε ζιζάνια ἀνάμεσα στό σιτάρι. Ἐτσι, ὅταν φάνηκαν τά στάχνα καιί ἔδεσαν καρπό, φούντωσαν ἀνάμεσά τους ἀγριώχορτα. Οἱ ἐργάτες βιάζονταν νά τά ξεριζώσουν, ἀλλά τό ἀφεντικό δέ συμφωνεὶ μαζί τους. «Οχι, τούς λέει, γιατί μπορεῖ μαζί μέ τά ζιζάνια νά ξεριζώσετε καιί τό σιτάρι. Ἀφῆστε τα νά μεγαλώσουν μαζί ὡς τή στιγμή τοῦ θερισμοῦ. Τότε θά πῶ στούς θεριστές νά μαζέψουν πρώτα τά ζιζάνια καιί νά τά φέξουν στή φωτιά, καιί τό σιτάρι νά τό μεταφέρουν στίς ἀποθήκες».

Ἀκόμα μοιάζει η Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέ γάμο, ὅπου δέκα νέες κοπέλες διγήκαν νά ὑποδεχτοῦν τό γαμπρό, δπως συνήθιζαν τότε. Οἱ πέντε είχαν σκεφτεῖ μέ φρόνηση καιί είχαν πάρει μαζί τους λάδι

ἀρκετό γιά τά λυχνάρια τους. Οἱ ἄλλες πέντε ὅχι. Καθώς ἀφγοῦσε ὁ νυμφίος, νύσταξαν ὅλες καὶ κοιψήθηκαν. Ξάφνου, μέσα στή νύχτα, ἀκούστηκε μιά δυνατή φωνή: «Νά τος ὁ νυμφίος. Βγείτε νά τόν ὑποδεχτείτε». Ἐτοι σηκώθηκαν ὅλες οἱ κοπέλες κι ἐτοίμασαν τά λυχνάρια τους. Τότε οἱ πέντε ἀνόητες εἶδαν ὅτι τά λυχνάρια τους κόντευαν νά σθήσουν. Ζήτησαν λάδι ἀπό τίς πέντε συνετές πού εἶχαν, ἀλλά δέν θά ἔφτανε γιά ὅλες. Πήραν λοιπόν τούς δρόμους γιά νά bairroύν νά ἀγοράσουν. Στό μεταξύ ἔφτασε ὁ νυμφίος κι οἱ συνετές κοπέλες, μέν ἀναμμένα τά λυχνάρια τους, μπήκαν στό σπίτι πού θά γινόταν ὁ γάμος καὶ οἱ πόρτες ἔκλεισαν. Ὁταν ἔφτασαν οἱ πέντε ἀνόητες καὶ ζητούσαν ἀπό τό νυμφίο νά τούς ἀνοίξει, ἐκεῖνος τούς ἀπάντησε: «Ἀληθινά, σᾶς λέω, δέν σᾶς γνωρίζω».

Ἡ ὥρα τοῦ θερισμοῦ καὶ ἡ ἄφιξη τοῦ νυμφίου εἶναι εἰκόνες πού ἀναφέρονται στή Δεύτερη Ἐλευση τοῦ δικαιοχήτη Χριστοῦ. Τότε ἡ Βασιλεία Του θά είναι μόνιμη κατάσταση, χωρίς τέλος. Τώρα ὅμως, αὐτή ἡ Βασιλεία πού ἔγκαινίασε ὁ Χριστός bairroύσκεται σέ ἀδιάκοπη πορεία, ὥσπου νά φτάσει στόν δριστικό της θρίαμβο. Στή διάρκεια αὐτῆς τῆς πορείας, δοκιμάζεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Γιατί, ἐνῶ ὁ Θεός φροντίζει τήν Ἐκκλησία του, ὅπως ὁ γεωργός τό χωράφι του, ὁ διάβολος δέν μένει ἄπορος. Μέ κάθε τρόπο προσπαθεῖ νά φέρει ἐμπόδια στό ἔργο τοῦ Θεοῦ. Κοντά στόν καλό σπόρο σπέρνει τά ζιζάνια, μέσα στήν ἴδια τήν Ἐκκλησία φέρνει σκάνδαλα, σύγχυση, διχασμό. Ὁ Χριστός ὅμως, μέ τίς παραβολές αὐτές, μᾶς λέει ὅτι δέν πρέπει νά τρομάζουμε μέ τήν κατάσταση αὐτή οὔτε νά χάνουμε τήν πίστη μας. Τό χωράφι ὅπου τό σιτάρι καὶ τά ζιζάνια μεγαλώνουν μαζί, είναι μιά εἰκόνα πού πρέπει νά τήν ἔχουμε πάντα στό νοῦ μας, γιατί μᾶς διδάσκει νά περιμένουμε τήν κρίση τοῦ Θεοῦ καὶ νά μή σκανδαλιζόμαστε ἀπό τήν ὑπαρξή τοῦ κακοῦ στόν κόσμο. Τό ἴδιο κι οἱ δέκα κοπέλες, πού περιμένουν ὅλες μαζί, ἀλλά δέν είναι ὅλες ἔτοιμες, εἰκονίζουν τή διαφορετική κατάσταση τῶν πιστῶν μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἀλλοι προσέχουν καὶ φροντίζουν νά κρατοῦν ἄσθηση τή φλόγα τῆς ψυχῆς τους μέ τό λάδι τῆς χάρης τῶν Μυστηρίων καὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἄλλοι δέν δίνουν πολλή σημασία, ἀμελοῦν, ἀναβάλλουν, ξεχνοῦν.

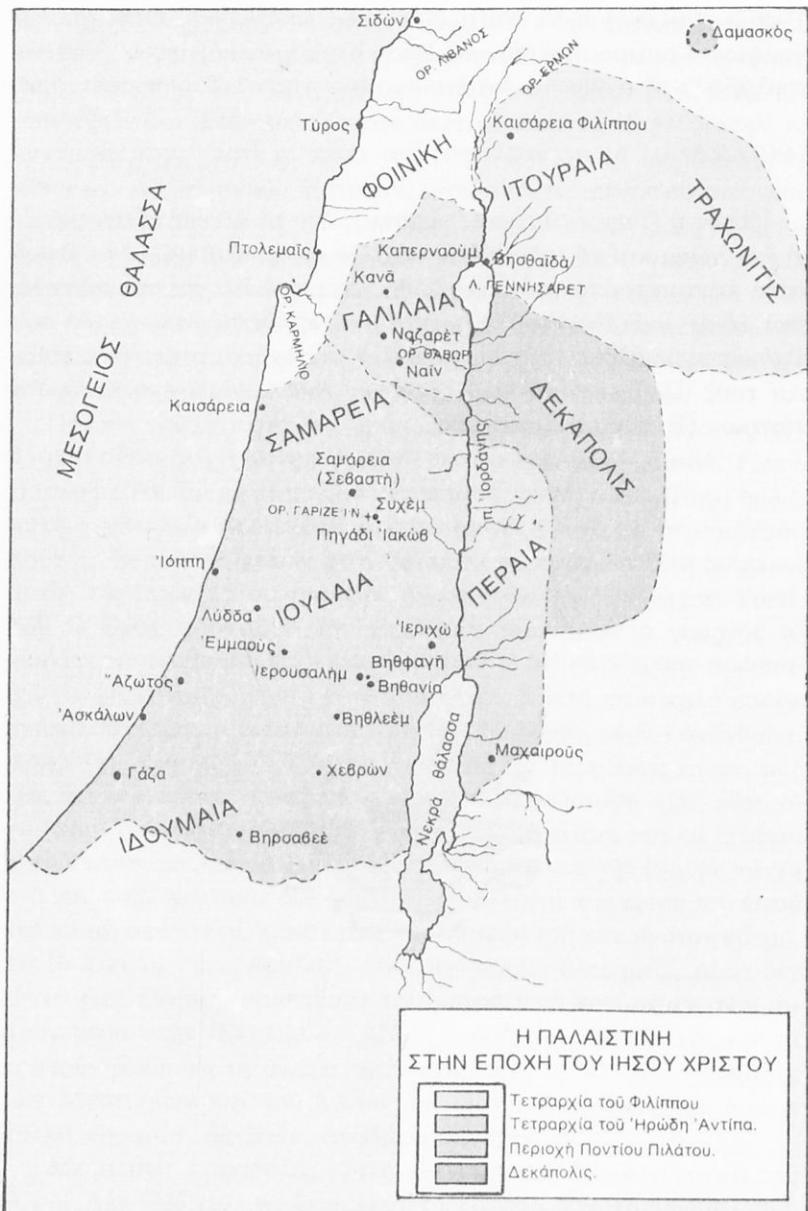
Μέσα στής παραβολές αὐτές φαίνεται καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Δέν βιάζεται νά ξεριζώσει τά ζιζάνια ἀπό τό χωράφι του.

Ἐλπίζει καὶ περιμένει, γιατί θέλει νά σωθούν ὅλοι. Οὕτε πάλι ὁ Νυμφίος Χριστός διάζεται νά ἔρθει στή γῆ, ἀλλά ἀργεῖ, ὥστε νά προλάβουν οἱ ἄνθρωποι νά ἐτοιμαστούν γιά νά Τόν δεχτούν.

KEIMENA

«Οπως ή ζύμη, ἐνῷ εἶναι ἐλάχιστη... ὅλο τό ἀλεύρι τό συννειώνει σ' ἔνα σῶμα καὶ τό μεταβάλλει σέ ἄλλο εἶδος, καὶ ἐνῷ εἶναι νεκρό κατά κάποιο τρόπο τοῦ δίνει ζωή... ἔτσι καὶ ὁ λόγος τῆς πίστεως, ἐνῷ εἶναι μιά ἐλάχιστη ποσότητα καὶ κρύβεται στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων... ὅλους τούς συννειώνει σ' ἔνα σῶμα, στήν Ἐκκλησία, καὶ τούς ἀλλάζει τόν τρόπο τῆς ζωῆς τους... γιατί ἔχει ἀνείπωτη δύναμη» (Εὐθύμιος Ζυγαδινός).

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ – ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

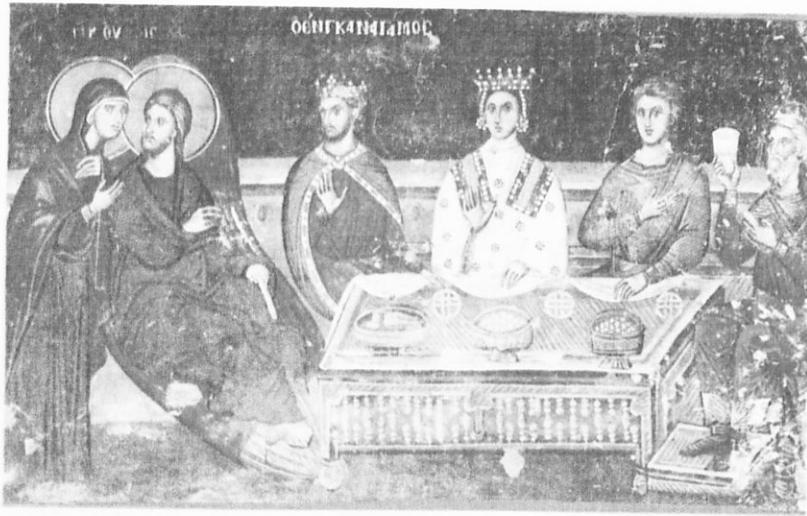
Εἰσαγωγικά γιά τό θαῦμα. Ὁ Χριστός, ὅπως εἴδαμε, μήλησε γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ἔδωσε εἰκόνες καὶ παραδολές πού δοθεῖσαν νά καταλάβουμε: 1) ὅτι ἡ ἀξία τῆς εἶναι ἀσύγκριτη καὶ ἡ δύναμη τῆς κρυμμένη, 2) ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλεσμένοι σ' αὐτήν, ἀλλά ὅλοι δέν δέχονται τήν πρόσκλησην οὔτε φροντίζουν νά εἶναι ζωντανά μέλη της, καὶ 3) ὅτι ὁ διαδόλος μάχεται μέ κάθε τρόπο τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ θά τή μάχεται ὥς τήν τελική ἐπικράτησή της.

Γιά νά δώσει πιό ζωντανά τήν εἰκόνα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δι Κύριος ἔκανε καὶ θαυμαστές πράξεις, πού ἔπερνον τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις, ὑπερνικούν τούς φυσικούς νόμους καὶ ἔξουδετερώνουν τή δύναμη τοῦ διαβόλου. Αὐτές οἱ θαυμαστές πράξεις τοῦ Χριστοῦ λέγονται θαύματα καὶ εἶναι σημάδια μιᾶς νέας ἐποχῆς γιά τόν ἄνθρωπο, μιᾶς νέας πραγματικότητας πού ἔρχεται: τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

"Οταν ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἔστειλε τούς μαθητές του νά ρωτήσουν τόν Ἰησοῦ ἂν αὐτός εἶναι ὁ Χριστός, Ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Πηγαίνετε καὶ πέστε στόν Ἰωάννην αὐτά πού βλέπετε καὶ ἀκούτε: τυφλοί ὅρίσκουν τό φῶς τους καὶ κουτσοί περπατοῦν, λεπροί γιατρεύονται καὶ κουφοί ἀκοῦν, νεκροί ἀνασταίνονται καὶ φτωχοί δέχονται τό χαρούμενο μήνυμα» (Ματθ. 11, 5). Τά θαύματα ἔχουν σημασία ὅχι μόνο γιά ἐκείνους πού εὐεργετήθηκαν μ' αὐτά τότε ἀπό τόν Κύριο, ἀλλά γιά τόν ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς. Μᾶς διδάσκουν πῶς θά εἶναι ἡ ζωή τοῦ ἄνθρωπου στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ: δέ θά ὑπάρχει πόνος, θάνατος, φυσικό κακό, καὶ ἡ δύναμη τοῦ διαβόλου θά ἔχει ἔξουδετερωθεῖ ἀπό τόν Κύριο. Τά θαύματα, λοιπόν, εἶναι ἔνα παράθυρο πού ἄνοιξε δι Κύριος, γιά νά βλέπουμε καὶ νά καταλαβαίνουμε καλύτερα τί σημαίνει Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

31. Τό θαῦμα στήν Κανά τῆς Γαλιλαίας

Ο Χριστός στό γάμο τῆς Κανᾶ (Ιωάν. 2, 1-11). Ὁ γάμος, γιά τούς Ιουδαίους, ἦταν μεγάλο γεγονός, ἀληθινή γιορτή πού κρατοῦ-

‘Ο Γάμος στήν Κανά. “Άγιος Νικόλαος” Ορφανός. 14ος αι.

σε ἑφτά μέρες. “Ολα συμβόλιζαν τή χαρά τοῦ Παραδείσου, τότε πού δό ‘Αδάμ και ἡ Εὕνη δέχονταν τή θεῖκή εὐλογία στόν πρώτο γάμο τῆς Δημιουργίας. Σ’ ἔνα γάμο, πού γινόταν στήν Κανά τῆς Γαλιλαίας, ἦταν καλεσμένος δό ‘Ιησοῦς μέ τούς μαθητές Του. Ἡ Παναγία, πού βρισκόταν κι ἐκείνη ἐκεῖ, βλέπει κάποια στιγμή ὅτι τό κρασί εἰχε τελειώσει. Πλησιάζει τότε τόν ‘Ιησοῦν και τοῦ λέει: «Δέν ἔχουν κρασί». Ἐκείνος τῆς ἀπαντᾷ: «Δέν ἥρθε ἡ ὥρα νά δείξω τή θεία δύναμή μου». Ἡ Θεοτόκος ὅμως ἐλπίζει και λέει στούς ὑπηρέτες: «Νά κάνετε ὅ,τι σᾶς πεῖ».

Τό θαῦμα και ἡ ἐπενέργειά του. Ἐκεῖ βρίσκονταν ἔξι πέτρινες ὑδρίες, ὅπου ἔβαζαν νερό γιά νά πλένονται οἱ καλεσμένοι, ὅπως τό συνήθιζαν οἱ Ιουδαῖοι, πρὶν ἀπό τό φαγητό. Λέει λοιπόν στούς ὑπηρέτες δό Χριστός: «Γεμίστε τίς ὑδρίες μέ νερό». Οἱ ὑπηρέτες τίς γέμισαν ὡς ἀπάνω. Τότε δό ‘Ιησοῦς τούς εἶπε: «Πάρτε μέσα ἀπό τίς ὑδρίες και πηγαίνετε το στόν ἀρχιτρίκλινο». Ὁ ἀρχιτρίκλινος ἦταν αὐτός πού μοίραζε τό κρασί στό τραπέζι, και ἐπρεπε νά δοκιμάζει πρῶτος, γιά νά βεβαιώνεται, ὡς εἰδικός, ὅτι τό κρασί εἶναι καλό. Οἱ ὑπηρέτες πῆραν μέσα ἀπό τίς ὑδρίες και ἔφεραν στόν ἀρχιτρίκλινο,

πού δέν ἥξερε ποῦ δρόμοι τούς κρασί. Οἱ ὑπηρέτες ὅμως τό τούς ἥξεραν. Ἐφοῦ δοκίμασε λοιπόν διάρχιτροικλινος τό νερό πού εἶχε γίνει κρασί, καὶ κατάλαβε πώς. ἦταν καλύτερο ἀπ' αὐτό πού ἔπιναν, φωνάζει στό γαμπρό: «Πρώτα κανείς θγάζει τό καλό κρασί, κι ὅταν μεθύσουν, τό κατώτερο. Ἐσύ ὅμως φύλαξες τό καλύτερο ώς τώρα».

Αὐτό εἶναι τό πρώτο θαῦμα πού ἔκανε διδάσκαλος, καὶ φανέρωσε στούς μαθητές καὶ σ' ὅσους ἦταν στό γάμο τήθεική δύναμη καὶ τήθει δόξα Του, καὶ πίστεψαν σ' Αὐτόν οἱ μαθητές Του.

Τό βαθύτερο νόημα τοῦ θαύματος. Γιά τούς διδάσκαλούς ἦταν βαθιά πεποίθηση πώς διδάσκαλος θά ἔφερνε στή γῆ τήχαμένη κρασί τοῦ παραδείσου καὶ τήν οὐράνια εὐλογία. Ὁ πατριάρχης Ἰακώβος προφήτεψε γιά τό Μεσσία διτοι «θά πλύνει τή στολή του στό κρασί καὶ τά ροῦχα του στό αἷμα τοῦ σταφυλιοῦ» (Γεν. 49, 11). Μέ τό γάμο τής Κανᾶ φανερώνεται ἡ ἀλήθεια διτοι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται στόν κόσμο σάν ἔνας γάμος καὶ σάν εὐλογία. Ὁ Χριστός δημιουργεῖ μιά σχέση ἀγάπης (ἔναν ἀληθινό πνευματικό γάμο) μέ τό λαό Του. Καί, δπως στό γάμο τής Κανᾶ τό νερό ἔγινε κρασί, ἔτσι καὶ μέσα στήν Ἐκκλησία ὅλα μεταμορφώνονται καθώς μετέχουν στή δόξα καὶ στή λαμπρότητα τοῦ Χριστοῦ. Στή Θεία Εὐχαριστία, τό ψωμί καὶ τό κρασί μεταβάλλονται σέ Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. Καί δι λαός, οἱ πιστοί, μεταλαμβάνοντας τό Σῶμα καὶ τό Αἷμα τοῦ Κυρίου, συμμετέχουν στό μεγάλο δεῖπνο τής Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Μεταμορφώνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ μεταμορφώνουν τόν κόσμο γύρω τους, τήν κοινωνία καὶ τήν ίστορία τής ἐποχῆς τους.

Η Λίμνη τῆς Γαλιλαίας (σύγχρονη φωτογραφία).

32. Ὁ Χριστός, κυρίαρχος τῆς φύσεως

‘Ο Δημιουργός καὶ Κύριος τοῦ κόσμου.

Ψυχή μου ὑμνησε τόν Κύριο.

Πόσο μεγάλος εἶσαι, Κύριε καὶ Θεέ μου,

μέ δόξα καὶ μεγαλοσύνη ντύθηκες

φόρεσες σά μανδύα Σου τό φῶς...

Σύ πού θεμέλιωσες τή γῆ σέ ἀσφαλισμένες βάσεις

γιά νά μή σαλευτεῖ ποτέ στούς αἰώνες τῶν αἰώνων...

Ἐσύ πού ἀφήνεις τίς πηγές λεύτερες ν' ἀναβλύσουν στά φαράγγια,

χορτάρι νά βλαστήσει, τροφή στά ζωντανά,

καὶ νιόβγαλτο σιτάρι, νά τό δουλεύουν οἱ ἄνθρωποι,

νά βγάζουν ἀπ' τή γῆ ψωμί...

Πόσο πολλά εἶναι, Κύριε, τά ἔργα Σου

κι ὅλα μέ ἄπειρη σοφία καμωμένα...

“Ολα σ’ Ἐσένα ἐλπίζουνε

πώς θά τούς δώσεις νά τραφοῦν στήν ὥρα τους...
'Αρκεῖ ν' ἀνοίξεις μόνο 'Εσύ τό χέρι Σου
γιά νά χορτάσουν ὅλα καλοσύνη,
κι ἀρκεῖ νά στρέψεις ἀπ' ἄλλου τό πρόσωπο
γιά νά τά πιάσει τρόμος...
"Οσο πού ζῶ θά τραγουδῶ στόν Κύριο,
θά παίζω τό ψαλτήρι μου γι' Αὐτόν ὅσο θά ύπαρχω.

Οἱ στίχοι αὐτοὶ τοῦ 103ον Ψαλμοῦ τοῦ Δαβίδ ἐκφράζουν μ' ἔνα μοναδικό τρόπο μιά μεγάλη ἀλήθεια πού διδάσκεται μέσα στήν Π. Διαθήκη: δ Θεός, δ Δημιουργός τοῦ κόσμου, εἰναι ἐκεῖνος πού κυριαρχεῖ καὶ φροντίζει γιά τά δημιουργήματά Του. Τήγη ἔξουσία Του πάνω στή φύση καὶ τήν εὐλογία πού σκορπά σ' ὅλη τή Δημιουργία τή φανέρωσε δ Χριστός μέ πολλά θαύματα, μερικά ἀπό τά δηποταία θά δούμε πιό κάτω.

Ἡ εὐλογία τῶν ἄρτων στήν ἔρημο (Ματθ. 14, 13-21. Μαρκ. 6, 30-44. Λουκ. 9, 10-17. Ἰωάν. 6, 1-14. 22-71). Ὁ λαός ἀκολουθοῦσε τόν Ἰησοῦ ὅπου κι ἄν πήγαινε. Μά μέρα θέλησε δ Χριστός νά πάει μέ τούς μαθητές Του πρός τά ἡσυχα μέρη τῆς Βηθσαϊδᾶ γιά νά ἀναπαυτεῖ. Ὁ λαός τό πληροφορήθηκε καὶ γρήγορα ἔφτασε ἐκεῖ ὅπου βρισκόταν δ Ἰησοῦς μέ τούς μαθητές Του. Ὁ Κύριος σπλαχνίστηκε αὐτό τό πλήθος, πού ἔμοιαζε μέ κοπάδι χωρίς βοσκό, θεράπευσε τούς ἀρρώστους καὶ τούς δίδαξε γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. "Οταν δ ἥλιος πλησίαζε στή δύση, οἱ μαθητές εἶπαν στόν Κύριο: «'Ο τόπος εἶναι ἔδημος καὶ σέ λίγο νυχτώνει. Ἀφῆσε τό λαό νά πάει στά κοντινά χωριά νά ἀγοράσει τρόφιμα». «Νά τούς δώσετε ἐσεῖς νά φάνε», ἀπάντησε δ Κύριος. «Κύριε, εἶπαν τότε οἱ μαθητές, ἐμεῖς ἔχομε μόνο πέντε ψωμιά καὶ δυό ψάρια. Πῶς εἶναι δυνατό νά χορτάσουν ὅλοι αὐτοί;» Ὁ Ἰησοῦς διέταξε νά καθίσει δ κόσμος στή χλόη καὶ οἱ μαθητές νά τοῦ φέρουν τά πέντε ψωμιά καὶ τά δυό ψάρια. Τά πήρε στά χέρια Του, ὑψώσε τά μάτια Του στόν οὐρανό καὶ εύχαριστησε τόν Πατέρα Του, τά ἔκοψε καὶ ἔδωσε τά κομμάτια στούς μαθητές νά τά μοιράσουν στό λαό. Ἡταν πέντε χιλιάδες ἄνδρες, χωρίς νά ύπολογιστούν οἱ γυναικες καὶ τά παιδιά. Ἔφαγαν ὅλοι καὶ χόρτασαν καὶ περίσσεψαν δώδεκα κοφίνια. "Ολοι ἦταν γεμάτοι θαυμασμό. Πολλοί μάλιστα θέλησαν νά ἀνακηρύξουν τόν

Κύριο βασιλιά, ξεστω καὶ μέ τηβία. Ὁ Χριστός, ἐπειδὴ κατάλααδε τίς προθέσεις τους, ἔδωσε ἐντολή στὸ λαό νά ἐπιστρέψει στὰ σπίτια του, κι Ἐκεῖνος ἀνέβηκε στὸ δουνό νά προσευχηθεῖ. Τήν ἐπόμενη μέρα, στή Συναγωγή τῆς Καπερναούμ, ἐρμήνευσε τό θαῦμα αὐτό στούς Γαλιλαίους, πού τούς εἶχε χορτάσει τήν προηγούμενη μέρα στήν ἔρημο. «Οἱ πρόγονοί σας, τούς εἶπε, μιλονότι ἔφαγαν τό μάννα στήν ἔρημο, πέθαναν. "Οποιος ὅμως φάει ἀπό τόν." Αρτο πού δίνω ἐγώ, θά ζήσει αἰώνια... Ἐγώ είμαι ὁ ζωντανός "Αρτος. Ὁ "Αρτος αὐτός είναι ἡ Σάρκα μου πού τήν προσφέρω γιά νά ζήσει δι κόσμος. "Οποιος τρώει τή Σάρκα μου καὶ πίνει τό Αἷμα μου μένει σ' ἐμένα, κι ἐγώ μένω σ' αὐτόν. Γι' αὐτό, ἂν δέν φάτε τή Σάρκα μου καὶ δέν πιήτε τό Αἷμα μου δέν θά ζήσετε». Ἡ διδασκαλία αὐτή τοῦ Κυρίου δρίσκει τήν ἔφαρμογή της στή Θεία Εὐχαριστία. Ὁ πιστός, τρώγοντας τό Σῶμα καὶ πίνοντας τό Αἷμα τοῦ Κυρίου, ἐνώνεται μαζί Του καὶ ζεῖ τήν ἀληθινή ζωή.

. **Ἡ κατάπαυση τῆς τρικυμίας (Λουκ. 8, 22-25).** Μιά μέρα δι Ιησοῦς ζήτησε ἀπό τούς μαθητές Του νά περάσουν μέ τό πλοϊο στήν ἀπέναντι δχθη τῆς λίμνης τῆς Γαλιλαίας. "Οταν τό πλοϊο ἔκεινησε, δι Κύριος ἀποκομήθηκε. Ἀξαφνα ἄρχισε νά φυσᾶ δυνατός ἄνεμος πού ἔσήκωσε μεγάλη τρικυμία. Τό πλοϊο κινδύνευε νά δουλιάξει. Οἱ μαθητές ἔυπνοιν τρομαγμένοι τόν Κύριο, λέγοντας: «Διδάσκαλε, Διδάσκαλε, χανόμαστε». Τότε δι Ιησοῦς σηκώθηκε καὶ, ὡς ἔξουσιαστής καὶ ἀπόλυτος Κύριος τῆς φύσεως, διέταξε τόν ἄνεμο καὶ τά κύματα νά κοπάσουν. Ἀμέσως, δι θεικός λόγος Του ἔφερε γαλήνη στά νερά τῆς λίμνης. "Υστερα εἶπε στούς μαθητές του: «Ποὺ είναι ἡ πίστη σας;» Κι ἐκεῖνοι ἔλεγαν μεταξύ τους: «Ποιός ἄραγε είναι αὐτός, πού διατάζει τούς ἀνέμους καὶ τά κύματα καὶ τόν ὑπακούουν;»

33. Ὁ Χριστός, νικητής τῆς ἀμαρτίας

Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Βηθεσδᾶ (Ιωάν. 5, 1-47). Ἡταν μιά μεγάλη γιορτή τῶν Ιουδαίων καὶ γι' αὐτό δι Ιησοῦς εἶχε ἀνεβεῖ στά Ιεροσόλυμα. Στή δορινή πύλη τῆς πόλης, κοντά στήν

παλιά πύλη πού λεγόταν «προθατική», γιατί περνοῦσαν ἀπό ἐκεῖ συχνά τά πρόδατα, ἡταν ἡ δεξαμενή τῆς Βηθεσδᾶ, πού σημαίνει: σπίτι εὐσπλαχνίας. Στά πέντε θολωτά ύπόστεγα τῆς δεξαμενῆς βρίσκονταν πολλοί ἄρρωστοι, τυφλοί, κουτσοί, παράλυτοι περιμένοντας τή θεραπεία τους. Κάθε τόσο ἔνας ἄγγελος κατέβαινε καὶ τάραζε τό νερό. Ἐκεῖνος πού προλάβαινε νά μπει πρῶτος στή δεξαμενή μετά τήν ἀνακίνηση τοῦ νεροῦ γιατρεύοταν, ὅποια ἀρρώστια κι ἄν εἶχε.

Ἐκεῖ βρισκόταν κι ἔνας παράλυτος τριάντα δχτώ χρόνια. "Οταν τόν εἶδε ὁ Ἰησοῦς τόν ρώτησε: «Θέλεις νά γίνεις καλά;» Ὁ ἄρρωστος τοῦ ἀπάντησε: «Κύριε, δέν ἔχω κανένα δικό μου ἄνθρωπο, νά μέ βάλει στή δεξαμενή μόλις ταραχτεῖ τό νερό. Ἐκεῖ πού προσπαθῶ νά φτάσω ἐγώ, ἄλλος προλαβαίνει καὶ μπαίνει στό νερό πρὸν ἀπό μένα». Τότε ὁ Κύριος εἶπε στόν παράλυτο: «Σήκω, πάρε τό κρεβάτι σου καὶ περπάτα!» Ἀμέσως ὁ ἄνθρωπος σηκώθηκε, πήρε τό κρεβάτι του καὶ περπατοῦσε.

‘Ο Κύριος ἀποκαλύπτει ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας. Ἡ μέρα πού ἔγινε τό θαῦμα ἡταν Σάββατο. Γι’ αὐτό οἱ Ιουδαῖοι ἔλεγαν στόν παράλυτο πού εἶχε θεραπευτεῖ: «Εἶναι Σάββατο καὶ δέν πρέπει νά σηκώνεις τό κρεβάτι σου». Αὐτός τούς ἀποκρινόταν: «Ἐκεῖνος πού μ’ ἔκανε καλά μοῦ εἶπε νά σηκώσω τό κρεβάτι μου καὶ νά περπατήσω». «Καὶ ποιός εἶναι αὐτός πού σοῦ εἶπε νά σηκώσεις τό κρεβάτι σου καὶ νά περπατήσεις;» Ἀλλά ὁ παράλυτος πού θεραπεύτηκε δέν ἦξερε νά ἀπαντήσει, γιατί ὁ Κύριος μετά τό θαῦμα εἶχε φύγει χωρίς νά τόν καταλάβουν.

Ο μωσαϊκός Νόμος ἀπαγόρευε κάθε ἐργασία τή μέρα τοῦ Σαββάτου. Μόνο ἐκεῖνος πού εἶχε κάνει τό Νόμο, ἡταν ἐλεύθερος ἀπό τίς διατάξεις τοῦ Νόμου. Καὶ αὐτός ἡταν ὁ Θεός. Εἶχε λοιπόν ἔξουσία ὁ Κύριος νά μήν τηρήσει τήν ἀργία τοῦ Σαββάτου ἀφοῦ ἡταν ὁ Μεσσίας, ἐκεῖνος δηλαδή πού θά ἀπελευθέρωνε τόν ἄνθρωπο ὅχι μόνο ἀπό τή δουλεία τῆς ἀμαρτίας, ἄλλα καὶ ἀπό τή δυναστεία τοῦ Νόμου, δίνοντάς του τήν ἐλευθερία καὶ τή χάρη τοῦ Θεοῦ.

Τώρα μποροῦμε νά καταλάβουμε γιατί ὁ Χριστός ἔκανε τόσα θαύματα τή μέρα τοῦ Σαββάτου. Ἡθελε νά φανερώσει ὅτι αὐτός

είναι διάναμενόμενος Μεσσίας, διότι τοῦ Θεοῦ πού δέ δεσμεύεται ἀπό τούς περιορισμούς τοῦ Νόμου, προκειμένου νά δώσει τή χαρά στόν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό διὸ Ἰησοῦς εἶπε στούς ἔξαγριωμένους Ἰουδαίους πού ἥθελαν νά τόν σκοτώσουν: «Ο Πατέρας μου πάντοτε ἐργάζεται καί ἐγώ ἐργάζομαι. "Οποιο ἐργο κάνει διό Πατέρας κάνει καί διό Υἱός. "Οπως διό Πατέρας ἀναστάνει νεκρούς, ἔτσι καί διό Υἱός χαρίζει ζωή. "Οποιος τιμᾶ τόν Υἱό, τιμᾶ καί τόν Πατέρα».

Οι Ἰουδαῖοι ἀρνοῦνται τό Μεσσία. Οι Ἰουδαῖοι δογίστηκαν ἐνάντια στόν Ἰησοῦ γιά δύο λόγους: Ιατί καταργοῦσε τό Σάββατο καί γιατί ἔλεγε πώς ἦταν Υἱός τοῦ Θεοῦ. Ο Χριστός ὅμως τούς ἔξήγησε τήν ἀλήθεια: «Τά θαύματα πού κάνω δεβαιώνουν πώς μ' ἔχει στείλει διό Θεός. "Άλλα ἐσεῖς δέν πιστεύετε σ' Ἐκείνον πού μ' ἔστειλε, γι' αὐτό δέν ἀκούτε τά λόγια μου. Λέτε πώς διαβάζετε τίς Γραφές, ἀλλά οί Γραφές γράφουν γιά μένα. "Επειδή ὅμως δέν ἀγαπάτε τό Θεό, γι' αὐτό δέν δέχεστε κι ἐμένα πού μ' ἔστειλε διό Θεός. Δέν σᾶς κατηγορῶ ἐγώ, ἀλλά διότις διό Μωυσῆς, ἐσᾶς πού κάνετε διότι φροντίζετε γιά τήν τήρηση τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου. "Αν πιστεύατε στό Μωυσῆ θά πιστεύατε καί σ' ἐμένα, γιατί ἐκείνος γιά μένα ἔγραψε».

Ἐτσι διὸ Ἰησοῦς δείχνει στούς Ἰουδαίους διότι τό ἐνδιαφέρον τους γιά τήν ἀργία τοῦ Σαββάτου είναι ὑποκριτικό. Στό βάθος δέν πιστεύουν ούτε στό Μωυσῆ ούτε στό Θεό. Γι' αὐτό δέν πιστεύουν καί στόν Ἰησοῦ.

Ἀντίθετα, διό παράλυτος πού θεραπεύτηκε δέχεται μαζί μέ τή σωματική θεραπεία τή λυτρωτική ἀλήθεια γιά τό Χριστό. "Οταν διὸ Ἰησοῦς τόν συνάντησε στό Ναό, τοῦ εἶπε: «Τώρα ἔγινες καλά. Πρόσεξε μήν παραδοθεῖς πάλι στήν ἀμαρτία, γιά νά μήν πάθεις κάτι χειρότερο». Ο Χριστός τόν θεράπευσε σωματικά ἀπό τήν παράλυση καί ψυχικά ἀπό τήν ἀμαρτία.

Στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ γίνεται τό ἴδιο θαῦμα. Η δύναμη του Κυρίου, μέσα στά Μυστήρια τής Ἐκκλησίας, δίνει τή δυνατότητα σωματικῆς καί ψυχικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἄνθρωπου. Ο Χριστός, ως νικητής τής ἀμαρτίας, παίρνει ἀπάνω του τήν ἀρρωστημένη ἀπό τήν ἀμαρτία ὑπαρξή μας καί τήν καθαγιάζει.

'Ιδιόμελο τῆς Κυριακῆς τοῦ Παραλύτου ('Απόδοση)

Ἐσύ πού μέ παλάμη ἀμόλυντη ἔπλασες τόν ἄνθρωπο
ἡρθες γιά νά γιατρέψεις τούς ἀρρώστους, σπλαχνικέ.
Στήν κολυμπήθρα τήν προβατική,

μ' ἔνα Σον λόγο τόν Παράλυτο τόν ἔστησες στά πόδια τον.

Τῆς Αἵμωρροούσας τόν πόνο γιάτρεψες.

τῆς Χαναναίας τή θυγατέρα πού δαιμόνια τή δασάνιζαν
ἔλέησες

καὶ τήν παράκληση τοῦ Ἐκατόνταρχου δέν τήν παράδλεψες.
γι' αὐτό Σοῦ λέμε,

Κύριε Παντοδύναμε, ἃς εἶσαι δοξασμένος.

34. Ὁ Χριστός, νικητής τοῦ Θανάτου

Θαύματα ἀναστάσεων: Ὁ γιός τῆς χήρας τῆς Ναΐν (**Δοκ. 7, 11-17**). Καθώς δ Χριστός περιόδευε στίς πόλεις τῆς Γαλιλαίας, σέ μιά ἀπό αὐτές, στή μικρή Ναΐν, συναντά τό θάνατο στήν πιό δύδυνηρή του μορφή: μιά πένθιμη συνοδεία πήγαινε στόν τάφο ἔνα νεαρό παλικάρι. Ἡταν δ μοναχογιός μιᾶς χήρας γυναίκας τῆς Ναΐν, χαμένη ἐλπίδα καὶ παρηγοριά τῆς μάνας του.

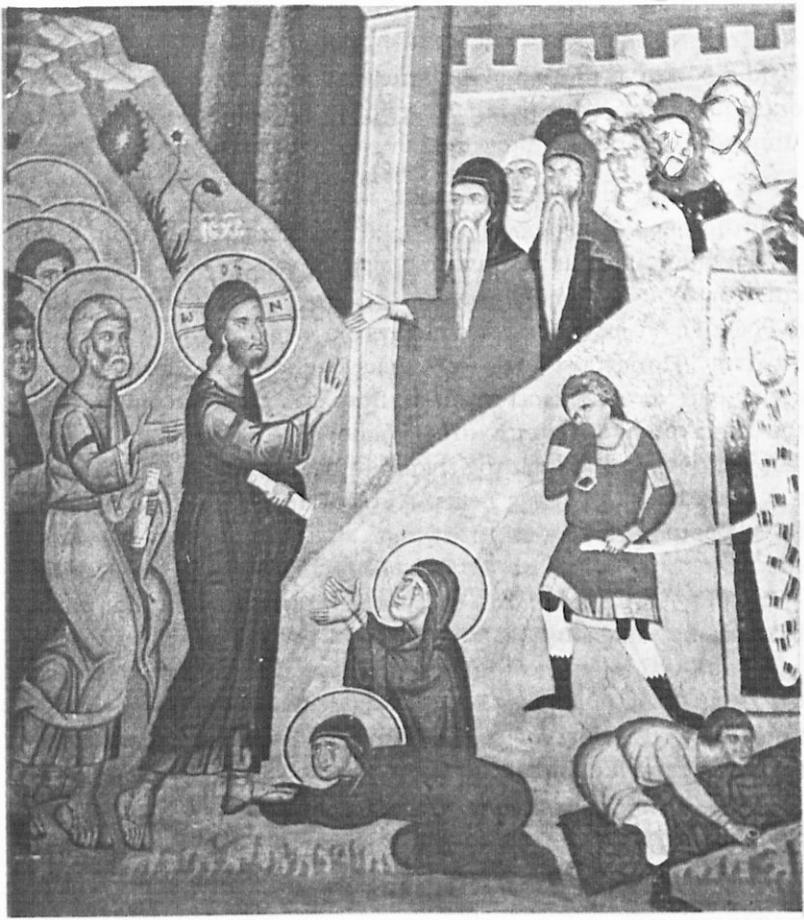
Τό θέαμα τόν συγκινεῖ πάρα πολύ, σπλαχνίζεται τήν πονεμένη μάνα πού τήν ἀκούει νά κλαίει καὶ νά θρηνεῖ, καὶ τήν παρηγορεῖ: «Μήν κλαῖς», τῆς λέει. «Υστερα πλησιάζει καὶ λέει στό νεκρό παιδί, σάν νά τό προστάξει: «Νεανίσκε, σοί λέγω, ἐγέρθητι». Καὶ δ λόγος του, σάν οεῦμα ζωῆς, περνάει μέσα στό νεκρό παιδί καὶ τό ἀναστάνει. Ἡ χαρά τῆς χήρας μάνας καὶ δ θαυμασμός τοῦ κόσμου γιά τό πρωτάκουστο αὐτό γεγονός είναι ἀπερίγραπτος. «Ολοι δόξαζαν τό Θεό καὶ ἔλεγαν: «Προφήτης μεγάλος φανερώθηκε ἀνάμεσά μας. Ὁ Θεός ἐπισκέφτηκε τό λαό Του».

Ἡ θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου (Δοκ. 8, 40-56**).** Ὁ Ἰαειρος ἦταν προϊστάμενος τῆς συναγωγῆς (ἀρχισυνάγωγος) στήν πόλη Καπερ-

ναούμ καί εἶχε τό μονάκριδο κορίτσι του ἄρρωστο βαριά. Μιά μέρα λοιπόν πού δὲ Χριστός ἦταν στό σπίτι τοῦ Μαθαίου στήν Καπερναούμ, ἔρχεται ἀναστατωμένος δὲ Ἰάειρος, πέφτει στά πόδια τοῦ Ἰησοῦ καὶ Τόν παρακαλεῖ νά 'οθεῖ στό σπίτι του νά σώσει τό ἐτοιμοθάνατο παιδί του. 'Ο Ἰησοῦς συμπονεῖ τόν Ἰάειρο καὶ ἔκεινοῦν μαζί. Στό δρόμο ὅμως τούς συναντᾶ κάποιος πού ἔρχεται ἀπό τό σπίτι τοῦ Ἰαείρου καὶ τοῦ λέει: «'Η θυγατέρα σου πέθανε. Μή βάζεις πιά σέ κόπο τό Δάσκαλο». Ἀλλά δὲ Χριστός λέει στό θλιψμένο πατέρα: «Μή φοβᾶσαι, μόνο πίστευε καὶ θά σωθεῖ». "Οταν ἔφτασαν στό σπίτι, δρῆκαν πλήθος πολύ νά θρηνεῖ ἀπέλπισμένα τό θάνατο τοῦ κοριτσιού. 'Ο Χριστός δέν ἀνησυχεῖ: «Μήν κλαίτε, τούς λέει, τό κορίτσι δέν πέθανε, ἀλλά κοιμᾶται». Ποιός ὅμως μπορούσε νά τό πιστέψει αὐτό, ἀφοῦ ὅλοι τό ἥξεραν καλά ὅτι εἶχε πεθάνει; Τότε δὲ Χριστός τούς βγάζει ὅλους ἔξω ἀπό τό δωμάτιο τοῦ κοριτσιού, τοῦ πιάνει τό χέρι καὶ λέει: «Κόρη, σήκω πάνω». Ἀμέσως τό κορίτσι ἄρχισε πάλι νά ἀναπνέει καὶ μέ μιᾶς σηκώθηκε. Τότε δὲ Ἰησοῦς εἶπε νά τῆς δώσουν νά φάει καὶ νά μήν ποῦν σέ κανένα τί ἔγινε, ἐνῶ οἱ γονεῖς της, διέποντας τό θαῦμα, ἔμειναν ἐκστατικοί ἀπό τήν ἔκπληξη καὶ τό θαυμασμό.

'Η Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου (Ιωάν. 11, 1-57). Μιά ἄλλη μέρα πού δὲ Χριστός δρισκόταν πέρα ἀπό τόν Ἰορδάνη, οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου, ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία, τοῦ ἔστειλαν μήνυμα καὶ τόν εἰδοποίησαν ὅτι δὲ φίλος του δὲ Λάζαρος ἀρρώστησε βαριά. 'Ο Κύριος διέποντας τήν ἀρρώστια τοῦ Λαζάρου ώς εὐκαιρία «γιά νά δοξαστεῖ δὲ Υἱός τοῦ Θεοῦ» λέει στούς μαθητές Του ὅτι δὲ Λάζαρος κοιμήθηκε καὶ πρέπει νά πάει νά τόν ξυπνήσει. Ἀλλά ἐκεῖνοι δέν μποροῦν νά καταλάβουν τό νόημα πού ἔκρυβαν τά λόγια τοῦ Δασκάλου. Τότε δὲ Χριστός τούς μίλησε καθαρά: «'Ο Λάζαρος πέθανε. 'Ας πάμε κοντά του».

'Ο Χριστός μέ τούς μαθητές του ἔφτασε στή Βηθανία τέσσερις μέρες μετά τό θάνατο τοῦ Λαζάρου. 'Η Μάρθα τόν ὑποδέχηται ἔξω ἀπό τό χωριό καὶ τοῦ εἶπε μέ δάκρυα στά μάτια: «Κύριε, ἄν ἦσουν ἐδῶ δέν θά εἶχε πεθάνει δὲ ἀδελφός μου. Ἀλλά καὶ τώρα ξέρω πώς δὲ τι ζητήσεις ἀπό τό Θεό θά σου τό δώσει». 'Ο Χριστός βεβαίωσε τή Μάρθα ὅτι θά ἀναστηθεῖ δὲ ἀδελφός της, γιατί Αὐτός (δ Χριστός)

Η Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου. Τοιχογραφία σέ Μοναστήρι τῶν Μετεώρων.

εἶναι ἡ Ἀνάσταση καὶ ἡ Ζωή. Καὶ ὅποιος πιστεύει σ' Αὐτόν δέν θά πεθάνει ποτέ.

Σέ λίγο ἔρχεται καὶ ἡ Μαρία πού θρηνώντας λέει στό Χριστό: «Κύριε, ἀν ἥσουν ἐδῶ δέν θά πέθαινε δ ἀδελφός μου». Ἀκούγοντας τά λόγια καὶ τούς θρήνους τῆς Μαρίας, ὁ Ἰησοῦς «ἐδάκρυσεν». «Ολοι μετά ἔφτασαν στόν τάφο, σήκωσαν τήν πέτρα καὶ ἀφοῦ

προσευχήθηκε δὲ Χριστός στό Θεό Πατέρα Του φώναξε δυνατά: «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω». Καὶ νά, δὲ Λάζαρος ἔσαναζε! Ο λαός μένει ἐκθαμβώσις καὶ ἡ πίστη τῶν μαθητῶν γιγαντώνεται. Μόνο οἱ Φαρισαῖοι μισοῦν τὸν Ἰησοῦν πού ἔκανε αὐτό τὸ θαῦμα. Γι' αὐτό συγκαλοῦν τό Συνέδριο κι ἀποφασίζουν νά Τόν θανατώσουν.

Ο Κύριος εἶναι ή Ἀνάσταση καὶ ή Ζωὴ. Στά θαύματα τῶν ἀναστάσεων, καὶ περισσότερο στήν ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου, δὲ Χριστός ἀναμετριέται μέ τό θάνατο. Συμμετέχει καὶ Αὔτός στήν πίκρα καὶ στήν δόδυνη τῶν ἀνθρώπων, καὶ δακρύζει ὅταν βλέπει δόλο τό ἀνθρώπινο γένος νά εἶναι ὑποταγμένο στή φοβερή ἔξουσία τοῦ θανάτου. Παρηγορεῖ τούς ἀπελπισμένους καὶ ἀνασταίνει τούς νεκρούς, γιά νά φανερώσει ὅτι μέ τή Βασιλεία Του σπάζουν τά δεσμά τοῦ θανάτου καὶ ἔρχεται στόν κόσμο ή Ἀνάσταση καὶ ή Ζωὴ. Φορέας αὐτοῦ τοῦ θαύματος εἶναι δὲ Ἱδιος δὲ Χριστός, δὲ ἔξουσιαστής τοῦ θανάτου, ή πηγή τῆς Ζωῆς. Αὔτη τή μεγάλη ἀλήθεια ἀποκάλυψε δὲ Κύριος στή Μάρθα, ὅταν τῆς εἶπε: «Ἐγώ εἰμι ή Ἀνάστασις καὶ ή Ζωὴ. Ο πιστεύων εἰς ἐμέ, κάν ἀποθάνη, ζήσεται».

Ἐτοι ή Ἀνάσταση παύει νά εἶναι μιά ἀφηρημένη ἔννοια καὶ μιά μακρινή καὶ ἀμφίδολη ἔλπιδα. Παίρνει συγκεκριμένη μορφή καὶ ὑπόσταση στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι δὲ Ἱδιος Ἀνάσταση καὶ Ζωὴ. Ή δική μας ζωή καὶ ή δική μας ἀνάσταση ibrίσκονται στό Χριστό. «Οταν πιστεύουμε σ' Αὔτόν καὶ ζοῦμε σέ κοινωνία μαζί Του μέσα στήν Ἑκκλησία, δέν φοβόμαστε τό θάνατο, γιατί ζοῦμε τή ζωή τοῦ Χριστοῦ, μιά ζωή πού φανερώθηκε δυνατότερη ἀπό τό θάνατο καὶ σύντριψε τήν καταστροφική του ἔξουσία.

KEIMENA

‘Από τό «Κοντάκιον εἰς τόν Λάζαρον» Κυριακοῦ τοῦ Μελωδοῦ (‘Απόδοση)

Ἐρχόταν πρός τό σπλαχνικό
δεητική ή Μαρία
καὶ τοῦ ἁγεία ώς τά δάκρυα
ἐχύνονταν κρουνοί:
Δέξον τή δέηση ώς Θεός

κάνε ν' ἀναστηθεῖ ὁ νεκρός.

Ορθωσες μ' ἔνα λόγο τὸν παράλυτο,
ἔδιωξες πόνους ἀθεράπευτους
γιατί ἥξερες τί ἀδύνατοι πού εἴμαστε.

Τῇ θυγατέρᾳ τοῦ Ἰαείρου
νεκρή ὡς τὴν εἰδες στό κρεβάτι
καὶ τό μοναχογιό τῆς χήρας
πού τὸν πηγαίναν νά τὸν θάψουν
τούς φώναξες μέ τὴν ἀθάνατη φωνή Σου,
τούς σήκωσες, τούς ἔσωσες ἀπ' τὴν φθορά,
Ἐεύ πού, ἀλήθεια, συμπονᾶς
κι ὑπόταξες τὸν ἄδη.

35. Ὁ Χριστός, φῶς τοῦ κόσμου

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀρνοῦνται νά πιστέψουν τὸ Χριστό ὡς Υἱό τοῦ Θεοῦ, Ἀνάσταση καὶ Ζωὴ τοῦ κόσμου. Οὔτε στά θαύματα τοῦ Ἰησοῦ μποροῦν νά δοῦν τά σημάδια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀντί ἀπό τά θαύματα αὐτά νά δοδηγοῦνται στὴν πίστη, ὅλο καὶ περισσότερο σκληραίνει ἡ καρδιά τους. Τελευταῖα μάλιστα εἶχαν ἔξαγριωθεῖ πάρα πολύ μέ ὅσα ἐλεγε δ Χριστός γιά τὴν ἀποστολή Του στὸν κόσμο ἀπό τό Θεό – Πατέρα Του.

Αὐτή ἡ πεισματική ἀρνηση νά ἀνοίξουν τά μάτια τους στό φῶς πού φέρνει ὁ Χριστός μέ τά λόγια καὶ μέ τά ἔργα Του φαίνεται πολύ καθαρά στό θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ. Ἐνῷ ἔνας ἀνθρωπος τυφλός κατανύγξεται ἀπό καινούριο φῶς, ἐκεῖνοι μένουν τελικά σέ ψυχικό σκοτάδι.

Ἡ θαυματουργική θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ (Ἰωάν. 9, 1-41). Κάποτε πού δ Ἰησοῦς δρισκόταν στά Ἱεροσόλυμα γιά τή γιορτή τῆς Σκηνοπηγίας, καθώς περιπατοῦσε μέ τούς μαθητές Του, συνάντησε ἔναν τυφλό, πού ζητοῦσε στή γωνιά τοῦ δρόμου ἐλεημοσύνη. Τότε οἱ μαθητές Του Τόν ωάτησαν, γιατί νά γεννηθεῖ δ ἀνθρωπος αὐτός τυφλός. Ὁ Χριστός τούς ἀπαντᾶ ὅτι ἡ δοκιμασία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ εἶναι γιά νά φανερωθοῦν τά ἔργα τοῦ Θεοῦ: «Ἐγώ πρέπει νά ἐργάζομαι τά ἔργα τοῦ Θεοῦ. "Οσο δρίσκομαι στόν

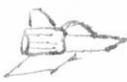
κόσμο, είμαι τό φῶς τοῦ κόσμου». Κατόπι φτύνει στή γῆ καὶ φτιάχνει λάσπη μέ τό σάλιο Του, ἀλείβει μέ τή λάσπη αὐτή τά μάτια τοῦ τυφλοῦ καὶ τοῦ λέει: «Πήγαινε νά νιφτεῖς στήν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ», πού στά ἐλληνικά σημαίνει «ἀπεσταλμένος». Ὁ τυφλός πιστεύει μέ ὅλη του τίν καρδιά στά λόγια τοῦ Χριστοῦ. Τρέχει, νίβεται στήν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ καὶ τό θαύμα γίνεται. Τά σκοτάδια, ὅπου ἦταν ὡς τώρα βυθισμένος, διαλύονται. Ὁ τυφλός βλέπει.

‘Η πίστη καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ τυφλοῦ πάρα πίς ἀντιδράσεις τῶν Φαρισαίων. Οἱ γείτονες καὶ ὄλοι οἱ γνωστοί κατάπληκτοι ρωτοῦσαν τόν ἄνθρωπο πού ἦταν πρίν τυφλός, πῶς ἄνοιξαν τά μάτια του καὶ βλέπει. Ἐκεῖνος τούς ἔλεγε μέ ἀπλότητα: «Ἐνας ἄνθρωπος μέ τό ὄνομα Ἰησοῦς ἔκανε λάσπη ἀπό τή γῆ, ἀλειψε τά μάτια μου καὶ μ’ ἔστειλε νά νιφτῶ στήν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ. Νίφτηκα καὶ τώρα βλέπω!»

Τό πράγμα ἔκανε σ’ ὄλους ἐντύπωση, γιατί ἡ μέρα ἦταν Σάββατο ὅταν ἔκανε δ’ Ἰησοῦς τή λάσπη καὶ θεράπευσε τόν τυφλό. Γι’ αὐτό δόδηγησαν τόν ἄνθρωπο μπροστά στούς Φαρισαίους. Κι ἐκεὶ διηγερμένος τυφλός διηγήθηκε τά ἴδια. Τότε οἱ Φαρισαῖοι κατηγόρησαν ἀνοιχτά τόν Ἰησοῦ: «Ο ἄνθρωπος αὐτός δέν εἶναι σταλμένος ἀπό τό Θεό, ἀφοῦ δέν κρατάει τήν ἀργία τοῦ Σαδδάτου!» Άλλοι ὅμως ἔλεγαν: «Πῶς μπορεῖ ἔνας ἀμαρτωλός νά κάνει τέτοια θαύματα;» Τότε ρωτᾶνε τόν τυφλό τί γνώμη ἔχει γιά τόν Ἰησοῦ. Ἐκεῖνος ἀπλά καὶ σταθερά τούς ἀπαντᾶ: «Εἶναι προφήτης!»

Καλοῦν τότε οἱ Φαρισαῖοι τούς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ καὶ τούς ρωτοῦν, πῶς ἔγινε καλά ὁ γιός τους. Καὶ οἱ γονεῖς φοβισμένοι ἀπαντοῦν: «Ἐμεῖς ἔρουμε ὅτι δι γιός μας γεννήθηκε τυφλός. Πῶς τώρα βλέπει, δέν ἔρουμε νά σᾶς πούμε. Αὐτόν ρωτήστε νά σᾶς τό πεῖ». Οἱ Φαρισαῖοι ἔαναρωτοῦν τόν τυφλό γιά νά τούς πεῖ πῶς ἔγινε καλά. Κι ἐκεῖνος τούς ἀπαντᾶ: «Σᾶς εἴπα πρίν ἀπό λίγο καὶ δέν πιστέψατε. Γιατί θέλετε γά ἔανακούσετε τά ἴδια; Μήπως θέλετε νά γίνετε κι ἐσεῖς μαθητές Του;» Καὶ οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ἀπαντοῦν μέ περιφρόνηση: «Ἐμεῖς εἴμαστε μαθητές τοῦ Μωυσῆ! Ἐνῶ αὐτόν δέν τόν ἔρουμε ἀπό ποῦ ἔρχεται». «Ἐδῶ εἶναι τό περίεργο, λέει πάλι δ

ἄνθρωπος, ὅτι ἐσεῖς δέν τόν ξέρετε ἀπό ποῦ ἔχεται, ἀλλά αὐτός μοῦ ἄνοιξε τά μάτια. Ἔγώ ξέρω ὅτι ὁ Θεός δέν ἀκούει τούς ἀμαρτωλούς· ἀλλ' ἂν εἰναι κανείς εὐσεβής, αὐτόν τόν ἀκούει. Ποῦ ἀκούστηκε ποτέ ν' ἄνοιξει κανείς τά μάτια κάποιου πού γεννήθηκε τυφλός; "Αν δέν ἦταν δ' ἄνθρωπος αὐτός σταλμένος ἀπό τό Θεό δέν θά μπορούσε νά κάνει κάτι τέτοιο". Οἱ Φαρισαῖοι δέν ἔχουν τώρα τίποτα νά ποῦν. Ξεσποῦν μόνο μέ δργή καὶ ύπεροψία: «Ἐσύ γεννήθηκες βουτηγμένος στήν ἀμαρτία, τοῦ φωνάζουν, καὶ κάνεις τό δάσκαλο σ' ἐμᾶς;» Καὶ τόν διώχνουν ἔξω ἀπό τή συναγωγή.

‘Η φανέρωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στόν τυφλό. 'Ο Ἰησοῦς ἔμαθε τήν διμολογία τοῦ τυφλοῦ καὶ τήν ἀντίδραση τῶν Φαρισαίων. Συναντᾶ λοιπόν τόν τυφλό καὶ τόν ρωτᾷ: «Ἐσύ πιστεύεις στόν Υἱό τοῦ Θεοῦ;» 'Ο τυφλός τοῦ ἀπαντᾶ: «Ποιός εἶναι, Κύριε, γιά νά πιστέψω;» Τότε δ ἔχεις κιόλας δεῖ. Καὶ αὐτός πού μιλεῖ μαζί σου, ἐκεῖνος εἶναι». Καινούριο φῶς πλημμυρίζει τώρα τό φτωχό ἄνθρωπο. «Πιστεύω, Κύριε,» λέει καὶ προσκυνά τόν Ἰησοῦ.

Σ' αὐτό τό θαῦμα κρίθηκαν δριστικά οἱ Φαρισαῖοι. 'Ο Χριστός τούς ζητεῖ νά παραδεχτοῦν ὅτι εἶναι τυφλοί καὶ ὅτι γι' αὐτό ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τό φῶς Του. Μόνο μέ μιά οιξική ἀλλαγή στή σκέψη τους καὶ στήν καρδιά τους εἶναι δυνατό νά δοῦν σωστά τόν Κύριο σάν Μεσσία, Υἱό τοῦ Θεοῦ καὶ φῶς τοῦ κόσμου. Τότε θά μπορούσαν νά ἀποδεχτοῦν τό φῶς πού φέρνει μέσ στή σκοτιαμένη σκέψη τους ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Οἱ Φαρισαῖοι δῆμως πιστεύουν πώς βλέπουν καὶ μάλιστα πολύ καλά. "Ἄρα δέν ἔχουν ἀνάγκη τό Χριστό οὕτε τό φῶς τῆς Βασιλείας Του. "Ἔτοι, κλεισμένοι στή σαθρή τους βεβαιότητα, ἀρνοῦνται τό φῶς τό ἀληθινό πού ἔστειλε ὁ Θεός στόν κόσμο, καὶ μένουν τυφλοί. Γι' αὐτό κι δ ἔχει τό θαῦμα λέει: «Ἐγώ ἥρθα στόν κόσμο γιά νά φωτιστοῦν ἐκεῖνοι πού παραδέχονται ὅτι ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τό φῶς μου. Ἔνω ἐκεῖνοι πού πιστεύουν στή σοφία τους καὶ στά δικά τους φῶτα θά μείνουν τελικά τυφλοί» ('Ιωάν. 9, 39).

KEIMENA

'Ἐγώ εἰμαι τό φῶς τοῦ κόσμου. Ἐκεῖνος πού μ' ἀκολουθεῖ δέν θά βαδίσει στό σκοτάδι, ἀλλά θά ἔχει τῆς ζωῆς τό φῶς ('Ιωάν. 8,12).

Εὐχή τῆς πρώτης Ὡρας (΄Απόδοση)

Χριστέ, τό φῶς τό ἀληθινό, πού δίνεις φῶς καί ἀγιασμό σέ κάθε ἄνθρωπο πού ἔρχεται στὸν κόσμο, ἃς σημειωθεῖ καί σ' ἐμᾶς τό φῶς τοῦ προσώπου Σου, γιά νά δοῦμε, μέσα σ' αὐτό, τό Φῶς τό ἀπρόσιτο. Καί ὁδήγησε τίς προσπάθειές μας ὥστε νά τηροῦμε τίς ἐντολές Σου· μέ τίς δεήσεις τῆς πανάχραντης μητέρας Σου καί ὅλων τῶν ἀγίων. Ἀμήν.

36. Ἡ Σαμαρείτισσα (΄Ιωάν. 4, 4-42)

Ἡ συνομιλία μέ τή Σαμαρείτισσα. Ὁ Ἰησοῦς ἀπό τήν Ἰουδαία ἐπέστρεψε καί πάλι στή Γαλιλαία. Στήν ἐπιστροφή Του πέρασε ἀπό τή Σαμάρεια, παρά τίς διαφορές, τό μίσος καί τήν ἔχθρα πού εἶχαν μεταξύ τους οἱ Ἰουδαῖοι καί οἱ Σαμαρεῖτες. Ἐξω ἀπό τήν πόλη τῆς Σαμάρειας, τή Συχέμ, ὑπῆρχε ἕνα παλιό πηγάδι τοῦ Ἰακώβ κι ἐκεī στάθηκε νά ξεκουραστεῖ. Ὅταν οἱ μαθητές του πήγαν στήν πόλη γιά νά ἀγοράσουν τρόφιμα, ἥρθε νά πάρει νερό ἀπό τό πηγάδι μιά Σαμαρείτισσα.

Ο Χριστός ζητᾶ ἀπό τή Σαμαρείτισσα νά τοῦ δώσει νά πιεῖ νερό. Ἡ γυναίκα ἀπορεῖ γι' αὐτό καί λέει στὸν Κύριο: «Πῶς ἐσύ, ἔνας Ἰουδαῖος, ζητᾶς νερό ἀπό μένα, πού εἴμαι Σαμαρείτισσα, ἀφοῦ οἱ Ἰουδαῖοι δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τούς Σαμαρεῖτες;» Τότε δ Ἰησοῦς τῆς ἀποκρίνεται: «Ἄν γνώριζες τή δωρεά τοῦ Θεοῦ καί ποιός εἶναι αὐτός πού σοῦ λέει “δός μου νά πιῶ”, ἐσύ θά τοῦ γύρευες καί θά σοῦ ἔδινε τό νερό πού χαρίζει τήν ἀληθινή ζωή». Ἡ γυναίκα δέν μπορεῖ νά καταλάβει γιά ποιό νερό μιλάει δ Χριστός. Γι' αὐτό λέει πάλι ἀπλοϊκά: «Κύριε, οὕτε κουνά ἔχεις, καί τό πηγάδι εἶναι βαθύ. Ἀπό ποῦ λοιπόν τό ἔχεις αὐτό τό νερό; Μήπως εἶσαι πιστό μεγάλος ἐσύ ἀπό τόν πατέρα μας τόν Ἰακώβ πού μᾶς ἔδωσε αὐτό τό πηγάδι;»

Ο Κύριος προσπαθεῖ νά βοηθήσει τή γυναίκα νά καταλάβει ὅτι τό νερό γιά τό δόποιο μιλάει εἶναι Αὐτός δ Ἰδιος, πού ξεδιψάει τόν ἄνθρωπο, τόν τρέψει καί τοῦ δίνει τήν ἀληθινή ζωή: «Οποιος πίνει ἀπό τό νερό πού πηγαδιοῦ, τής λέει, θά διψάσει πάλι. Οποιος δύμως πιεῖ ἀπό τό νερό πού ἔγω θά τοῦ δώσω δέν πρόκειται νά ξαναδιψά-

οει ποτέ. Αὐτό τό νερό θά ξεπηδάει μέσα του σάν πηγή και θά τού χαρίζει τήν αἰώνια ζωή...»

‘Η Σαμαρείτισσα δέν καταλαβαίνει τό νόημα πού ἔχουν τά λόγια τοῦ Κυρίου. ‘Η σκέψη της ἔξακολουθεῖ νά μένει στό φυσικό νερό... Ήστάσσο τῆς ἀρέσει ή ἵδεα νά ἔχει ἀπό αὐτό τό παράξενο νερό, γιά νά μήν κουράζεται καθημερινά κουβαλώντας στήν πόλη τό νερό τοῦ πηγαδιοῦ, καί τό ζητά ἀπό τόν Κύριο. ‘Ο Ἰησοῦς τότε τῆς μιλάει γιά τήν ταραγμένη της προσωπική ζωή καί τά οἰκογενειακά της δράματα (πέντε φορές ἔχει διαλυθεῖ ή οἰκογένειά της, χωρίς τελικά νά ἔχει καί τώρα ἄνδρα...), δπότε ή γυναίκα μένει κατάπληκτη. Αὐτός πού μιλάει μαζί της θά πρέπει νά είναι προφήτης. Μόνο ἔνας προφήτης θά μπορούσε νά γνωρίζει τόσο καλά τή ζωή της καί τά προβλήματά της.

‘Η ἀληθινή προσκύνηση τοῦ Θεοῦ. ‘Αφοῦ ή Σαμαρείτισσα κατάλαβε ὅτι δ ’Ιησοῦς είναι προφήτης, Τόν ωτάρει πού πρέπει οί ἄνθρωποι νά λατρεύουν τό Θεό, στό Ναό τῶν Ιεροσολύμων, ὅπως ἥθελαν οί Ἰουδαίοι, η στό ὅρος Γαριζείν, ὅπως ἔκαναν οί Σαμαρείτες, καί τότε δ Κύριος κάνει στή Σαμαρείτισσα τή μεγάλη ἀποκάλυψη: «Ἐρχεται στόν κόσμο μιά καινούρια ἐποχή, τῆς λέει, πού ἀρχισε κιόλας, δπότε τό ”Αγιο Πνεύμα θά δδηγήσει τούς ἄνθρωπους νά λατρεύουν τό Θεό—Πατέρα ἀληθινά. Γιατί δ Θεός είναι Πνεύμα κι ἔκεινοι πού τόν προσκυνοῦν πρέπει νά τόν λατρεύουν ἀληθινά καί μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ‘Αγίου Πνεύματος».

‘Η φανέρωση τοῦ Μεσσία καί ή πίστη τοῦ κόσμου στό Σωτήρα Χριστό. Τά λόγια τοῦ Κυρίου θυμίζουν στή γυναίκα τό Μεσσία πού ὅλοι περιμεναν. «Ξέρω, τοὺ λέει, ὅτι θά ὁρθεῖ δ Μεσσίας. ‘Εκεῖνος θά μᾶς διδάξει ὅλες αὐτές τίς ἀλήθειες». Καί δ Χριστός τῆς ἀποκαλύπτει τόν ‘Εαυτό Του καί τή βεβαιώνει ὅτι Αὐτός είναι δ Μεσσίας: «Ἐγώ είμι ὁ λαλῶν σοι», τῆς λέει. ‘Αφήνει τότε τή στάμνα ή Σαμαρείτισσα καί τρέχει νά φωνάξει τούς συμπατριώτες της: «Τρέξτε, τούς λέει, νά δείτε ἔναν ἄνθρωπο πού μοῦ εἶπε ὅλα δσα ἔχω κάνει. Μήπως αὐτός είναι δ Χριστός;» Καί οί ἄνθρωποι ἔγαίνουν ἀπό τήν πόλη καί τρέχουν πρός τό μέρος τοῦ Ἰησοῦ.

Στό μεταξύ γύρισαν οι μαθητές μέ τά τρόφιμα, ἀλλά δ Κύριος δέν ᔁχει ὅρεξη γιά φαγητό: «‘Η τροφή ή δική μου, λέει στούς

μαθητές Του, είναι νά κάνω τό θέλημα τοῦ Οὐράνιου Πατέρα καὶ νά δλοκληρώσω τό ἔργο Του. 'Ο κόσμος είναι ἔτοιμος γιά τόν πνευματικό θερισμό. Σηκῶστε τά μάτια σας καὶ κοιτάξτε τούς ἀγρούς πού είναι κιόλας λευκοί, ἔτοιμοι γιά τό θερισμό'. Καὶ δ πρῶτος πνευματικός θερισμός ἔγινε ἐκεῖ πού δέν περιμενε κανείς, στή Σαμάρεια. Οἱ Σαμαρεῖτες παρακάλεσαν τόν Ἰησοῦν νά μείνει κοντά τους. Καὶ πραγματικά ἔμεινε ἐκεῖ δυό μέρες. "Ἐτσι δόθηκε ἡ εὐκαιρία σέ πολύ περισσότερους νά Τόν γνωρίσουν καὶ νά Τόν πιστέψουν, γιατί Τόν ἄκουσαν, Τόν είδαν καὶ δέχτηκαν τή μοναδική ἀλήθεια ὅτι δ Ἰησοῦς είναι ἀληθινά δ Σωτήρας τοῦ κόσμου, δ Χριστός.

Οἱ ἀνθρώπινες ἀντιλήψεις καὶ παραδόσεις πού είχαν οἱ Σαμαρεῖτες ἔμοιαζαν μέ τό φυσικό νερό, πού δέν μποροῦσε νά ξεδιψάσει τήν καρδιά τους. "Ολα αὐτά τά φυσικά ἀνθρώπινα στοιχεῖα ἔπειτε νά μεταμορφωθοῦν μέσα στή νέα πραγματικότητα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Μέσα στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού είναι ἡ Ἐκκλησία, δ ἀνθρωπος γεμίζει ἀπό τήν ἀληθινή γνώση τοῦ Θεοῦ. 'Η κοινωνία τῆς ἀγάπης Του κάνει ν' ἀναβλύζει στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἡ αἰώνια ζωή. Αὐτή τή γνώση τοῦ Θεοῦ, τήν ἀλήθεια καὶ τή ζωή δέχτηκε στήν καρδιά της καὶ ἡ γυναίκα τῆς Σαμάρειας. Σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ Σαμαρείτισσα βαφτίστηκε στό δνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ δνομάστηκε Φωτεινή. Κήρυξε τό Εὐαγγέλιο ὡς «ἰσαπόστολος», καὶ στήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορα Νέρωνα δρῆκε μαρτυρικό θάνατο. 'Η μνήμη της γιορτάζεται στίς 26 Φεβρουαρίου.

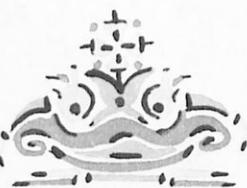
KEIMENA

Δοξαστικό τοῦ 'Εσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Σαμαρείτισσας ('Απόδοση)

Πλάι στό πηγάδι τοῦ Ἱακώβος δρῆκε δ Χριστός τή Σαμαρείτισσα κι Ἐκεῖνος πού μέ νέφη σκεπάζει ὅλη τή γῆ
νερό ἀπ' αὐτήν γυρεύει.

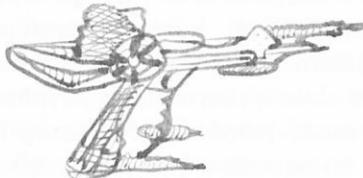
Τί θαῦμα! Αὐτός πού Τόν κρατοῦν οἱ φτέρουγες τῶν Χερονεῖμ
μέ μά γυναίκα ἀμαρτωλή ἐστάθη καὶ μιλοῦσε.
Νερό γυρεύει δ πού τή γῆ μές στά νερά ἐκρέμασε,

νερό γυρεύει ό πού σκορπά νερῶν πηγές καί λίμνες,
κοντά Του νά τραβήξει θέλοντας
αὐτήν πού πολεμώχαρος ἔχθρος τήν εἶχε ἀρπάξει,
καί νά τῆς δώσει ζωντανό νερό νά πιεῖ καί νά δροσίσει
τή φλόγα πού τήν ἔκαιγε φριχτά τῶν ἀνομιῶν της,
σάν μόνος πού σπλαχνίζεται κι ἀγαπᾶ τούς ἀνθρώπους.

‘Ο Κύριος διδάσκων. Τοιχογραφία του Μανουήλ Πανσέληνου στό Πρωτάτο του Αγίου Όρους, 14ος αι.

Ο ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ

37. Ὁ Χριστός Διδάσκαλος

Στά προηγούμενα μαθήματα είδαμε ότι ὁ Χριστός φανέρωνε τόν Ἑαυτό Του στούς ἀνθρώπους μέ τά θαύματά Του. Ἡ ἴδια ἀποκάλυψη ὅμως γινόταν καὶ μέ τή διδασκαλία Του. Ὁ Χριστός, ὡς μοναδικός Προφήτης καὶ Δάσκαλος, ἀποκάλυψε τό Πρόσωπό Του καὶ τήν ἀποστολή Του στόν κόσμο, γιά νά βοηθήσει τούς ἀκροατές Του νά πιστέψουν σ' Αὐτόν καὶ νά δεχτοῦν τή Βασιλεία Του.

Ὁ Χριστός ώς μοναδικός Διδάσκαλος—Προφήτης. Τά λόγια τοῦ Κυρίου ἔχουν μοναδικό κύρος, γιατί ἀποτελοῦν τή γνήσια ἔκφραση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Οἱ παλιοί Προφῆτες ἀντλοῦσαν στό κήρυγμά τους δύναμη ἀπό τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό ἀρχιζαν συχνά τό λόγο τους μέ τίς λεξεις: «Αὐτά λέει ὁ Κύριος, ὁ Θεός...» Στό κήρυγμα ὅμως τοῦ Χριστοῦ ἔχουμε κάτι διιζικά διαφορετικό. Ὁ Κύριος συχνά χρησιμοποιοῦσε τή φράση: «Ἀκούσατε ότι εἰπώθηκε ἀπό τούς παλιούς Προφήτες... Ἔγώ ὅμως σᾶς λέω...» Ποιός ἄλλος ἐκτός ἀπό τόν Ἰησοῦ θά μποροῦσε νά κάνει αὐτό τό διαχωρισμό καὶ νά τονίσει τόσο πολύ τά δικά Του λόγια; Μόνο ὁ Κύριος, γιατί ἡ διδασκαλία Του ἀφορᾶ τό πρόσωπο Του, γιατί Αὐτός εἶναι τό κέντρο καὶ τό περιεχόμενο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀνθρωποι πού τόν ἀκουγαν «ἔμεναν κατάπληκτοι, γιατί τούς δίδασκε σάν νά εἴχε θεία ἔξουσία κι ὅχι ὅπως δίδασκαν οἱ Φαρισαῖοι», μᾶς λέει ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος (1, 21-22). Αὐτή ἡ θεία ἔξουσία καὶ τό μοναδικό κύρος πήγαζαν ἀπό τό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου. Πήγαζαν ἀπό τό γεγονός ότι ὁ Χριστός εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, Μεσσίας καὶ Λυτρωτής τοῦ κόσμου.

‘Η διδαχή καιί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Καθώς ἀκουγαν οἱ Ἰουδαῖοι τά λόγια τοῦ Κυρίου, ἀναρωτιούνταν μεταξύ τους: «Τί εἶναι αὐτά τά παράξενα λόγια; Τί εἶναι αὐτή ἡ καινούρια διδασκαλία;» (Μάρκ. 1, 27). **‘Η διδασκαλία τοῦ Κυρίου λέγεται στό Εὐαγγέλιο «καινὴ διδαχὴ»,** γιατί εἶναι ἡ καινούρια, ἡ μοναδική ἀλήθεια, ὅπως γνήσια τῇ φανέρωσε στούς ἀνθρώπους δὲ Χριστός. Εἶναι τό φῶς πού ἔρχεται νά διαλύσει τά σκοτάδια τῆς ψυχῆς. Εἶναι ἡ δύναμη πού ἀλλάζει καιί μεταμορφώνει τή. ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα στό λόγο τοῦ Θεοῦ προσφέρει δὲ Χριστός τόν Ἐαυτό Του στούς ἀνθρώπους, σάν οὐράνιο μάννα, σάν ζωντανό νερό, σάν ἀλήθεια καιί ζωή. “Οποιος πιστεύει στά λόγια τοῦ Κυρίου δέχεται στήν καρδιά του Αὐτόν τόν ἔδιο τόν Ἰησοῦ καιί μετέχει στή Βασιλεία Του. Πώς ὅμως ἀνταποκρίνονται οἱ ἀνθρωποι στό λόγο τοῦ Θεοῦ καιί στό κήρυγμα τῆς Βασιλείας Του; Αὐτό μᾶς τό δείχνει ἡ παρακάτω παραβολή.

‘Η παραβολή τοῦ Σπορέα (Ματθ. 13, 1-23. Λουκ. 8, 4-15). Κάποτε ἦνας γεωργός βγῆκε νά σπείρει τό σιτάρι του. Καθώς λοιπόν γινόταν ἡ σπορά, ἔνα μέρος ἀπό τό σιτάρι ἔπεσε στό σκληρό καιί ἀκαλλιέργητο μονοπάτι. ‘Ο σπόρος ποδοπατήθηκε ἀπό τούς ἀνθρώπους καιί τά πουλιά τ’ οὐρανοῦ τόν κατάφαγαν. ”Άλλο μέρος τῆς σπορᾶς ἔπεσε ἀνάμεσα σέ πέτρες καιί, ἀφοῦ φύτρωσε, ξεράθηκε, γιατί δέν εἶχε ἀρκετό χῶμα καιί ύγρασία. “Ενα ἄλλο μέρος τοῦ σπόρου φύτρωσε ἀνάμεσα στ’ ἀγκάθια. ’Άλλα καθώς φούντωσαν τ’ ἀγκάθια, γέμισαν τόν τόπο κι ἐπνιξαν τό σιτάρι.

Τέλος, τό ὑπόλοιπο σιτάρι ἔπεσε σέ καλό καιί καλλιεργημένο χῶμα. Φύτρωσε κι ἔδωσε πολύ καρπό, ἀλλοῦ τριάντα φορές πιό πάνω, ἀλλοῦ ἔξήντα καιί ἀλλοῦ ἔφτασε στίς ἑκατό. Καί δὲ Κύριος τελείωσε τήν παραβολή μέ τήν παρατήρηση: «“Οποιος ἔχει αὐτιά ν’ ἀκούει, ἀς ἀκούει...» Δηλαδή, ὅποιος ἔχει ψυχική διάθεση καιί καρδιά ἀνοιχτή γιά ν’ ἀκούει τίς μεγάλες ἀλήθειες πού βγαίνουν ἀπό τά λόγια αὐτά, ἀς τίς ἀκούει...

Τό βαθύτερο νόημα τῆς παραβολῆς. Σ’ αὐτήν τήν παραβολή κρύβεται τό μυστήριο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ‘Ο καλός Σπορέας εἶναι δὲ Χριστός πού ἔρχεται στόν κόσμο, ὅπως δὲ γεωργός πηγαίνει στό χωράφι του. ‘Ο σπόρος εἶναι δὲ λόγος καιί ἡ ἀλήθεια γιά τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού προσφέρεται μέ ἀπλοχεριά στόν κόσμο.

Καί τό χωράφι είναι ή καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, πού κάνει νά καρποφορήσει ή ἀφήνει ἄκαρπο τό λόγο τοῦ Θεοῦ.

Τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ καί η Βασιλεία Του στὸν κόσμο θά συναντήσουν ἐμπόδια, ἀντιδράσεις καί ἀποτυχίες. "Αν δέν φέρει καρπούς δι λόγος τοῦ Χριστοῦ, αὐτό δέν θά ὀφείλεται στό Σπορέα οὕτε στή δύναμη τοῦ σπόρου, ἀλλά στή δεκτικότητα πού θά ἔχουν οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Αὐτά πρέπει νά τά ξέρουν οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, γιά νά μήν ἀπογοητεύονται. Στό τέλος, μέσα ἀπό τίς ἀπογοητεύσεις καί τά ἐμπόδια, θά ὁρθεῖ καί η πλούσια πνευματική σοδειά. Θά ύπαρξουν καί ἀνθρωποι πολλοί πού θά δεχτοῦν τό λόγο τοῦ Θεοῦ καί τό κήρυγμα τῆς Βασιλείας Του.

Ο λόγος τοῦ Θεοῦ καί οἱ διάφορες ὁμάδες τῶν ἀνθρώπων - ἀκροατῶν. Στήν παραβολή παρουσιάζονται τέσσερις ὁμάδες ἀνθρώπων πού ἀκοῦν τό λόγο τοῦ Θεοῦ καί ἀνταποκρίνονται ἀνάλογα. Ἐκεῖνοι πού μοιάζουν μέ τά πατημένα καί ἄγονα μονοπάτια, είναι οἱ ἀνθρωποι πού στέκονται ἀδιάφοροι μπροστά στό λόγο τοῦ Θεοῦ καί στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Παρασυμένοι στά ἔργα τοῦ πονηροῦ, ἀφήνουν ἄκαρπο τό λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα στίς καρδιές τους. "Ετσι μένουν γιά πάντα πνευματικά νεκροί.

Μέ τό χωράφι πού ἔχει λίγο χῶμα καί είναι γεμάτο πέτρες μοιάζουν οἱ ἀνθρωποι πού εὔκολα ἐνθουσιάζονται ὅταν ἀκοῦν τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Πιστεύουν γιά λίγο στό Χριστό, ἀλλά ή πίστη τους δέν ἔχει unctionές φίλες. "Ετσι στήν πρώτη δυσκολία, οἱ ἀνθρωποι αὐτοί ἔχενται τό Θεό. Ή πίστη τους μαραίνεται. Ἀποξενώνονται ἀπό τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί ἀπό τά μυστήρια. "Ετσι σιγά σιγά, πεθαίνουν ψυχικά, ἀφοῦ ἔκεδονται ἀπό τή ζωή πού δίνει δ Θεός:

"Ο τόπος μέ τά ἄγρια ἀγκάθια φανερώνει τούς ἀνθρώπους πού είναι ὑποδουλωμένοι στά πολλά χρήματα καί στίς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς. Δέχονται στήν ἀρχή τό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ή καρδιά τους είναι κολλημένη στά ὑλικά ἀγαθά. Ή ζωή τους πνίγεται μέσα στίς ἔγνοιες καί στίς ἀγωνίες. "Ετσι δ λόγος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ δέν καρποφορεῖ μέσα στήν ψυχή τους καί οἱ ἀνθρωποι χάνουν τό πιό πολύτιμο ἀπό τ' ἀγαθά τους. Παρά τά τόσα πλούτη τους, ζοῦνε δυστυχισμένοι.

΄Αλλά ίνπάρχουν καί καρδιές ὅπου μπορεῖ ν' ἀναπτυχθεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού μοιάζουν μέ το καλό καί καρπερό χωράφι· δέχονται τά λόγια τοῦ Χριστοῦ καί τά καλλιεργοῦν μέ ινπομονή. ᾖτοι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ φέρνει στήν καρδιά τους πλούσια καρποφορία. Ἡ ζωή τοῦ ἀληθινοῦ πιστοῦ γεμίζει ἀπό τά ἔργα τῆς ἀγάπης, μέ τά δποία δοξάζεται δ Θεός.

ΚΕΙΜΕΝΑ

΄Αν ἡ γῆ εἶναι καλή καί ὁ σποριάς ἔνας καί ἴδιοι οἱ σπόροι, γιατί ἄλλος σπόρος ἔδωσε καρπό ἑκατό φορές περισσότερο καί ἄλλος ἔξήντα καί ἄλλος τριάντα; Βλέπεις ὅτι αἰτία γι' αὐτό δέν εἶναι ὁ γεωργός, οὕτε οἱ σπόροι, ἄλλα ἡ γῆ πού τούς δέχεται; Καί ἐδῶ φαίνεται ἡ ἀγάπη γιά τόν ἄνθρωπο, γιατί δέν γυρεύει ἀπ' ὅλους νά δώσουν τίς ἴδιες ἀρετές, ἄλλα καί τούς πρώτους δέχεται καί τούς δεύτερους δέν τούς διώχνει καί στούς τρίτους δίνει χαρά... Κι οὕτε εἰπε ὅτι ἂν κάποιος δέν δώσει ἑκατό εἶναι χαμένος· ἄλλα καί αὐτός πού δίνει τά ἔξήντα σώζεται, καί ὅχι μονάχα αὐτός, ἄλλα κι ἐκεῖνος πού δίνει τά τριάντα. Καί τό 'κανε ἔτσι ὥστε ἡ σωτηρία νά γίνει εὔκολη ("Άγιος Ἰωάννης δ Χρυσόστομος").

38. Ή Καινή ἐντολή

Περιεχόμενο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Αὐτήν ἔφερε στόν κόσμο δ Χριστός μέ τή διδασκαλία Του, τό παράδειγμά Του καί τή σταυρική Του θυσία. Μέ τήν ἀγάπη, ὅλα στή ζωή τοῦ ἄνθρωπου ἀποκτοῦν καινούριο νόημα. Ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται στοργικός Πατέρας καί δ ἄνθρωπος γίνεται γιά τόν ἄλλον ἄνθρωπο ἀδεօφός.

΄Η ἀγάπη καί τό πλήρωμα τοῦ Νόμου (**Ματθ. 5, 17-20. 38-48**). Ό Χριστός εἰπε μιά μέρα σ' ἐκείνους πού Τόν ἄκουγαν: «Δέν ἡρθα νά καταργήσω τό νόμο τοῦ Μωυσῆ ἡ τούς προφῆτες, ἄλλα νά τούς δλοκληρώσω». Ἡ δλοκληρωση τοῦ Νόμου, γιά τήν δποία κάνει λόγο δ Χριστός, εἶναι ἡ ἀγάπη. Οι Φαρισαῖοι ἐρμήνευαν τό Νόμο

τυπικά καί ἔξωτερικά, χωρίς συμπόνια γιά τό συνάνθρωπο. ὜τε φαίνονταν στόν κόσμο δίκαιοι. Ἐλλά ἡ δικαιοσύνη τους ἀποδεικνύόταν στήν πράξη σωστή ἀπανθρωπιά, γιατί δέν εἶχε ἀγάπη. Ὁ Νόμος καταντοῦσε τελικά βασανισμός γιά τή ζωή τών ἀνθρώπων.

Ἄπο ἔναν τέτοιο βασανισμό ἦρθε νά μᾶς ἐλευθερώσει ὁ Χριστός. Μέσα στή Βασιλεία Του μαθαίνουμε ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὅποιος ἀγαπάει τό Θεό καί τό συνάνθρωπό του γίνεται πραγματικά ἐλεύθερος. Κι ἐκεῖνος πού ἐφαρμόζει τό νόμο τῆς ἀγάπης γίνεται ἀλλητινά «μεγάλος» στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη πού δίδαξε ὁ Χριστός οὔτε πού συγκρίνεται μέ τή στεγνή καί ψεύτικη «δικαιοσύνη» τῶν Φαρισαίων, γιατί ἔκεινάει ἀπό τό Θεό καί ἀγκαλιάζει ὀλόκληρο τόν κόσμο. Μόνο ὁ Χριστός μποροῦσε νά προσφέρει τό πρότυπο αὐτῆς τῆς τέλειας καί δίχως ὅρια ἀγάπης.

Ἡ εὐσπλαχνία καί τό ἔλεος (**Ιωάν. 8, 1-11**). Τό μεγαλύτερο μάθημα εὐσπλαχνίας καί συγνώμης τό δίνει ὁ Κύριος στό περιστατικό πού ἀκολουθεῖ: Μιά μέρα, ἐνῷ δίδασκε στό Ναό, οἱ Φαρισαῖοι ἔφεραν μπροστά του μιά γυναικά ἀμαρτωλή λέγοντας: «Διδάσκαλε, ὁ Μωυσῆς εἶπε ὅτι γυναικες ἀμαρτωλές σάν κι αὐτήν πρέπει νά θανατώνονται μέ λιθοβολισμό. Ἐσύ τί λές;» Ὁ Ἰησοῦς κατάλαβε ὅτι πρόθεσή τους ἦταν νά τόν φέρουν σέ δύσκολη θέση καί ὅχι νά λύσουν τήν ἀπορία τους. Ἐσκυψε στό χῶμα καί ἔγραφε μέ τό δάχτυλο. Ἐπειτα σήκωσε τό κεφάλι καί τούς εἶπε: «Ὅποιος εἶναι ἀναμάρτητος, ἄς φίξει τήν πρώτη πέτρα». Οἱ Φαρισαῖοι ἀπόρησαν. Ἀμίλητοι ἀρχισαν νά φεύγουν, ἀφήνοντας τή γυναικά μόνη μπροστά στόν Κύριο. Κι Ἐκεῖνος, στηρώνοντας τό κεφάλι, τή ρώτησε: «Γυναίκα, δέν σέ καταδίκασε κανείς;» «Κανείς» ἀπάντησε ἔκεινη. «Πήγαινε καί στό ἔξης μήνιν ἔναναμαρτίσεις» τής εἶπε ὁ Κύριος.

Αὐτός ὁ τρόπος πού ἀντιμετώπισε ὁ Ἰησοῦς τόν ἀμαρτωλό ἀνθρωπο ἦταν κάτι καινούριο γιά τούς Φαρισαίους καί ἐντελώς ἀκατανόητο. Ὁ Χριστός, δ μόνος ἀναμάρτητος, εἶναι γεμάτος ἔλεος γιά κάθε ἀμαρτωλό. Αὐτόν ἦρθε ν' ἀναζητήσει καί νά σώσει καί ὅχι ἔκεινους πού, ὅπως οἱ Φαρισαῖοι, περηφανεύονται γιά τή δικαιοσύνη τους.

Ἡ ἀγάπη καί ἡ ἄφεση τῶν ἀμαρτιῶν (**Λουκ. 7, 36-50**). Κάποτε πάλι ὁ Κύριος ἦταν καλεσμένος στό σπίτι τοῦ Φαρισαίου Σίμωνα.

Στήν ώρα τοῦ δείπνου, μπῆκε μέσα μιά γυναίκα, γνωστή γιά τήν ἀμαρτωλή ζωή της, κρατώντας ἓνα ἀλαβάστρινο δοχεῖο μέ μύρο. Γονάτισε πίσω ἀπό τὸν Ἰησοῦν καὶ κλαίγοντας ἔδρεχε τὰ πόδια του μέ τά δάκρυα της, τά ἄλειψε μέ μύρο καὶ τά σκούπιζε μέ τά μακριά μαλλιά της.

Ο Σίμωνας, ἀσυγκίνητος Φαρισαῖος, ἀναλογίζεται ὅτι δ Ἰησοῦς δέν εἶναι δυνατόν νά εἶναι προφήτης, γιατί διαφορετικά θά γνώριζε τή ζωή τῆς γυναικας αὐτῆς καὶ θά τήν ἔδιωχνε. Ο Κύριος διαβάζει τίς σκέψεις τοῦ Σίμωνα καὶ προσπαθεῖ νά τὸν βοηθήσει νά καταλά-
βει τί σημαίνει ἀγάπη κι εὐγνωμοσύνη. Τοῦ λέει λοιπόν τήν ἰστορία γιά κάποιο δανειστή, πού χάρισε σ' ἓνα χρεοφειλέτη 50 δηνάρια καὶ σ' ἓναν ἄλλον 500 δηνάρια. «Ποιός ἀπό τοὺς δύο χρεοφειλέτες, ρωτάει τό Σίμωνα δ Ἰησοῦς, θά νιώσει στήν καρδιά του πιό μεγάλη ἀγάπη γιά τό φιλάνθρωπο δανειστή;» Καί δ Σίμωνας ἀπαντᾷ: «Μά εἶναι φανερό· ἐκεῖνος δ χρεοφειλέτης στόν δποῖο χάρισε δ δανει-
στής τά περισσότερα».

Ἐτσι ἔφτασε δ Χριστός στό κρίσιμο σημεῖο. Ή μικρή ἰστορία ἔχει σχέση μέ τή γυναίκα αὐτή καὶ μ' ὅλο τὸν κόσμο. Ο Θεός, σάν φιλάνθρωπος δανειστής, χαρίζει ὅλα τά χρέη καὶ συγχωρεῖ δσους μετανοοῦν. Ή βασιλεία Του εἶναι ἓνα πέλαγος ἀγάπης καὶ φι-
λανθρωπίας. Γι' αὐτό καὶ οἱ ἀμαρτωλοί κλαίνε ἀπό εὐγνωμοσύνη, καθώς δ Θεός τούς δέχεται στή Βασιλεία Του καὶ συγχωρεῖ τίς ἀμαρτίες τους τίς πολλές. Τότε δ Χριστός δίνει τό μεγάλο μάθημα στό Σίμωνα: «Βλέπεις αὐτή τή γυναίκα, Σίμωνα; Μπῆκα στό σπίτι σου καὶ νερό δέν μοῦ ἔδωσες νά πλύνω τά πόδια μου. Ἐνῶ αὐτή ή γυναίκα τά ἔπλυνε μέ τά δάκρυα της καὶ τά σκούπισε μέ τά μαλλιά της. Φίλημα δέ μοῦ ἔδωσες ὅπως δρίζει ή συνήθεια. Ἐνῶ αὐτή δέν ἔπαιψε νά καταφιλεῖ τά πόδια μου. Δέν ἔβαλες λάδι στό κεφάλι μου, κι ἐκείνη ἄλειψε μέ μύρο τά πόδια μου. Γι' αὐτό σοῦ λέω ὅτι συγχωρέθηκαν οἱ πολλές της ἀμαρτίες· ή μεγάλη ἀγάπη της τό δείχνει».

Καί δ Ἰησοῦς, ἀφοῦ στράφηκε πρός τή γυναίκα τῆς λέει: «Συγχωροῦνται οἱ ἀμαρτίες σου. Η πίστη σου σ' ἔσωσε. Πήγαινε στό καλό καὶ ή εἰρήνη τοῦ Θεοῦ νά εἶναι πάντα στήν καρδιά σου...» Η ἀγάπη στόν ἔχθρό. Αφοῦ ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ φέρνει τέτοιο ξεχείλισμα ἀγάπης, οἱ ἀνθρωποι πού δέχονται τό κήρυγμα τοῦ

Χριστοῦ καὶ μπαίνουν στή Βασιλεία Του πρέπει νά ἔχουν στήν καρδιά τους κάτι ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Αὐτή ἡ ἀγάπη καταργεῖ τήν παλιά δικαιούσνη καὶ τή στενή καρδιά τῶν Φαρισαίων. Ὁ μωσαϊκός Νόμος, γιά νά περιορίσει τήν ἄγρια ἐκδικητικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὅριζε «ὅφθαλμόν ἀντί ὅφθαλμοῦ καὶ ὁδόντα ἀντί ὁδόντος». Μέ ἄλλα λόγια, δ φταίχτης καὶ δ ἔνοχος ἔπρεπε νά τιμωρηθοῦν μέ δ, τι ἀκριβῶς εἶχαν κάνει στό συνάνθρωπό τους. Ὁ ἀνθρωπός ὅμως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ πρέπει νά ξεπερνᾶ τήν ἐκδικητικότητα. Ὁχι μονάχα αὐτό, ἀλλά καὶ νά μπορεῖ νά συγχωρεῖ ἐκείνους πού τοῦ ἔφταιξαν. «Ἄν κανείς σέ χτύπησε, λέει δ Χριστός, ἂν κανείς σέ ἀδίκησε, θά πρέπει νά ἔχεις πλατιά καρδιά καὶ νά τόν συγχωρέσεις. Καὶ ἂν αὐτός εἶναι ἐχθρός σου, θά πρέπει νά τόν ἀγαπᾶς καὶ νά προσεύχεσαι γι' αὐτόν καὶ νά τόν εὐεργετεῖς ἀκόμη».

Ἡ ἡθική τῶν Φαρισαίων ἔλεγε νά ἔχει κανείς ἀγάπη γιά ὅποιον τόν ἀγαπᾶ καὶ εἶναι πιστός του φίλος. Ἐνῷ ἡ ἀγάπη τοῦ χριστιανοῦ δέν πρέπει νά ἔχει ὅρια. «Οπως δέν ἔχει ὅρια ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού «στέλνει τόν ἥλιο Του σέ πονηρούς καὶ ἀγαθούς καὶ δρέχει γιά δικαίους καὶ ἀδίκους». Μέ μιά τέτοια ἀγάπη γίνεται δ καθένας τέλειος καὶ μοιάζει μέ τόν τέλειο, τόν οὐρανιό Θεό.

KEIMENA

Δοξαστικό τοῦ "Ορθρού τῆς Μεγάλης Τετάρτης, Τροπάριο Κασσιανῆς (Απόδοση)

Κύριε,
ἡ γυναίκα πού ἔπεσε σέ πολλές ἀμαρτίες
καθώς αἰσθάνθηκε Θεός πώς ἡσούν
παίρνει τή θέση μυροφόρας καὶ θρηνώντας
Σοῦ φέρνει μύρα πρίν ἀπ' τήν ταφή Σου.

Καί λέει: ἀλίμονο, τί νύχτα ἐντός μου νιώθω,
μιά παραξάλη ἀκόλαστη,
τό σκοτεινό κι ἀφέγγαρο τῆς ἀμαρτίας τόν πόθο.
Γίνε μου καταδεχτικός στ' ἀστείρευτα δάκρυα μου,
Ἐσύ πού κάνεις σύγνεφο τό κύμα τοῦ πελάγου.

Σκύψε ν' ἀκούσεις πῶς πικρά ἀναστενάει ἡ καρδιά μου,
Ἐσύ πού γιά νά σαρκωθεῖς τά οὐράνια ἔγειρες χάμου.

Τ' ἀμόλυντά Σου πόδια θά θερμοφιλήσω
καί μέ πλεξοῦδες ἔπλεκες πάλι θά τά σφουγγίσω,
πού ν̄ Ἔνα στόν Παράδεισο, σάν ἀκονσε τόν ἥχο τους
ώς βάδιζες τό δειλινό, κρύφτηκε τρομαγμένη.

Τίς ἀμαρτίες μου τίς πολλές καί τήν ἀπύθμενη ἄδυνσσο
πού ν̄ ναι ν̄ δική Σου κρίση
ποιός θά τά δεῖ Σωτήρα μου πού σώζεις τήν ψυχή μου
καί ποιός θά τά ἐρευνήσει;

Ἐμέ τή δούλη Σου μή μέ καταφρονέσεις
Ἐσύ πού ἀμέτρητη τήν εὐσπλαχνία ἔχεις.

39. Τά πετεινά καί τά κρίνα

Μέσα στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εῖδαμε νά ἀποκαλύπτεται τό πέλαγος τῆς ἀγάπης, τῆς συγνώμης καί τῆς καλοσύνης τοῦ Θεοῦ. Καθώς δ ἄνθρωπος ζεῖ μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἔπειρνάει ὅλους τούς φόβους του, γιατί ἔρει δτὶ δέν εἰναι μόνος κι ἔφημος στόν κόσμο. Ἡ καρδιά του γεμίζει ἀπό ἔνα αἰσθημα βαθιᾶς ἐμπιστοσύνης, γιατί πιστεύει στήν πρόνοια καί στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

‘Η πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά τόν κόσμο (Ματθ. 6, 19-34). Γιά τήν πρόνοια καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δ Κύριος μίλησε μ' ἔναν τρόπο πολύ ἀπλό. Μᾶς δίδαξε δτὶ δ Θεός, ἀφοῦ ἔφτιαξε τόν κόσμο, δέν τόν ἄφησε στήν τύχη του, ἀλλά, ως Θεός-Πατέρας, ἀγκαλιάζει μέ τήν ἀγάπη Του ὅλη τήν κτίση. Τά λόγια τοῦ Χριστοῦ γιά τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ είναι ζωντανά καί πειστικά: «Κοιτάξτε τά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ, λέει στούς ἀκροατές του δ Ιησοῦς, οὔτε σπέρνουν, οὔτε θερίζουν, οὔτε μαζεύουν τόν καρπό στίς ἀποθήκες. Κι ὅμως δ Ὁὐρανίος Πατέρας μας δέν τά ἀφήνει νηστικά! Παρατηρεῖτε μέ πολλή προσοχή πῶς μεγαλώνουν τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Οὔτε

κουράζονται ούτε γνέθουν. Κι όμως, ούτε δ' θασιλιάς δ' Σολομώντας σ' δλη του τή λαμπρότητα δέν ήτανε ντυμένος σάν ἔνα ἀπό τά λουλούδια αὐτά!» Ὁν λοιπόν τά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ τά τρέφει δ' Θεός καὶ τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ τά ντύνει μέ τόση διμορφιά καὶ δόξα, πόσο περισσότερο θά φροντίζει γιά τόν ἄνθρωπο, πού τόν ἔπλασε «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσίν» Του.

Ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἄνθρωπου στούς ἐπίγειους θησαυρούς. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἔχονται συχνά τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ δέν πιστεύονται στήν ἀγάπη Του. Γι' αὐτό κυριεύονται ἀπό ἔνα βαθὺ αἰσθῆμα φόβου καὶ ἀνασφάλειας μπροστά στίς δυσκολίες τῆς ζωῆς καὶ θέλουν ἀπό κάπου νά πιαστοῦν γιά νά αἰσθάνονται σιγουριά. Ἔτσι νομίζουν ὅτι ἀσφάλεια καὶ σιγουριά δρίσκουν στά χρήματα καὶ στούς ἐπίγειους θησαυρούς. Ρίχνονται λοιπόν μ' ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά ἀποκτήσουν χρήματα, σπίτια, περιουσίες. Καὶ αὐτός δ' ἀδιάκοπος ἀγώνας είναι μιά ὑποδούλωση χωρίς τελειωμό.

Τό παράξενο είναι ὅτι, παρ' ὅλους τούς θησαυρούς πού μαζεύει, δ' ἄνθρωπος αἰσθάνεται καὶ πάλι φοβισμένος. Ἡ καρδιά του είναι καὶ πάλι γεμάτη ἀνησυχία, φόβο καὶ ἀγωνία. Χίλιες δυό σκέψεις καθημερινά τόν βασανίζουν: Πῶς θά προστατέψει ὅλα αὐτά τά πλούτη ἀπό τούς κλέφτες καὶ τούς κακοποιούς. Πῶς θά τά ἀξιοποιήσει μέ νέες ἀγορές. Πῶς θά τά ἀσφαλίσει σέ μεγάλες Τράπεζες... «Οσο πιό πολλά ἀποκτᾶ, τόσο οἱ ἔγνοιες του μεγαλώνουν. Ἔτοι χάνει ἐντελῶς δ' ἄνθρωπος τήν ἐσωτερική του ἡρεμία, μπλεγμένος σ' ἔνα φαῦλο κύκλο, χωρίς νά δρίσκει πουθενά διέξodo.

Ἡ Βασιλεία καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐλευθερώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τίς μέριμνες καὶ τίς ἀγωνίες. Ἀπό αὐτή τή βασανιστική κατάσταση ἔχεται νά ἐλευθερώσει τούς ἄνθρωπους δ' Χριστός. Στιγματίζει τήν υποδούλωση στά ὑλικά ἀγαθά καὶ καλεῖ ὅλους νά προσπαθήσουν νά ἐλευθερωθοῦν πνευματικά: «Μή μαζεύετε μέ ἀπληστία καὶ πλεονεξία ὑλικούς θησαυρούς, διδάσκει, καὶ μήν κολλάτε τήν καρδιά σας πάνω σ' αὐτούς. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά ζητᾶτε πρῶτο είναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ».

Μέσα στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀνακαλύπτουν τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ—Πατέρα, πού είναι δ' ἀληθινός καὶ αἰώνιος θησαυρός. Αὐτή ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ φέρνει ἔνα αἰσθῆμα βαθιάς ἐμπιστοσύ-

νης, κάτι σάν αύτό πού νιώθει τό μικρό παιδί κοντά στό στοφγικό πατέρα του. Ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νά μή φοβᾶται πιά, ἀφοῦ ὅλη του τή ζωή τήν ἐμπιστεύεται στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Οὕτε ἀνησυχίες καὶ ἀγωνίες, τί θά φάει καὶ πῶς θά ντυθεῖ, ἔχει δ ἄνθρωπος πού πιστεύει στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Βλέπει τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ στά κρίνα τοῦ ἀγροῦ καὶ στά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ καρδιά του γεμίζει ἀπό βαθιά εἰρήνη. Κι ἂν ἔρθουν δοκιμασίες καὶ ἀτυχήματα σάν ἄγοια ἀνεμοθύελλα, δ ἄνθρωπος δέν φοβᾶται, γιατί πιστεύει στό Χριστό. Αύτό τόν κάνει νά αἰσθάνεται σάν νά ἔχει θεμελιώσει τή ζωή του πάνω σέ δράχο ἀμετακίνητο. Ἡ ζωή τοῦ ἄνθρωπου πού ξεῖ μέσα στήν πίστη τοῦ Χριστοῦ μοιάζει μ' ἐκεῖνο τό σπίτι πού λέει δ Χριστός στό Εὐαγγέλιο. «Κατεβαίνει ἡ δροχή κι ἔρχονται καταπάνω του τά ποτάμια. Λυσσομανᾶ δ ἀγέρας καὶ πέφτει μέ δρμη πάνω στό σπίτι. Κι δώρος, ἐκεῖνο δέν γκρεμίζεται, γιατί είναι θεμελιωμένο πάνω σέ πέτρα ἀσάλευτη...» (Ματθ. 7, 24-25).

Μέσα λοιπόν στήν πίστη καὶ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δ ἄνθρωπος γίνεται ἐλεύθερος καὶ δυνατός. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ γεμίζει τόν ἄνθρωπο μέ πλούτη ἀληθινά. Γι' αύτό κι δ Χριστός συμδούλευε τούς μαθητές Του: «Μήν ἔχετε βασανιστικές ἀγωνίες γιά τή ζωή... Ζητάτε πρῶτα τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε ὅλα τ' ἄλλα – τροφή, ἔνδυμα, ὑγεία, πρόδοσ – θά ὁρθοῦν σάν δῶρα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ».

“Ολα αυτά είναι βέβαια ἀναγκαῖα, ἄλλα ἔχουν ἀξία σχετική. Ποτέ δέν πρέπει νά γίνουν στόν ἄνθρωπο ἀντικείμενο λατρείας. Ἐκεῖνο πού ἔχει ἀπόλυτη ἀξία καὶ ἀναφαίρετη είναι σύγουρα ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ πρός τά ἐκεὶ πρέπει νά σκοπεύει δ ἀγώνας τοῦ ἄνθρωπου.

40. Τά τάλαντα

‘Η παραβολή τῶν ταλάντων (Ματθ. 25, 14-30). “Ενας ἄνθρωπος δίκαιος καὶ καλός ἐτοιμαζόταν νά κάνει ταξίδι μακρινό. Κάλεσε λοιπόν τους ὑπηρέτες του καὶ τούς ἐμπιστεύτηκε τὴν περιουσία του. Στόν πρώτο ἔδωσε πέντε τάλαντα, στόν ἄλλο δύο καὶ στόν τρίτο ἕνα. Καὶ ἀφοῦ τούς συμβούλεψε νά αὐξήσουν, σάν σοφοί διαχειριστέσ, τό ἀρχικό ποσό, ἔφυγε γιά τό μακρινό ταξίδι του.

‘Ο πρώτος ὑπηρέτης ρίχτηκε μέ προθυμία στή δουλειά. “Ἐβαλε τά δυνατά του, ἐργάστηκε σκληρά καὶ τά πέντε τάλαντα τά ἔκανε δέκα. Τό ἕδιο ἔκανε καὶ ὁ ὑπηρέτης πού είχε πάρει τά δύο τάλαντα. Διούλεψε μέ δρεξη πολλή καὶ σύντομα διπλασίασε τά δύο τάλαντα. ‘Ο τρίτος ὑπηρέτης ὅμως δέν ἔκανε τίποτα γιά νά αὐξήσει τό ἀρχικό κεφάλαιο. “Εσκαψε στή γῆ κι ἔχωσε τό τάλαντο ὅσο μποροῦσε πιό βαθιά.

“Υστερα ἀπό καιρό, γύρισε ὁ Κύριος καὶ ζήτησε ἀπό τούς διαχειριστές λογαριασμό. ‘Ο πρώτος ὑπηρέτης λέει στόν Κύριο μέ χαρά: «Κύριε, μοῦ ἐμπιστεύτηκες πέντε τάλαντα. Κοίταξε, μέ βάση αὐτά πού μοῦ ἔδωσες, κέρδισα ἄλλα πέντε». ‘Ο Κύριος χάρηκε πολύ γιά τήν προθυμία πού ἔδειξε ὁ ὑπηρέτης του ὁ πιστός καὶ τόν δράβευσε πλούσια. «Εὖγε, ὑπηρέτη μου καλέ καὶ πιστέ. Ἀποδείχτηκες πιστός στά λίγα πού σοῦ ἔδωσα, σέ κάνω μέτοχο καὶ στά πλούτη τά πολλά. “Εμπα λοιπόν στή χαρά τοῦ Κυρίου σου».

“Υστερα πλησιάζει ὁ δεύτερος ὑπηρέτης, λέει τά ἕδια λόγια μέ τόν πρώτο καὶ φέρνει τό κέρδος ἀπό τά δύο τάλαντα. ‘Ο Κύριος ὑποδέχεται καὶ αὐτόν μέ τόν ἕδιο ἀκριβῶς τρόπο. «Εὖγε, ὑπηρέτη μου καλέ καὶ πιστέ. Ἀποδείχτηκες πιστός στά λίγα, σέ κάνω μέτοχο καὶ στά πολλά. “Εμπα λοιπόν στή χαρά τοῦ Κυρίου σου».

‘Ο τρίτος ὑπηρέτης στέκεται μπροστά στόν Κύριο καὶ μέ τρόπο ἀσχημό λέει: «Κύριε, ἥξερα ὅτι είσαι ἄνθρωπος σκληρός, θερίζεις ἐκεῖ πού δέν ἔσπειρες καὶ μαζεύεις ἐκεῖ πού δέ σκόρπισες. Ἐπειδή λοιπόν φοβήθηκα, πήγα κι ἔκρυψα τό τάλαντο στή γῆ. Νά το λοιπόν, αὐτό πού είναι δικό σου, πάρ’ το». Τότε ὁ Κύριος τοῦ λέει: «Πονηρέ ὑπηρέτη καὶ τεμπέλη. Ἀφοῦ ἥξερες ὅτι θερίζω ἐκεῖ πού δέν σπέρων καὶ μαζεύω ἐκεῖ πού δέν σκορπίζω, ἔπρεπε νά καταθέσεις τουλάχιστο τά χρήματα στήν Τράπεζα, ὥστε ὅταν γυρίσω νά πάρω τό τάλαντό μου μέ τόκο. Πάρτε του λοιπόν τό τάλαντο καὶ

δῶστε το σ' αὐτόν πού ἔχει τά δέκα. Γιατί σ' ἐκεῖνον πού αὐξάνει τά τάλαντά του θά τοῦ δοθοῦν κι ἄλλα καὶ θά τοῦ περισσέψουν. Ἀπό ἐκεῖνογ δώμας πού δέν ἔκανε τίποτα γιά νά τά αὐξήσει, καὶ αὐτό τό λίγο πού τοῦ δόθηκε θά τοῦ ἀφαιρεθεῖ. Κι αὐτόν τόν ἄνθρωπο πάρτε τον μακριά ἀπό τή χαρά τῆς Βασιλείας μου».

Τό βαθύτερο νόημα τῆς παραβολῆς. Στήν παραβολή αὐτή φαίνεται ή ἐμπιστοσύνη πού δείχνει στούς ἄνθρωπους δ Θεός. "Οπως δ Κύριος τῆς παραβολῆς, ἔτοι κι δ Θεός κάνει τούς ἄνθρωπους ὑπεύθυνους διαχειριστές τῆς περιουσίας Του. Καὶ ή πολύτιμη περιουσία πού ἐμπιστεύεται στούς ἄνθρωπους δ Θεός είναι ή ὑπαρξή τους, στολισμένη μέ ποικιλα ψυχικά καὶ σωματικά χαρίσματα. Ἡ ζωή, ή οὐγεία, οἱ πνευματικές ίκανότητες, οἱ ψυχικές ἀρετές, τά καλλιτεχνικά χαρίσματα είναι μερικά ἀπό τά πλούτη πού δίνει μέ απλοχειρία δ Θεός στόν κάθε ἄνθρωπο.

Οἱ ἄνθρωποι δώμας, δῶπως καὶ οἱ ὑπηρέτες τῆς παραβολῆς, δέν κάνουν δλοι τήν ἴδια χρήση τῶν ταλάντων τους. Ἄλλοι ἀποδείχνονται σοφοί διαχειριστές σάν τούς δυό πιστούς ὑπηρέτες, δέχονται μέ προθυμία καὶ ζῆλο τό ἔργο πού τούς δόθηκε ἀπό τό Θεό καὶ δουλεύουν ὑπεύθυνα γιά ν' αὐξήσουν καὶ ν' ἀξιοποιήσουν τά χαρίσματά τους. Ἔνω ἄλλοι, σάν τόν τρίτο ὑπηρέτη, καταχωνιάζουν στή γῆ καὶ ἀχρηστεύουν δποιο τάλαντο κι ἄν ἔχουν.

Ἡ καλλιέργεια τῶν ταλάντων ἀπό τόν ἄνθρωπο. Τά χαρίσματα λοιπόν πού ἔχουμε καὶ ή συναίσθηση ὅτι μᾶς τά ἐμπιστεύτηκε δ Θεός γεμίζουν τήν ψυχή μας μέ ἔνα αἴσθημα εὐθύνης. Ξέρουμε ὅτι δ Θεός θά περιμένει νά δεῖ τήν προκοπή μας. Πότε δώμας διαχειρίζεται δ ἄνθρωπος σωστά, σάν ἀκριβή περιουσία, τά χαρίσματα πού τοῦ ἔδωσε δ Θεός;

1. "Οταν ἀναγνωρίζει ὅτι κάθε τάλαντο καὶ χάρισμα πού ἔχει είναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Μέ τό Βάπτισμα καὶ τό Χρίσμα, γεμίζει δ ἄνθρωπος μέ δλες τίς χάρες τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, γίνεται ιερέας, βασιλιάς καὶ προφήτης μέσα στόν κόσμο, πολίτης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ μέλος τῆς Ἐκκλησίας Του.

2. "Οταν δουλεύει καὶ κοπιάζει μέ χαρά στή ζωή του ὥστε νά αὐξήσει τά χαρίσματα αὐτά καὶ νά τά ἀναπτύξει. Ἡ μελέτη, ή προσευχή, δ φωτισμός καὶ ή χάρη τοῦ Θεοῦ, πού δλοι παίρνουμε

μέσα στήν Ἐκκλησία, μᾶς βοηθοῦν στήν καλλιέργεια τῶν χαρισμάτων μας.

3. "Οταν προπάντων προσφέρουμε τά χαρίσματά μας στούς ἄλλους ώς ἀγάπη. Τότε μόνο κάθε τάλαντο γίνεται χάρισμα ἀληθινό, ὅταν μ' αὐτό ὑπηρετοῦμε τούς συνανθρώπους μας γιά τή δόξα τοῦ Θεοῦ. Μέ αὐτό τόν τρόπο ἐργάστηκαν τά χαρίσματά τους οἱ ἄγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά νά ὑπηρετήσουν τούς ἀνθρώπους ώς ἀδελφούς καί νά δοξάσουν τό Θεό.

"Αν λοιπόν, ἀπό ἀμέλεια ἡ τεμπελιά, δέν πάρουμε στά σοβαρά τή ζωή μας κι ἂν δέν καλλιεργήσουμε τά χαρίσματά μας γιά νά ὑπηρετήσουμε τούς ἀδελφούς μας, θά ἀποδειχτοῦμε «ἄχρηστοι» γιά τό Θεό καί τούς ἀνθρώπους. "Αν ὅμως καλλιεργοῦμε καί προσφέρουμε τά χαρίσματά μας ώς ἀγάπη, θά ζοῦμε ἀπό τώρα μέσα στόν πλούτο τῆς ζωῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

KEIMENA

('Απόδοση)

Δοξαστικό τῶν Ἀποστίχων τοῦ Ὁρθρου τῆς Μεγάλης Τρίτης

Νά, ψυχή μου, ὁ Κύριος σοῦ ἐμπιστεύεται τό τάλαντο.

Δέξου μέ δέος τό χάρισμα, δάνεισε σ' Αὐτόν πού στό δωσε,
μοίρασε στούς φτωχούς κι ἀπόκτησε φίλο τόν Κύριο.

Γιά νά σταθεῖς στά δεξιά Του ὅταν θά ρθει μέ δόξα
καί ν' ἀκούσεις τήν καλότυχη φωνή:

"Ελα ὑπηρέτη μου καί μπές στή χαρά τοῦ Κυρίου σου.

Κι ἐμένα πού πλανήθηκα, Σωτήρα,
κάνε με ἔξι γιά τή χαρά αὐτή,
ἀπ' τή μεγάλη Σου εὐσπλαχνία.

'Απόστιχο ἰδιόμελο ἀπό τόν Ὁρθρο τῆς Μ. Τρίτης

*Πιστοί ἐλάτε πρόθυμα
στή δούλεψη νά μποῦμε τοῦ Κυρίου,
γιατί στούς δουλευτάδες Του
τόν πλοῦτο Του μοιράζει.
Κι ἀνάλογα δ καθένας ἃς πληθύνουμε
τό τάλαντο τῆς χάρης.*

‘Ο ἔνας ἄς γίνεται σοφός μέ τά καλά του τά ἔργα
ό ἄλλος ἄς διακονεῖ μέ γενναιοδωρία,
τό λόγο τοῦ Θεοῦ ὁ πιστός στόν ἄμαθο ἄς μαθαίνει
κι ό ἄλλος τόν πλοῦτο του ἄς σκορπᾶ σ’ ἐκείνους πού πεινᾶνε.
Γιατί ἔτσι, ὅσα μᾶς δόθηκαν, διπλά, τριπλά θά γίνονται.
Κι ἀφοῦ διαχειριστές πιστοί τῆς χάρης θά φανοῦμε
μές στοῦ Κυρίου τή χαρά νά μποῦμε θ’ ἀξιωθοῦμε.
Αὐτή τή χαρά δῶσε μας Χριστέ πού εἰσ’ ὁ Θεός μας
καί τούς ἀνθρώπους ἀγαπᾶς.

41. ‘Ο Καλός Σαμαρείτης

‘Η ἀφορμή τῆς παραβολῆς. Κάποτε ἔνας δάσκαλος καί ἐρμηνευτής τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου πλησίασε τό Χριστό καί Τόν ρώτησε τί ἔπρεπε νά κάνει γιά νά κερδίσει τήν αἰώνια ζωή. Βέδαια δ Νομικός αὐτός, ὅπως καί κάθε ἄλλος Ἰουδαίος, ἤξερε τήν ἀπάντηση. “Ομως κάνει τό ἐρώτημα αὐτό στό Χριστό, γιά νά Τόν φέρει σέ σύγκρουση μ’ αὐτά πού δίδασκαν οἱ Γραμματεῖς καί οἱ Φαρισαῖοι.

‘Ο Κύριος, σάν καρδιογνώστης πού εἶναι, γνωρίζει τίς βαθύτερες σκέψεις τοῦ Νομικοῦ. Βλέπει δτι πίσω ἀπ’ αὐτόν κρύβονται οἱ Φαρισαῖοι πού διαστρεβλώνουν τό Νόμο, καί ψάχνουν νά δροῦν εὔκαιριά νά Τόν κατηγορήσουν γιά παραβάτη τοῦ Νόμου. Γι’ αὐτό, ἀντί ν’ ἀπαντήσει, γίνεται Αὐτός ἔξεταστής καί ρωτάει τό δάσκαλο καί ἐρμηνευτή τοῦ Νόμου: «Τί γοράφει δ Νόμος σχετικά μ’ αὐτό; ‘Εσύ πού ἐρευνᾶς, τί ἔχεις διαβάσει ἐκεῖ καί ποιά ἔξηγηση δίνεις;» ‘Ο Νομικός ταπεινωμένος ἀπαντᾶ: «Ν’ ἀγαπᾶς τό Θεό μ’ ὅλη σου τήν καρδιά καί τήν ψυχή καί τή δύναμη καί τό νοῦ, καί τόν πλησίον σου σάν τόν ἔαυτό σου». Καί δ Ἰησοῦς, μέ τό κύρος τοῦ μοναδικοῦ Δασκάλου, λέει στό Νομικό: «Σωστά ἀπάντησες. Ἐφάρμοσέ τα αὐτά στήν καθημερινή ζωή σου καί θά ξήσεις αἰώνια».

Τώρα δ ἐρμηνευτής τοῦ Νόμου αἰσθάνεται σχεδόν ντροπιασμένος. Γιά νά δικαιολογηθεῖ κάπως, ρωτάει τόν Ἰησού: «Καί ποιός εἶναι δ πλησίον μου;» Ἔτσι δρίσκει δ Χριστός τήν εύκαιριά νά

ἀποκαλύψει στούς ἀνθρώπους τί σημαίνει ν' ἀγαπάει κανείς τόν πλησίον του σάν τόν ἑαυτό του.

‘Η διήγηση καὶ τὰ πρόσωπα (Λουκ. 10, 25-37). Λέει, λοιπόν, τήν ἔξῆς παραδολή: “Ἐνας ἀνθρωπος κατηφόριζε ἀπό τά Ἱεροσόλυμα στήν Ἱεριχώ. Καθώς περνοῦσε μέσα ἀπό βούνα καὶ χαράδρες, ἔπεισε στά χέρια ληστῶν πού, ἀφοῦ τόν γύμνωσαν καὶ τόν πλήγωσαν, τόν παράτησαν ἐκεῖ μισοπεθαμένο.

Κατά τύχη περνοῦσε ἀπό αὐτό τό δρόμο ἔνας ἱερέας. Εἶδε τόν πληγωμένο καὶ κατάλαβε ἀπό τά δούχα του ὅτι ἦταν συμπατριώτης του. Σύμφωνα μέ τό Νόμο ἔπρεπε νά τόν βοηθήσει. “Ομως δ τόπος ἦταν ἔρημος. “Ισως σέ λίγο νά ξαναδραγάνων οἱ ληστές. Κρύος φόδος κυρίεψε τόν ἱερέα, σκέφτηκε τόν ἑαυτό του καὶ προσπέρασε, ἀφήνοντας τόν ἀνθρωπο ἀδοιθητο. Μετά ἀπό λίγο πέρασε ἔνας Λευίτης. Αὐτός ἔκανε κάτι χειρότερο. Πλησίασε τόν τραυματισμένο, εἶδε τήν κατάστασή του, καὶ ὅμως ἔφυγε, χωρίς νά τού προσφέρει τήν παραμικρή βοήθεια.

‘Από τόν τόπο αὐτόν πέρασε καὶ ἔνας Σαμαρείτης. Πλησίασε τόν πληγωμένο, εἶδε ὅτι ἦταν Ἰουδαῖος, ἀλλά δέν σκέφτηκε τό μίσος πού χώριζε Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείτες, οὕτε τούς κινδύνους ἀπό τούς ληστές. Εἶδε τόν τραυματισμένο ἀνθρωπο καὶ τόν σπλαχνίστηκε. Σκύβει καὶ πλένει τίς πληγές του μέ λάδι καὶ κρασί, πού ἦταν πρόχειρα φάρμακα γιά ἔναν ταξιδιώτη, δένει τά τραύματά του μέ πρόχειρους ἐπιδέσμους, τόν ἀνεβάζει μέ προσοχή πάνω στό ζώο του καὶ τόν μεταφέρει στό πρώτο πανδοχεῖο πού συναντᾶ σ' ἐκείνη τήν περιοχή. Ἐδῶ, ὅπου ἀνθρωποι καὶ ζῶα ξαποσταίνουν, δ Σαμαρείτης φροντίζει γιά τόν πληγωμένο καὶ ξενυχτά μαζί του. Τήν ἄλλη μέρα φεύγει, ἀφήνοντας στόν ξενοδόχο δύο δηνάρια καὶ τόν παρακαλεῖ νά φροντίσει τόν ἀνθρωπο καὶ νά τόν περιποιηθεῖ. Ἀν ξόδευε κάτι παραπάνω, στό γυρισμό του θά τόν πλήρωνε.

‘Η ἀπάντηση τοῦ Νομικοῦ καὶ τοῦ Κυρίου. ‘Η παραδολή δέν ἄφηνε περιθώρια γιά συζητήσεις καὶ ἀμφιβολίες. Τό παράδειγμα τοῦ Σαμαρείτη ἦταν συγκλονιστικό. Γι' αὐτό κι δ Χριστός ρωτά τό Νομικό: «Ποιός λοιπόν ἀπό αὐτούς τούς τρεῖς νομίζεις ὅτι ἔγινε πλησίον γιά τόν ἀνθρωπο πού ἔπεισε στούς ληστές;» Ὁ Νομικός ἀναγκάζεται νά καταδικάσει τή διαγωγή τοῦ ἱερέα καὶ τοῦ Λευίτη

καί νά δμολογήσει: «΄Εκεῖνος πού τοῦ ἔδειξε ἐμπρακτα τή συμπόνια του». Τότε δ Ἰησοῦς λέει στό Νομικό: «Πήγαινε κι ἐσύ καί κάνε τό ἕδιο».

Τό, νόημα τῆς παραβολῆς. Στήν παραβολή αὐτή δίνεται τό τέλειο παράδειγμα ἐμπρακτης ἀγάπης ἀπέναντι στό συνάνθρωπό μας πού βρίσκεται σέ ἀνάγκη. Αὐτή ἡ ἀγάπη δέν ἔχει περιορισμούς. Ξεχειλίζει αὐθόρυμητα καί πλούσια, καί προσφέρεται καί σ' αὐτὸν ἀκόμη τόν ἔχθρο, χωρίς φόβους, διακρίσεις, διαιρέσεις, πάθη καί μίση, ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε δ Σαμαρείτης τῆς παραβολῆς. Ἀκόμα αὐτή ἡ ἀγάπη δέν ἔξαντλεῖται σέ λόγια ἢ σέ ψευτοσυναισθήματα, ἀλλά ἔκφράζεται μέ τά ἔργα τῆς εὐσπλαχνίας γιά τό συγκεκριμένο ἄνθρωπο καί τίς πραγματικές του ἀνάγκες. Αὐτή τήν ἀγάπη δίδαξε μέ τό παράδειγμά Του καί μέ τή θυσία Του δ Χριστός. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία στό πρόσωπο τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη ἀναγνώρισε τόν Κύριο.

42. 'Ο "Ασωτος

΄Η διήγηση (Λουκ. 15, 11-32). "Ἐνας πατέρας εἶχε δυό γιούς πού τούς ἀγαποῦσε πολύ. Ὁ μικρότερος γιός μιά μέρα πήρε τήν ἀπόφαση νά φύγει ἀπό τό σπίτι. Παρουσιάζεται λοιπόν στόν πατέρα του καί τοῦ ζητάει ὅσο μερίδιο ἀπό τήν περιουσία τοῦ ἀναλογοῦσε. Ὁ πατέρας μοίρασε τήν περιουσία καί ἔδωσε στό μικρότερο γιό τό μερίδιο του. Μετά ἀπό λίγες μέρες, δ γιός αὐτός ἔφυγε σέ χώρα μακρινή. Ἐκεὶ σκόρπισε τήν περιουσία του σέ ἀσωτεῖες.

"Ἐπεισε ὅμως πείνα φοβερή σ' αὐτά τά μέρη, κι δ «ἄσωτος» ἄρχισε νά πεινᾶ. Οἱ φίλοι του, ὅταν εἶδαν ὅτι τέλειωσαν τά χρήματά του, τόν ἄφησαν δλομόναχο. Κι ἐκεῖνος ἀναγκάστηκε νά γίνει χοιροδοσοκός. Μέ τά χαρούπια πού ἔτρωγαν οἱ χοῖροι προσπαθοῦσε νά χορτάσει τήν πείνα του. Σέ μιά τέτοια στιγμή αἰσθάνθηκε δ ἄσωτος ὄλο τόν ἔπεισμό του. Ἀναλογίστηκε τό πατρικό του σπίτι, τά πλούσια ἀγαθά καί τήν ἀγάπη τοῦ πατέρα του, καί ράγισε ἡ

καρδιά του. Τότε πήρε και τή μεγάλη ἀπόφαση: «Θά σηκωθώ νά πάω στό σπίτι τοῦ πατέρα μου και θά τοῦ πώ: Πατέρα, ἀμάρτησα στό Θεό και σ' ἐσένα. Δέν ἀξίζω νά λέγομαι παιδί σου. Πάρε με κοντά σου σάν ἐργάτη σου». Μ' αὐτή τή σκέψη πήρε δύναμη και ἔκεινήσε γιά τό πατρικό του σπίτι.

Ἐνῶ 禋ισκόταν ἀκόμα μακριά, δ' πατέρας, πού πάντα τόν περιμένε, τόν εἶδε. "Ἐτρεξε κοντά του, τόν ἀγκάλιασε στοργικά και τόν γέμισε μέ τά φιλιά του. Μπροστά σ' αὐτό τό χείμαρρο τῆς πατρικῆς ἀγάπης, δ' μετανιωμένος γιός μόλις πού πρόλαβε νά πεῖ: «Πατέρα, ἀμάρτησα στό Θεό και σ' ἐσένα. Δέν είμαι ἄξιος νά λέγομαι παιδί σου...» Μόνο τόσο μπόρεσε νά πεῖ, γιατί δ' πατέρας ἔδωσε ἀμέσως ἐντολή στούς ὑπηρέτες: «Βγάλτε τήν καλύτερη φορεσιά και ντύστε τον. Περάστε στό χέρι του δαχτυλίδι και στά πόδια του φορέστε του ὑποδήματα. Καὶ φέρτε τό θρεμμένο μας μοσχάρι και σφάξτε το νά φάμε και νά χαρούμε. Γιατί αὐτός δ' γιός μου ἦταν νεκρός και ἔκανάζησε, ἦταν χαμένος και ὅρθητκε...»

Στό μεταξύ γύρισε και δ' μεγαλύτερος γιός πού ἦταν στά χωράφια και ωτήσε τί σήμαιναν τά τραγούδια κι οί χοροί. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ τόν πληροφόρησαν ὅτι εἶχε γυρίσει δ' ἀδελφός του, και δ' πατέρας του γιόρταζε τήν ἐπιστροφή. Θύμωσε τότε δ' μεγαλύτερος γιός και δέν ἥθελε νά μπει στό σπίτι. "Αδικα δ' πατέρας τόν παρακαλοῦσε νά πάρει μέρος στή χαρά. "Εκεῖνος ἔμενε ἀσυγκίνητος. «Τόσα χρόνια σοῦ δουλεύω, λέει στόν πατέρα, και καμιά σου ἐντολή δέν παράκουσα ποτέ. Κι ὅμως, ποτέ σου δέ μοῦ χάρισες ἔνα κατσικάκι γιά νά γλεντήσω μέ τούς φίλους μου κι ἐγώ. Καὶ τώρα πού γύρισε δ' γιός σου αὐτός, πού ἔφαγε δόλο σου τό διός μέσα στίς ἀσωτείες, ἔσφαξες γιά χατήρι του τό θρεμμένο μας μοσχάρι». Τότε δ' πατέρας τοῦ ἀπάντησε: «Παιδί μου, ἐσύ είσαι πάντα μαζί μου και ὅτι ἔχω εἶναι δικό σου. "Ἐπρεπε ὅμως κι ἐσύ νά εὐχαριστηθεῖς και νά χαρεῖς μαζί μου, γιατί δ' ἀδελφός σου αὐτός ἦταν νεκρός και ἔκανάζησε. Ἠταν χαμένος και ὅρθητκε...»

Τό πρόσωπο τοῦ Πατέρα – 'Ο μικρότερος γιός – 'Ο μεγαλύτερος ἀδελφός. Κεντρικό πρόσωπο τῆς παραδοσολῆς είναι δ' πατέρας. Ἡ ἀγάπη του ἔξεπερνά τά ὅρια τῆς «δικαιούσυνης» τῶν Φαρισαίων. Περιμένει νά γυρίσει τό χαμένο του παιδί και, μόλις τό βλέπει,

πέφτει στήν ἀγκαλιά του καί δέ χορταίνει νά τό φιλεῖ. Μέ τήν καλύτερη φορεσιά, τό δαχτυλίδι καί τά ύποδήματα πού τοῦ φορεῖ, τοῦ ἔναντινει τή δόξα καί τήν τιμή πού είχε πρίν φύγει. Καί μέ τό πανηγύρι τῆς χαρᾶς γιορτάζει τήν ἐπιστροφή του. Στό πρόσωπο τοῦ πατέρα τῆς παραβολῆς φανερώνεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κι Ἐκεῖνος ἀγκαλιάζει καί συγχωρεῖ ὅλα τά πλάσματά Του, πού κάποτε είχαν φύγει μακριά καί τώρα γυρίζουν πάλι κοντά Του, δπως ὁ μικρότερος γιός. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού νόμισαν ὅτι θά ζήσουν πραγματικά εύτυχισμένοι ἀν φύγουν μακριά ἀπό τό Θεό. Μέσα ὅμως στήν ἐρημά τους Τόν ἀναζητοῦν καί πάλι. Λαχταροῦν τήν ἀγάπη καί τή ζεστασιά πού είχαν στό σπίτι τοῦ Πατέρα. «Ολους αὐτούς τούς δέχεται στήν ἀνοιχτή ἀγκαλιά Του ὁ Θεός.

Ο μεγαλύτερος γιός ἐκφράζει τούς Φαρισαίους πού πιστεύουν στήν ἀρετή τους καί νομίζουν ὅτι εἶναι τέλειοι καί ἐντάξει ἀπέναντι στό Θεό. Ἔτσι δέν αἰσθάνονται νά τοῦ χρωστοῦν τίποτε οὔτε νά ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τήν ἀγάπη καί τήν εὐσπλαχνία Του. Αὐτή ἡ πεποίθηση στόν ἔαυτό τους τούς κάνει νά δλέπουν τό Θεό ὡς ἀποκλειστικά δικό τους καί ὅχι σάν Πατέρα ὅλου τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό καί δέν καταλαβαίνουν τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τούς ἀμαρτωλούς, οὔτε εἶναι πρόθυμοι νά χαροῦν γιά τήν ἐπιστροφή τους. Τό Εὐαγγέλιο δέν μᾶς λέει ἀν μπῆκε τελικά ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός στό πανηγύρι ἡ ἔμεινε ἔξω, δπως πολλοί ἀπό τούς Φαρισαίους πού δέν μπῆκαν στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Τέτοιοι ἄνθρωποι ὑπάρχουν καί σήμερα πολλοί. Καυχιοῦνται γιά τήν πίστη τους στό Θεό καί γιά τά καλά τους ἔργα καί κρίνουν μέ σκληρότητα τρύς συνανθρώπους τους. Ἀλλά ὅσοι ἀνήκουν στήν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ καί εἶναι παιδιά Του πρέπει νά προσπαθοῦν νά μοιάσουν στόν Πατέρα τους πού εἶναι γεμάτος ἔλεος, ἀγάπη καί συγνώμη γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ἡ σκληρότητα τῆς καρδιᾶς καί ἡ περηφάνια δέν ἔχουν θέση μέσα στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

‘Η ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου. Ή ἀγάπη τοῦ Πατέρα γεμίζει μ' ἐλπίδα τήν καρδιά. Τό σπίτι ὅπου γίνεται ἡ μεγάλη γιορτή εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἐδῶ λέμε στό Θεό: «Πατέρα, συχώρεσέ μας...» Κι Ἐκεῖνος μᾶς δέχεται μέ ἀγάπη καί στοργή. Ἐδῶ φοράμε τήν καινούρια μας στολή, αὐτήν πού πήραμε στό

Βάπτισμα καί πού τήν ἀνανεώνουμε συνέχεια μέ τή μετάνοιά μας,
καί νιώθουμε παιδιά Του. Καί στή μεγάλη χαρά, δ' ἕδιος δὲ Χριστός
προσφέρει τήν ἀγάπη Του, προσφέρει τόν Ἐαντό Του στόν Ἀρτό¹
καί στόν Οἶνο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Αὕτη ή συγκατάβαση καί ή
ἀπροσμέτρητη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γεμίζει τήν καρδιά μας ἐλπίδα.
Ξέρουμε πώς ή ἀγκαλιά Του εἶναι πάντα ἀνοιχτή καί πώς μᾶς
περιμένει ὅλους.

KEIMENA

Δοξαστικό τῶν Αἰνων στόν Ὁρθρο τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου (Ἀπόδοση)

'Αγαθέ Πατέρα, ἔφυγα μακριά Σου,
μή μ' ἐγκαταλείψεις οὕτε νά μ' ἀφήσεις
ἄχρηστος νά γίνω γιά τή Βασιλεία Σου.

'Ο παμπόνηρος ἐχθρός μέ γύμνωσε καί πῆρε μου τά πλούτη.
Σπατάλησα τῆς ψυχῆς τά χαρίσματα.

Λοιπόν σηκώθηκα καί γύρισα κοντά Σου καί Σοῦ φωνάζω:

πάρε με κοντά Σου σάν ἐργάτη Σου,

'Εσύ πού ἄπλωσες γιά μένα στό Σταυρό τ' ἀμόλυντά Σου χέρια,
γιά νά μ' ἀρπάξεις ἀπ' τό φοβερό θηρίο (τό διάδολο)

καί νά μέ ντύσεις τήν καλύτερη στολή,

ώς μόνος πολυεύσπλαχνος.

**ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ
(Ματθ. 5, 1-7. 29)**

‘Ο Κύριος ἥρθε στή γῆ γιά νά φανερώσει στούς ἀνθρώπους τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί νά τούς καλέσει νά ζήσουν σύμφωνα μ' αὐτό. ‘Ολόκληρη ἡ Καινή Διαθήκη μιλάει γι' αὐτό τό μήνυμα, πού παρουσιάζεται συνοπτικά στήν ἐπί τοῦ Ὄρους ὁμιλία τοῦ Χριστοῦ.

Σέ κάποιο λόφο τῆς Γαλιλαίας, τριγυρισμένος ἀπό τούς μαθητές του καί τά πλήθη τοῦ λαοῦ, ὁ Χριστός ἄρχισε μά μέρα νά διδάσκει τό «Νόμο τῆς χάριτος». Αὐτός ὁ νέος Νόμος δέν δόθηκε στούς ἀνθρώπους μέσα σέ ἀστραπές καί βροντές, προκαλώντας τό φόβο, ὅπως στό Σινά, ἀλλά στό γαλήνιο τοπίο τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἡ ἡρεμία τῆς φύσεως βρισκόταν σέ ἀρμονία μέ τή χάρη πού ἔφερε στούς ἀνθρώπους ὁ Χριστός.

‘Ο Κύριος «μακαρίζει» (θεωρεῖ εὐτυχισμένους) ὅσους αἰσθάνονται τήν ἀνθρώπινη ἀδυναμία τους καί ζητοῦν τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὅσους λυποῦνται γιά τίς ἀμαρτίες τους, ἀλλά καί γιά τίς ἀμαρτίες τῶν ἄλλων καί ταυτόχρονα προσπαθοῦν νά διορθωθοῦν, ὅσους ἀντιμετωπίζονται μέ ἡρεμία τήν ἀνθρώπινη προκλητικότητα, ὅσους «πεινάνε καί διψάνε» γιά τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἀγωνίζονται γι' αὐτήν καί καταδιώκονται γιά τήν ἐπιδίωξή τους αὐτή, ὅσους εἶναι γεμάτοι ἀγάπη γι' αὐτούς πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ὑλικά καί πνευματικά ἀγαθά, ὅσους ἔχουν καρδιά καθαρή ἀπό τίς ἀμαρτίες, ὅσους ἀγωνίζονται γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ στή γῆ, ὅσους ὁ κόσμος καταδίκει ἐπειδή εἶναι ὀπαδοί του. Σ' ὅλους αὐτούς ὑπόσχεται τή μετοχή τους στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

‘Ο κόσμος, μακριά ἀπό τό Θεό, βρίσκεται στό σκοτάδι τῆς ἄγνοιας, στή σήψη τῆς ἀμαρτίας. Γι' αὐτό οἱ χριστιανοί πρέπει νά εἶναι τό «φῶς τοῦ κόσμου» καί τό «ἄλας τῆς γῆς», μεταδίδοντας τό φῶς τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο καί προφυλάσσοντάς τον, μέ τό καλό τους παράδειγμα, ἀπό τή σήψη τῆς ἀμαρτίας.

‘Ο Χριστός δέν ἥρθε νά καταργήσει τό μωσαϊκό Νόμο, ἀλλά νά τόν συμπληρώσει καί νά ἐκπληρώσει τίς προφητείες τῆς Π.Δ.

Γι' αὐτό, οἱ ἐντολές του εἶναι τέλειες, σέ σχέση μέ τήν Π.Δ., καί αἰώνιες.

Ο χριστιανός δέν φτάνει στό φόνο, ἀφοῦ ἀπαγορεύεται νά δργίζεται. Σέβεται τήν οἰκογενειακή τιμή τοῦ συνανθρώπου του, λέει πάντοτε τήν ἀλήθεια, γι' αὐτό καί ὁ ὄρκος εἶναι περιττός. Δέν ἀνταποδίδει τό κακό, ἀλλά ὅλους τούς εὐεργετεῖ μέ λόγια καί ἔργα, καί προσεύχεται γιά ὅλους, ἀκόμα καί γιά τούς ἐχθρούς του. Προσεύχεται στόν οὐράνιο Πατέρα ὅχι μόνο γιά τὸν ἑαυτό του, ἀλλά γιά ὅλον τὸν κόσμο. Πρίν ἀλλά, πρέπει νά προσεύχεται νά τυμοῦν οἱ ἄνθρωποι μέ λόγια καί πράξεις τό ἄγιο ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Νά παρακαλεῖ γιά νά ἔρθει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ στή γῆ, καί τό θέλημά Του νά ἐφαρμόζεται στή γῆ ἀπό τούς ἀνθρώπους, ὅπως γίνεται στόν οὐρανό ἀπό τοὺς ἀγίους καί τοὺς ἀγγέλους. Ἰκετεύει τό Θεό νά δίνει σ' ὅλους τὸν «ἄρτο» πού χρειάζονται, δηλαδή τό λόγο Του, τόν «εὐχαριστιακό ἄρτο» καί τά ύλικά ἀγαθά, νά συγχωρεῖ τίς ἀμαρτίες τῶν ἀνθρώπων, κάνοντάς τους ἰκανούς νά συγχωροῦν καί τοὺς συνανθρώπους τους, καί νά προφυλάσσει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπό κάθε κακό.

Ο χριστιανός δέν πρέπει νά δίνει μοναδική σημασία στήν ἀπόκτηση τῶν ύλικῶν ἀγαθῶν, γιατί αὐτά φθείρονται καί δέν κάνουν τόν ἄνθρωπο εὐτυχισμένο, ἀλλά στά πνευματικά ἀγαθά, δηλαδή στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μόνο ἡ ἀπόκτηση τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν μπορεῖ νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά ἀπολαύσει καί τά ύλικά. Πρέπει νά ἔχει ἐμπιστοσύνη στήν ἀγάπη καί στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὁ δόποιος, ἀφοῦ προνοεῖ γιά τήν ἄψυχη φύση, πολύ περισσότερο ἐνδιαφέρεται γιά τό πιό ἀγαπημένο του δημοιούργημα, τόν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό δ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀποφεύγει νά κάνει συμβιβασμούς μέ δι, τι ἔρχεται σέ ἀντίθεση πρός τό θεῖο θέλημα.

Πολλές φορές οἱ ἄνθρωποι κρίνουν τούς συνανθρώπους τους κι ὅχι πάντα καλοπροαίρετα. Ἐπειδή ὁ χριστιανός, ὅπως καί κάθε ἄνθρωπος, δέν ξέρει πάντοτε τά κίνητρα τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, πρέπει νά ἀποφεύγει τήν κατάκριση ἀλλά καί τήν κρίση.

Πρέπει νά ζητᾶ ἀπό τό Θεό, μέ ἐμπιστοσύνη καί ἀγάπη, βοήθεια γιά τή λύση τῶν προβλημάτων του, καί στούς ἀνθρώπους νά συμπεριφέρεται πρώτος, ὅπως θά ἥθελε ὁ Ἰδιος νά τοῦ συμπεριφέρονται. Αὐτός εἶναι ὁ «χρυσός κανόνας» τῆς Κ.Δ.

‘Ο δρόμος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀνηφορικός καὶ δύσβατος, ἀλλά ὁδηγεῖ στή σωτηρία. Ἀντίθετα, κατηφορικός καὶ εὔκολος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀμαρτίας πού ὁδηγεῖ στήν ἀπώλεια.

Πολλοί, μέ διάφορες θεωρίες, θά προσπαθήσουν νά.ἀπομακρύνουν τούς πιστούς ἀπό τόν Κύριο. Ἐν διδάσκουν ὡφέλιμα καὶ σωτήρια, αὐτό θά ἀποδειχτεῖ ἀπό τούς καρπούς τῆς διδασκαλίας τους.

Δέν ἔχουν θέση στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὅσοι ἀρκοῦνται νά μαθαίνουν τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ὅσοι κάνουν τίς ἐντολές αὐτές κανόνα ζωῆς. Καί ὅποιος θεμελιώσει τή ζωή του πάνω στίς ἐντολές αὐτές, μοιάζει μ’ ἐκεῖνον τόν ἄνθρωπο πού θεμελιώνει τό σπίτι του πάνω σ’ ἔνα στερεό βράχο. Καμά δυσκολία τῆς ζωῆς δέν τόν κλονίζει, γιατί στηρίζεται στό Χριστό.

Ο ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

‘Ο Υίός τοῦ Θεοῦ, δ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τὴν ἀπειρη ἀγάπη Του στὸν ἄνθρωπο τὴν ἔδειξε ὅχι μόνο μέ τῇ Σάρκωσῃ Του, τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τά θαύματά Του, ἀλλά καὶ μέ τῇ θυσίᾳ Του. Ἡ θυσίᾳ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ κορύφωση τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας. Δέ συγκρίνεται μέ καμιά ἀπό τίς θυσίες πού πρόσφεραν οἱ ἄνθρωποι στὸ Θεό. ‘Ο Ἀρχιερέας τῶν Ἰουδαίων ἐμπαινε μιά φορά τό χρόνο στά “Ἄγια τῶν Ἅγιων ἀφοῦ πρώτα πρόσφερε θυσία ζώων γιά τὸν ἔαυτό του καὶ γιά τό λαό. Ἀλλά δ Χριστός μιά γιά πάντα πρόσφερε πάνω στὸ Σταυρό θυσία τὸν ἴδιο τὸν ἔαυτό Του γιά τό λαό, καὶ τοῦ χάρισε λύτρωση αἰώνια.

Στά μαθήματα πού ἀκολουθοῦν, θά παρακολουθήσουμε τά γεγονότα πού συνδέονται μ’ αὐτή τή μοναδική καὶ ἀνεπανάληπτη προσφορά τοῦ Κυρίου σ’ ἐμᾶς.

43. Ἡ Εἰσοδος στά Ἱεροσόλυμα

(Ματθ. 21, 1-11. Ἰωαν. 12, 12-16)

Ἡ προετοιμασία. Στά Ἱεροσόλυμα εἶχε ἀνέβει δ Κύριος γιά πρώτη φορά ὅταν ἦταν δώδεκα χρονῶν καὶ εἶχε προκαλέσει τό θαυμασμό τῶν δασκάλων τοῦ Νόμου μέ τῇ σοφίᾳ Του. Ἀπό τότε εἶχε ἔρθει πολλές φορές στήν ἀγία πόλη γιά νά γιορτάσει τό Πάσχα, ὅπως τό συνήθιζαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἡ γιά ἄλλους λόγους. Τήν τελευταία ὅμως τούτη φορά ἔρχεται μέ διαφορετικό σκοπό, καθώς εἶχε ἔξηγήσει στούς μαθητές Του.

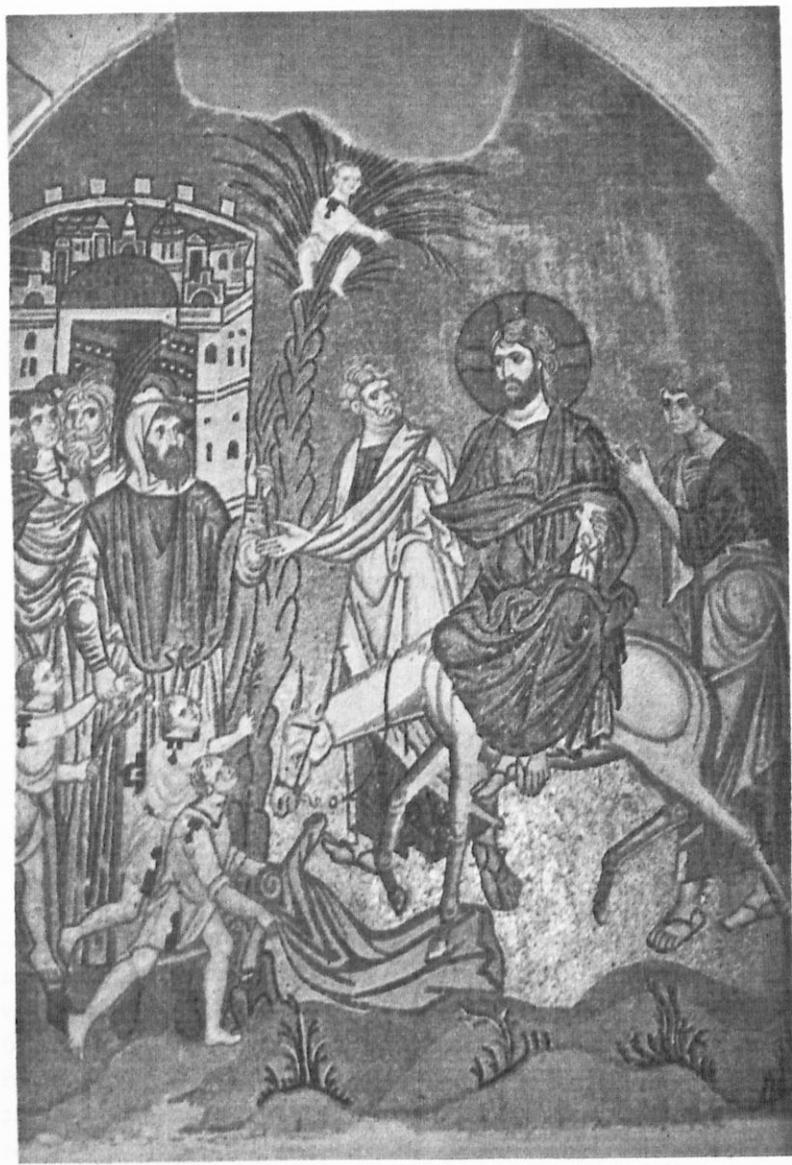
Πολύς κόσμος είχε μάθει μέ κατάπληξη ότι δ 'Ιησοῦς πρώτη λίγες μέρες είχε άναστησε τό φίλο Του, τό Λάζαρο. 'Ο θαυμασμός αυτός ήταν άναμεικτος μέ τήν παλιά πίστη, ότι δ Μεσσίας θά όχι ταν στά 'Ιεροσόλυμα τίς μέρες τοῦ Πάσχα γιά νά έλευθερώσει τό ιουδαϊκό έθνος. Μαζεύτηκε λοιπόν στή Βηθανία πλήθος 'Ιουδαίων πού ήρθαν, όχι μόνο γιά τόν 'Ιησοῦ, ἀλλά γιά νά δοῦν και τό Λάζαρο.

Στό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. "Εξι μέρες πρώτην τό Πάσχα ξεκίνησε δ 'Ιησοῦς μαζί μέ τούς μαθητές Του ἀπό τή Βηθανία, πού βρίσκεται τρία χιλιόμετρα περίπου ἔξω ἀπό τά 'Ιεροσόλυμα. Καθώς πλησίαζε σ' ἕνα προάστιο τῆς ἀγίας πόλεως κοντά στό δρός τῶν Ἐλαιῶν, τή Βηθσφαγή, ἔστειλε δυδ μαθητές Του νά Τοῦ φέρουν ἑνα γαϊδουράκι. Στή ράχη του ἔριξαν οι μαθητές τούς χιτῶνες τους γιά νά καθίσει δ 'Ιησοῦς. "Ετσι ἀπό τή Βηθσφαγή, στό δρός τῶν Ἐλαιῶν, ἄρχισε τό τελευταῖο μέρος τῆς πορείας τοῦ Κυρίου πρός τά 'Ιεροσόλυμα.

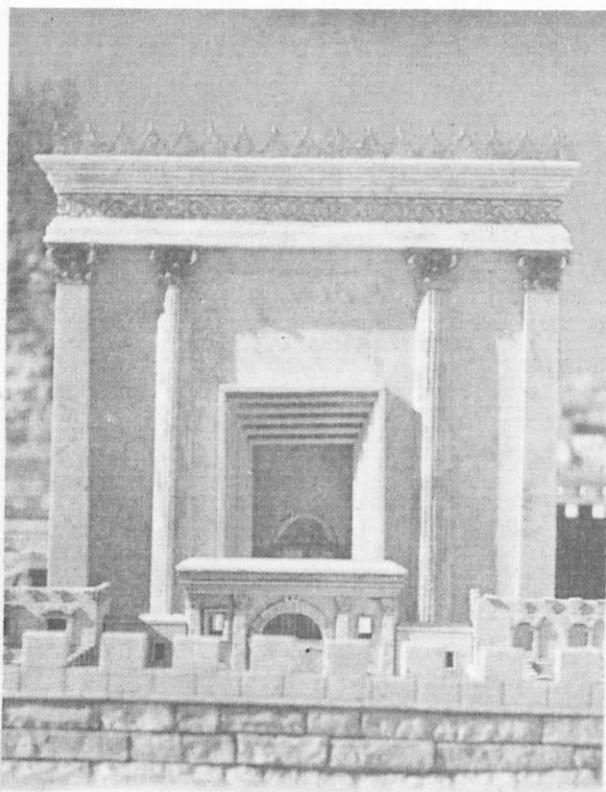
Ο μεσσιανικός ὅμνος. "Οταν δ 'Ιησοῦς και οι μαθητές Του ἔφτασαν στίς πύλες τῆς πόλεως, δ κόσμος Τόν ἀναγνώρισε ώς τό μεγάλο Δάσκαλο πού ἔκανε τόσα θαύματα, και μέ ἐνθουσιασμό ἄρχισε νά φωνάζει: «'Ωσαννά στόν Υἱό τοῦ Δαβίδ· εὐλογημένος νά 'ναι αὐτός πού ἔρχεται ώς ἀντιπρόσωπος Κυρίου τοῦ Θεοῦ». Πολλοί ἔστρωναν τά δοῦχα τους στό δρόμο γιά νά περάσει δ 'Ιησοῦς, ἐνώ ἄλλοι, κρατώντας στά χέρια κλαδιά ἀπό φοινικές, φώναζαν μ' ἐνθουσιασμό: «'Ωσαννά...» Τότε ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ζαχαρία: «Μή φοβᾶσαι, θυγατέρα Σιών· νά, δ βασιλιάς σου ἔρχεται καθισμένος σ' ἑνα γαϊδουράκι» (Ζαχ. 9, 9).

"Όλη ἡ πόλη ἀπόρησε. «Ποιός εἶναι αὐτός πού ἔρχεται;» ρωτούσαν δοσοι δέν ἔξεραν. Και ἄλλοι ἀπαντούσαν: «'Ο 'Ιησοῦς, δ προφήτης ἀπό τή Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας». 'Από δλους περισσότερο ταράχτηκαν οι Φαρισαῖοι και ζητούσαν ἀπό τόν 'Ιησοῦ νά πεῖ σ' αὐτούς πού φώναζαν νά σταματήσουν. 'Αλλά 'Εκείνος τούς ἀπάντησε: «Ξεχνάτε πώς εἶναι γραμμένο ότι θά δοξολογήσουν τόν Κύριο τά νήπια και αὐτά πού θηλάζουν ἀκόμα;» (Ψαλμ. 8, 3).

Στό Ναό τῶν Ἱεροσόλυμων. "Οταν μπήκαν στά 'Ιεροσόλυμα δ 'Ιησοῦς και οι μαθητές Του ἀνέβηκαν στό Ναό, πού παρουσίαζε

Η θριαμβευτική είσοδος τοῦ Κυρίου στά Τιεροσόλυμα. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

Αναπαράσταση τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ὅπως χτίστηκε ἀπό τὸν Ἡρώδη.

ἀληθινά θλιβερό θέαμα. Ἐκεῖ ἔκαναν τίς ἀγοραπωλησίες νομισμάτων, ἐκεῖ πουλοῦσαν τὰ ζῶα γιά τίς θυσίες, ἐκεῖ οἱ ἀργόσχολοι περνοῦσαν τὴν ὥρα τους. Ἡ κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ ἦταν ἐντελῶς ἀταίριαστη πρός τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου. Γι' αὐτό καὶ ὁ Κύριος ἄρχισε ν' ἀναποδογυρίζει τά τραπέζια τῶν σαράφηδων, νά διώχνει τοὺς ζωέμπορους καὶ ὅσους βεβήλωναν τό Ναό, λέγοντας μέ ιερή ἀγανάκτηση: «Κάνατε τό σπίτι τοῦ Πατέρα μου σπῆλαιο ληστῶν». Οἱ ἔμποροι δέν τόλμησαν νά φέρουν ἀντίρρηση. Μερικοί ὅμως Ἰουδαῖοι Τόν ρώτησαν: «Πῶς μπορεῖς νά ἀποδείξεις ὅτι ἔχεις

έξουσία νά έπεμβαινεις μέσα στό Ναό;» 'Ο Κύριος τούς ἀπάντησε: «Καταστρέψτε αὐτόν τό Ναό καί σέ τρεῖς μέρες θά τόν ἀνοικοδομήσω». Οἱ Ἰουδαῖοι γέλασαν εἰρωνικά καί εἶπαν: «Σαράντα ἔξι χρόνια χρειάστηκαν γιά νά χτιστεῖ δι Ναός αὐτός, κι ἐσύ θά μπορέσεις νά τόν ἔχαναχτίσεις σέ τρεῖς μέρες;» Δέν κατάλαβαν οὕτε αὐτοί, ἀλλά οὕτε κι οἱ μαθητές, ὅτι δι Ἰησοῦς ἐννοοῦσε τό Ναό τοῦ σώματός Του, τήν τριήμερη ταφή καί τήν Ἀνάστασή Του. Τή σημασία τῶν λόγων τοῦ Κυρίου τήν κατάλαβαν οἱ μαθητές μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Δασκάλου τους.

‘Η δημόσια φανέρωση τοῦ Μεσσία. Μέ τή θριαμβευτική εἰσοδο στά Ἱεροσόλυμα καί τό διώξιμο τῶν ἐμπόρων ἀπό τό Ναό, δ Κύριος ἀπέδειξε γιά μιά ἀκόμη φορά τή μεσσιανική Του δύναμη. Δέν ἤρθε στά Ἱεροσόλυμα σάν πολεμόχαρος ἀρχηγός γιά νά διώξει τούς ἔχθρούς τοῦ λαοῦ, ὅπως περίμεναν οἱ Ἰουδαῖοι τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀλλά σταλμένος ἀπό τό Θεό, γιά νά νικήσει τό φοβερότερο ἔχθρο τοῦ ἀνθρώπου, τό διάβολο. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως δέν θέλησαν νά καταλάβουν τό ἔργο αὐτό τοῦ Ἰησοῦ, καί προπάντων τί νόημα είχε τό διώξιμο τῶν ἐμπόρων ἀπό τό Ναό. Γιατί ἀπό τή στιγμή τῆς γεννήσεώς Του, δι Ἰησοῦς είχε ζήσει ἀσημος καί ταπεινός. "Οταν ἔκανε θαύματα ἔλεγε νά μή διαδίδουν τό γεγονός. Μόνο σέ μικρό ἀριθμό ἀκροατῶν Του φανερώνει καθαρά δι Αὐτός ἦταν δ Μεσσίας. Τώρα ὅμως φανερώνει στούς ἔκπληκτους Ἰουδαίους καί στούς ἡγέτες τους δι η πραγματικά ἔχει έξουσία, καί μάλιστα τέτοια ὥστε τίποτα νά μήν μπορεῖ νά τῆς ἀντισταθεῖ, οὕτε δ ἴδιος δ θάνατος.

"Οταν, ὕστερα ἀπό λίγες μέρες, δ Καϊάφας καί τό Συνέδριο θά Τοῦ ζητήσουν νά δηλώσει ἄν εἶναι «ὁ Χριστός δ Υἱός τοῦ Θεοῦ», θά φανερώσει τή θεία καταγωγή καί τήν έξουσία Του. Ἀκόμα καί μπροστά στόν Πιλάτο θ' ἀποκαλύψει δι εἶναι βασιλιάς δχι ἐπίγειος, ἀλλά οὐράνιος, καί δι τό βασίλειο Του βρίσκεται στίς ἀνθρώπινες καρδιές. Τό ἀποκορύφωμα ὅμως τῆς φανερώσεώς Του ως Μεσσία θά εἶναι πάνω στό Σταυρό· ή θυσία αὐτή τοῦ Χριστοῦ εἶναι ή πιό μεγάλη ἀπόδειξη τῆς μεσσιανικῆς Του δυνάμεως.

Οἱ Ἰουδαῖοι περίμεναν τό Μεσσία νά φανερωθεῖ τίς μέρες τοῦ Πάσχα ἔνδοξος καί δυνατός, γιά νά συντρίψει τούς ἔχθρούς τους.

‘Ο Χριστός, τίς μέρες τοῦ ιουδαϊκοῦ Πάσχα, φανέρωσε ὅλη τή δύναμή Του συντρίβοντας μέ τή δική Του θυσία τόν πιό φοβερό ἔχθρο τοῦ ἀνθρώπου, τό διάβολο. ‘Οδήγησε ἔτσι τό λαό σ’ ἔνα καινούριο Πάσχα, τόν πέρασε ἀπό τή δουλεία τῆς ἀμαρτίας στήν ἐλευθερία τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ.

KEIMENA

Στιχηρό Μ. Ἐσπερινοῦ Κυριακῆς τῶν Βαΐων (Απόδοση)

*Ἄδερφια, βάγια ἃς φέρουμε
τίς ἀρετές μας στό Χριστό
στό Θεό μας πού ἔρχεται
σάν ἄνθρωπος νά πάθει
γιά χάρη μας ἐκούσια
καί μέ τή θεϊκή Του δύναμη νά δώσει
σ’ ὅλους μας τήν ἀπάθεια.*

44. Ὁ Μυστικός Δεῖπνος

(Ματθ. 26, 17-30. Ἰωαν. 13, 1-30. Α΄ Κορ. 11, 23-26)

Τό πασχαλινό τραπέζι καί τό πλύσιμο τῶν ποδιῶν. Πλησίαζε ἡ μεγάλη γιορτή τῶν Ιουδαίων, τό Πάσχα. Κάθε χρόνο, στίς 14 τοῦ μήνα Νισάν, οἱ Ιουδαῖοι γιόρταζαν τήν ἔξοδό τους ἀπό τή δουλεία τῆς Αἴγυπτου καί τήν πορεία τους πρός τή γῆ πού τούς εἶχε ὑποσχεθεὶ δ Θεός. Σημαντικό μέρος τῆς γιορτῆς ἦταν τό πασχαλινό τραπέζι, ὅπου ἔτρωγαν ψητό ἀρνί, χόρτα πικρά, ψωμί ἄξυμο καί ἔπιναν κρασί, ἀκριβώς ὅπως καί οἱ πρόγονοί τους τή νύχτα τῆς ἔξοδου. Στό τραπέζι αὐτό συγκεντρωνόταν ὅλη ἡ οἰκογένεια καθώς καί συγγενεῖς ἥ φίλοι. “Αν μερικοί δέν είχαν οἰκογένεια, μπορούσαν νά σχηματίσουν διμάδες, πού ἥ καθεμιά δέν ἔπρεπε νά ἔχει λιγότερα ἀπό δέκα ἄτομα. Πρίν ἀπό τό φαγητό, δ πατέρας ἥ δ ἀρχηγός τῆς διμάδας ἔπρεπε νά εὐχαριστήσει τό Θεό γιά τίς εὐεργεσίες Του.

Οἱ μαθητές ὅταν βρίσκονταν ἀκόμα στή Βηθανία ωάτησαν τόν ‘Ιησοῦ: «Κύριε, ποῦ θέλεις νά ἐτοιμάσουμε τό πασχαλινό τραπέζι;»

‘Ο Μυστικός Δεῖπνος. Μονή Στουντενίτσα, Σερβία. 1568 μ.Χ.

‘Ο Κύριος ἀνέθεσε στὸν Πέτρο καὶ στὸν Ἰωάννη νά συναντήσουν κάποιον στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νά ζητήσουν νά τούς δώσει τό κατάλληλο γιά τὴν περίσταση δωμάτιο. Ἔτσι κι ἔγινε. Τό βράδυ τῆς Πέμπτης, ἔφτασε δὲ Κύριος μὲ τοὺς ὑπόλοιπους μαθητές Του. Δέν εἶχε ἀκόμη ἀρχίσει ή ἡμέρα τῶν ἀξύμων, γι’ αὐτό καὶ στὸ τραπέζι εἶχαν ζυμωτό ψωμί καὶ ὅχι ἄξυμο. “Οταν κάθησαν στὸ τραπέζι δὲ Ἰησοῦς εἶπε: «Μεγάλῃ ἐπιθυμίᾳ ἔνιωσα στὸ πασχαλινό αὐτό τραπέζι νά φάω μαζί σας πρὶν ἀπό τὸ πάθος μου, γιατί, σᾶς λέω ἀληθινά ὅτι δέν θά ἔναντι φάω σέ πασχαλινό τραπέζι πρὶν ἀπό τὸ μεγάλο τραπέζι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ». “Υστερα ζώστηκε μιά ποδιά, ἔβαλε νερό σέ μιά λεκάνη καὶ ἀρχισε νά πλένει τά πόδια τῶν μαθητῶν Του. Ἡταν παλιά συνήθεια στὸν ἀρχαῖο κόσμο καὶ στὸν Ἰουδαϊσμό, οἱ δοῦλοι νά πλένουν τά πόδια ἐκείνων πού θά κάθονταν στὸ τραπέζι. Αὐτή τῇ δουλειά τὴν ἔκανε ἐκείνη τὴν ὥρα δὲ Ἰησοῦς. Οἱ μαθητές ἔμειναν κατάπληκτοι καὶ δὲ Πέτρος εἶπε: «Κύριε, ποτέ δέ θά δεχτῷ νά μοῦ πλύνεις τά πόδια». Ο Ἰησοῦς τοῦ ἀπάντησε: «Ἀν δέν θελήσεις νά σου πλύνω τά πόδια, δείχνεις δὲν δέλεις νά ἔχεις σχέση μαζί μου». Τότε δὲ Πέτρος εἶπε: «Κύριε δέχομαι νά μοῦ πλύνεις ὅχι μόνο τά πόδια, ἀλλά καὶ τά χέρια καὶ τό κεφάλι».

Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα. Καθώς δὲ ήταν καθισμένοι στὸ τραπέζι καὶ ἔτρωγαν, δὲ Ἰησοῦς ἄφησε νά φανεῖ ἡ θλίψη Του μ’ αὐτά τά λόγια: «Ἄληθινά σᾶς λέω· κάποιος ἀπό σᾶς θά μέ προδώσει». Οἱ μαθητές ταραγμένοι ἀρχισαν νά ρωτοῦν τὸν Ἰησοῦ: «Μήπως ἔγώ, Κύριε;» Ὁ Ἰωάννης, πού καθόταν κοντά στὸν Κύριο, ἔσκυψε καὶ ρώτησε: «Κύριε, ποιός εἰναι δ προδότης;» Καὶ δὲ Ἰησοῦς ἀπάντησε: «Ἐλν’ ἐκεῖνος πού θά τοῦ δώσω μιά μπουκιά ψωμί βουτηγμένη στὸ ζωμό». ᩩταν ιουδαϊκή συνήθεια νά προσφέρει δ οἰκοδεσπότης, σ’ ἐκεῖνον τὸ φιλοξενούμενό του πού ηθελε νά τιμήσει, μιά μπουκιά ψωμί βουτηγμένη στὸ ζωμό. Τήν ἔχωριστή αὐτή τιμή τὴν κάνει τώρα δὲ Ἰησοῦς στὸν Ἰούδα τὸν Ἰσκαριώτη, πού λίγες μέρες πρὶν εἶχε πάει κρυφά στοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τούς εἶχε πει: «Πόσα θά μοῦ δώσετε γιά νά σᾶς παραδώσω τὸν Ἰησοῦ;» Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔδωσαν τριάντα ἀργύρια. Ἀπό τότε δ προδότης μαθητής ζητούσε εὐκαιρία γιά νά βάλει σ’ ἐφαρμογή τό σχέδιό του.

‘Ο Ἰησοῦς μ’ ἐκείνη τῇ μπουκιά τοῦ ψωμιοῦ ἔδινε μιά τελευταία

Η προδοσία του Ἰούδα. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

εὐκαιρία στὸν Ἰούδα νά καταλάβει τό κακό πού σχεδίαζε καί νά μετανιώσει. Ἀλλά ἐκεῖνος, τυφλωμένος ἀπό τή φιλαργυρία, ἔψυγε ἀμέσως ἀπό τό δεῖπνο. «³Ηταν νύχτα», γράφει δ ἐναγγελιστής Ἰωάννης. Οἱ ἄλλοι μαθητές δέν κατάλαβαν τί ἀκριβῶς γινόταν ἐκείνη τή στιγμή, γιατί δ Δάσκαλός τους προφύλαξε τόν προδότη ἀπό τήν δργή πού δικαιολογημένα θά ἔνιωθαν ἐναντίον του.

‘Η παράδοση τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Στή διάρκεια τοῦ δείπνου, δ Κύριος πῆρε τό ψωμί καί, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τό Θεό Πατέρα Του, τό εὐλόγησε, τό ἔκοψε καί μοιράζοντάς το στούς μαθητές Του εἶπε: «Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἔστι τό σῶμά μου τό ὑπέρ ὑμῶν κλώμενον». Δηλαδή: «Πάρετε καί φάτε, τό ψωμί αὐτό εἶναι τό σῶμα μου, πού θυσιάζεται γιά σᾶς». Μετά τό δεῖπνο, πῆρε τό κρασί καί ἀφοῦ τό εὐλόγησε εἶπε: «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἔστι τό αἷμά μου, τό τῆς καινῆς διαθήκης, τό ὑπέρ ὑμῶν καί πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν». Δηλαδή: «Πιῆτε δλοι ἀπό αὐτό τό κρασί, γιατί εἶναι τό αἷμα μου, πού χύνεται γιά νά ἐπικυρώσει

τήν καινούρια συμφωνία τοῦ Θεοῦ μέ τούς ἀνθρώπους καὶ γιά νά συγχωρηθοῦν πολλῶν οἱ ἀμαρτίες». Καί συνέχισε: «Ἐτσι κι ἐσεῖς στό ἔξῆς νά κάνετε γιά νά θυμᾶστε καὶ νά ἔσαναζεῖτε ὅσα σᾶς πρόσφερα, ἀλλά καὶ γιά νά προγεύεστε ὅσα θά ἀπολαύσετε μαζί μου στή βασιλεία μου».

Ἐτσι δὲ Κύριος παρέδωσε στούς μαθητές Του, ἀλλά καὶ στήν Ἔκκλησία, τό πιό ἰερό καὶ τό πιό μεγάλο μυστήριο, καὶ μάλιστα μέ λόγια πού ἔδειχναν ὅτι ἡ θυσία Του εἶχε κιόλας ἀρχίσει (κλάμενον, ἐκχυνόμενον: μετοχές ἐνεστώτα). Ἀπό τότε, οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου καὶ ὅλοι ὅσοι πίστεψαν σ' Αὐτόν καὶ ἀποτέλεσαν τήν Ἔκκλησία Του, μέ τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, σύμφωνα μέ τήν ἐντολή Του, ἔσαναζοῦν τήν προσφορά Του καὶ τήν θυσία Του γιά τήν ἀνθρώπινη σωτηρία, ἀλλά καὶ φανερώνουν τήν προσμονή τους γιά τό μεγάλο δεῖπνο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Μέ ὅσα εἴπαμε, μποροῦμε τώρα νά καταλάβουμε γιατί δὲ Κύριος εἶπε ὅτι εἶχε ἐπιθυμήσει τόσο πολύ νά φάει σ' ἐκεῖνο τό πασχαλινό τραπέζι. Ὁχι γιά νά γιορτάσει σύμφωνα μέ τά ίουδαικά ἔθιμα, ἀλλά γιά νά δόδηγήσει, σάν νέος Μωυσῆς, τό λαό τοῦ Θεοῦ σ' ἔνα καινούριο Πάσχα (= διάβαση, πέρασμα) ἀπό τή δουλεία τῆς ἀμαρτίας στήν ἐλευθερία τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό πέρασμα θά γινόταν ἀπό τό Σταυρό καὶ τόν Τάφο γιά νά καταλήξει στή δόξα τῆς Ἀναστάσεως.

Τό Πασχαλινό δεῖπνο

Παλαιά Διαθήκη

1) Τό ἀρνί (Ἑξοδ. 12, 5 ἔξ)	1) Τό «Ἀρνίον» (δὲ Χριστός) (Ἀποκάλ. 5, 6)
a) Πρότυπο ἀθωότητας	a) Ἀθῶος (Ματθ. 27, 4)
β) Χωρίς ἐλάττωμα	β) Ἀναμάρτητος (Ιωάν. 8, 46)
2) Τό αἷμα τοῦ ἀρνιοῦ σώζει τά παιδιά τῶν Ἰσραὴλιτῶν ἀπό τή σφαγή	2) Τό αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σώζει τούς ἀνθρώπους ἀπό τήν ἀμαρτία (Ματθ. 26, 28. Α' Ιωάν. 1, 17)

Καινή Διαθήκη

- 3) Τό Δεῖπνο
- α) Ἀνάμνηση τῶν γεγονότων τῆς Ἐξόδου
- β) Ἀναμονή τοῦ ἐρχόμενου Μεσσία
- 3) Ἡ Θεία Εὐχαριστία
- α) Ξαναζοῦμε τά λυτρωτικά γεγονότα ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου
- β) Κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Κύριον (Ιωάν. 6, 54) καὶ ἀναμονή τῆς ἔνδοξης Δεύτερης παρουσίας Του

45. Ἡ Σταύρωση τοῦ Κυρίου

(Ματθ. 26, 36 – 27, 60. Λουκ. 22, 39 – 23, 54. Ιωαν. 18, 1-19. 42)

Ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου στή Γεθσημανή. Μετά τό Μυστικό Δεῖπνο, ὁδήγησε δὲ Κύριος τοὺς μαθητές Του στή Γεθσημανή, ἔναν ἔλαιωνα στό ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, πού βρισκόταν πέρα ἀπό τό χείμαρρο τῶν Κέδρων. Στήν ἄκρη τοῦ ἔλαιωνα ἀφησε τοὺς δκτώ μαθητές καὶ μέ τοὺς τρεῖς ὑπόλοιπους, τόν Πέτρο, τόν Ἰάκωβο καὶ τόν Ἰωάννη, προχώρησαν περισσότερο. Ἐπειτα τούς ἀφησε κι αὐτούς καὶ ἀπομακρύνθηκε μόνος γιά νά προσευχηθεῖ. Γονατιστός καὶ γεμάτος ἀγωνία παρακαλούσε τό Θεό Πατέρα Του: «Πατέρα, ἂν εἰναι δυνατόν, ἃς μήν τό πιῶ τό πικρό αὐτό ποτῆρι». Ὁσο ἀγωνιούσε περισσότερο, τόσο καὶ προσευχόταν πισθερά. Τή φοβερή ἐκείνη στιγμή, δὲ Ἰησοῦς ζοῦσε τήν ἀγωνία ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας μπροστά στό θάνατο. Ἄλλα αὐτόν τό θάνατο ἔπειτε νά τόν νικήσει μέσα στό ἴδιο του τό βασίλειο καὶ μέ τό δικό του τό θάνατο νά ἀπαλλάξει τόν ἀνθρωπο ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ θανάτου πάνω του. Μέσα σ' αὐτή τή φοβερή ἀγωνία Του, ἔνας ἀγγελος ἀπό τόν οὐρανό Τόν συμπαράστεκε. Οί μαθητές δέν ἀντεξαν νά ἀγρυπνήσουν μαζί Του, ἀποκοιμήθηκαν ἐνώ δὲ προδότης ἀγρυπνούσε κι ἐρχόταν νά ἐκτελέσει τό φοβερό του σχέδιο.

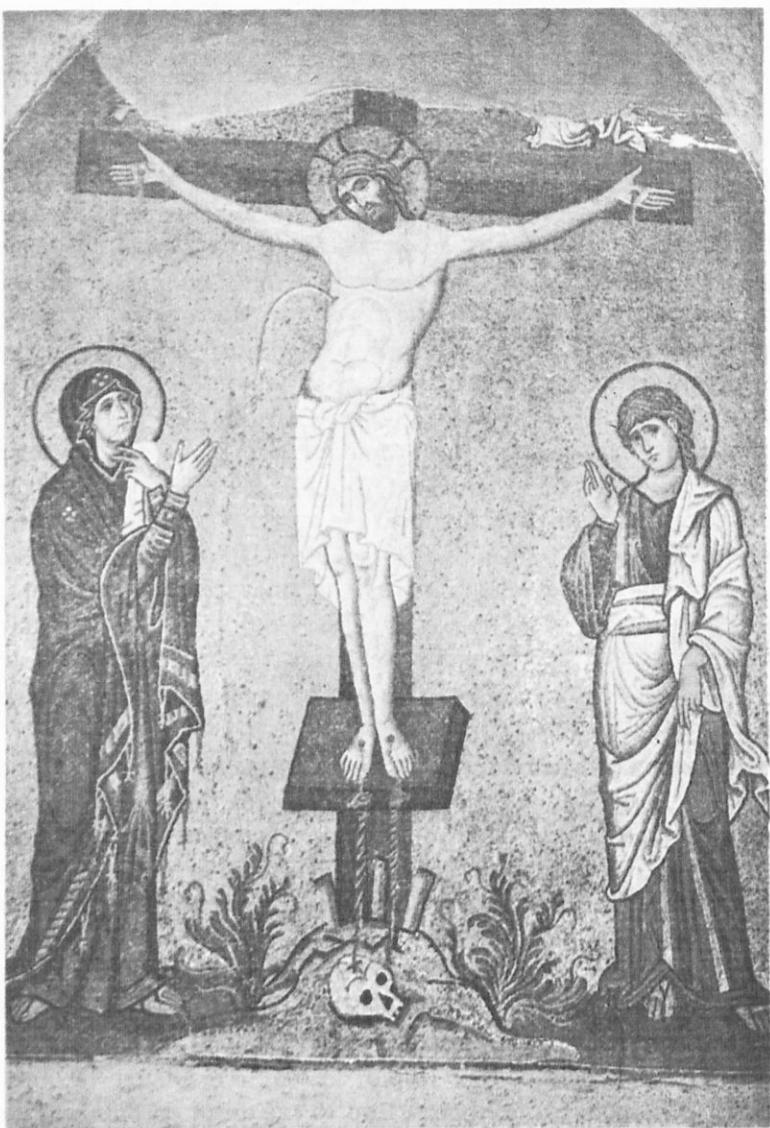
Ἡ σύλληψη καὶ ἡ δίκη τοῦ Κυρίου. Στήν ἄκρη τοῦ κήπου φάνηκαν δάδες ἀναμμένες πού τίς κρατοῦσαν δπλισμένοι ἀνθρωποι. «Οταν πλησίασαν τόν Κύριο καὶ τούς μαθητές, δὲ Ἰησοῦς τούς

‘Η Γεθσημανή (σύγχρονη φωτογραφία).

ρωτησε: «Ποιόν ζητάτε;» Ἐκεῖνοι ἀπάντησαν: «Τὸν Ἰησοῦ τὸν Ναζωραῖον». «Ἐγώ εἰμαι», ἀπάντησε δὲ Κύριος. Ὁ Ἰούδας, πού ἦταν μαζί με τούς δόπλισμένους, φίλησε τὸ Δάσκαλό του. Αὐτό ἦταν τὸ σύνθημα. Ἀμέσως συνέλαβαν τὸν Κύριο, τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν δδήγησαν στὸν Ἀννα, τὸν προιγγόνυμενο ἀρχιερέα. Οἱ μαθητές, ἐκτός ἀπό τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, φοβήθηκαν, ἄφησαν τὸ Δάσκαλό τους κι ἔφυγαν.

‘Ο Ἀννας, ἀν καὶ δέν εἶχε δικαίωμα, ἀρχισε ν’ ἀνακρίνει τὸν Ἰησοῦν. Ἐπειδὴ δὲ Κύριος ἀπάντησε θαρραλέα στίς ἐρωτήσεις τοῦ Ἀννα, ἔνας δοῦλος τοῦ ἔδωσε ἔνα δυνατό χτύπημα στὸ πρόσωπο. Ἀπό τὸν Ἀννα δόδήγησαν τὸν Κύριο στὸν ἀρχιερέα Καϊάφα, τὸν πρόεδρο τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, πού εἶχε συγκεντρωθεῖ παράνομα τῇ νύχτα ἐκείνη στὸ σπίτι του. Μάταια δὲ Καϊάφας καὶ τὸ Συνέδριο προσπάθησαν νά βροῦν μιά κατηγορία. Στό τέλος παρουσιάστηκαν δυό ψευδομάρτυρες πού, διαστρεβλώναντας τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, εἶπαν: «Αὐτός εἶπε: μπορῶ νά γκρεμίσω τὸ Ναό του Θεοῦ καὶ σέ τρεις μέρες νά τὸν ξαναχτίσω». Ἡ κατάθεση αὐτή τῶν ψευδομαρτύρων θεωρήθηκε ἀπό τὸ Συνέδριο ἀπόδειξη δτὶ δ Κύριος εἶχε βλα-

Ἡ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ. Ψηφιδωτό Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

στημάσει τό το Ναό. Τότε δι Καιάφας, μέ προσποιητή ἀγανάκτηση, ρώτησε τόν Ἰησοῦ: «Σ' ἔξορκίζω στ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ νά μᾶς πεῖς ἂν ἐσύ εἶσαι δι Χριστός δι Υἱός τοῦ Θεοῦ». Καί δι Χριστός ἀπάντησε: «Ἐσύ τό εἰπες, ἀλλά ἐγώ σᾶς λέω ὅτι ἀπό ἐδῶ καί ἐμπρός θά δεῖτε τόν Υἱό τοῦ Ἀνθρώπου νά κάθεται στά δεξιά τοῦ Θεοῦ καί νά ὅχεται πάνω στά σύννεφα». Φανέρωσε ἔτσι δι Κύριος ἐπίσημα μπροστά στό Συνέδριο ὅτι εἶναι δι Υἱός τοῦ Θεοῦ, δι οὐράνιος Μεσσίας, δι ἔνδοξος καί αιώνιος κυρίαρχος τοῦ κόσμου. Τό Συνέδριο πού μισοῦσε τόν Ἰησοῦ δέν μπροστούσε νά δεχτεῖ τή θεία καταγωγή Του. Καί δι Καιάφας ἔσκισε ἀγανακτισμένος τά ροῦχα του καί φώναξε: «Βλαστήμησε. Τί ἀνάγκη ἔχουμε ἀπό μάρτυρες; Τώρα τήν ἀκούσατε τή βλαστήμα του. Τί νομίζετε;» Καί ὅλο τό Συνέδριο ἀποκρίθηκε: «Εἶναι ἔνοχος θανάτου».

Τότε Τόν παρέδωσαν στούς ὑπηρέτες πού Τόν βασάνισαν ὡς τό πρωί. Τήν ἵδια ὡρα, στήν αὐλή τοῦ Ἀρχιερέα περίμεναν νά ἀκούσουν τήν ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου δι Πέτρος καί δι Ιωάννης. Κάποιοι ὑπηρέτες τοῦ Καιάφα ρώτησαν τόν Πέτρο ἂν ἦταν κι αὐτός μαθητής τοῦ Ἰησοῦ. Φοβισμένος ἀπό ὅσα ἔβλεπε γύρω του, δι Πέτρος ἀρνήθηκε τό Δάσκαλό του τρεῖς φορές. Τότε ἀκούστηκε τό λάλημα τοῦ πετεινοῦ. Θυμήθηκε δι Πέτρος τά λόγια τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι πορίν λαλήσει δι πετεινός θά Τόν ἀρνιόταν τρεῖς φορές. Βγῆκε ἔξω καί ἔσπασε σέ κλάμα πικρό.

Ἡ θανατική καταδίκη καί ἡ Σταύρωση. Τό πρωί τής Παρασκευῆς, οἱ ἀρχιερεῖς καί δι ὅχλος δδήγησαν τόν Ἰησοῦ μπροστά στό Ρωμαϊκό ἥγεμόνα, τόν Πόντιο Πιλάτο. Σύμφωνα μέ τό ρωμαϊκό νόμο, ἡ θανατική καταδίκη ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐπικυρωθεῖ ἀπό τίς ρωμαϊκές ἀρχές. Στόν Πιλάτο οἱ ἀρχιερεῖς κατηγόρησαν τόν Ἰησοῦ ὅχι ὡς βλάστημο, γιατί αὐτό δέν ἐνδιέφερε τούς Ρωμαίους, ἀλλά ὡς ἐπαναστάτη πού ἔσησκώνει τούς Γαλιλαίους ἐνάντια στούς Ρωμαίους καί τούς συμβουλεύει νά μῆ δίνουν φόρους. Ἡ ποινή γιά τίς κατηγορίες αὐτές ἦταν δι θάνατος.

Ο Πιλάτος ρώτησε τόν Κύριο: «Εἶσαι δι βασιλιάς τῶν Ιουδαίων;» Ο Ἰησοῦς ἀπάντησε: «Ἐσύ τό λές αὐτό. Ἡ βασιλεία μου δέν εἶναι κοσμική, ἀλλά πνευματική. Ἐγώ ἥρθα στόν κόσμο γιά νά φανερώσω τήν ἀλήθεια.» Ο Πιλάτος καταλάβαινε ὅτι δι Ἰησοῦς ἦταν ἀθῶος καί ὅτι οἱ Ιουδαῖοι ἥθελαν νά Τόν σκοτώσουν ἀπό

Ἡ Ἀκρα Ταπείνωσις. 17ος αἰ. Βυζαντινό Μουσεῖο Ἀθηνῶν.

μίσος. Θέλοντας λοιπόν ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τή δυσάρεστη αὐτή ὑπόθεση, ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Ἰησοῦς καταγόταν ἀπό τή Γαλιλαία, Τόν ἔστειλε μέ στρατιωτική συνοδεία στόν τετράχη τῆς Γαλιλαίας, Ἡρώδη Ἀντίπα, πού βρισκόταν τίς μέρες ἐκεῖνες στά Ἱεροσόλυμα. Ἀνάμεσα στόν Ἡρώδη καὶ στόν Πιλάτο ὑπῆρχε ἔχθρα, ἀλλά συμφιλιώθηκαν τή μέρα ἐκείνη.

Ο Ἡρώδης χάρηκε ὅταν εἶδε τόν Ἰησοῦ, γιατί εἶχε ἀκούσει πολλά γιά τό ἔργο Του. Εἶχε τήν ἐλπίδα νά Τόν δεῖ νά κάνει μπροστά του κάποιο θαῦμα, σάν νά ἦταν κανένας θαυματοποιός. Στόν Ἡρώδη παρουσιάστηκαν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἄρχισαν νά

κατηγορούν τόν Ἰησοῦν. Στίς ἐρωτήσεις τοῦ γαλιλαίου τετράρχη δὲ Ἰησοῦς δέν ἔδωσε καμιά ἀπάντηση. Τότε δὲ Ἡρώδης, ἀφοῦ μαζί μὲ τούς στρατιῶτες τοῦ ἔξευτέλισε τὸν Κύριο, Τοῦ φόρεσε, γιὰ νά τὸν ἐμπαίξει περισσότερο, μιά ώραία χλαμύδα καὶ τὸν ἔστειλε πάλι στὸν Πιλάτο.

Ο Πιλάτος εἶχε τὴ δύναμη καὶ τὴν ἔξουσία νά ἀπολύσει ἀμέσως τὸν Ἰησοῦν. Δεῖλιασε ὅμως καὶ προτίμησε νά προκαλέσει τὴ συμπάθεια τῶν Ἰουδαίων. Διέταξε νά φραγγελώσουν τὸν Κύριο, καὶ ἔτσι ὅπως ἦταν, γεμάτος πληγές καὶ αἴματα, τὸν παρουσίασε στὸ πλῆθος καὶ στοὺς ἀρχιερεῖς. Ἐκεῖνοι ὅμως μέ περισσότερο ἀκόμα πάθος φώναζαν: «Σταύρωσέ Τον». Ὑπῆρχε κάποιο ἔθιμο νά ἀπολύει δὲ Ρωμαῖος ἡγεμόνας κάθε Πάσχα ἔναν φυλακισμένον. Ὑπῆρχε καὶ ἔνας φυλακισμένος διάσημος ληστής, δὲ Βαραββᾶς. Ο Πιλάτος σκέφτηκε δὲ οἱ Ἰουδαῖοι δέν θά προτιμοῦσαν νά ἐλευθερωθεῖ ἔνας ἐπικίνδυνος ληστής, γι’ αὐτό τοὺς ωράτησε ποιόν ἥθελαν νά ἀφήσει ἐλεύθερο, τὸ Βαραββᾶ ἢ τὸ Χριστό. Οἱ ἀρχιερεῖς ὅμως ἔπεισαν τὸν ὄχλο νά ζητήσει νά ἐλευθερωθεῖ δὲ Βαραββᾶς. Μπροστά στὴν ἐπιμονή τοῦ ὄχλου, καὶ ἐνῷ ἦταν βέβαιος γιά τὴν ἀθωότητα τοῦ Κυρίου, δὲ Πιλάτος, φοβισμένος ἀπό τὴν ἀπειλή δὲ θά μπροστεῖσε νά θεωρηθεῖ ἔχθρος τοῦ Καίσαρα, πῆρε νερό καὶ ἔπλυνε τὰ χέρια του λέγοντας: «Εἶμαι ἀθῶς γιά τό θάνατο αὐτοῦ τοῦ δικαίου». Ἡρθε τότε ἀπό κάτω ἡ μανιασμένη φωνή τοῦ ὄχλου πού ἔλεγε: «Τό αἷμα Του ἄς πέσει πάνω σ’ ἐμάς καὶ στά παιδιά μας». «Υστερά ἀπ’ αὐτό, δὲ Πιλάτος παρέδωσε τὸν Κύριο στοὺς στρατιῶτες γιά νά σταυρωθεῖ.

Φορτωμένο τό βαρύ Σταυρό Του, ἔφεραν οἱ στρατιῶτες τὸν Κύριο ἔξω ἀπό τὴν Ἱερουσαλήμ, στὸ Γολγοθά, καὶ ἐκεῖ τὸν σταύρωσαν ἀνάμεσα σέ δύο ληστές. Ο ἔνας ἀπό αὐτοὺς τὸν περιγέλοῦσε ἐπαναλαμβάνοντας τὰ λόγια τοῦ ὄχλου πού περνοῦσε ἀπό κάτω. Ο ἄλλος ὅμως κατάλαβε δὲ οἱ Ἰησοῦς ἦταν ἀθῶος, τὸν πίστεψε καὶ τὸν εἶπε: «Μνήσθητί μου Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου». Κι δὲ Χριστός τοῦ ἀπάντησε: «Ἄληθινά σοῦ λέω· ἀπό σήμερα θά ’σαι μαζί μου στὸν Παράδεισο», Οἱ στρατιῶτες μοιράστηκαν τὰ ροῦχα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔβαλαν τὸ χιτώνα Του στὸν κλῆρο. Κοντά στὸ Σταυρό ἦταν ἡ Παναγία μητέρα Του καὶ δὲ μαθητής Του Ἰωάννης. Ο Ἰησοῦς ἀνέθεσε τὴν προστασία τῆς μητέρας Του στὸν Ἰωάννην. Γιά κείνους πού τὸν σταύρωσαν καὶ τὸν περιγέλοῦσαν προσευχό-

Ο Ἐπιτάφιος Θρῆνος (Ἐμμ. Λαμπτάρδου). 17ος αἰ. Βυζαντινό Μουσεῖο
Αθηνῶν.

ταν: «Πατέρα, συχώρεσέ τους γιατί δέν ξέρουν τί κάνουν». Ἀπό τίς δώδεκα τό μεσημέρι ως τίς τρεῖς τό ἀπόγευμα, σκοτάδι ἀπλώθηκε σ' δὴ τῇ γῇ. Ο Ἰησοῦς εἶπε «διψῶ» καὶ οἱ στρατιῶτες ἔβρεξαν ἔνα σφουγγάρι στό ξύδι καὶ τοῦ ἔδιναν νά πιεῖ. Τότε δὲ Ἰησοῦς εἶπε «τετέλεσται», ἔκλινε τὸ κεφάλι καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα. Ἀμέσως τότε φοβερός σεισμός τράνταξε τῇ γῇ καὶ δὲ Ρωμαῖος ἐκατόνταρχος εἶπε: «Ο ἄνθρωπος αὐτός ἦταν πραγματικά Υἱός τοῦ Θεοῦ».

Ἐπειδή ἔημέρωνε τό Σάββατο τοῦ Πάσχα καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δέν ἤθελαν νά μείγουν τά σώματα τῶν σταυρωμένων ἐκεῖ, ζήτησαν ἀπό τόν Πιλάτο νά διατάξει νά τούς σπάσουν τά σκέλη γιά νά συντομέψουν τό θάνατό τους. Ἀλλά ὅταν ἥρθαν οἱ στρατιῶτες στόν Ἰησοῦ,

Τόν βρῆκαν νεκρό. Ἐτοι δέν Τοῦ ἔσπασαν τά σκέλη, μόνο ἔνας στρατιώτης Τόν λόγχισε στό πλευρό καί ἀπό τήν πληγή ἐτρεξε αἷμα καί νερό.

Ἡ Ταφή. Ἀργά τό ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, δυό κρυφοί μαθητές τοῦ Κυρίου, δὲ Ἰωσήφ ἀπό τήν Ἀριμαθαία κι δὲ Νικόδημος, βουλευτής καί μέλος τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ζήτησαν ἀπό τὸν Πιλάτο καί τούς χάρισε τό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡρθαν λοιπόν στό Γολγοθά καί, ἀφοῦ ἔκρεμασαν τό Ἅγιο Σῶμα ἀπό τό Σταυρό, τό ὅλειψαν σμύρνα καί ἀλόη σύμφωνα μέτ τό ἔθιμο τῶν Ἰουδαίων, τό τύλιξαν σέ καθαρό σεντόνι καί τό ἔβαλαν σ' ἔνα λαξευτό καινούριο τάφο, κοντά στό Γολγοθά. Οἱ ἀρχιερεῖς, ὅταν ἔμαθαν τήν ταφή τοῦ Ἰησοῦ, ζήτησαν ἀπό τὸν Πιλάτο νά στείλει φρουρά, μήπως οἱ μαθητές κλέψουν τό σῶμα καί διαδώσουν ὅτι ἀναστήθηκε.

Τό νόημα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Ἡ Μεγάλη Παρασκευή εἶναι γιά τήν Ἐκκλησία μας ἡμέρα πένθους ἀλλά καί χαρᾶς. Πένθους γιά ὅσα ἔπαθε δὲ Κύριος γιά χάρη μας, γιά νά μᾶς λυτρώσει ἀπό τήν ἄμαρτία καί τίς συνέπειές της. Ἄλλα καί χαρᾶς, γιατί μέ τή σταυρική θυσία Του δὲ Κύριος ἀναδείχτηκε νικητής τοῦ θανάτου καί ἄνοιξε γιά κάθε ἄνθρωπο τό δρόμο τῆς σωτηρίας. Τά δυό αὐτά συναισθήματα, παρ' ὅλο πού μοιάζουν ἀντίθετα μεταξύ τους, ἐκφράζονται θαυμαστά μέσα στίς ἀκολουθίες τῆς Μ. Πέμπτης καί τῆς Μ. Παρασκευῆς πού μᾶς βοηθοῦν νά τά νιώσουμε καί ἐμεῖς καί νά τά ξήσουμε.

46. Κείμενα ἀπό τήν ύμνολογία τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδας

Τροπάριο τοῦ Ὀρθρου τῆς Μεγάλης Δευτέρας

Ίδού ὁ Νυμφίος ἔρχεται
ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός·
καὶ μακάριος ὁ δοῦλος,
ὅν εὐδόκησει γρηγοροῦντα·
ἀνάξιος δέ πάλιν
ὅν εὐδόκησει φανταστά.
Βλέπε οὖν, ψυχή μου,
μή τῷ ὑπνῷ
κατενεχθῆς
ἴνα μή τῷ θανάτῳ
παραδοθῆς
καὶ τῆς δασιλείας·
ἔξω κλεισθῆς·
ἄλλα ἀνάνηψον κράζουσα·
"Ἄγιος, ἄγιος,
ἄγιος εἰ δὲ Θεός ἡμῶν,
προστασίας τῶν Ἀσωμάτων,
ἔλέησον ἡμᾶς.

Νά ὁ Νυμφίος, ἔρχεται
στό μέσο τῆς νυχτός.
Χαρά στό δοῦλο πού θά βρεῖ
νά Τόν προσμένει ὀρθός
κι ἀνάξιος ὅπου θά βρεθεῖ
νά κείτεται νωθρός.
Κοίτα ψυχή μου μή σέ πάρει
ὅ ὑπνος δέ βαθύς
κι ἔτοι ἄθελα στό θάνατο
μήπως παραδοθεῖς
κι ἀπ' τό δασίλειο τοῦ Θεοῦ
ἔξω νά μήν κλειστεῖς.
Κοίταξε νά συνέλθεις
λέγοντας τοῦτο τόν φαλμό:
"Ἄγιος εἶσαι, ἄγιος,
ἄγιος δικός μας Θεός,
ἀγγέλους δῶσ' μας φύλακες
καὶ γίνε σπλαχνικός.

Ἐξαποστειλάριο τοῦ Ὀρθρου τῆς Μεγάλης Δευτέρας

Τόν νυμφῶνα σου βλέπω,
Σωτήρ μου, κεκοσμημένον,
καὶ ἔνδυμα οὐκ ἔχω
ἴνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ·

λάμπρυνόν μου
τήν στολήν τῆς ψυχῆς,
φωτοδότα, καὶ σῶσον με.

Βλέπω κι εἰν' ὁ νυμφώνας Σου
περίσσια στολισμένος,
Σωτήρα μου, κι ἐγώ στολή
πρεπούμενη δέν ἔχω
γιά νά μπω μέσα. Λάμπρυνε
τό ντύμα τῆς ψυχῆς μου,
Ἐσύ πού δίνεις πλούσιο φῶς
παντοῦ, σῶσε κι ἐμένα.

Τροπάριο τοῦ Ὀρθρου τῆς Μεγάλης Πέμπτης

”Οτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταί
ἐν τῷ νιπτήρι τοῦ δείπνου
ἐφωτίζοντο,

τότε Ἰούδας ὁ δυσσεθῆς
φιλαργυρίαν νοσήσας
ἐσκοτίζετο

καὶ ἀνόμοις κριταῖς
σέ τὸν δίκαιον κριτήν
παραδίδωσι.

Βλέπε, χρημάτων ἐραστά,
τὸν διά ταῦτα
ἀγχόνη χρησάμενον.
φεῦγε ἀκόρεστον ψυχήν,
τὴν διδασκάλῳ
τοιαῦτα τολμήσασαν.
’Ο περὶ πάντας ἀγαθός,
Κύριε, δόξα σοι.

”Οταν στό δεῖπνο τό στερνό¹
ἀπ' τοῦ νιπτήρα τό νερό
οἱ δοξασμένοι μαθητές
τό φῶς πλούσια δεχόντανε,
τότε ὁ Ἰούδας ὁ ἀσεθῆς,
πού ἀρρώστια τοῦ γυνε βαριά
κείνη ἡ φιλαργυρία τον,
στό σκότος βνθιζότανε,
καὶ σέ κριτές παράνομους
Ἐσένα, τό δικαιότατο
κριτή, Σέ παραδίνει.
Σύ πού τά χρήματα ποθεῖς
κοίτα πῶς ἔξαιτίας τους
ἐκεῖνος ἐκρεμάστη.
Φεύγα μακριά ἀπ' τήν ἄπληστη
ψυχή πού τέτοια τόλμησε
στόν Κύριο νά πράξει.
Ἐσύ πού εἰσ' ἀγαθότερος
ἀπ' τόν καθένα, Κύριε,
ᾶς εἰσαι δοξασμένος.

’Αντίφωνο τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἀγίων Παθῶν

Σήμερον κρεμᾶται ἐπί ἔύλου
δὲν ὕδασι τήν γῆν κρεμάσας.

Στέφανον ἔξ ἀκανθῶν
περιτίθεται
δ τῶν ἀγγέλων Βασιλεύς.
Ψευδὴ πορφύραν περιβάλλεται
δ περιβάλλων τόν οὐρανόν
ἐν νεφέλαις.

Ράπισμα κατεδέξατο

Κρεμάται σήμερα στό ἔύλο
Κεῖνος πού κρέμασε τή γῆ
στό μέσο τῶν ὑδάτων.
Στεφάνι ἀγκάθινο φορεῖ
τριγύρω στό κεφάλι Τον
δ Βασιλιάς τῶν Ἀσωμάτων.
Πλαστή πορφύρα ντύνεται
Κεῖνος πού ντύνει μέ νεφέλες
τά οὐράνια.
Χτύπημα καταδέχτηκε
στό πρόσωπο

ό ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας
τὸν Ἀδάμ.

“Ηλοις προσηλώθη
ο Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας.
Λόγχῃ ἐκεντήθη
ο Υἱός τῆς Παρθένου.

Προσκυνοῦμέν σου τά πάθη
Χριστέ.
Δεῖξον ἡμῖν καὶ τίνι ἔνδοξόν
σου ἀνάστασιν.

Ἐκεῖνος πού ἐλευθέρωσε
τὸν ἄνθρωπο
στὰ ρεῖθρα τά ἰορδάνια.
Τῆς Ἐκκλησίας τό Νυμφίο
τόν κάρφωσαν μέ τά καρφιά.
Τόν Υἱό τῆς Παρθένου
μέ λόγχῃ τόν τρυπήσαν
στήν πλευρά.

Χριστέ, τ' ἄγια Σου Πάθη
προσκυνοῦμε.
Κάνε καὶ τίνι πανένδοξή Σου
Ἀνάσταση νά δοῦμε.

Τροπάριο τῶν Μακαρισμῶν τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἀγίων Παθῶν

Διά ξύλου ὁ Ἀδάμ
Παραδείσου γένονεν ἄποικος.
διά ξύλου δέ σταυροῦ

δ ληστής Παράδεισον ὕκησεν.
δ μέν γάρ γενσάμενος
ἐντολήν ἥθετησε
τοῦ ποιήσαντος.
δ δέ συσταυρούμενος

Θεόν ώμολόγησε
τόν κρυπτόμενον.
Μνήσθητι καὶ ἡμῶν, Σωτήρ,
ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου.

Τό δέντρο αἰτία πού ὁ Ἀδάμ
ἐδιώχτη ἀπ' τόν Παράδεισο.
Κι ὅμως τό δέντρο
τοῦ Σταυροῦ
κάνει καὶ γίνεται ὁ ληστής
κάτοικος Παραδείσου.
‘Ο ἔνας ὅταν ἐγεύτη τόν καρπό
παράκουσε τίνι ἐντολή
τοῦ Πλάστη του.

‘Ο ἄλλος
ὅταν κρεμόταν στό σταυρό^{μαζί} μέ τό Χριστό^{μαζί}
Τόν ἀναγνώρισε ως Θεό
κι ἃς μή φαινότανε.
Στή Βασιλεία Σου κι ἐμᾶς
θυμάρισον μας, Σωτήρα.

Οἶκος Κοντακίου τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἅγίων Παθῶν

Τόν ἔδιον ἄρνα
ἡ ἀμνάς θεωροῦσα
πρός σφαγήν ἐλκόμενον,
ἡκολούθει Μαρία,
τρυχομένη,
μεθ' ἑτέρων γυναικῶν,
ταῦτα διώσα.

Ποὺ πορεύῃ, τέκνον;
Τίνος χάριν τόν ταχύν
νῦν τέλεις δρόμον;
Μή ἔτερος γάμος
πάλιν ἐστίν ἐν Κανᾶ,
κάκει νῦν σπεύδεις,
ἴν' ἐξ ὕδατος αὐτοῖς
οἰνον ποιήσῃς;
Συνέλθω σοι, τέκνον,
ἢ μείνω σε μᾶλλον;
Δός μοι λόγον, Λόγε,
μή σιγῶν παρέλθῃς με,
δὲ ἀγνήν τηρήσας με,
δὲ υἱός καὶ Θεός μου.

Βλέποντας ἡ ἀμνάδα
τό πρόδατό της
νά τό τραβοῦν πρός τή σφαγή,
ἀκλούθαγε ἡ Μαρία,
πού κλαίει καὶ δέρνεται,
μ' ἄλλες γυναικες
πού ἔρχονται μαζί,
κι ἔτσι φωνάζει:

Ποῦ πᾶς, παιδί μου;
Γιά ποιανοῦ χάρη
τό βιαστικό πῆρες στρατί;
Μήν είναι στήν Κανά
καινούριος γάμος
κι ἔκει τώρα πηγαίνεις
νά κάνεις πάλι ἀπ' τό νερό
γιά χάρη τους κρασί;
Παιδί μου, νά 'ρθω ἀπό κοντά
ἢ νά Σέ περιμένω;
Πές μου ἔνα λόγο, Λόγε,
μήν προσπερνᾶς μέ σιωπηλός,
Ἐσύ πού ἀγνή μέ φύλαξες,
ὅ γιός μου κι ὁ Θεός μου.

Δοξαστικό Ἀποστίχων Ἐσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς

Σέ τόν ἀναβαλλόμενον
τό φῶς ὥσπερ ἴματιον
καθελών Ἰωσήφ
ἀπό τοῦ ἔντονού σύν Νικοδήμῳ
καὶ θεωρήσας νεκρόν,
γυμνόν, ἄταφον,
εὐσυμπάθητον θρῆνον
                                ἀναλαβών,
δόδυρόμενος ἔλεγεν.

Ἐσένα πού τυλίγεσαι
σάν φορεσιά τό φῶς
δ Ἰωσήφ κατέβασε
ἀπ' τοῦ Σταυροῦ τό ἔντονο,
μαζί μέ τόν Νικόδημο,
κι ὡς Σέ θωρεῖ νεκρό,
γυμνό κι ἄταφο, ἀρχινάει
θρῆνον ὅλο συμπόνια,
ὅλο δύνρωμό καὶ λέγοντας:

Οἶμοι, γλυκύτατε Ἰησοῦ!
ὅν πρό μικροῦ ὁ ἥλιος
ἐν σταυρῷ κρεμάμενον
θεασάμενος,
ζόφον περιεβάλλετο,
καὶ ἡ γῆ τῷ φόδῳ ἐκυμαίνετο,
καὶ διερρήγνυτο
ναοῦ τό καταπέτασμα.

ἀλλ' ἵδού νῦν ὅλεπω σε
δι' ἐμέ ἔκουσίως
ὑπελθόντα θάνατον.
Πῶς σέ κηδεύσω, Θεέ μου,
ἢ πῶς σινδόσιν εἰλήσω;

ποίαις χερσί δέ προσφαύσω
τό σύν ἀκήρατον σῶμα;
ἢ ποια ἄσματα μέλψω
τῇ σῇ ἔξοδῳ, Οἰκτίμον;
Μεγαλύνω τά πάθη σου,
νῦμνολογῶ καὶ τὴν ταφῆν σου
σύν τῇ ἀναστάσει, κραυγάζων.
Κύριε, δόξα σοι.

Ἄλιμονο, Ἰησοῦ,
γλυκύτατε, πού λίγο πρίν
ὁ ἥλιος κρεμασμένον
ώς Σ' εἶδε πάνω στό Σταυρό
βυθίστηκε στό σκότος,
κι ἡ γῆ ἀπ' τό φόδο τόν πολύ
συθέμελα ἐσειόταν,
ναοῦ τό καταπέτασμα
στή μέσην ἐσκιζόταν!
Καὶ νά πού τώρα Σέ θωρῷ
νά χεις δοθεῖ γιά μένα
μέ τή δική Σου θέληση
στό θάνατο. Πῶς, Θεέ μου,
νά Σέ κηδέψω ἢ πῶς νά Σέ
τυλίξω μέ σεντόνια;
Τό σῶμα Σου τό ἀγνό μέ τί¹
χέρια νά τ' ἀκονμπήσω,
Εὔσπλαχνε, καὶ τί ψαλμωνδιές
στό ξόδι Σου νά ψάλω;
Δοξάζω τ' ἄγια Πάθη Σου,
νῦμνῶ καὶ τὴν Ταφή Σου
μαζί μέ τήν Ἀνάσταση
καὶ λέω: δόξα Σοι, Κύριε.

Ἐγκώμια τοῦ Ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου

Από τήν Πρώτη Στάση:

Ἡ ζωή ἐν τάφῳ
κατετέθης, Χριστέ,
καὶ θανάτῳ σου
τόν θάνατον ὥλεσας
καὶ ἐπήγασας
τῷ κόσμῳ τήν ζωήν.

Χριστέ, πού εἶσαι ἡ ζωή,
στόν τάφο Σ' ἀποθέσανε
καὶ μέ τό θάνατό Σου
ξολόθρεψες τό θάνατο
κι ἀνάδρυνσες
στόν κόσμῳ τή ζωή.

΄Από τήν Τρίτη Στάση:

Αἱ γενεαὶ πᾶσαι
ῦμνον τῇ ταφῇ σου
προσφέρουσι Χριστέ μου.

΄Ανάστηθι, Οἰκτίρμον,
ἡμᾶς ἐκ τῶν βαράθρων
ἐξανιστῶν τοῦ Ἀδου.

Τοῦ κόσμου ὅλες οἱ γενιές
προσφέρουν στήν ταφή Σου
τὸν ὕμνο τους, Χριστέ μου.

Ἐνσπλαχνε ἀναστήσου
κι ἀπό τό χάος τοῦ Ἀδη ἡμᾶς
ἀνάστησε μαζί Σου.

΄Ασματικό Ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου

Τόν ἥλιον κρύψαντα
τάς ἵδιας ἀκτίνας
καὶ τό καταπέτασμα
τοῦ ναοῦ διαρραγέν
τῷ τοῦ Σωτῆρος θανάτῳ,
δ Ἰωσήφ θεασάμενος,
προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ
καὶ καθικετεύει λέγων·

Δός μοι τοῦτον τόν ἔνον,
τόν ἐκ δρέφους ὡς ἔνον
ξενωθέντα ἐν κόσμῳ.
δός μοι τοῦτον τόν ἔνον,
ὅν διμόφυλοι μισοῦντες
θανατοῦσιν ὡς ἔνον.
δός μοι τοῦτον τόν ἔνον,
ὅν ξενίζομαι βλέπων
τοῦ θανάτου τό ἔνον.
δός μοι τοῦτον τόν ἔνον,
ὅστις οἴδε ξενίζειν
τούς πτωχούς καὶ τούς ἔνους.
δός μοι τοῦτον τόν ἔνον,
ὅν Ἐβραῖοι τῷ φθόνῳ
ἀπεξένωσαν κόσμῳ.

Τόν ἥλιο ὡς εἶδε ὁ Ἰωσήφ
νά κρύβει τίς ἀκτίνες του
καὶ τοῦ ναοῦ νά σκιζεται
στά δυό τό καταπέτασμα
στοῦ Σωτῆρα τό θάνατο,
πρός τόν Πιλάτο ἥρθε καὶ λέει
θερμά παρακαλώντας τον:

Δῶσε μον αὐτόν τόν ἔνο
πού ἀπό δρέφος ὡσάν ἔνον
μές στόν κόσμο ἀποξενώθη.
Δῶσε μον αὐτόν τόν ἔνο
πού οἱ δικοί τον ἀπό μίσος
τόν σκοτώνοντε σάν ἔνο.
Δῶσε μον αὐτόν τόν ἔνο
πού θωρᾶ τό θάνατό τον
σάν παράδοξο καὶ ἔνο.
Δῶσε μον αὐτόν τόν ἔνο
πού φιλόξενος γνωρίζει
νά 'ναι σέ φτωχούς καὶ ἔνους.
Δῶσε μον αὐτόν τόν ἔνο
πού οἱ Ἐβραῖοι ἀπό φθόνο
κάναν γιά τόν κόσμο ἔνο.

δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ἵνα κρύψω ἐν τάφῳ,
ὅς ὡς ξένος οὐκ ἔχει
τὴν κεφαλήν ποῦ κλίνῃ.
δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὅν ἡ Μήτηρ δῶσα
νεκρωθέντα ἐβόα:
ὭΩ Υἱέ καὶ Θεέ μου,
εἰ καὶ τὰ σπλάχνα τιρῷσκομαι
καὶ καρδίαν σπαράττομαι
νεκρόν σέ καθιδῶσα,
ἄλλά τῇ σῇ ἀναστάσει
θαρροῦσα μεγαλύνω.

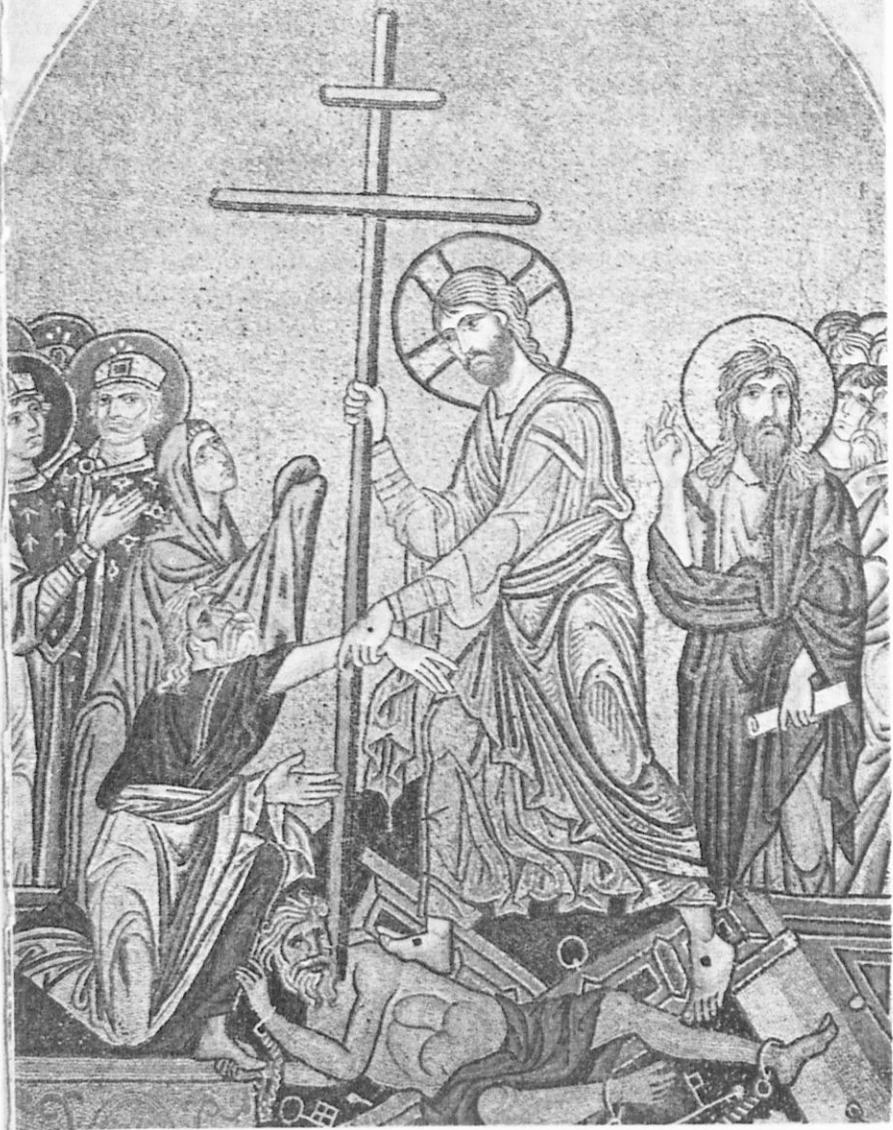
Καὶ τούτοις τοίνυν τοῖς λόγοις
δυσωπῶν τὸν Πιλᾶτον
ὅ εὐσχῆμων λαμβάνει
τοῦ Σωτῆρος τὸ σῶμα,
ὅ καὶ φόδρα ἐν σινδόνι
ἐνειλήσας καὶ σμύρνη,
κατέθετο ἐν τάφῳ
τὸν παρέχοντα πᾶσι
ζωήν αἰώνιον
καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Δῶσε μου αὐτὸν τὸν ξένο
νά τὸν κρύψω μές στὸν τάφο
γιατί δέν ἔχει, σάν ξένος,
ποῦ νά γείρει τό κεφάλι.
Δῶσε μου αὐτὸν τὸν ξένο
πού, καθώς τὸν εἶδε ἡ Μάνα
νεκρωμένον, θρηνωδοῦσε:
ὭΩ παιδί μου καὶ Θεέ μου
ἄν πληγώνομαι στά σπλάχνα
κι ἄν σπαράξει ἡ καρδιά μου
νά Σέ βλέπω ἐκεῖ νεκρό,
ἄλλά στήν ἀνάστασή Σου
ἔχω τίς ἐλπίδες μου ὅλες
κι ἔτσι Σέ δοξολογῶ.

Καί μέ τά λόγια αὐτά λοιπόν
τὸν Πιλάτο ίκετεύοντας
ἔλαβε ὁ εὐσχῆμονας
τὸ σῶμα τοῦ Σωτήρα μας,
μέ σεβασμό τό τύλιξε
μέ σμύρνα στό σεντόνι
καὶ στὸν τάφο ἀπόθεσε
αὐτὸν πού σ' ὅλους χορηγεῖ
τῇ ζωῇ τὴν αἰώνια
κι εὐσπλαχνία μεγάλη.

ΑΝΑΣΤΑΣΙ

Η Ανάσταση τοῦ Κυρίου. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

47. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

(Ματθ. 28, 1-10. Μαρκ. 16, 1-8. Λουκ. 24, 1-34. Ἰωαν. 20, 1-29)

Ο κενός τάφος. Οἱ μαθήται τοῦ Ἰησοῦ, πού δρίσκονταν κοντά στό Σταυρό, παρακολούθησαν ἀπό μακριά καὶ τήν ταφή Του. Γύρισαν λοιπόν στήν πόλη, ἀγόρασαν ἀρώματα καὶ περίμεναν νά περάσει τό Σάβδατο πού δέν ἐπιτεπόταν τίποτα νά κάνουν. Τήν ἄλλη μέρα μετά τό Σάβδατο, ἔκεινησαν χαράματα νά πᾶν στό μνημεῖο, νά ἀλείψουν μέ ἀρώματα τό σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀγάπη γιά τό Δάσκαλό τους ἦταν τόση, ὥστε τίποτα δέν τίς φόβιζε. Ἡ μόνη τους σκέψη ἦταν ποιός θά κυλούσε τή μεγάλη πέτρα πού ἔφραζε τό ἄνοιγμα τοῦ τάφου. Ἄλλα νά! πού εἶχε γίνει δυνατός σεισμός κι ἔνας ἄγγελος Κυρίου εἶχε κυλήσει τήν πέτρα. Ἐτοί ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ οἱ μυροφόροις, εἶδαν ἀνοιχτό τόν τάφο καὶ ἔνα φεγγοδόλο λευκοφορεμένο ἄγγελο νά κάθεται πάνω στήν πέτρα.

Δέν εἶχαν προλάβει νά συνέλθουν ἀπό τήν ἔκπληξη καὶ ὁ ἄγγελος τούς εἶπε: «Μή φοβᾶστε. Ζητάτε τόν Ἰησοῦ τό Ναζαρηνό τό σταυρωμένο; Ἀναστήθηκε. Δέστε τόν τόπο ὅπου Τόν εἶχαν βάλει. Καὶ τώρα πηγαίνετε νά πεῖτε τό γεγονός στούς μαθητές Του».

Ο Κύριος καὶ οἱ Μυροφόρες. Οἱ γυναῖκες ἔφυγαν ἀπό τό μνημεῖο τρέχοντας, γεμάτες φόδο καὶ χαρά. Στό δρόμο, νά δ ἀναστημένος Κύριος μπροστά τους. «Χαίρετε», τούς εἶπε. Καὶ ἐκείνες ἔπεσαν στά πόδια Του καὶ Τόν προσκύνησαν. «Καθόλου μή φοβᾶστε, συνέχισε ὁ Ἰησοῦς, μόνο πηγαίνετε στούς ἀδελφούς μου καὶ πέστε τους τό χαρούμενο μήνυμα».

Τό ἀπόγεμα τῆς ἴδιας μέρας, ἐκεῖ πού οἱ μαθητές ἦταν μαζεμένοι μέ τίς πόρτες κλειστές γιατί φοβόνταν τούς Ιουδαίους, ἥθε δ Ἰησοῦς, στάθηκε ἀνάμεσά τους καὶ τούς εἶπε: «Εἰρήνη ὑμῖν». Καὶ ἔτοι μιλώντας, τούς ἔδειξε τά σημάδια ἀπό τά καρφιά στά χέρια Του, τό τρύπημα ἀπό τή λόγχη στό πλευρό Του. Πόσο χάρηκαν οἱ μαθητές πού εἶδαν τόν Κύριο! Ὁ μόνος πού ἔλειπε τήν ὥρα ἐκείνη ἦταν δ ὘θωμᾶς. Ὅταν γύρισε, οἱ ἄλλοι μαθητές τοῦ εἶπαν: «Εἴδαμε τόν Κύριο». Ἄλλα ἐκείνος δέν πείστηκε. «Ἄν δέν δῶ στά χέρια Του τά σημάδια ἀπό τά καρφιά, ἄν δέν τά ψηλαφίσω, καὶ ἄν δέν βάλω τό χέρι μου στήν πληγή ἀπό τή λόγχη στό πλευρό Του, δέν μπορῶ νά πιστέψω».

Ο ἀναστημένος Κύριος στούς Ἐμμαούς. Πιό ἀργά τήν ἕδια μέρα, δύο μαθητές, πού δέν ἦταν ἀπό τούς δώδεκα, πεζοποδούσαν πρός τὸ χωριό Ἐμμαούς, ἔντεκα χιλιόμετρα περίπου δυτικά τῆς Ἱερουσαλήμ. Μίλούσαν μεταξύ τους ζωηρά γιά τά γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν καὶ δέν κατάλαβαν τὸν Ἰησοῦν πού ἥρθε καὶ βάδιζε στό πλάι τους, οὕτε Τόν γνωρίσαν ὅταν τούς ρώτησε: «Τί εἰν· ὅλα αὐτά πού συζητᾶτε καὶ εἰστε τόσο σκυθρωποί;» Ὁ ἔνας, πού τόν ἔλεγαν Κλεώπα, Τοῦ ἀπάντησε: «Πῶς εἶναι δυνατόν νά μένεις στήν Ἱερουσαλήμ καὶ νά μήν ἔμαθες ὅσα ἔγιναν τοῦτες τίς μέρες;» «Ποιά·» λέει ἐκεῖνος. «Νά, γιά τόν Ἰησοῦν τό Ναζωραϊό, πού ἀποδείχτηκε μεγάλος προφήτης καὶ εὐεργέτησε τό λαό, ἀλλά οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἀρχοντές μας τόν παρέδωσαν νά σταυρωθεῖ. Κι εἶναι τρεῖς μέρες σήμερα· καὶ μερικές γυναικες πού τίς ξέρουμε μᾶς εἶπαν ὅτι βρήκαν ἀδειανό τόν τάφο Του καὶ ὅτι δ ἄγγελος τούς εἶπε ὅτι ζεῖ». Τότε δ Ἰησοῦς τούς μάλωσε γιατί δέν πίστευαν στίς προφητείες πού ἔλεγαν ὅτι δ Χριστός ἔπειρε νά τά πάθει ὅλα αὐτά καὶ τελικά νά δοξαστεῖ. «Οταν ἔφτασαν στούς Ἐμμαούς, δ Ἰησοῦς ἔκανε ὅτι λογάριαζε νά προχωρήσει τάχα πέρα ἀπό τό χωριό. Οι μαθητές ὅμως Τόν παρακάλεσαν θεομά: «Μεῖνε μαζί μας, γιατί σέ λίγο σκοτεινιάζει». Ἐκεῖνος δέχτηκε, μπήκε μαζί τους, κι ὅταν κάθισαν νά δειπνήσουν, πήρε στά χέρια τό ψωμί, τό εὐλόγησε, τό ἔκοψε καὶ τούς τό μοίρασε. Τότε, σάν νά ἀνοίξαν τά μάτια τους, Τόν ἀναγνώρισαν. Ἀλλά δ Ἰησοῦς εἶχε χαθεῖ ἀπό μπροστά τους. Ἀμέσως γύρισαν στά Ἱεροσόλυμα καὶ βρήκαν τούς ἔντεκα μαθητές νά λένε ὅτι ἀληθινά ἀναστήθηκε δ Κύριος. Τότε κι ἐκεῖνοι διηγήθηκαν τή συνοδοιπορία τους μέ τόν Κύριο καὶ πᾶς Τόν ἀναγνώρισαν τήν ὥρα πού εὐλογοῦσε τό ψωμί. Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Κυρίου ἀπό τούς μαθητές τή συγκεκριμένη ἐκείνη στιγμή μᾶς θυμίζει ὅτι κι ἐμεῖς σήμερα, ὅπως κι οἱ χριστιανοί ὅλων τῶν αἰώνων, ζοῦμε τήν παρουσία τοῦ Κυρίου καὶ Τόν ἀναγνωρίζουμε στήν «κλάσι τοῦ ἄρτου», δηλαδή στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

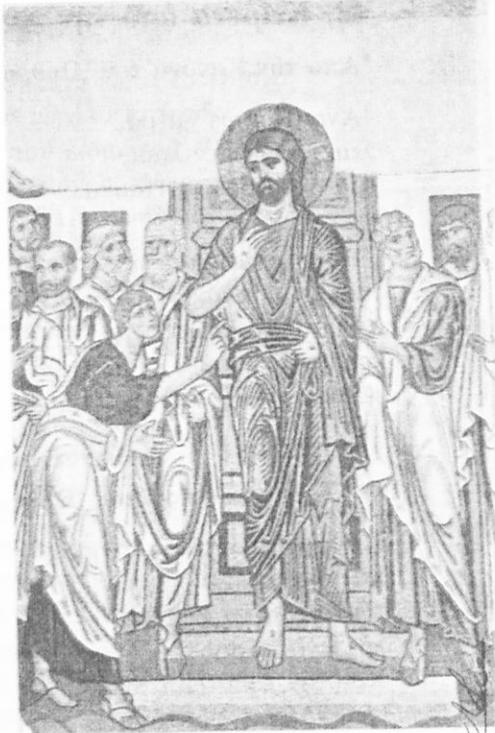
Ο Κύριος καὶ ὁ Θωμᾶς. Ὁκτώ μέρες μετά τήν ἀνάστασή Του, δ Ἰησοῦς παρουσιάστηκε πάλι στούς μαθητές. Μαζί τους ἦταν τώρα καὶ δ Θωμᾶς. «Ἐλα Θωμᾶ, τοῦ λέει δ Κύριος, φέρε τό δάχτυλό σου ἐδῶ καὶ δές τά χέρια μου, φέρε τό χέρι σου καὶ βάλ’ το στό πλευρό

‘Η Ψηλάφιοι τοῦ Θωμᾶ. Ψηφιδωτό τῆς Μονῆς Δαφνίου. 1100 μ.Χ.

μου καὶ μή γίνεσαι ἄπιστος ἀλλά πιστός». Ὁ Θωμᾶς προσκύνησε καὶ εἶπε: «Ἐσύ εἶσαι ὁ Κύριος μου καὶ ὁ Θεός μου». Καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπάντησε: «Τώρα πού μέ εἶδες πίστεψες. Εὐτυχισμένοι ὅσοι πίστεψαν δίχως νά μέ δοῦν». Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Κύριος μακαρίζει τίς γενιές τῶν χριστιανῶν πού θά ὅθουν μέσα στούς αἰῶνες καὶ πού θά Τόν πιστέψουν, χωρίς ποτέ νά Τόν ἔχουν δεῖ μέ τά σωματικά τους μάτια.

Στίς διηγήσεις τῶν Εὐαγγελιστῶν γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου παρατηροῦμε τά ἑξῆς: “Ολοι οἱ Εὐαγγελιστές δίνουν μεγάλη σημασία στό γεγονός αὐτό πού είναι τό πιό ἀποφασιστικό γιά τή σωτηρία μας, γιατί, ὅπως γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ἂν δὲ Χριστός δέν ἔχει ἀναστηθεῖ ἡ πίστη μας είναι μάταιη.

Ἐπίσης μεγάλη σημασία ἔχει τό γεγονός ὅτι ὁ Κύριος ἐμφανίζεται ἐντελῶς ἀπροσδόκητα στούς μαθητές, δηλαδή σ' ὅσους πίστεψαν σ' Αὐτόν. Τό σῶμα Του δέν είναι τό ἴδιο πού εἶχε πρίν ἀπό τήν ἀνάστασή Του, ἀλλά τό δοξασμένο σῶμα τῆς ἀναστάσεως, τό σῶμα ἐκεῖνο πού δέν δρίσκεται κάτω ἀπό τούς φυσικούς νόμους καὶ δέν ἔχει ύλικές ἀνάγκες. Ὁ Κύριος μέ τήν ἀνάστασή Του, γράφει ὁ “Ἄγιος Ἰωάννης δὲ Χρυσόστομος, μᾶς δείχνει πῶς θά εἴμαστε κι ἐμεῖς ὅταν μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ θ' ἀναστηθοῦμε γιά νά ζήσουμε κοντά στόν Κύριο.

48. Κείμενα ἀπό τήν ὑμνολογία τῆς Ἀναστάσεως

΄Από τὸν Κανόνα τοῦ Ὁρθρου τοῦ Πάσχα - Εἱρμός τῆς Α΄ Ὡδῆς

΄Αναστάσεως ἡμέρα,
λαμπρυνθῶμεν λαοί,
Πάσχα Κυρίου, Πάσχα.

΄Ἐκ γάρ θανάτου πρός ζωὴν,
καὶ ἐκ γῆς πρός οὐρανόν,
Χριστός ὁ Θεός
ἡμᾶς διεβίβασεν,
ἐπινίκιον ἄδοντας.

΄Ημέρα τῆς Ἀνάστασης,
ἄς λαμπροφορεθοῦμε
λαοί, εἶναι Πάσχα τοῦ Θεοῦ
καὶ Πάσχα τοῦ Κυρίου.
Γιατί μᾶς πῆρε ἀπ’ τή θανή
καὶ στή ζωή μᾶς πέρασε
Χριστός ὁ Θεός, κι ἀπό τή γῆ
στόν οὐρανό μᾶς ἔφερε,
καθώς τῆς νίκης ψάλλουμε
τό θριαμβικό τραγούδι.

Α΄ Τροπάριο τῆς ἴδιας Ὡδῆς

Καθαρόθωμεν τάς αἰσθήσεις
καὶ δψόμεθα,
τῷ ἀπροσίτῳ φωτί¹
τῆς ἀναστάσεως,
Χριστόν ἔξαστραπτοντα,
καὶ Χαίρετε φάσκοντα
τρανῶς ἀκουσόμεθα,
ἐπινίκιον ἄδοντες.

΄Ἐλάτε ἄς καθαρίσουμε
ὅλες μας τίς αἰσθήσεις
νά δοῦμε καὶ ν’ ἀκούσουμε
τό Χριστό μας πού ἀστράφτει
μές στῆς Ἀνάστασης τό φως
τό ἀπρόσιτο καὶ λέει
«Χαίρετε» μέ φωνή τρανή,
καθώς τῆς νίκης ψάλλουμε
τό θριαμβικό τραγούδι.

Α΄ Τροπάριο τῆς Η΄ Ὡδῆς

Δεῦτε τοῦ καινοῦ
τῆς ἀμπέλου γεννήματος,
τῆς θείας εὐφροσύνης,
ἐν τῇ εὐσήμῳ
ἡμέρᾳ τῆς ἐγέρσεως,
βασιλείας τε
Χριστοῦ κοινωνήσωμεν,
ὑμνοῦντες αὐτόν
ώς Θεόν εἰς τούς αἰῶνας.

΄Ἐλάτε τήν ἔχωριστή
ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης
ἀπ’ τόν καινούριο τόν καρπό²
τοῦ κλήματος νά πιοῦμε
κι ἔτοι μέρος νά πάρουμε
στό θεϊκό γιορτάσι
καὶ στό Βασίλειο τοῦ Χριστοῦ
ὑμνώντας Τον ὠσάν Θεό
γιά ὅλους τούς αἰῶνες.

Δοξαστικό Μεγαλυναρίων τῆς Θ' Ὡδῆς

Ὥ Πάσχα τό μέγα¹
καὶ ἰερώτατον Χριστέ,
ὦ Σοφία καὶ Λόγε
τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις·
δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον
σοῦ μετασχεῖν,
ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ
ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας σου.

Χριστέ, πού εἶσαι τό Πάσχα
τό πιό μεγάλο κι ἱερό,
Ἐσύ πού εἶσαι τοῦ Θεοῦ
Σοφία, Λόγος, Δύναμη,
δῶσε νά κοινωνήσουμε
πιό φανερά Ἐσένα
μέσα στῆς Βασιλείας Σου
τήν ἀνέσπερη μέρα.

Ποίημα εἰς τήν Ἀνάστασιν, Γεωργίου τοῦ Πισίδου (610-640 μ.Χ.)

Λευχειμοῦσα νῦν προηλθεν ἡ κτίσις,
τό γάρ σκοτεινόν ἐκδιδύσκεται χρέως,
λευκήν δέ φωτός ἀμφιέννυται χάριν.
Ἐνφραίνεται δέ πᾶσα τῶν ὄντων φύσις,
ἀνίσταται δέ τῶν πεσόντων ἡ βάσις,
καθαίρεται δέ τῶν μολυσμῶν δὲ ζόφος.
Καί νῦν ἀληθῶς τό σκότος φωτίζεται
καὶ γειτνιῶσι τοῖς ἄνω τά τῷ κάτω.
Οὐ φραγμός ἥρθη· καὶ τό κέντρον ἐφθάρη.
Καί πάντα κοινά· καὶ συνῆλθον αἱ φύσεις,
καὶ χοῦς χαμερπῆς οὐρανούς μνηστεύεται,
καὶ πνεῦμα πηλός ἀρραβώνα λαμβάνει.
Καί εἰς δὲ αὐτός καὶ κατάρχει τῶν ἄνω,
καὶ σωματοῦται, καὶ κατέρχεται κάτω·
καὶ γίνεται φῶς ἡ γεώδης οὐσία,
καὶ ζωτική φλόξ ἡ τεφρώδης αἰθάλη.
Καί πῦρ δι' ἡμᾶς τῇ δρόσῳ κεράννυται,
καὶ πυρολεῖται τῶν παθῶν ἡ σφοδρότης.
Χωνεύεται γάρ πᾶσα κίβδηλος πλάνη,
ῶσπερ τις ὅλη χρυσίω μεμιγμένη.
Μένει δέ λοιπόν ἐκ πυρός καθαρίσου
σώζων δὲ χρυσός ἦνπερ εἶχε εἰκόνα.

Απόδοση

Νά πού προβάλλει στά λευκά ντυμένη όλη ή κτίση,
γιατί ἔδγαλε τή σκοτεινή τή φορεσιά τοῦ χρέους
καὶ τοῦ φωτός τήν πάλλευνη ντύνεται τώρα χάρη.
Πανηγυρίζει καθετί πού ύπάρχει μές στόν κόσμο,
σηκώνονται στά πόδια τους ἐκεῖνοι πού εἶχαν πέσει
καὶ καθαρίζει ή σκοτεινιά πού ό μολυσμός τή φέρνει.
Γιατί, ἀλήθεια, τώρα πιά φῶς πέφτει στό σκοτάδι
κι ὅσα εἶναι κάτω γειτονιά κάνοντες μέ τά πάνω.
Ο φραγμός ἔλειψε. Τ' ἀγκάθι πάλιωσε κι ἐχάθη.
Όλα για δλονς. Σμύγουντες ὅσα ἦταν πρίν ἐνάντια,
τό χῶμα πού ἔρπει χαμηλά μνησιεύεται τά οὐράνια
κι ή λάσπη τώρα δέχεται ἀρραβώνα της τό πνεῦμα.
Αὐτός ό ἕιδος πού ψηλά τά πάνω ἔξουσιάζει
παίρνει σῶμα, σαρκώνεται καὶ κατεβαίνει κάτω.
Καὶ μεταβάλλεται σέ φῶς ή χωματένια ὕλη
καὶ γίνεται φλόγα ζωῆς ή σταχτερή ή κάπνια.
Γιά μᾶς ἀνακατεύεται φωτιά μέ τή δρυσούλα
καὶ τῶν παθῶν ή δύναμη καίγεται, καταλυνέται.
Γιατί χάνεται στή φωτιά κάθε ψεύτικη ἀπάτη,
ὅπως ᾧ τι εἰν' ἀνάμειχτο μαξί μέ τό χρυσάφι.
Καὶ τώρα μέσ' ἀπ' τή φωτιά τήν καθαρτήρια μένει
τό μάλαμα πού διατηρεῖ τήν ἀρχική του εἰκόνα.

Από τόν Κατηχητικό Λόγο Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

Εἴ τις εὔσεβής καὶ φιλόθεος, ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης καὶ
λαμπρᾶς πανιγύρεως. Εἴ τις δοῦλος εὐγνώμων, εἰσέλθετω χαίρων
εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ...
Οὐκοῦν εἰσέλθετε πάντες εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου ὑμῶν· καὶ
πρῶτοι καὶ δεύτεροι τόν μισθόν ἀπολαύετε. Πλούσιοι καὶ πένητες
μετ' ἀλλήλων χορεύσατε· ἐγκρατεῖς καὶ δάθυμοι τήν ἡμέραν τιμήσα-
τε· νηστεύσαντες καὶ μή νηστεύσαντες, εὐφράνθητε σῆμερον. Ἡ
τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες. Ο μόσχος πολύς, μηδείς ἔξελθῃ

πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως· πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος. Μηδείς θρηνείτω πενίαν· ἐφάνη γάρ ἡ κοινή Βασιλεία. Μηδείς δύνασθε πταίσματα· συγγνώμη γάρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε. Μηδείς φοβείσθω θάνατον· ἥλευθέρωσε γάρ ἡμᾶς δ τοῦ Σωτῆρος θάνατος...

Ποῦ σου, θάνατε, τό κέντρον; Ποῦ σου, "Ἄδη, τό νῖκος; Ἀνέστη Χριστός, καὶ σύ καταβέβλησαι. Ἀνέστη Χριστός, καὶ πεπτώκασι δαιμόνες. Ἀνέστη Χριστός, καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι. Ἀνέστη Χριστός, καὶ ζωὴ πολιτεύεται. Ἀνέστη Χριστός, καὶ νεκρός οὐδείς ἐν τῷ μνήματι. Χριστός γάρ ἐγερθείς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχή τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τό κράτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἀπόδοση

"Οποιος εἰν' εὐσεβής καὶ τό Θεό ἀγαπάει, ἃς ἀπολαύσει τοῦτο τό ὅμορφο καὶ λαμπρό πανηγύρι. Ὅποιος συνετός εἶναι ὑπηρέτης, ἃς μπεῖ χαρούμενος μές στοῦ Κυρίου τον τῇ χαρά...

Περᾶστε λοιπόν ὅλοι μές στοῦ Κυρίου σας τῇ χαρά. Πρῶτοι καὶ δεύτεροι χαρεῖτε τό μισθό σας. Φτωχοί καὶ πλούσιοι πιάστε χορό ἀντάμα. Κι ἐσεῖς πού ἤσαστε ἐγκρατεῖς κι ἐσεῖς πού τεμπελιάζατε τιμῆστε τήν ήμέρα. Ἐσεῖς πού τή νηστεία κρατούσατε, ἀλλά κι ἐσεῖς πού τρώγατε, σήμερα νά εὐφρανθείτε. Πλούσιο τραπέζι, τ' ἀγαθά ὅλοι σας ἀπολαῦστε. Καί τό μισχάρι εἶναι πολύ, κανείς μή φύγει πεινασμένος. Τῆς πίστεως τό συμπόσιο ὅλοι νά τό χαρεῖτε κι ὅλοι ἀπολαῦστε τόν πολύ πλοῦτο τῆς καλοσύνης. Κανείς μήν κλαίει τή φτώχεια του, γιατί ἥρθε τώρα ἡ κοινή γιά ὅλους Βασιλεία. Κανείς ἃς μή θρηνολογεῖ γιά τ' ἀμαρτήματά του, γιατί συγγνώμη ἀνέτειλε σάν ἥλιος ἀπ' τόν τάφο. Κανείς μήν παραδίνεται στό φόρο τοῦ θανάτου, γιατί μᾶς ἐλευθέρωσε ὁ θάνατος τοῦ Λυτρωτῆ...

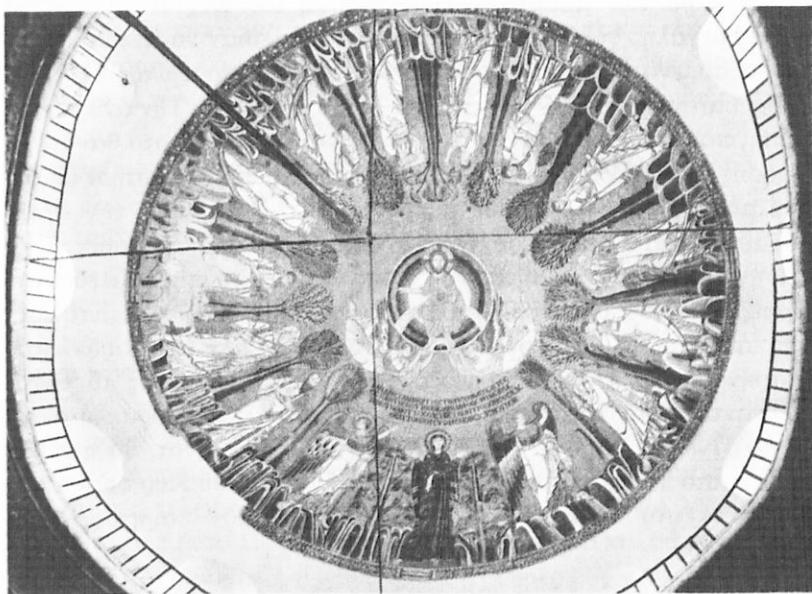
Ποῦ εἰν' τό κεντρί σου, θάνατε; Κι ἐσένα, "Ἄδη, ποῦ εἶναι τη ἥ θριαμβική σου νίκη; Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε κι ἐσύ κατατροπώθηκες. Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε κι οἱ δαιμόνες ἔσπεσαν. Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε καὶ χαίρονται οἱ ἄγγελοι. Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε, νεκρός κανείς στό μνήμα του. Γιατί ὁ Χριστός σηκώθηκε ἀπ' τούς νεκρούς, κι ἔγινε

ἀνάστασης ἀρχή γι' αὐτούς πού εἶχαν παραδοθεῖ στόν ὑπνο τοῦ θανάτου. Δική Του ἡ δύναμη κι ἡ δόξα γιά τούς αἰώνες τῶν αἰώνων. Ἀληθινά.

49. Ἡ Ἀνάληψη – Ὁ Παράκλητος

(Λουκ. 24, 36-53. Πραξ. 1, 6-14. 2, 1-42)

Τό ιεραποστολικό ἔργο τῶν μαθητῶν. Σαράντα μέρες συνέχεια μετά τήν Ἀνάσταση, δι Κύριος παρουσιαζόταν στούς μαθητές Του καί τούς μιλοῦσε γιά τόν ἐρχομό τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ μαθητές ζοῦσαν τίς μέρες ἐκεῖνες μιά ἐντελῶς καινούρια πραγματικότητα: εἶχαν πάλι κοντά τους τό Δάσκαλό τους, δχι τώρα πιά ταπεινό καί ἄσημο ὅπως Τόν εἶχαν ζήσει τρία χρόνια στίς πόλεις καί στά χωριά τῆς Ἰουδαίας καί τῆς Γαλιλαίας, ἀλλά ἀναστημένο καί λαμπρό, μέ τό ἔνδοξο σῶμα τῆς ἀναστάσεως, πού κανένας φυσικός νόμος δέν μποροῦσε νά περιορίσει. «Οπως γράφει δ ἄγιος Ἰωάννης δ Χρυσόστομος, οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου εἶχαν σκοπό νά δόδηγήσουν τούς μαθητές στήν καινούρια πραγματικότητα πού ἐγκαινιάζει γιά τόν ἀνθρωπο ἡ ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή στή δόξα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ μαθητές ἔπρεπε νά τό καταλάβουν καλά, ὅτι δέν μποροῦσαν πιά νά μένουν οἱ ἀπλοὶ Γαλιλαῖοι πού ἦταν. Εἶχε ἔρθει δ καιρός, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Κυρίου, νά πορευθοῦν σ' ὅλο τόν κόσμο γιά νά φέρουν στόν ἀπελπισμένο καί ταλαιπωρημένο ἀνθρωπο τό πιό χαρμόσυνο μήνυμα: ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἥρθε μέ τήν παρουσία στόν κόσμο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί μέ τήν ἀνάστασή Του. Γιά τό σκοπό αὐτό, δι Κύριος, στή διάρκεια τῶν ἐμφανίσεών Του, τούς ἔδωσε τήν ἔξουσία, σάν Θεός παντοδύναμος πού εἶναι, νά συγχωροῦν ἀμαρτίες, νά διδάσκουν σ' ὅλα τά ἔθνη τό Εὐαγγέλιο, καί ὅσους πιστεύουν νά τούς βαφτίζουν «εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Σ' αὐτή τή σκληρή καί ἐπικίνδυνη ἀποστολή τῶν μαθητῶν, δι Κύριος τούς ὑποσχέθηκε πώς θά εἶναι πάντα μαζί τους, αἰώνια. «Πηγαίνω στόν Πατέρα μου καί θά ὅθω πάλι σ' ἐσᾶς» (Ιωάν. 14, 28), εἶχε πεῖ δ Κύριος στούς μαθητές πρίν ἀπό τό πάθος Του. Αὐτό θά γίνει τώρα: θά φύγει, δέ θά Τόν βλέπουν πιά, ἀλλά θά εἶναι αἰώνια κοντά τους

Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου. Ἀγία Σοφία Θεοσαλονίκης. 9ος αἰ.

μέ τό "Ἄγιο Πνεῦμα πού θά τούς στείλει. Γι' αὐτό δέν πρέπει νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τά Ἱεροσόλυμα, πρίν λάδουν τή χάρη τοῦ Ἅγιου Πνεύματος.

Τό γεγονός τῆς Ἀναλήψεως. Ἄφοῦ πέρασαν σαράντα μέρες ἀπό τήν ἀνάστασή Του, δ Κύριος ὁδήγησε τούς μαθητές ἔξω ἀπό τή Βηθανία. Ἐκεὶ τούς ξαναείπε ὅτι πρέπει νά περιμένουν τή δύναμη τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, καί, ἐνῷ τούς εὐλογοῦσε, Τόν εἶδαν νά ὑψώνεται πρός τόν οὐρανό, καί μιά φωτεινή νεφέλη Τόν ἔκρυψε ἀπό τά μάτια τους. "Ἐτοι εἶχαν μείνει νά κοιτοῦν ψηλά, ὅταν δυό λευκοφορεμένοι ἄγγελοι στάθηκαν κοντά τους καί τούς εἶπαν: «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, γιατί μείνατε νά κοιτάτε μέ ἀπορία ἐκεῖ ψηλά; Ὁ Ἰησοῦς πού εἴδατε τώρα νά ὑψώνεται στούς οὐρανούς, δ ἴδιος, μέ τόν ἴδιο τρόπο καί μέ τήν ἴδια δόξα θά ὁθεῖ πάλι στή γῆ». Οἱ μαθητές προσκύνησαν τόν Κύριο καί γύρισαν χαρούμενοι στήν Ἱερουσαλήμ.

Ἡ χαρά τῶν μαθητῶν. Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου ἦταν αἰτία χαρᾶς μεγάλης γιά τούς μαθητές. Γιατί Τόν εἶδαν νά ἀνεβαίνει, μέ τό δοξασμένο σῶμα τῆς ἀναστάσεως, σάν ἀντιπρόσωπος ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, γιά νά καθίσει στά δεξιά τοῦ Θεοῦ. Τήν ἀνθρώπινη φύση, πού ἡ ἀμαρτία τήν ταπείνωσε καί τήν ὑπόταξε στό θάνατο, δ Ἰησοῦς μέ τή γέννησή Του τήν ἔκανε δική Του, τήν ἀνάστησε μέ τήν ἀνάστασή Του, τήν ὑψώσε μέ τήν ἀνάληψή Του καί τήν ἔφερε δοξασμένη στά δεξιά τοῦ Θεοῦ. "Οταν πρίν ἀπό τό πάθος Του, παρηγοροῦσε τούς μαθητές Του, τούς ἔλεγε: «Θά παρακαλέω τόν Πατέρα καί θά σας στείλει ἄλλον Παράκλητο, γιά νά μείνει μαζί σας αἰώνια». Ὁ Ἰησοῦς Χριστός είναι δ πρῶτος Παράκλητος (παρηγορητής, ἐνισχυτής, μεσίτης τῶν ἀνθρώπων πρός τό Θεό). Φεύγοντας ἀπό τόν κόσμο, θά στείλει τόν ἄλλον Παράκλητο, τό "Αγιο Πνεῦμα, πού θά μείνει αἰώνια στήν Ἔκκλησία, θά φωτίζει κάθε πιστό νά καταλάβει καλύτερα τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, θά τόν ἐνισχύσει στό δύσκολο ἀγώνα του καί θά τόν παρηγορεῖ στίς θλίψεις του.

Ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Τή μέρα πού οἱ Ἰουδαῖοι γιόρταζαν τήν Πεντηκοστή, ἦταν μαζεμένοι στό ἵδιο σπίτι οἱ μαθητές, –πάλι δώδεκα, γιατί στό μεταξύ εἶχαν ἐκλέξει ἀντικαταστάτη τοῦ Ἰούδα, τό Ματθία, – ἡ Θεοτόκος Μαρία καί οἱ ἄλλοι μαθητές τοῦ Κυρίου, περίπου ἑκατόν εἴκοσι ὄλοι μαζί. Ξαφνικά ἀκούστηκε ἀπό τόν οὐρανό μιά βοή, σάν νά φυσοῦσε δυνατός ἀέρας καί γέμισε τό σπίτι τῶν μαθητῶν. Φάνηκαν τότε πλήθος γλῶσσες σάν φλόγες φωτιᾶς πού διαμοιράστηκαν ἀπό μιά πάνω στό κεφάλι τοῦ κάθε μαθητῆ. Καί γέμισαν ἀπό τή χάρη τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Γιατί ὅλα αὐτά τά παράδοξα πράγματα ἦταν θεῖες ἐνέργειες πού ξεπερνοῦσαν τόν ἀνθρώπινο νοῦ. Ἡταν ἔνας τρόπος γιά νά καταλάβουν καλά ὄλοι οἱ μαθητές τήν παρουσία τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, ἀκόμα καί μέ τίς αἰσθήσεις τους, μέ τά μάτια τρυν καί μέ τά αὐτιά τους. Πραγματικά, μιά βαθύτατη ἀλλαγή συντελέστηκε μέσα τους. Δέ φοιτοῦνται πιά, μιλοῦν γλῶσσες πού τούς ἦταν ἄγνωστες ὡς τώρα, νιώθουν τήν ἀνάγκη νά κηρύξουν τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Βγαίνοντας ἔξω δρέθηκαν μπροστά σ' ἕνα μεγάλο πλήθος ἀνθρώπων πού κατάγονταν ἀπό διαφορετικές χῶρες καί μιλοῦσαν

γλώσσες διαφορετικές. Ἡταν Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς, πού εἶχαν ἔρθει στά Ιεροσόλυμα γιά τή γιορτή τοῦ Πάσχα, καί εἶχαν μείνει, ὅπως τό συνήθιζαν, ὡς τήν Πεντηκοστή. "Οταν λοιπόν ὅλοι αὐτοί ἀκουσαν ἐκείνη τή δοή, ἔχευθηκαν στούς δρόμους καί μαζεύτηκαν ἔξω ἀπό τό σπίτι ὅπου δρίσκονταν οἱ μαθητές. Ἡ ἔκπληξή τους ἦταν ἀκόμα μεγαλύτερη ὅταν ἀκουσαν τούς μαθητές νά μιλοῦν ἔτσι ὥστε ὅλοι νά μποροῦν νά τούς καταλαβαίνουν. «Δέν είναι Γαλιλαίοι αὐτοί πού μᾶς μιλοῦν; Πῶς λοιπόν ξέρουν καί μιλοῦν τή γλώσσα πού δ καθένας μας μιλᾶ;» ἔλεγαν μεταξύ τους. Μερικοί ἄρχισαν νά σκέπτονται σοθαρά τί ἄραγε νά σημαίνουν αὐτά τά περίεργα γεγονότα. "Αλλοι περιγέλοῦσαν τούς μαθητές: «Ἡπιαν γλυκό κρασί καί μέθυσαν».

Τότε σηκώθηκε δ Πέτρος μαζί μέ τούς ἔντεκα καί μέ δυνατή φωνή τούς εἶπε: «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, ἀπ' ὅπου καί ἂν ἔρχεστε, ἀκοῦστε. Δέν εἴμαστε μεθυσμένοι. Ὁ προφήτης Ἰωῆλ εἶχε προφητεψει ὅτι τίς τελευταῖς μέρες, ὅταν δηλαδή θά ὁρθεῖ δ Μεσσίας, δ Θεός θά στείλει τό Πνεῦμα Του σέ κάθε ἄνθρωπο καί θά τόν γεμίσει μέ ὅλα τά χαρίσματα (Ἰωῆλ 3, 1-5). Σήμερα ή προφητεία αὐτή ἔκπληρωθηκε. Τόν Ἰησοῦν τό Ναζωραϊο, πού δ Θεός τόν ἔστειλε γιά χάρη σας, ἐσεῖς Τόν σταυρώσατε. Ὁ Θεός δυμως Τόν ἀνάστησε καί ὅλοι ἔμεις εἴμαστε μάρτυρες τῆς ἀναστάσεώς Του. Τώρα πού ἀναλήφθηκε στούς οὐρανούς, μᾶς ἔστειλε τό "Άγιο Πνεῦμα Του καί βλέπετε τά ἀποτέλεσματά Του σήμερα σ' ἐμᾶς». Πολλοί ἀκουσαν τά λόγια τοῦ Πέτρου, ή καρδιά τους τά δέχτηκε καί φώτησαν τούς μαθητές: «Τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά σωθοῦμε;» «Νά μετανιώσετε καί νά βαφτιστεῖτε στό δνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιά νά λάβετε ἀφεση τών ἀμαρτιῶν σας, καί θά ὁρθεῖ καί σ' ἐσᾶς ή χάρη τοῦ Ἅγιου Πνεύματος», ἀπάντησαν οἱ μαθητές.

Τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι βαφτίστηκαν ἐκείνη τή μέρα καί ἀποτέλεσαν τήν πρώτη Ἐκκλησία τών Ιεροσολύμων.

΄Από τήν Υμνολογία τῆς Αναλήψεως (΄Απόδοση)

Ε΄ Στιχηρό Ιδιόμελο τῆς Λιτῆς

Τή φύση τοῦ Ἀδάμ πού ξέπεσε
ῶς τά κατώτατα τῆς γῆς
Θεέ, τήν ξεκαινούργωσες
δική Σου κάνοντάς την
καί σήμερα τήν ὑψωσες
πιό πάνω ἀπ' τῶν ἀγγέλων
τίς ἔξονσίες καί τίς ἀρχές.
Γιατί, ἀφοῦ τήν ἀγάπησες
τῇ θρόνιασες μαζί Σου.
΄Αφοῦ τήν ἐσυμπόνεσες
τήν ἔνωσες μ' Ἐσένα.
΄Αφοῦ μ' Ἐσέ τήν ἔνωσες
ἐπαθες καί μαζί της.
Κι ἀφοῦ νά πάθεις δέχτηκες
΄Εσύ ἀπαθής κι ἂν ἡσουν
μές στή μεγάλη δόξα Σου
τῇ δόξασες μαζί Σου.
΄Ομως λέγαν οἱ Ἀσώματοι:
ποιός εἶναι τοῦτος τάχα
ο ὠραῖος ἄνδρας πού δέν εἶναι
ἄνθρωπος μονάχα
ἀλλά Θεός καί ἄνθρωπος
τά δυό μαζί ἔνωμένα
ώς φαίνεται στήν ὅψη Του...

Β΄ Τροπάριο τῆς Γ΄ Ωδῆς τοῦ Δεύτερου Κανόνα

΄Η γῆ γιορτάζει καί χορεύει
ἀγάλλεται κι ὁ οὐρανός
σήμερα πού στά ὑψη ἀνέση
τῆς κτίσεως ὁ Πλαστουργός.

Κι ὅσα ἦταν πρῶτα χωρισμένα,
μέ τρόπο φανερό πολύ
Ἐκεῖνος τά χει κάνει ἔνα
μέ τή δική Του τή βουλή.

KEIMENA

‘Από τήν Ὑμνολογία τῆς Πεντηκοστῆς (΄Απόδοση)

Δοξαστικό Ἐσπερινοῦ τῆς Γονυκλισίας

Ἐσύ οὐράνιε Βασιλιά καὶ Παρηγορητή

Τό Πνεῦμα τῆς ἀλήθειας

Ἐσύ πού εἶσαι πάντα παρών καὶ τά γεμίζεις ὅλα
πού τά ἀγαθά ὅλα βρίσκονται σ’ Ἐσέ θησαυρισμένα
καὶ δίνεις τή ζωή,

ἔλα καὶ στῆσε τή σκηνή Σου μέσα μας καὶ μεῖνε

κι ἀπό τήν κάθε μας δρωμά Ἐσύ καθάρισέ μας,

Πανάγαθε, καὶ σῶσε τίς ψυχές μας

Γ' Στιχηρό Ἐσπερινοῦ τῆς Γονυκλισίας

Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο εἶναι φῶς

εἶναι ζωή

καὶ ζωντανή νοερή πηγή.

Εἶναι Πνεῦμα σοφίας καὶ Πνεῦμα σύνεσης.

Πνεῦμα τῆς καλοσύνης, τῆς εὐθύτητας, τοῦ νοῦ,

Πνεῦμα ὁδηγητικό πού καθαρίζει καὶ τά σφάλματα.

Εἶναι Θεός καὶ πρός τή θέωση ὁδηγεῖ,

φωτιά πού δγαίνει ἀπό φωτιά,

ὅπου μαλεῖ καὶ πού ἐνεργεῖ καὶ τά χαρίσματα σκορπᾶ.

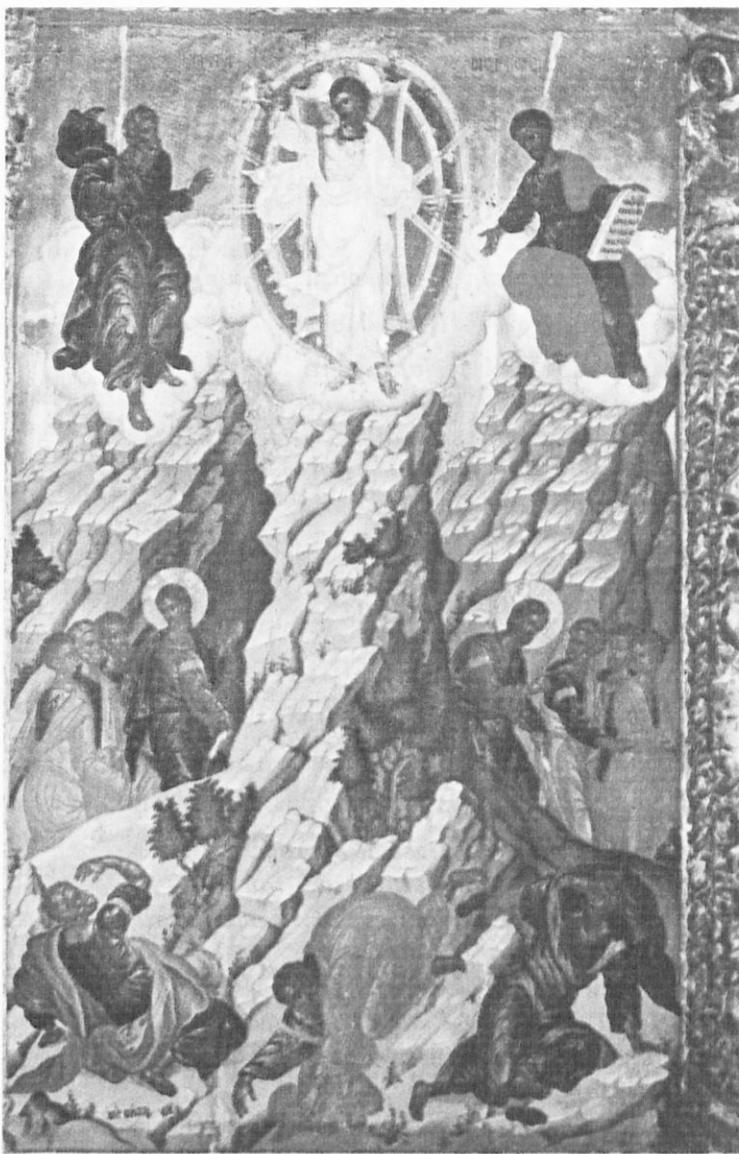
Ἐκεῖνο ὁδήγαε τούς Προφῆτες ὅλους,

τούς Ἀποστόλους τοῦ Θεοῦ,

ἀντάμα μέ τούς μάρτυρες νά λάβουν τό στεφάνι.

Παράξενο ν' ἀκούγεται, παράξενο νά τό θωρεῖς

φωτιά πού διαμοιράζεται σέ πλῆθος χαρισμάτων.

Η Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου. Εἰκόνα Βίκτωρος ἵερέως τοῦ Κερκυραίου, 1670 μ.Χ. Μουσεῖο Ζακύνθου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

50. Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου (Ματθ. 17, 1-13. Μαρκ. 9, 1-9)

Τό θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως – Ἡ δόξα τῆς θεϊκῆς μορφῆς τοῦ Κυρίου. Λίγο καιδό πρὶν ἀπό τή σταυρική θυσία Του, δ Κύριος πῆρε μαζί Του τὸν Πέτρο, τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννην κι ἀνέβηκαν σ' ἔνα βουνό, πού ἡ Ιερή Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας λέει ὅτι ἦταν τὸ Θαδώρ. Ἐκεῖ καθώς προσευχόταν, τό πρόσωπό Του ἔλαμψε σάν τὸν ἥλιο καὶ τά φοῦντα Του ἔγιναν λευκά σάν τὸ φῶς. Δέν εἶχαν προφτάσει οἱ μαθητές νά συνέλθουν ἀπό τήν ἔκπληξή τους, καὶ βλέπουν τούς δυό μεγάλους προφήτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τό Μωυσῆ καὶ τὸν Ἡλία, νά μιλούν μαζί Του γιά τό κοσμοσωτήριο πάθος Του στήν Ιερουσαλήμ. Ὁ Πέτρος, θαμπωμένος ἀπό ὅσα ἔβλεπε καὶ γεμάτος ἐνθουσιασμό, εἶπε: «Κύριε, καλά εἶναι νά μείνουμε ἐδῶ· καὶ νά φτιάξουμε τρεῖς σκηνές, μία γιά Σένα, μία γιά τό Μωυσῆ καὶ μία γιά τὸν Ἡλία». Τή στιγμή ἐκείνη, μιά νεφέλη φωτεινή ἔκρυψε ἀπό τά μάτια τῶν μαθητῶν τά τρία ἄγια πρόσωπα καὶ μιά φωνή ἀπό τή νεφέλη ἀκούστηκε νά λέει: «Ἄντός εἶναι δ Υἱός μου δ ἀγαπημένος, αὐτόν νά ἀκούτε». Τρομαγμένοι οἱ τρεῖς μαθητές ἔπεσαν μέ τό πρόσωπο στή γῆ. Σέ λίγο κάποιον ἔνιωσαν νά τούς ἀκουμπᾶ ἐλαφρά. Ἦταν δ Ἰησοῦς, μόνος καὶ χωρίς τήν ἐκθαμβωτική Του λάμψη τώρα. «Σηκωθεῖτε καὶ μή φοβάστε», τούς εἶπε. Καθώς κατέβαιναν ἀπό τό βουνό γιά νά συναντήσουν τούς

ύπόλοιπους μαθητές, ότι Ιησοῦς τούς εἶπε ἀκόμα: «Μήν πεῖτε σέ κανέναν ὅσα εἴδατε, ὥσπου νά αναστηθῶ».

Τό νόημα τῆς Μεταμορφώσεως. Τό θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι ἀπό τά πιό σπουδαία γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου καὶ ἡ σημασία του γιά κάθε ἄνθρωπο πολύ μεγάλη. Μπροστά στὸν Πέτρο, πού ἀπό φόρο θά Τόν ἀπαρνιόταν, στὸν Ἰάκωβο, πού πρῶτος ἀπ' ὅλους τούς μαθητές θά θυσιαζόταν γιά τὴν πίστη του στὸν Κύριο, καὶ στὸν Ἰωάννη, πού μονάχα αὐτός θά Τοῦ παραστεκόταν στίς φρικτές στιγμές τοῦ σταυρικοῦ μαρτυρίου Του, ἀποκάλυψε δὲ Κύριος μιά λάμψη μόνο –γιατί τόσο μόνο θά μπορούσαν οἱ μαθητές ὃς ἄνθρωποι νά δοῦν – ἀπό τὴν αἰώνια, τῇ θεϊκῇ Του δόξᾳ, πού ὅσον καιρό ζοῦσε μαζί τους τὴν εἶχε μέ ταπείνωση κρυμμένη. Ἡ παρουσία τῶν δύο ἐκπροσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦ μεγάλου νομοθέτη Μωυσῆ καὶ τοῦ φλογεροῦ προφήτη Ἡλία, φανερώνει ὅτι δὲ Χριστός εἶναι δὲ Κύριος τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, καὶ ὅτι δὲ Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δρίσκουν νόημα καὶ ἐκπλήρωση στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴν ἀλήθεια αὐτήν ἐπιβεβαίωσε καὶ ἡ φωνή τοῦ Θεοῦ Πατέρα: «Αὐτόν (τὸν ἀγαπημένον Υἱό) ν' ἀκοῦτε».

Ἄλλα δέ δόξα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου φανερώνει καὶ μιά ἄλλη, ἀγνωστή ὡς τότε, πραγματικότητα. Μᾶς δείχνει δηλ. ποιά δόξα εἶχε δὲ ἄνθρωπος ὅταν ζοῦσε στὸν Παράδεισο, καὶ ποιά δόξα μπορεῖ καὶ πρέπει νά ἀποκτήσει πάλι. Αὐτό δέν εἶναι ἀδύνατο. Ἡ ίστορία τῆς Ἐκκλησίας μας διηγεῖται ὅτι πολλῶν ἀγίων τὰ πρόσωπα ἔλαμψαν σάν τὸν ἥλιο, ἐνόσω ζοῦσαν ἀκόμα στή ζωή αὐτή.

Στό βουνό ἐπάνω ἔλαμψε δὲ Κύριος, ἀκτινοβολώντας τή δόξα τῆς θείας Του φύσεως. Ὁ Χριστός μέ τή σάρκωσή Του πῆρε τὴν ταπεινωμένη ἀπό τὴν ἀμαρτία ἀνθρώπινη φύση, τὴν ἔκανε δική Του καὶ τή δόξασε μέ τή δική Του θεϊκή δόξα. Λάμποντας δὲ Χριστός πάνω στό ὅρος γιά λίγο, φανέρωσε τή δόξα πού θά εἶχε τό σῶμα Του μετά τὴν ἀνάστασή Του. Αὐτή τή δόξα τοῦ ἀναστημένου Σωτήρα μας ἀντίκρυσαν οἱ Μυροφόρες καὶ οἱ μαθητές ὅταν φανερώθηκε μπροστά τους δὲ Κύριος. Αὐτή τή δόξα θά ἀντανακλοῦν κι ἐκεῖνοι πού θά ἀναστηθοῦν καὶ θά δικαιωθοῦν τή μέρα τῆς κρίσεως. Τότε τά σώματα τῶν δικαίων θά λάμψουν σάν τὸν ἥλιο

Τό κατά τήν παράδοση "Ορος Θαβώρ (σύγχρονη φωτογραφία).

(Ματθ. 13, 43), γιατί θά δέπουν τόν Κύριο «πρόσωπο πρός πρόσωπο» (Α' Κορ. 13, 12).

Τό "Άγιο Πνεῦμα καὶ ἡ Μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Κύριος συντελεστής στή μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου είναι τό "Άγιο Πνεῦμα. Αὐτό μέ τή δύναμή Του ἐνώνει τούς πιστούς ὅλους μαζί σ' ἔνα σῶμα: τήν Ἐκκλησία. Μέσα στόν πνευματικό χώρο μᾶς κοινωνίας ἀγάπης μέ τό Χριστό καὶ μέ τούς ἀδελφούς του, δ' ἀνθρωπος μεταμορφώνεται, γίνεται καινούριος. Μέ τή χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος μποροῦμε δρθόδοξα νά πιστεύομε καὶ νά δομολογοῦμε δτι δ' Ἰησοῦς Χριστός είναι δ Θεός καὶ Σωτήρας μας. Ἡ δύναμη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος μᾶς κάνει ίκανούς, δχι μόνο νά καταλαβαίνομε, ἀλλά καὶ νά ζούμε οωστά τίς ἐντολές πού μᾶς ἔδωσε δ Κύριος. Τό "Άγιο Πνεῦμα μᾶς ἀγιάζει μέ τή χάρη τῶν μυστηρίων. Ἡ μυστική παρονοία Του στή ζωή μας κάνει δυνατό τόν ἀγώνα μας. Κάθε χάρισμα καὶ ἀρετή στόν ἀνθρωπο είναι καρπός τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Τό "Άγιο Πνεῦμα λοιπόν είναι δ μοναδικός ἐνισχυτής μας (Παράκλητος) γιά μιά ζωή μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, δ ἀνατικατάστατος δοηθός μας γιά τή μεταμόρφωσή μας, γιά νά γίνονμε

εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παρουσία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος κάνει τὸν ἄνθρωπο νά μεταμορφώνεται «ἀπό δόξης εἰς δόξαν» (Β' Κορ. 3, 18). Ὁ δοξασμένος αὐτός ἄνθρωπος εἶναι ή αἰσθητή παρουσία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ στή γῆ καὶ ή σίγουρη ἐλπίδα γιά τὴν ἀνακαίνιση ὅλου τοῦ κόσμου μέσα στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Εἴδαμε ὅτι, στή Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου, τά ρουχα Του ἔγιναν λευκά σάν τό φῶς. Αὐτό φανερώνει ὅτι τό καθετί κοντά Του δοξάζεται. Ἀκόμα καὶ ὁ ὑλικός κόσμος μεταμορφώνεται καὶ ἀποκτᾶ πάλι τήν παλιά του δμορφιά, ἐκείνη πού εἶχε ποιν ὁ ἄνθρωπος πέσει στήν ἀμαρτία. Γιατί, δπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. 8, 21), «καὶ ἡ κτίση, πού εἶναι ὑπόδουλωμένη στή φθορά, θά ἐλευθερωθεῖ γιά νά μπει στή δοξασμένη ἐλευθερία τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ». Ὁ λυτρωμένος ἄνθρωπος δέν ἔχωρίζει τόν ἑαυτό του ἀπό τήν ὑπόλοιπη δημιουργία, ἀλλά, μέ τή δική του μεταμόρφωση, συντελεῖ στή σωτηρία καὶ στή μεταμόρφωση ὅλων τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ, ἔμψυχων καὶ ἄψυχων, ὥστε νά ξαναβροῦν τήν παραδείσια δμορφιά τους.

Αὐτή τήν πραγματικότητα μᾶς μεταμορφώσεως πού τά περιλαμβάνει ὅλα, τή ζούμε ἀπό τώρα οἱ πιστοί μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ μεταδίδεται στόν ἄνθρωπο ἡ ἀγιαστική χάρη πού τόν μεταμορφώνει, καὶ ἐκεῖνος τή μεταφέρει μέσα στόν κόσμο δλόκληρο. Ἔτσι ἡ μεταμόρφωση τοῦ ἄνθρωπου καὶ τοῦ κόσμου ἀρχίζει ἀπό αὐτή τή γῆ καὶ συντελεῖται κάθε μέρα.

KEIMENA

Β' Κάθισμα "Ορθρου 7ης Αὐγούστου (Ἀπόδοση)

Τήν ὕστερη ἀπό τή γιορτή μέρα τιμώντας οἱ πιστοί, χαρούμενοι, τής ἔνδοξης τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσης μέ μιά σκέψη ἃς φωνάξουμε: τό σῶμα μας, Σωτήρα, πῆρες καὶ μεταμόρφωσες μές στή θεϊκή Σου σάρκα κι ἀστραφες φῶς μαζί μ' αὐτό καὶ πάλι τοῦ ξανάδωσες τήν πρωτινή ἀφθαρσία καὶ τήν τιμή του τήν παλιά ἀπ' τήν πολλή Σου ἀγάπη.

Γι' αὐτό κι ὅλοι μας Σέ δοξολογοῦμε

Ἐσένα πού εἶσαι ὁ μόνος μας Θεός.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφ. Α': ΟΙΚΕΙΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

1. Η φιλοξενία	σελ.	5
2. Η Εκκλησία μας	"	8
3. «Η Χαρά του Κυρίου»	"	11
4. Η Αγία Γραφή	"	13

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ

Κεφ. Β': Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

5. «Δι' οὐ τά πάντα ἐγένετο»	"	21
6. «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον» Α'	"	24
7. «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον» Β'	"	26

Κεφ. Γ': Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

8. Η ἀρνηση τῆς κοινωνίας Α'	"	29
9. Η ἀρνηση τῆς κοινωνίας Β'	"	33
10. Τό «Πρωτευαγγέλιο» - Ό Θεός τοῦ ἔλεονς	"	36

Κεφ. Δ': Η ΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

11. Η κλήση τοῦ Θεοῦ	"	39
12. Η "Εξοδος"	"	42
13. Η Διαθήκη τοῦ Σινᾶ	"	47
14. Τό κοινωνικό περιεχόμενο τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας	"	50
15. Ο Δαβίδ καὶ οἱ Ψαλμοί	"	53
16. Ο σοφός Σολομώντας καὶ ὁ Ναός	"	57
17. Οἱ προφήτες - Ή προφητεία	"	64
18. Τό ἡθικό καὶ κοινωνικό κήρυγμα τῶν προφητῶν	"	69
19. Οἱ προφήτες γιά τὴν ἔλευση τοῦ Μεσοία	"	72

20. Ή αίχμαλωσία - Οί Μακκαβαίοι	»	75
21. Ή Π.Δ. ώς «Παιδαγωγός εἰς Χριστόν»	»	79
Ιστορική Σύνοψη της Θείας Οίκονομίας στό χώρο της Παλαιάς Διαθήκης μέ άναφορά στούς περίοικους λαούς	»	82

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ-Ο ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Κεφ. Ε': Ο ΕΡΧΟΜΕΝΟΣ

22. Ή Προσδοκία	»	89
23. Ό Πρόδρομος	»	93
24. Ή Παναγία	»	97
25. Ή Γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ	»	103
26. Ή Ύπαταντή τοῦ Κυρίου	»	107
27. Ό δωδεκάχρονος Ἰησοῦς	»	113
28. Τά Θεοφάνεια	»	115

Κεφ. Σ': Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΟ ΕΥΓΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

29. Ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Α'	»	120
30. Ή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Β'	»	122

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ - ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

31. Τό θαῦμα στήν Κανά τῆς Γαλιλαίας	»	127
32. Ό Χριστός, κυρίαρχος τῆς φύσεως	»	130
33. Ό Χριστός, νικητής τῆς ἀμαρτίας	»	132
34. Ό Χριστός, νικητής τοῦ θανάτου	»	135
35. Ό Χριστός, φῶς τοῦ κόσμου	»	139
36. Ή Σαμαρείτισσα	»	142

Κεφ. Ζ': Ο ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ

37. Ό Χριστός Διδάσκαλος	»	147
38. Ή Καινή ἐντολή	»	150
39. Τά πετευνά καί τά κρίνα	»	154
40. Τά τάλαντα	»	157
41. Ό Καλός Σαμαρείτης	»	160

42. Ὁ Ἀσωτος	» 162
Σύνοψη τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ μέ βάση τήν ἐπί τοῦ ὅρους Ὄμιλία	» 166
Κεφ. Η': Ο ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ	
43. Η εἰσόδος στά Ιεροσόλυμα	» 169
44. Ὁ Μυστικός Δεῖπνος	» 174
45. Η Σταύρωση τοῦ Κυρίου	» 179
46. Κείμενα ἀπό τήν ὑμνολογία τῆς Μ. Ἐβδομάδας	» 187
47. Η Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	» 195
48. Κείμενα ἀπό τήν ὑμνολογία τῆς Ἀναστάσεως	» 198
49. Η Ἀνάληψη - Ὁ Παράκλητος	» 202

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

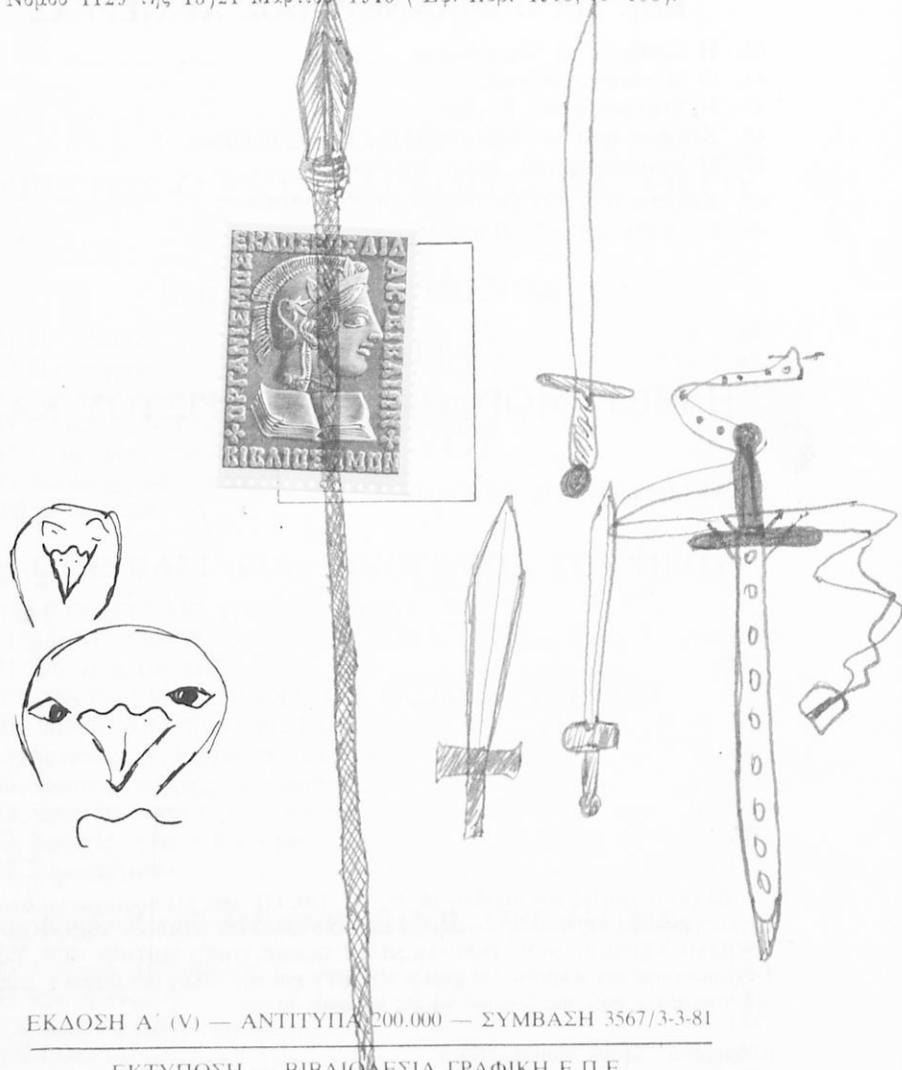
50. Η Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου	» 209
------------------------------------	-------

Οἱ φωτογραφίες τῶν σελίδων 48, 95, 117, 130, 172, 180, 211 προέρχονται ἀπό τήν ἀγγλική ἔκδοση τῆς Καινῆς Διαθήκης -GOOD NEWS FOR MODERN MAN. TODAY'S ENGLISH VERSION NEW TESTAMENT IN COLOR. THIRD EDITION NEW YORK. Εὐχαριστοῦμε τήν AMERICAN BIBLE SOCIETY καὶ τήν Ἑλληνική Βιβλική Έταιρία γιά τήν ἀδεια πού μᾶς ἔδωσαν νά τίς δημοσιεύσουμε.

Κοσμήματα: Τάσου Μουσταφέλλου

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

‘Αντίτυπον στεφούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διεθέτων πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατά τὰς δικτάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΗ Α' (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 200.000 — ΣΥΜΒΑΣΗ 3567/3-3-81

ΕΚΤΥΠΩΣΗ — ΒΙΒΛΙΟΛΕΣΙΑ ΓΡΑΦΙΚΗ Ε.Π.Ε.

- 1 Ο Θεός αέρος εκπειρώνει τις
εκπειρίες των ανθρώπων
- 2 Ουδείς μάστιχας
μηδέ πάντα
- 3 Ο Θεός αέρου μανιταριών
ανθρώπων
- 2 Ο θείωσε ωρίσιν πλευρική^{αεραγραφούσαντες} φύσεως πλευρές
- 3 Ο Θεός τις μάτα την Αΐδη
- 4 Το νῦν γονινό μένει καιρός
έτεινε ωρώς μάτις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής